

1601
1836

1836

۷۸۶

۱۸۰

تفسیر حبیبی

پاره اول

مُصَنَّف

حَبِيبُ الرَّحْمَنِ

دارالتصنيف والتأليف وروستق مودا

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ

موزون ان کے فصاحت و بارہ اسان کرے دے خرک ششہ تصبیحت و انجی

میری قیمت سے الہی پائیں یہ رنگ قبول
پھول کچھ میں نے چے میں ان کے دامن کیئے

(پشتو)

تفسیر حبیبی

(مصحفہ)

(مولانا) حبیب الرحمن بن مولانا محمود الحسن مرحوم

فاضل دیوبند، مولوی فاضل، منشی فاضل

میتھر یونیورسٹی دارالتصنیف، روستم، ضلع مردان

مفصل فی ست جلد اول تفسیر حبیبی

ببرج	مضمون	صفحه	ببرج	مضمون	صفحه
۱	خطبه	۷۱	۲۷	حُمر بن مسلم اوجهاد	۱۹۱
۲	دسوره فاتحه شان نزول	۷۵	۲۸	د حکومت حصول اوبقاو	۱۹۲
۳	بسم الله الرحمن الرحيم تفسیر	۷۶	۲۹	د مرسئی پیگیری اوالهی قانون	۱۹۳
۴	دسوره فاتحه تفسیر	۸۰	۳۰	موجوده طاعنوق حکومت	۱۹۷
۵	د الحمد لله تفسیر	۸۱	۳۱	د قانون الهی اعلان	۱۹۸
۶	درب العالمین تفسیر	۸۲	۳۲	د کره طور اوجپول اکواه نده	۲۰۰
۷	د الرحمن الرحيم تفسیر	۸۳	۳۳	پیگیری اربادشاهی	۲۰۱
۸	مالک یوم الدین	۸۸	۳۴	په اسلام کنس چیل	۲۰۳
۹	امداد د غیر الله نه	۹۲	۳۵	د عبادت اوتجارت مقابله	۲۰۴
۱۰	د هدایت مرسته	۹۶	۳۶	د مسلمان ادبار	۲۰۴
۱۱	دلم بازی	۱۰۱	۳۷	د مسلمان اقبال اوداسلامی ریاستونوالی	۲۰۵
۱۲	خون به مالدار خلق	۱۰۶	۳۸	دغوا حلاله	۲۰۸
۱۳	دسوره بقره شان نزول	۱۱۱	۳۹	لپس د مرگ نه چوند	۲۰۹
۱۴	د قرآن شریف صداقت	۱۱۲	۴۰	د گستره رعیتین	۲۱۰
۱۵	د مریا نوا اثر	۱۱۶	۴۱	د مریا نوا صیحه امیدونه	۲۱۲
۱۶	ایمان بالخیب	۱۱۷	۴۲	دندوستانی عالمان اودهنوی جه	۲۱۵
۱۷	مناقضت	۱۲۸	۴۳	د امیانو صیحه	۲۱۶
۱۸	د بزور کافرونه	۱۴۱	۴۴	د ذاتی کمال سبب	۲۱۹
۱۹	د جنت تمثیلی بیان	۱۴۸	۴۵	دندنی حالت اوندی تعلیم	۲۲۲
۲۰	وادم او شیطان گفتگو	۱۶۶	۴۶	په جیل خانو کنس قیدونه	۲۲۳
۲۱	ادم نه ددعا نبوده	۱۶۹	۴۷	د هاروت ماردت قصه	۲۲۹
۲۲	د وطن پرستی بیت	۱۸۱	۴۸	د کافرانوس قطع تعلق	۲۲۹
۲۳	د هندوستان ادمصرکات	۱۸۲	۴۹	خلافت	۱۵۸
۲۴	د مرسئی د پیگیری مطلب	۱۸۵			
۲۵	د غلام ذهینت	۱۸۷			
۲۶	د مرسئی د هجرت وجه	۱۸۸			

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

خُطْبَہ :- الحمد للہ الذی اتانا من لدنہ رحمۃً فہیاً لنا من امرنا رشداً و انزل لنا من امرہ روحاً
 یحیی بہ قلوب السعداء و یصیر للاشقیاء شہاً بآرصاداً و ارسل سید الرسل بالرشد و الفلاح
 صلے اللہ علیہ و علی آلہ و اصحابہ و اتباعہ اجمعین **مَا بَعْدُ** زہ حبیب الرحمن بن مولانا محمود الحسن حنا
 مرحوم عرض کومچہ داسلام خیر خواہی بہ ہر زمانہ او ہر ملک کیں دہر ہر سری د پادہ حبلاہل
 دہ، کلہ کلہ دیجے وینا کاغے اترکوی او کلہ قلم د ترے پہ جائے استعمال یزی داسلام خدمت
 د پادہ پہ مختلفو حالو کیں مختلف قسم خادمان پیدا کرے شویں، دعباسیانو پہ زمانہ
 کیں د یونانیا حکمت او د رومیانو فلسفہ پہ اسلام حمد او کرہ او داسلام تعلیم زہر جن کرہ، پدے وجہ
 د علم کلام عالمانو د قلمونو نہ د نیر و کار و اخستہ دادا سے دینت و وجہ د رسول ملگری او خالص
 عرب نہ د و پاتے شوی عرب او عجم خلافت او ملوکیت اکہ و د شوی و ہر جا بہ پہ قرآن شریف
 خیل فلسفیانہ اعتراضونہ کول پد غہ دینت کیں قلمی خدمت د علماء اجرات د حکومت او د
 ہنگامے درائے جائے نہ بے پردہی داسلام د حفاظت سبب پور شہ
 دے عالمانو پوازے پدے صابر او کرہ بلکہ درئی پہ بغداد او اندلس کیں پہ سوو نو
 دنیوی علمونہ جہلو او پر دو تہ او بنودہ، علم ریاضی، علم مناظر (فوق کرائی) نقشہ نویسی)
 دوئی جوندی کرہ د جبر و مقابلہ او د ستورو د رفتار تحقیقات دوئی او کرہ، د حساب او
 ہند سے اصول یا قاعدہ قائم کرہ، د آبادی او زمینداری استاذان ثابت شو، د زمکو
 پیچہ د قولونہ ول دوئی ایجاد کرہ، د جہاز د ستورو پہ رفتار چلول د مسلمانانو برخو وہ۔ د
 ہوا، آب، زمکے او اور عجیبہ حالات دوئی معلوم کرہ۔ د معانیات سرو سپینو د جواہرات
 د اخکو طریقے پہ غرونو کیں دچینو پتہ دوئی او نکول۔ د شکو علم د خاور واقسا د کیمیا

پہ علم کتب اہل اسلام استاذان و متفق نوے فلسفہ چھٹے تہ علم کلام دینی دوی قائم
 کرے۔ تھذیب الاخلاق پہ بنارو نوکین دآستو کئے طریقے د کورد سیاست حال، کوم چہ نکتی
 فلسفیان ہم منی دوی قائم کرے، دھارون الرشید پہ زمانہ کتب دعو علمانو د کوئے
 او دسجارج پہ مایہ کتب پہ پیچے کچے سورہ د معلوم کرے کہ چہ د ز مکے قول گیر سلیر شتیم^{۲۴۵۰۰}
 زرہ میلہ دے، ہیبت اللہ بخدادی د فرما د رفتار اندازہ او کولہ او پہ دے طریقہ سرہ
 د تروپ او قوپکو جو رخت ددہ پہ زمانہ کتب اوشہ۔ د علم طب کومہ ترقی چہ پداغہ زمانہ
 کتب شوبیدہ دھٹے د تفصیل د پادہ پورہ کتاب یکار دے
 حما دے بیان نہ د مطلب دے چہ دیورپ د خلقو د موجودہ ترقی دیر نہ دیر د او یاد
 کالو عمر لری اردا د مختلف ملکونو د خلقو د کوشش نتیجہ دہ پہ دے کتب دروم او د مصر اہل
 اسلام ہم لری یا دیر شریک دی۔ د ادلتان خصوصیت نہ دے بلکہ فرانس، جرمنی اوروس
 وغیرہ قول پہ کتب حصہ دار دی۔ ددے ایجادات اولی اصول اہل اسلام ایجاد کری ور
 موجودہ مختلفو ملکونو ورلہ د حکومت او طاقت پہ مناسب ترقی ور کرے۔ د اتقی دیو قوم سورہ
 خصوصیت نہ لری پہ ہرہ زمانہ کتب مختلفو قومونو چہ طاقت موند لے دے نو ترقی کری دی
 دیورپ اوئے محققان د اہل اسلام پہ شاکر دئی قابل دی۔ د فرانس وزیر اعظم پہ یو
 تارچر کتب لیبکی چہ دیورپ خلق د نا پوهنی پہ کوہی کتب پرانہ وچہ اتفاقا د امت اسلامیہ
 رنہ راغلہ ارد علم مرکز و نہ ئے جو کرے۔ بغداد، مصر، دمشق، ایران، بصرہ
 فارس، غرناطہ او قرطبہ کتب د علم دریا بو نہ د خیلو پر۔ دو د پادہ یوشان نبض و رو
 شو۔ دیورپ ہٹے نا پوہم خلق ہم د غلہ عالمان شو او سیائے پخیل وطن کتب د علم
 رنہ خورہ کرے۔ د مدرسے سمونہ د ہندوستان د مدرسو پہ شان نہ دے پدے کتب

کہ کاریگری اور دنیوی ترقی قول علوم ہم خودے شو

خلاصہ دادہ چہ مونہ پینتا نہ نرا خزے پہ نیر نکیا نوہ ایمین معلوین واودے
ثبوت دادے چہ مونہ دھنوی لباس، دھنوی کتابونہ، دھنوی تعلیم اور دھنوی
ہر ادا تردے خدا چہ دھنوی حکومت ہنہ بے کارہ اوچکیا لے طریقہ اور دھنوی سے
ازادی فوخہ روا وچونہ سحہ ددے چارے غیر محقول دلیل دادے چہ دوی ترقی یافتہ
دی، تردے خدا خوبہ سری صبر کرے وے لیکن اوس دوی سرہ مینہ دومرہ زیاتر
شوہ چہ چونہ داعقیدہ پیدا شوہ چہ دامنہب اسلام دتقی پہ لارہ کین مانہ
دے د مذہب عالمان، مذہب مدرسے، مذہب مخفیہ نینا بے مطلب هستی اور
دھوکے ذریعہ اکترے شوہ اور اخیال پہ عاموچلسو پہ رسالو اور قرقو تقالو کین
روز ترورحہ چونہ پہ پانکیا نومین خلق بنکارہ بنکارہ والی ہم یکی اومیا نوی
ددے عرض د پارہ مانتکین، اہل اسلام دنیوی علمی ترقی اے یکے چہ تاسو
معلومہ شی چہ مذہب اور دنیوی ترقی مخالف چیزونہ نہ دی۔ بلکہ دقرآن عامل پہ
خان کین ہنہ ژوند موی چہ ددنیوی ترقی لوئے فلسفی اوسائیندان دھنہ نہ بالکل
محمدموی۔ خودالجبہ عواری، یواہل دل پہ مذہب پوید وکین چہ موجودہ دنیوی
ترقی تہ سکوری اور موجودہ مغربی اثرات چہ چونہ پہ عام خاص خلقو کین بنکارہ وینی نو
دخلقو پہ پینستو اور اسلام دوارو ورلہ جبر ورجی اور تہ پوہیزی چہ ددے سیلاب
بند بہ خرنک کیری۔ حکومت طاغوتی دے تعلیم دفساد نہ دک دے حکومت
مشین لک یا دیر د مغربی تعلیم یافتہ خلقو پہ لاس کین دے۔ مال دولت اقتدار

ہو لہ اوپر کہ مذہب نہ مخالف و حفظ و سنحہ دہ، اوہل طرف تہ داسلام کن ورتیا دہ۔ دہ
اہل اسلام کس مپرسی دہ دامقابلہ ہر شہ نتائج چہ پیدا کوی پدے ہر سرے پویش
شی۔ تعدیدہ بلادہ بن داخل بد رستی تہ ازادی والی اور و غرتہ اختیار تیا
والی داہقہ بدرنگی دہ چہ خون نہ ئے مینہ محبت اور دامن چونہ بو تہ او موثر نقلیا
مسلمانان پاتے شو۔

نقلیا و مسلمانان نو ترددے حمہ پورے دہ یورپ دہ مختلفو خیالاتو تا بعد ازیں شروع
کریدہ چہ یہ یورپی فیرنگی او ہندوستانی خاندانی مسلمان کنیں فرق نشی کیدے، او
مخونہ دہر ہندوستانی جماعت خیال دہ مرکز عرب نہ دہ یورپ قبلے تہ او کرذیدہ، ٹوک
دجمہوریت ونہ نال کوی او پچیل عقلمندے سرہ یہ غریب و حکومت کول غواری۔ او ٹوک
یہ مذہب عمل کول دہ اقتصادی غریبے دلرے کولو نہ پس خوئی ٹوک او دہ مذہب
دمنیہ ابا سی او دغریب او امیر پہ جنک کنیں سرگرم عمل دی۔ دہ خدائے نہ انکار ملائکہ
حشر نشتر ثواب او عذاب حلال او حرام، پاک او پلین قول دہ خیل طبیعت تابعہ کرخوی
پیغمبران صوفیوخہ سرہ ی قدرے منی۔ حکمہ دہقہ یہ سنتو عمل کول ورتہ خہ ضروری
نہ بنکاری۔ تہ بہ والے چہ داختر نک مسلمانان دی؟ دا قولے خبرے خو دہ قرآن شریف
یہ صفا ایتو نو کنیں راغلی دی، داختر نک نہ منی؟ رورہ! یقین او کوی چہ بن روح پہ
ستپیر پہ میر، پہ مشی او معتبری کنیں اکثر دہقہ قسم خلق دے او داہم داورہ
چہ دوی والی چہ کہ مسلمانان نو صوفی موثر یو۔ دوی دے خیل فضولیا تو تہ رتی
تحقیق ازادی او عجیبہ عجیبہ نومونہ کدی۔ دہ مسلمانان دے کن ورتیا ذکوہ خہ خبر
نہ دہ چہ ما او کویہ خو حما غرض دے صاحبانو بے عزتی نہ دہ بلکہ مطلب دا واد دے

چہ خا پہ لپہنتو کبش دے تفسیر کولو وجہ دادہ چہ داخہ لارہ داخو بہ خدا اے راکر کی
 دا پاتے مسلمانان چہ دیتہ دایورپی مسلمانان سادکان والی۔ دوئی ددے زہیلا
 اثرات نہ پچر کول ضروری دی۔ مانگن کبش عذر کرے وو او اوس ہم وایم چہ زہ اوخا
 عالم اوخا عمل ددے قابل نہ دے چہ زہ یہ داسے تفسیر ادر کرے شمر چہ ہفتہ بہ کینہ خہ
 قابل تعریف وی خو دوبرہ بہ اوشی چہ دغہ عالمانو اودیندارہ مسلمانانو خیال بہ دے
 ضروری کارطوف تہ پیداکرم ادر داخا د پارہ کافی دہ۔

اے باری خدا یہ! مانتہ پدے تفسیر کبش ہفتہ خبرے اُخیہ چہ صحیح وی ما
 د خطائی تہ پچر کرہ امین، انت حسبی ونعم الوکیل

بَيِّنُورَةُ فَايْتَةُ مَكِّيَّةٌ وَهِيَ سَبْعَةُ آيَاتٍ

د قرآن شریف قول سور تونہ پدا وہ قسمہ دی یوہفہ چہ پہ مکہ معظمہ کبش نازل شو
 دی اودویم ہفتہ چہ پہ مدینہ منورہ کبش نازل شویدی اول تہ مکی اودویم تہ مدنی
 ویلے شی۔ سورہ فائتہ مکی دے ددے سورہ نومونہ د خاص خاص مناسبتونو پہ
 وجہ دیر دی۔ "فائتہ" خورتہ خکہ والی چہ د قرآن شریف پہ اول اول کبش داسورت
 دے۔ بل پرانستونکے د مشکلا تو دے "شفا" ورتہ خکہ والی چہ ددے سورت پہ لوستلو
 کبش دجسمانی اوس روحانی مرضونو علاج دے۔ "اُمّ القرآن" ورتہ خکہ والی چہ د قرآن
 شریف قول مضامین پدے کبش جمع دی۔ تعلیم المسئلہ ورتہ ہم وائی خکہ چہ پیدے کبش د
 سوال کولو طریقہ تولے شویہ، "سبع المثانی" ورتہ ہم وائی چہ داسورت شریف بار
 بار پہ موخر کبش لوستے شی

شان نزول

روایت دے چہ حضرت رسول خدا صلی اللہ علیہ وسلم یوروئے خیلے بی بی خدیجے

تہ اوے چہ ذہ خان لہ ناست یم نوزہ شہ او ازونہ اورم۔ جانی ورتہ اوے چہ تہ
 او ابو یکبر رض دوارہ ورقہ بن نوفل سنے لاریشی او ذکر ورتہ او کرمی دوئی ورقہ سنے لاریہ
 ورقہ ورتہ اوے چہ تہ خہ پہ توچہ سہ دا او ازونہ واورہ چہ خہ او از دے۔ حضرت ۴
 چہ راغہ او خلوت کنی کینا ست نودائے واوریدہ چہ بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله
 رب العالمين الخ
 دوحی د نازلید و پہ اول اول کنی امی نبی تہ دانسانیت پہ وجہ دحیرانتیا عارضی
 شہ عجیبہ نہ دہ د ورقہ سنے تلک دھنہ نہ دھنہ زده کولوک پارہ نہ وو بلکہ دھنہ دالسمی
 کتابو نو د علم مجربہ کاروائے ددے سبب وو

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ط

شروع کوم پہ نامہ دالله تعالیٰ چہ روزی رسوئے او بخوئے دے

دالیت دھ سورۃ اول کنی بغیر د سورۃ براءت نہ لیکلے شویدے ددے یوغرض
 خور سور تو نو پہ مینر کنی فرق کول دی او بل پیدے ایت سرہ تبارک حاصلو هم غرض
 دے دالیت د سورۃ فاتحہ یاد نورو سور تو نو جزو ندے دامذہب د ابوحنیفہ دے
 او دغہ وجہ دہ چہ پہ جہریہ قراءت کنی بسم الله پہ جہرشی وپلے او پہ نزد امام
 شافعی د فاتحہ جزو دے او پہ جہر کنی بسم الله هم وپلے شی پیدے سلسلہ کنی د
 طرفینو دلیا ونہ شتہ خور حضرت نہ او دخلو رو یار اونہ پکین یو طرف تہ صراحتاً
 حکم نشتہ پہ سورۃ نمل کنی بالاتفاق د سورۃ جزو دے چہ اِنَّهٗ مِنْ سُلَيْمٍ وَاِنَّهٗ
 بسم الله الرحمن الرحيم پیدے سورۃ کنی خدائے پاک خیلو بند کما نو تہ پچیل جناب

کنیں دعا کریں و او د سوال کو لو طریقہ خبی چہ اول نماز و صفت او کری او بیا خا
عبادت او کری او نماز مدت او غوار ی۔

دو نیا خلق همیشه یوا خے هخ شایز و نه منی چه به ظاهر نظر کنیں بنکارین ی۔ او دای
هم خیال دے چه د دنیا دا قول کہنه او نقصان یوا خے خدا کوشش نتیجہ ده داد و ده
خیالات غلط و ویدی یوجہ خدای پاک پیکر کتاب کنیں اولاد ده او دے چه خایو ذات دے چه
تا نه بنکاری هخ الله تعالی دے۔ دے الله د دنیا دا قول کارخانه پید اکری ده
د دے خالق اور ازق دے دے "الله" لفظ داسے اثر دے چه ثوک الله الله وائی نو ده
به کار کنیں برکت پید اکری ی۔ کہ تا پیدیر کوشش یو کار او کر ده او د الله نوم دیر و اخت
نوستاد کار به هسے لنمے بوچه وی۔ د بسم الله به اول اول کنیں د را و دیو یو ده و ده
ده بله دا چه بت پرستو به د خیلے کزوری او عاجزی به و بنیت کنیں د خیلو بتانونه
مد تو نه غو بنیت۔ چا قیو نه خان له معبودان کر می و و او داسے به دے وے چه بسم
الات والعزلی دلات بت او د عزلی بت به نوم شروع کوم نوح دای پاک ورت ده او دے
چه بت غریب او یو می عا جز به ستا خه مدت او کری داسے وایه بسم الله الرحمن
الرحیم، بله به ه انسان باند دے درے حالتونه راحی یو حالت دده د پیدایش، نه خلی
دے بله د پیدایش نه وروستو دے اول پس د حرکت حالت دے دے درے واره
حالات به مناسب انسان ته تعلیم ور کرے شه چه اے انسان! الله یاد کر ده دے
الله ته د نشست نه شته کرے دا الله یوا خے ستا خالق نه دے دا د دنیا قول نظام
دده به قدرت کنیں دے دا الله د دے قابل دے چه ته ورسع تعلق او محبت پید
کرے او ته ورت پیدیر ده مینه سجده اکرے دده احکام به خان جاری کرے که

دے اللہ اللہ دا وظیفہ دانسان پہ وک رکھن دے سے کینی لکچہ خزانہ پکار دے
 نو د دنیا چوندا او داخرت چوندا دواہ پہ سری اسائیگی بیارجن پہ معنی کنیں پیر
 زیات رحم پوت دے دا خدا ئے خاص صفت دے بندہ ہرچہ پیداشی نو پہ
 پیر و دیوی مصیبت نو کنیں گیرشی ہر و بہت ددہ ذرہ غواری چہ خا د پارہ ٹوک
 مہربان پکار دے توچہ پیر مہربان وی نو خدا ئے ور نہ اووے چہ خانہ نو ئے رحمن
 ٹوک دے زک بے حد ہر بان پیر زہ غوارم چہ پہ انسان رحم او کرم رازہ دد نیاعت
 غیب چوندا او مہرہ بیتان پر لکھا دہ غوی پہ ظاہری طاقت قوت مال دولت
 باد شاہی اوزور اتبار مکوہ ماتہ راشہ فرسمر راشہ خان ہرچہ غلوہ او حما د
 غلو کو شمش ہم مکوہ بیاد کورہ حمار حمانیت او خیلہ زندگی د رحمن نہ چہ د رحم امید
 کوئے نو تہ ہم پہ بل رحم کوہ۔ پہ کزوری پہ عاجز پہ نوکر پہ ہر ممتاز رحم کوہ دریم
 لفظ رحیم دے پیر دے کنیں دا غرض دے چہ د دنیا دا ژوند د دنیا دا کسہ او عزت
 یوا ئے دانسان د چوندا مطلب ندے بلکہ د دنیا دا ژوند داخرت د ژوند حاصلو د
 پارہ یوہ کورندہ دہ پہ حقیقت کنیں دانسان او د نور مخلوق فرق پہ پس مرکیزے
 چوندا باندے کی پی سی او پس مرکیزے چوندا پیر د حقیقت نہ نک دے۔ پیداشا کنیں
 ہر سق خوش رنگ خوش مزاج او نیکان نیکاری نو حقیقت بل دے لیکن پہ پس مرکیزے
 چوندا کنیں دا سے نشی کیدے دل نہ نو چوندا رہ غم کنیں غم نیکاری لیکن پہ پس مرکیزے
 چوندا کنیں بہ غم غم وی او چوندا رہ چوندا وی د غم پیداشا کنیں نو خدا ئے پاک خیل
 رحمانیت پہ ہر نیک بد باندے یو شان کوئی۔ لیکن پہ پس مرکیزے چوندا کنیں بہ رحیمیت
 خاص د مومنانو د پارہ وی۔ کوم انسان چہ رحیم رحیم والی او پیدے خان پو پہ کمری چہ رحیم

خدا اے بہ خیل و رحیمیت صفت پہ مؤمنان و باندے بنکارہ کوی کا فرا و مشرک بہ دے
 دینہ محروم وی تو پدے سرہ بہ انسان دے پس مرکیزے چونکہ پارہ خاص طیارے کوی
 انسان بہ داہم فکر کوی چہ پدیا کبش خو خیر ہر سنلہ چہ وہ وخت تیریدے شی
 دوستان، خیلوان، مال او عزت دے سری پکاریزی خو بہ پس مرکیزی چونکہ کبش بہ دا
 ہر ہم نہ وی صوف دے خدا اے رحیمیت او دے انسان خیل عملونہ بہ وی داہم سلا
 تصور دے چہ بہ یو لفظ دے رحیم کبش دے قو لے دنیا دے پارہ دے پیغام دے کوی
 بہ اخر کبش بہ زہ دے ایت یو بل غرض ہم اولی کم چہ پہ دنیا کبش دے بل
 فرمان برداری او غلامی صوف پہ دو و غرضو نو سہ کبش۔ یو دے چانہ ویرہ دے
 سبب جو پرینی اول دے چانہ خہ طعہ سرے پہ تابعداری مجبور وی۔ کہ کل داد و ارہ
 خبرے یو خائے شی نو بیا پہ تابعداری کبش ورسہ محبت ہم پیدا شی۔ یوازے ویرہ
 نصرت پیدا کوی او یوازے طعہ بے باکی پیدا کوی۔ خدا اے صوف تہ دے خیل عبادت او
 تابعداری حکم کوئے دے دے وجہ پہ بسم اللہ کبش او خودے شوہ چہ زہ یو طرف
 تہ اللہ یم دے جلال، دے قوت او دے جبروت خاوندیم او بل طرف تہ پیدا دے رحمن او رحیم
 نیم انسان لہ پکار دی چہ خدا حکمونہ او منی او پدے تابعداری کبش دے محبت بنکارہ
 کرتی او دا بہ ہم یقین او کری چہ پدے تابعداری کبش دے خدا اے خیل خیر نشتہ بلکہ
 پہ دے کبش دے انسان خیلہ فائدہ دے۔

خلاصہ داد کا چہ پہ ہر حقین کبش مؤثر حقیقی صوف یو خدا اے دے دے خدا اے دنیا
 پیدا کر پدیا بہ ہر کبش عیب نشتہ ہر پہ قول عالم رحم کوئے دے انسان دے
 پہ ہر کار کبش دے نو یا دے وی۔ خدا اے دا قول مخلوق صوف دے خیل رحم صفت پہ وجہ

پیدا کر پیدے اودے وجہ دے چہ انسان دھم رحم زدہ کری پہ یوبل دے جم اوکری
امیران دے پہ غریبیا نو، مالکان دے پہ محکومانو، بادشاہان دے پہ رعیت، عالمان
دے پہ امیانو، ذلیل حال او شان مناسب رحم اوکری۔ پیدے رحم کنی دے دے
دے دے رضا نہ کوری ذاتی فائدہ دے نہ خیال کوی دے دے دے دے دے دے
ویرہ کوی او دے ہفتہ دے چال اور دے نہ دے امید لری او دے دے دے دے دے دے
صفتو نہ پاک کنری۔

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ہر قسم ثنا صفت چہ دے اللہ لہ دے چہ دے قول جہان پالو نیک دے دے دے دے دے دے دے

مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ

اودے جزا دے دے دے مالک دے دے

پہ دے الیو نو کنیں اللہ پاک دے بسم اللہ پورے مطلب بنکارے کرے پیدے کنیں خدا
انسان تہ ہفتہ طریقہ خبی چہ پہ کوئے بانہ دے انسان ہفتے جبار اور حیم خدا تہ رسید
شی دے مطلب پہ دنیا کنیں دے ہمیش نہ شتہ اودے دے دے پارے ہر چاہنے خبی خبی طریقہ
پورے کریدی ٹوک لنگوئی واپوی دے تالابو نو دریا یو نو پہ غار و کنیں ناست وی خدا
تہ تہ بیکت حاصلوی۔ ٹوک پہ یابو و ہلو کنیں دے مطلب کوری ٹوک کوخہ پہ کوخہ
کچکول پہ لاس گرجی سوالو نہ کوی اودے تہ دے تقرب لار وائی، دانو لے طریقہ دینی آدم
خپلے پورے دے دے پیدے کنیں تہ خاص معقولیت نہ وو پیدے یوجہ خدا تہ پاک دے پیغمبر
حضرت محمد صلی اللہ علیہ وسلم پہ ذریعہ دے دے پہ تعلیم نیچہ او انسان معقول

پہ اسمانی کامل مکمل کتابہ قرآن کتب او خودہ او داسے ۛ او وے چہ اے د خدا
 نزدیکت لیونکو کہ اب حیات غوار کی نو داسے او وائی چہ الحمد لله او پے پوے
 شی چہ داکلمہ دالله او د بندہ بہ منیر کتب تعلق پیداکو لکے مضبوط واسطہ دہ
 پیدے دخیل روح دزنکو نو پردے لری کرئی پیدے ہم پوی شی چہ پتاسوبہ د
 خدا ۛ پیر رحمتونہ ہلہ نازل پیری چہ تاسو پیر پیر ہفتہ تہ نزد ۛ کی پیری پخیل روح
 کتب صفائی راوی د نور بہ درخشا او د باران بہ لطافت کتب فرق نشست فوکنہ اوشیشہ
 یوشان د نور نہ فائدہ ناخلی او شارح حکمہ دودان ککے ہسے شینکی نہ را لگوی انسا
 د خدا ۛ ثنا صفت پخیلو قولوا اندامو نو سہ حکمہ کوئی چہ دالله ذات د ذاتی او
 اختیاری کمالات مالک دے د خدا ۛ د پارہ حمدا یو داسے جامع لفظ دے چہ د
 انسان پہ ژ بہ راتلہ پکار دی د خدا ۛ پورہ صفت پہ شکر او مدح سر نہ شکیست
 انسان کلہ کلہ خہ چہ پیر کن ارہ خطا کی پیری دے کلہ د نور عبادت شروع
 کری او خیل نظر مخکبیں نہ بیائی چہ ددے نور خالق ثوک دے؟ ثومرہ طاقت دے
 د ثومرہ کمال خاوند دے۔ کلہ یو بادشاہ، یورئیں، یا یونیک بندہ دخیل خان د
 پارہ آخری معبود جو رکری دے ددینہ غافل وی چہ ددے طاقت، مال او دولت
 دینکے او پارسای اصلی مرکزی مقام کوم خائے دے۔ ددے کوتاہے غلطے کم نظری
 اصلاح پہ دے دوو کلمو کتب اوشوہ چہ اے لند نظریہ انسان! دد نیا دھچھو بندی
 یا مہ مخلوق داسے ثنا صفت عبادت او تابعداری مکوہ چہ دوی د خدا ۛ سرہ برابر کری
 بلکہ دحمد و ثوا و تابعدار و لایق یوانے "الله" دے الله د انسان آخری او عرضی جو کر

دے۔ انسان خپل نظر اوکھ کرے۔ خپل محبت اور تعلق دے اللہ سرے پیدا کرے داخلہ
 او آسمان، عرش اور کسی کہ لوئے دے نووی بہ۔ تہ بہ دے نہ مخکس گورے ستانظر
 بہ پہ ہفہ ذات وی چہ ہفہ دے تو نو نہ لوئے دے خدائے غواری چہ ستا معبوشی
 خوشنادر فائدے دے پارہ دے خدائے دا تو خہ دے چہ تہ دے دل چاہے سجدہ اُکوے خکہ چہ
 تہ انسان یے ستا ہستی دے نیا قول مخلوق نہ لویہ دے۔ تہ او غیر انسان تہ سجدہ کول
 تہ او خپل غوندے متازہ انسان تہ معبود ویل تہ او اللہ نہ پچندل، داستا دشان
 مناسب خبر نہ دے۔ تہ ہمیش داے وایہ چہ الحمد للہ

رب العالمین :- پہ الحمد للہ کسب حمد و نہ دے خدائے سرے خاص بیان شو۔ اوس پہ
 رب العالمین کسب دے دلیل بیانیہ۔ ہفہ دا چہ جو بہ روحانی اور جسمانی پیدائش
 پرورش اور ترقی خاص دے اللہ دے طرف نہ دے خکہ یوئے اللہ دے حمد مستحق دے جو بہ
 دے جسم دے پارہ خکہ او آسمان او پہ دے کسب بے شمارہ نعمتو نہ اللہ پیدا کرے او درجہ
 دے پالنے دے پارہ پیغمبران او آسمانی کتابو تہ را اولیکل۔ پد یوجہ ہفہ جو بہ دے عبادت
 او دے حمد و نوحی لری۔ دے رب "معنی" دادہ چہ "یو خپل پہ تدارہ تدارہ دے ہفہ دے حالتو
 او ضرورتو موافق لوئے کوی تزدے حدہ چہ کمال تہ اورسی" یو اُبے مہرول یا متاز
 تہ دوی ورکول سخاوت او احسان تو دے لیکن دے ربوبیت نہ دے پہ دے ربوبیت کسب پرلہ
 پسے پہ ہر حالت کسب دے ہفہ مناسب انتظام کول ضروری دی۔ داسے قوت بے دے خدائے
 تہ پہ بلا چا کسب نشہ خکہ رب العالمین یوئے خدائے دے پہ دے ربوبیت کسب محبت ہم ضروری
 دے دے خہ قدرے محدود وجود دے مورپہ پالنے کسب شتہ چہ خپل بچے پر خہ مدہ پہ
 مینہ پالی اوچہ بل بچے یے پیدا اشی نو محبت بل بچی تہ او کچی وایہ دے اللہ چہ بچل غیر محدود

او غیر مخصوص رہو بیت سرہ دمیکو پہ سور و کین د کبا نو پہ دریا بو نو کین د مرغوبہ
 هوا کا نو کین د کلو نو پہ باغ نو کین د ہاتیا نو او خا و رو پہ خٹکلو نو کین او د ستورو
 پہ اٹا نو نو کین پیل پیل مناسب تربیت کوی د خدا ئے د تربیت انتظام کرد لو ئے
 ہاتھی د پارہ پہ باقاعدہ سرہ دے نو ہم دغہ کمال او باقاعدگی پہ نہ نظر اتونگی
 چچی کین ہم بیاموندے شی۔

الانسان کہ خیل خان خیل و رو کوالے خوان والے او بوہ اولیٰ تہ او کوری۔ نو
 بے ساختہ بہ داسے او والیٰ جہ داہرہ رب العالمین د نظام د لاندے دے۔ د دنیا تو ل
 مخلوق پہ خاص مقدار او خاص حکمت سرہ پیدا شویدے کہ ہوا تہ دیر ضرورت
 دے نو ہوا پہ ہر خائے کین بے قیمتہ موندے شی ہر پتہ گنت او ہر وخت د ہوانہ
 خالی نہ دے پہ درمیہ درجہ کین او بہ دیا پہ حکم کین دینہ تو کے پیچے او دا دریا بوہ
 د انسان پہ طوف کین د او بو کا رخائے د او بو د جمع سامان دے نو دیر کایو نہ تر خالی
 ہم نشہ پہ درمیہ درجہ کین خوراک دے چہ پہ وچہ او لوندا کین د خوراک ذخیرے
 موجود دے دی ہر یو مخلوق تہ د دینہ د فائدے اعشتو طریقے بنودے شویدی
 ورو کے پیچے سرنک پہ پیدا اکیدا و سہ د خیل خوراک خزانہ د مور پہ سینہ
 کین لتوی خیلہ لوہہ پہ جہا سہ سہ بنکارہ کوی۔ تے چہ پخولہ کی نو قلا رشی او پہ
 چپلو سہ کینہ مہ کوی دا درپ العالمین ہدایت دے انسانی طاقت او تعلیم
 بلکہ سمونہ دیر مغزورہ عقل د دینہ عاجزہ دے کہ پہ انسانی کوشش باندے وے
 نو بچے بہ خاک و رہر شوی ووا و موند بہ ورتہ دتی رودہ نہ ووغوی
 پہ رب العالمین، سرہ خدا ئے پاک د انسان نہ تپوس کوی چہ کہ تہ پش قولہ

قوله دنیا کیں پالنے وینے نوا یا پالونکے یہ ورنہ نہ منے؟ کہ کار سازی شتہ نوکار
 ساز بہ ورنہ نہ وی؟ چہ مہربانی مگرے نوا یا مہربانی کونکے نہ وی؟ کہ حکمت شتہ نوحیم
 یہ نہ وی؟ تا داسے آبادی لید لیں کہ چہ دھنے آبادی کونکے نہ وی؟ دے سوال تو
 جواب نہ ہر ٹوک دا و رکوی چہ واقعی پالونکے کار ساز، مہربان او حکیم پکار دے داصفتونہ
 کہ لله للہ پہ مخلوق تا تو کیں شتہ او تہ دے خلق و دے صفا تو تعریف کوئے نو دے اللہ
 پہ ذات کیں چہ داصفات سجیدہ موجود دی۔ دھنہ حمد و نہ داصفتونہ ہم جے شمارہ پکار
 دی۔ تا سو دے قرآن شریف دے دلیل طریقہ اولیں کہ تومرہ سادہ او عام فقہ دے چہ کہ
 خدائے دے دے دنیا کامل او پرلہ پے پالونکے دے نو دے اللہ کامل او پرلہ پے حمد و نہ او
 عبادت پکار دے۔

الحمد لله :- مونہ دے خدائے خدائی پہ ربوبیت سرہ او پچینداہ او پوی شوچہ
 چہ ہر کلمہ یوائے اللہ ہر یوشے دے خیل حال موافق کمال تہ رسوی نو یوائے دے اللہ دے
 حمد و نوا و عبادت لایق دے خود اراتہ معلوم نہ دے کہ چہ ولے خدائے قولہ دنیا پالی او
 کمال تہ دے رسوی پہ دے وجہ چہ الرحمن الرحیم کیں دے ربوبیت وجہ خود دے شی
 چہ خدائے کہ ربوبیت کوی نو دے اپنی یوچہ چہ ہنہ رحمن او رحیم دے درحمانیت پہ وجہ
 دے دنیا دا قول نظام پہ خاص بناشت او برابری سرہ چلی پوی۔ دے دنیا قولہ کارخانہ دے
 معلوم پوی چہ ہر خلیز پہ مختلف و ور تو نو او کار و نواختہ دے دے باران وریڈال دے میو
 ارد و رزی دے پیدا کید و سبب دے نوڑ، سپور دے، شپہ او ورخ ہم ہسے تلہ راتلہ
 راختل او پر یوتل نہ کوی ٹمکہ او دے ہنہ لارے، ولے او پہ ہنہ کیں او بہ، دے تقما قسم
 باغونو دے تو کید و لوئید و او میو دار کید و سبب گوزی، پہ دریا بو نو کیں کبان

او ملغلرے پہ سیند نو د پاسہ د کشتو کوزیدہ پہ غرو نو کس قسم خنار دھوئی
 پئے اوورے، د وطنی ساور و خائشت او سورلی قول دا سے معلومیزی چہ ثوک
 رحم کوئے ذات د قوے دنیا عموماً او د انسان خصوصاً پہ غم غمجن دے۔ دا خبرے
 کہ د بیمار عالم تہ معلومے دی نو د بانہی بانہی چہ او پہ کور کس ناستہ پئے
 ہم پدے پو یہ دے۔ کہ دیو لوئے محل خاوند دا والی چہ دا قولہ کارخانہ حمایہ
 خدمت کس لکیادہ نو ہم دغسے یومینے د پخلے سورے نہ دا اواز کوئے شی چہ
 داہر خہ رحم چہ دے دا پہ ما باندے دے۔ او کورئی دا نور پہ مونہ او پہ میکی
 یو شان اثر نہ کوی؟ پہ ہوا سہ او او یو سارہ مونہ تہ او ہفتہ یو شان ناند

نہ رمی؟ ولے نہ رمی، حکمہ خدا ی تعالیٰ دانی چہ وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا
 طَائِرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ إِلَّا أُنْمِئَ مِثْلُكُمْ دزمکے قول خنار د الو تو کے مئے ستا سو
 غوندے جوند او حالت لری، پہ سمند رکس موجو نہ، پہ دریا بو نو کس چلے، پہ
 غرو نو کس د اور شغلے، پہ ژمی کس واورے او شغلے، پہ کرم کس کرم کرم بادونہ
 او سبیلے ستا پہ خیال خہ نہ دی او تانہ د رحم نہ خلاف معلومیزی۔ خودا سے نہ دے
 داہر کار د رحم د پارہ دے کہ د سمند رموجو نہ نہ وے نو پہ ملکو نو بہ بارانو
 چرتہ وو کہ پہ السمان کس پچلے او تندرونہ نہ وے نو د ملک د او ہوا وسیرا
 بہ خہ انتظام وو کہ اتش فشان غرونہ نہ وے نو د زمکے چہ بہ پہ ذلزلووران
 شوقے وو داہر قسم خرا جے چہ تہ وینے دا د خہ خاص الیادی د پارہ دے دمکان
 پہ الیادی کس خورہ کتے او خبتے ماتے شی لرگی ارے ارے او تکرے تکرے شی ہلہ
 تمپراوشی۔ ہر خورہ د کارغانو اواز ونہ کہ د بلبلو چخارسہ وینے دا پہ اصل

د زیر او بمر او ازونہ دی۔ کہ د بلبیل چغار زبردے نو د کارغہ او تپس قرآن
قرآن ورلہ بم دے

برائ ذوق در فیض در نئے بند
نوائے بلبیل اگر نیت صوت زاع شنو

پہ عاشقانہ دروازہ د فیض چہ بندہ نہ کرے

کہ د بلبیل چغیدن نہ دی د کارغہ کرے او از

دلہ کہ تعمیر سرہ خائست دے د مخلوقیت سرہ موزونیت دے د احکام پدایوجہ دے
چہ ہعہ الرحمن الرحیم دے پدے بنائشتہ دنیا کیں د اہم نہ ماتید و نک قانون دے چہ پہ
دے دنیا کیں باقاعدہ انہول کیپی خہ والے او بختی بہ پاتے کیپی فساد او بدارتگی
بہ تباہ کیپی دا قانون ہم پدایوجہ چور دے چہ ہعہ الرحمن الرحیم دے سرہ ذریہ
کستوقی کیں واپوہ سرہ بہ پاتے شی او کویت بہ او سوزی۔ خود افسردی نہ دہ چہ پہ
دے فوراً عمل او شی۔ ہعہ خدائے خلق او رقمونو تہ محلت و رکوی۔ پدے کیں د مطلبی
چہ شاہین فساد کو نک نیکی شروع کری تا سوا او کوری چہ حوین چونہ دے دلیل دے
خونک پہ قلارہ قلارہ مرنہ پیدا شو۔ بالخان شو خوانان شو بُدیا اکان شو او بیا
مرہ شو۔ کہ دا د محلت او د قلاری قانون د رحمت او د مہربانی پہ وجہ پد نیا کیں نہ دے
نو د غلطو کمزور و نقصان و فساد و زہ کو لو سرہ بہ بادی ہلاکت ہہ روئے موجود
وو۔ خود خدائے الرحمن الرحیم دے حکم د محلت قانون چور کرہ۔

داد نیا د دیرو تکلیفون نہ د کہ دہ۔ سہی او خزے، امیر او فقیر، عالم او جاہل

جو راہ و ناجرہ قول پھیلو خیلو حال تو کیں داسے دہوب دی چہ دہیل نہ خبر نہ دی
کہ امیر دخیل محل پہ خوشحالے کیں دے نو فقیر پہ خیل لوگے او تندے کیں جو نہ
تیروی۔ سوداگر پہ خیلو لکوفو کرور و نو کیں ارم دے حسابو نہ لکوی۔ دغسے یوموزو
ہم دخیل روزانہ مزدوری پیسے شماری اودھے حساب کوی یوحکیم دخیل علم پہ مسئلو
کیں مشغول دے اویو دھقان پہ کرم بادو نو کیں کور، لکون کوی۔ ٹوک ویلے شی چہ
دکوم یو مشغولیت دیر اود کوم یو کم دے۔

مور پہ سورج دردیچے پیدا کوی، تے ورکوی، لویوی او پدی دے تکلیف دیرہ
خوشالہ دے او پدی پے لیونے دے چہ خاچے او شوے اوزہ پدی غم ککرے شو
کہ داسے پہ ہا کار کیں دے چا داد و مرہ لیونے مشغولیت تہ ویلے نو داصرف پدی چہ
دے چہ خدائے تعالیٰ الرحمن الرحیم دے۔ پہ تکلیف کیں ارام پہ در د کیں خوب والے
پہ سچے کیں موزکا د رحمت پہ وجہ دے۔

کہ داجسمانی دنیا داسے آبادہ بنکاری نو تہ خہ یقین کولے شے چہ جو نور روحانی
دنیا بہ دے رحمتو نو او فضلو نو نہ خالی وی دوحی نازلیدل، دالسمانی کتابو نور الیبرول
د پیغمبرانو د لکونو پہ تعداد کیں راتلل د رحمت نظارے دی حکم خدائے والی وعا
ارسلناک الا رحمۃ للعالین کہ پدینا خہ پاتے کیبری او بدانتباہ کیبری نو ہم دغسے بہ
حق غالب وی او باطل بہ کمزورے او مغلوب وی۔ دحق معنی دادہ چہ نہ ورا مید ویکے
اود باطل معنی دادہ چہ نہ پاتے کید ویکے، او شرک چہ قانون مہلت پہ نور و خیر
کیں شتہ دغسے بہ روحانیا تو کیں ہم دغہ قانون دے حکم خدائے پاک خیل جیب
فرمائی قل فانتظروا الی معکم من المستظین لک قلا رے او کروی پہ قلا رے قلا رے

بہ باطل رُک اوجھ ثابت شی۔ کہ خدا نے رحمت پودا سے صفت دے چہ ثورہ ثورہ کور
 نودا بہ درتہ معلومیدی چہ کہ قرآن کتب مجھے کتب ذکر دے نو کہ رحمت دے اللہ تعالیٰ
 بار بار دے ذکر کوی ارمونہ تاہ دا خبر کہ شکارہ کوی چہ تا سو ہم پہ خان کتب رحم
 پیدا کرئی۔ اے خدا یہ! جو بہ اخلاق رحمت پہ زیور خائستہ کرے امین

مَالِیْ یَوْمِ الدِّینِ - مَالِک، اختیار مند - یوم، روز - الدین، بدلہ - کہ خدوی
 او کہ بدلہ - کہ قرآن شریف دنا لہم و پہ و نیت کتب دخلق و اخیال و وچہ خہ بدلہ
 صوف کہ خدا نے پاک پہ خوشالے او خفگان کتب دہ - جو بہ دہ عملو نو ارب و عملو نو
 پہ دے کتب خہ کار نشہ - دوی خدا نے پاک دہ نیوی بادشاہ سے کانرہ دوی بہ
 وے چہ کہ یو بادشاہ چہ خوشالشی نو انعام و رکوی او کہ خفشی و سزا و رکوی دے
 کہ خدا نے تعالیٰ کار دے پی یو چہ ہنوی کہ خدا نے پاک دہ رضا کیدی دہ پارہ قسم قسم
 نذر و نہ، قربانی او نور رسمونہ چور کرئی و - دوی بہ پھیلو بتا نو باندہ اشکر
 حکہ کیبنو دے چہ مونہ کہ خدا نے پاک رضا کرئی پی غہ و نیت کتب عیسایانو دہ
 کہ خدا نے تعالیٰ نہ فقہ او غضب ہستی چورہ کرے وہ دوی وے چہ دہی آدم عمل
 کہ خدا نے تعالیٰ غصہ نشی پیچہ وے دے دہ پارہ ہنوی دا او مسئلہ چہ خدا نے پاک
 عیسے خیل نوے کہی او بیائے دہی ادمو دہ گناہو نو دہ معاف کولو دہ پارہ پہ سولے
 او خیر و -

قرآن شریف او دے چہ انسان دہ دنیا پہ کارخانہ کتب موجود دہی دے خرنک
 چہ کنور دہ دنیا حال دے دے غصہ بہ انسان ہم و - پی دنیا کتب دہ شیز خدا احد
 حالتو نہ او اثر و نہ دی پس خرنک چہ خدا نے سمونہ او دہی اثر و نہ پی اکریدی

عملو نو نتیجہ دے پدے کارخانہ دے نیا کیں کہ رحم اور بوبیت ضروری وو نو پدے کیں
عدالت ہم ضرور پکار وو۔ پہ بوبیت صلح سیڑو نہ کمال نہ رسی او پہ رحمت سرہ بلتہ
فائدہ ورکوی او پہ عدالت سرہ پہ کیں بنا لُشت راجی او د نقصان او فساد نہ پچے
کیسی عدل داسے یو صفت دے چہ پدے صلح کہ پہ انسان کیں دی نورغ چوروی
کہ پہ و نو کیں وی نو بنا لُشتہ کلو نہ پیدا کوی۔ کہ پہ اباد و کیں دی نو تاجر محل پیدا کوی
کہ توازن، برابرے او عدل پد نیا کیں پاتے نہ شی نو دا کارخانہ دے دنیا بہ تباہ او
بر بادہ شی۔ ظلم۔ طغیان۔ اسراف۔ تبذیر۔ فساد دا قول دے اعتدائی مختلف
نومو نہ دی۔

د قومو نو ترقی او تنزل پہ دے معلومین ہی چہ دے دوی تصور دے خدائے ذات
او صفا تو پہ بارہ کیں خرنک دے نو پہ قولو قومو نو کیں آخری ترقی یافتہ عقیدہ
ہے دے کومہ چہ قرآن دے بنی آدم پہ لکھن دے خدائے صفا تو پہ بارہ کیں بیان کرین
قرآن شریف خدائے پاک دے جسم نہ پاک بیا لوی ہے شریک نہ لری دے تورا دے جلال
پہ خائے پہ ہے کیں رحم او جمالی دے پردے۔

د قرآن شریف دے نازلیدو پہ وخت کیں دا ہنکتنی مذہبوں ورا دے دعویٰ دے
خدائے پاک پہ بارہ کیں دا عقیدے وے۔

پہ ہندوستان کیں دے گیتا دینا کومہ چہ بن ورنے جو بوجے نہ خدائے دے نہ کی
راوانہ دے۔ داسے دے چہ ہے دے دنیا ہر چیز نہ خدائے والی حکم چہ پہ گیتا کیں بے
دے خدائے نہ بل وچو دشی منے، نو دے خدائے خہ خاص لے ریف گیتا نہ کوی۔ دے دے تصور
او دینا پہ وجہ بُت پرستی شروع شوہ حکم چہ دے بُت وچو دے خدائے پاک وچو دو

ابو الکلام آزاد پہ ترجمان القرآن صفت کبھی بیکی چہ چہ دام پرے مطلبہ او د نہ
پوئی و خبرہ وہ۔

بلکہ بد مذہب تعلیم پہ ہندوستان کبھی موجود وہ وہ والی چہ بنی آدم
دکوم اللہ نہ پیدا دے بیا پہ پدا عنہ اللہ کبھی واصل شی دینہ "نروان" والی
مجوسیان والی چہ د خیر خداے یزدان دے او د شر خداے اہمن دے۔ آوڑ
او نوڑ د یزدان لو یہ کارنامہ وہ خلہ مجوسیان نو آوڑ او نوڑ نہ سجدے شرع کرے
تھو د یا تو د خداے تصور د جسمائیت او نہ جسمائیت پہ مینہ مینہ کبھی کا وہ او د
خداے پہ صفات کبھی قہر او غضب غالب مئی۔

عیسایانو پہ خداے کبھی دیلا رہے محبت پیدا کول غوہنتہ۔ کفارہ۔ او مریم
پرستی غوندے د دوئی عقیدے دے دے قولو عقیدہ و پہ مقابلہ کبھی قرآن پہ کوم
ترتیب سرہ چہ د خداے صفتو نہ بیان کرے چہ اول پالنے بیارحت، او بیا عدالت خدا
داسے ترتیب دے چہ پداے ہر سرے د خداے صفات پہ قدر پوئے شی پدا نیا
کبھی د قولو نہ اول مونہ وینو چہ پالنے موندے شی بیا مریانی او رحم دے۔ پہ
اخر کبھی عدل۔ برابر تیا او موزونیت دے پداے بیان سرہ د قولو مذہب تصور
منسوخ شو۔

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ۝ اهْدِنَا

خاص تالوہ عبادت کو و مونہہ ارخاص لتانہ مدت غوار و مونہہ اوخہ مونہہ

الصِّرَاطُ الْمُسْتَقِيمُ صِرَاطُ الَّذِينَ

لَارِدْ هَع كَسَا تُو

نِیغہ لار

أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ

چہ پیرز و نہ کرے تا یہ ہفوی باندے

چہ بندہ پچپل زبہ کنی کہ اللہ صفات او تجلیات پیدا کرے او یو اے خدائے پاک و دہ یہ نظر کنی کینا ست نو دے خیل خان د خدائے یہ حضور کنی ولار وینی او داسے والی چہ اے حما یہ ستر کو کنی نہ راتلو نکیہ خدا یہ زہ پتا قربان شمس حما محبوب و یو اے نہ زہ بے لتا نہ بل ٹوک دے قابل نہ ویم چہ دھت عبادت او کریم۔ او حما امداد فوجے لتا نہ بل ٹوک نشہ۔ "عبادت" حد درجہ عاجزی تہ وائی چہ کچا یہ تعظیم او ادب کنی او کرے شی۔ عبادت یہ درجہ قسمہ دے یو یہ ظاہری اندامو نو سرہ دے لکہ موئے، روح، حج شہ او بل یہ مال سہ دے لکہ زکوٰۃ شہ یہ دنیا کنی خلقو خان لہ دوہ قسمہ خدا یان جو رکھی ووا و اس ہم شہ یو برقی خیز و نہ لکہ نور سپو بزمے، ستوری شو۔ او بل نیکنی سیز و نہ لکہ اور اوبہ، ہوا، غوا، غوا یان، مار پیے و ہم کنی حورن و وطن ہندوان کو فتاری خدا ئے پاک و الحمد للہ نہ تر مالک یوم الدین پورے انسان متازی خدای تہ ثابتہ کرے او قولہ دنیا پیداے متازی کنی انسان نہ کہ زیاتہ نہ دہ نو کہ ندہ یہ دیوچہ قولے دنیا لہ عموماً او انسان لہ حضور صا دا پکار دی چہ خیل حد درجہ ادب عاجزی، بدنی او مالی عبادت خدا ئے پاک لہ او کرے۔ او دہ دنیا قول دروغن

بتان مات کری امدات صروف د خدا ئے نہ او غواری۔ داد درو غینو خدا یا نو
منونگی پہ اصل کبش ددے خدا یا نو نہ مدت غواری او ددوئی نہ امید و نہ
لری عجیبہ خبرہ دہ چہ یو خیز خیل خان نہ شی ساتھ دھم مرگ چوندا دبل پہ اختیار
کبش وی صخہ بہ دبل خہ حاجت پورہ کری مجھو خو د کا فرا نو بت پر ستونہ یو طرف
نہ مکملہ دہ چہ دوئی ولے مخلوق پرستی کوی لیکن بل طرف نہ د مسلمانانو پہ کور کبش
داموض موجود ہے۔ شیعہ تعزیر نہ سجدے کوی او مونز کبش توک قبر و نو نہ
سجدے کوی ددوئی نہ حاجتو نہ غواری پہ حقیقت کبش داکار و نہ کہ پہ مسلمانانو
کبش راغلی دی۔ نو د صروف دھم وانو پہ کما و تلم او ناست ولا ہے راغلی دی
خدا ئے د مونز ددوئی د ملکر تیا نہ چہ کری امین

اَيَّاكَ اَخَاصُ تَالِهَ، نَفِيْدًا، مونز عبادت کو ویدے کبش دا عرض دے چہ عبادت
خو نور خلق هم د خدا ئے کوی لیکن دھوئی پہ عبادت کبش نور، سپرد ہے، پیریان
ملائے بنی آدم د دنیا بادشاہان، د مشکایت هم شامل وی او مسلمان عبادت
خیل ذلیل والے او خاکساری صروف خدا ئے نہ کوی۔ نور مخلوق پہ عبادت کبش د
خدا ئے سرہ نہ شریکوی او ثورہ ثورہ چہ د عبادت خصوصیت پہ مسلمان کبش راغلی
نو د دمرہ دمرہ بہ دے یو خدا ئے منونکے جو ریگی۔ د خہ مسلمان دینا تلل، کو خیدل
ناستہ او دلارہ دچا حکمرانل او نہ منل دچا سہ محبت کول او دشمنی کول صروف د خدا
د حکم پہ وجہ وی۔

او د عبادت یوا ئے هم نہ کوی بلکہ ددہ دیر ملگری وی خان لہ ملگری پیداکوی
پہ شریک کزوری، خہ او بد، او دیر خہ مسلمانان پہ جبر د خدا ئے پہ محکبش پہ اتفاق

اور پریمی خان لہ امام جو روی او پہ ہنہ پسے دہنہ دھکر پہ موافق عبادت کوی کہ
دیوتن یا دے دوو تنو عبادت منظور پریمی چہ دے کمزور و مسلمانا نو ہم منظور شی کہ
پہ یو ائے موئے کنش باقاعدگی، اور دریدل او کینا ستل برابر نہ وی نو د امام او د جماعت
پہ وجہ پدے کنش عمدگی راجی علاوہ ددینہ بہ ہر ٹوک دیوبل نہ خبر پریمی۔ دیوبل
د امداد د پارہ بہ صلاح کریدی۔

ہم دغہ رازونہ پہ ایاک نستعین کنش ہم دی چہ د خدا ئے نہ خویو کا فرہم مدت
غواہی خرمسلمان بے خدا ئے نہ بل ٹوک مددکار نہ کنزی۔ مسلمان دد نیاموہ او جندی
وارہ اولوئے قول خدا ئے نہ متاز سنی نو یو متاز بہ دبل متاز نہ شہ سوال او کریمی مسلمان
اول خپل عبادت د خدا ئے پہ حضور کنش پیش کوی او بیا د خدا ئے نہ پہ خصوصیت سرہ
مدت غواہی اودا خبرہ بنکارہ کوی چہ ٹوک د عبادت حقدار دے ہم دہنہ نہ مدت
غوبستل پکار دی کہ بل ٹوک جوئے معبود ندے دیوبل ٹوک جوئے د امداد قابل ہم ندے
عبادت او استعانت بالکل لازم ملزوم دی۔ ٹوک چہ پیو بابا لویہ بابا رار اور سینے وائی
ہتوئی سخت غلطی کوی۔ دھوئی پہ خیال کنش کوم ذات چہ جوئے د عبادت حقدار دے
دہنہ سرہ پہ امداد کنش نور خلق شریک دے یو ائے کو یا خدا ئے جوئے مدت العیاذ باللہ
نشی کوئے داکلمہ وبل سخت غلطی دہ او پدے ایت باندے للہ نظر کول سرہ سری نہ
فوراً خپل غلطی معلوم پریمی۔ پدے کنش دبت پرستے انسان پرستے بیچے او بیکل د خدا ئے
پاک عرض دے۔

۵

بتوں سے بچ کر ایمیدیں خدا سے نومیدی
مجھے بتا تو سہمی اور کافر کی کیا ہے

پدے الیت کریمہ کنی دافقی مسئلے معلوم شوے۔ چہ سجدہ کول اور کوع
کول بے د خدا ئے نہ بل چاہہ حرام دی، دچاپہ نوم روجہ نیول حرام دی۔ د خدا ئے نہ علاوہ
دیل چاپہ نوم خیرات ور کول جائز نہ دی، دچاپہ نوم حلالہ کول، د غیر اللہ نہ متغوشتل
نا جائز دی چاہہ قاضی الحاجات اور افعہ السلیات دیل جائزندی۔ د انبیاء اولیاء
اونیکا نو سرہ محبت دھنوی تعظیم کول د غیر اللہ عبادت ندے حکم چہ دوی ہم د خدا ئے
ددین دزدہ کولو یا پھنے دزیات عمل کولو پہ وجہ لوئے گنہ گری شی۔ د طبیب نہ دارو
کول صرف پدے بیت پکار دی چہ دایو ظاہری سبب دے۔ کہیں دے شی چہ اثر اوکری
ادکید دے شی چہ اثر اونکری۔ اصلی مؤثر حقیقی خدا ئے پاک دے کہ ثوک حکیم یا ہاکثر
اور دھم دارو مؤثر حقیقی اوکری نو داہم حرام دی او کہ ثوک یو ژوند دے یا مرے
مؤثر حقیقی اوکری نو داہم نا جائز دی پدے معاملہ کنی دزیاتی اوکی پہ مینجہ کنی
مسلمان لہ او سیدل پکار دی۔ دینکا نو او پڑمکانو د قدر کوئی نو د خدا ئے درجہ د
ورلہ نہ ور کوئی اور ہمدات چہ د خدا ئے نہ غو بنتہ پکار دی ہمد دے د خدا ئے
پاک نہ یوا ئے غواری کہ د بزرگئے اور نیک سری عزت کول بنہ دی نو د خدا ئے
عزت او قدر پہ موزن دیر لوئے دے، د حق لے دنیا نیکان کہ یو خا ئے شی نو د خدا ئے
پاک د طاقت قوت یوہ ذرہ بہ ہم بنکارہ نہ کری اوچہ او بہ دی نو بتیم نہ خہ
ضرورت دے چہ قادر خدا ئے مدت کار شتہ نو دبل چاہہ حامن، خرے دولو نہ
اور حق نہ غو بنتل ثومہ ناپوھی او سادگی دے اے خدا یہ! حقون ناپوہہ پو یہ
کرے اد حقون۔ ہا ما نو لہ پدے الیت باندے د عمل د تبلیغ اور جہاد توفیق ور کرے
امین۔ اِمْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ صِرَاطَ الَّذِیْنَ

أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ - اے خدا یہ تہ مومن تہ نیخہ لارا اچھے ہنہ نیخہ لارا

چہ ستادہ پیر روئے قابل خلق پر تلی دی !

کہ ہر وجود تہ جو رہا و او کامل کید و تہ پارہ سلور مرتبہ دی چہ ہنہ خدا تہ
پاک داسے بیا لوی اَلَّذِي خَلَقَ فَسَوَّى وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَىٰ خدائے ہنہ پید
کرہ بیا چہ ہنہ برابر کرہ بیا چہ تہ ہنہ پارہ اندازہ مقادہ کرہ بیا چہ ہنہ
تہ عمل لارا پرانستہ - تہ پیدایش او تہ اندام و نور و برابر والی خبرہ باندے ہنہ
پوہیہی - تہ تقدیر او تہ ہدایت تہ پارہ کیں یو تہ خبرے لیکن - تقدیر دادے
چہ مثلاً تہ مورچہ و رخت و زرے او بہان تہ داسے اندازہ چور دے چہ تہ ہنہ تہ
او سید و تہ پارہ تہ ہوا کیں اَلَّذِي تَوَلَّى دَمِيًاں تہ او کیں کوزیدل و تقدیر دے
او ہدایت دادے چہ ہر یو تہ تہ داسے پست او بنکارہ طاقت تہ و کرے شوہی
چہ تہ ہنہ سرہ تہ خیل چوند لارے معلوموی او تہ ہنہ تہ تہ چوند تہ سامان تہ
حاصل و لو کیں مدت اخلی -

تہ ہدایت مرتبہ مختلف دی - تہ حیوانا تو کیں یو پست خدائی طاقت دے
چہ ہنہ تہ تہ عربی کیں و حَبَّانِ والی تہ ہنہ سرہ یو و رو کے بچے داسے معلوموی
چہ تہ تہ مور تہ سینہ باندے تہ تہ تہ لے لے کولو تہ پارہ دوہ چینیہ دی
تہ ہنہ چیل تہ تہ لے لے کولو سبب دے تہ تہ تہ زیانہ مرتبہ دوہ
تہ چہ ہنہ بچہ بنکارہ طاقت تہ دی - لیدل، اوریدل، سکل، مٹی کول، بویول
تہ دے تہ اور اوہی ادم باراپی موجود تہ تہ معلوموی - داد و ارہ ہدایت تہ تہ
تہ زندہ س و کیں تہ لے لے کئے زیانہ تہ سکہ موجود دی - او دریمہ مرتبہ چہ ہنہ تہ

ہدایت والی دایوائے پہنچا آدم کو جس وی نور مخلوق ترقی و مدد دے خاکہ چہ ہدایت
 پہ عقل حاصل پزنی عقل یوائے پہ انسان کبش شتہ نور مخلوق ترقی و مدد دے خدا
 پیدائے انعام سرہ بنی آدم پہ مخلوقا تو کبش دیو ترقی یافتہ مخلوق درجہ حاصل کردہ
 عقل پہ اصل کبش و وجدان او و حواس و آخری ترقی نوم دے عقل نہ یوائے و بنی
 آدم موجودت و وحکما انعام یوائے پہ وہ او شہ دے در یوار و ہدایت و نو و
 پارہ خاصے خاصے دائرے او اندازے دی چہ دھن نہ باہر نہ شی تلہ و وجدان پہ
 وجود کبش دشنہ کار و پارہ و طلب جوش پیدا کوی او و ژوند و باقی پائے کیدہ
 پہ لارہ باندے کار کوی خود وجود نہ باہر کار قابل نہ دے و وجود نہ بارائی
 خیز و نہ معلوم مول و حواس کار دے خو حواس ہم باہر پہ خاص دائرہ کبش دشنہ
 کار کو لے شی ستر کے لیدل کوی خود چہ دلید لو قول شرطونہ بیاموندے شی مثلاً
 رنزالرے والے پہ خاص اندازہ کبش کہ داشت لٹا موجود نہ شو نو بیابہ حواس ہم
 کار او نکری و حواس کار نہ پس بیاد اسے سوالات پیدا شی چہ ہفتہ دے دغ محسوس
 خیز و نو پہ بارہ کبش ددوی و وجود وجہ فائدے نقصان و نہ وغیرہ دی تو پیدے
 بارہ کبش ستر کے او غوکو نہ وغیرہ و جواب نہ عاجزہ شی او داترتیبیہ او جواب
 عقل و در کوی مجنون وجدان کہ غلطی کوی تو حواس ورتہ ہدایت کوی لکہ نیچے اور پہ جبہ
 کیدی چہ دابہ کما لویدہ لہے کری وجہ ورتہ ہدایت او کری چہ ستاد اکار
 غلط دے دغسے چہ حواس غلطی کوی لکہ مرض پہ حالت کبش چہ مجنون جبہ کبش تہ تریخ
 دانی نو عقل ورتہ والی چہ داخبرہ غلطہ دے ستر کے والی چہ دا نور خود یو و دی

اُمّہ دے فوعقل ورتہ والیٰ چہ تہ پہ غلطیٰ پے پئے تا سو پوی شویٰ چہ دوحبلا
 غلطیٰ پہ حواس معلومیٰ او دَ حواس غلطیٰ پہ عقل معلومیٰ، اوس داهم وادریٰ
 چہ دَعقل نہ ہم غلطیٰ کیری ادَدہ دَ پارہ ہم یوخلوم طاق ت پکار دے چہ دہ
 نہ ہدایت کوی دَعقل کار تا سوا ولیدہ چہ دَ سترجو پہ لید وکس بہ عقل
 امداد کوی۔ دغسے نور حواس چہ اوریل، سکل وغیرہ اوکری نو پئے محسوس
 باندے دَعقل دَ کار موقتہ پیدا کیری۔ عقل پداسے خیز و نو کس ہر کارشی کوے
 کوم چہ بنکارہ موجود نہ وی نو کو یا معلوم شوہ چہ دَعقل دَ کار حد ہم یوازے
 پہ موجودہ خیز و نو کس دے دَغیبو خیز و نو پہ بارہ کس خیز و عقل بیکار دے
 دَ دَغیبو خبر و دَ پارہ او دَعقل دَ غلطیٰ دَ لرے کولو دَ پارہ خدائے پاک دَ وحی
 دَ ہدایت احسان او کہہ او دا احسان پہ عام بی ادم اوشہ پدے ہدایت کس
 دَ ہچا دَ خیر خیال اوساتے شہ دیتہ پہ قرآن شریف کس الہدیٰ او الدین والیٰ
 او دیتہ الاسلام والیٰ پہ دے ہدایت کس دَ ہر انسان دَ تندے ماتید و دَ پارہ
 خیز دے او پہ پرتے دی۔

بنی ادم پہ اول اول کس پیر پہ سادہ طریقہ سرہ اوسیدہ دَ قول
 مخلوق یو شان حبند ورمیوے دَ دوی خوراک دوا غارونہ دَ دوی کوٹے دے پد پوجہ
 نہ جنک دَ و نہ خفکان، خوچہ دَ بنی ادم نسل پیرشہ او دَ چوند طریقہ زیاتے شوے
 فاختلافات، ظلم افساد پیدا شہ او ہرہ ہلہ دَ پلے دَ لے دشمنہ شوہ پداسے
 حالا تو کس ضروری وہ چہ دَ انسانی جنکو نوملے پداسے منصفانہ طریقہ سک ادشی
 چہ قول خلق پر رضای دَغ طریقہ تہ "خدائی وحی" وای دَ دے وحی رادر و نکوۃ

رسولان وائی داسلسلہ پہ دیور رسولانؤ مشتملہ دہ چہ پہ ہنہ کبش کامل او مکمل
نبی حنون نیک نبی محمد صلی اللہ علیہ وسلم وو ددے قولو پیغبرانو لارا و سبق
یواد بالکل یو وواد خلق پہ خے طریقے سرہ جوند تیرول دیو خداے عبادت
کول د نیک عملی ژوند تیرول ددے تعلیم مقصد و و پندامو نو کبش ھشتک زیاتہ
ندے کرے حکم ھنہ غواری چہ مونہ خیل سر بیتوب تکرے تکرے نہ کرو۔ د
خاندانو نو تکرے، د وطنو نو اختلاف، د قومو نو جھگرے، د رنگو نو جدائی
د جبو پہ بل رنگ والی اختلاف کول د قرآن د تعلیم نہ خلاف کول دی۔ دامیر
او فقیر د کمزوری او د زورادری جھگرے د اختلاف سبب جو ریزی پہ کور کبش نفرت
پیما کیزی ددے قول اختلاف لرے کونکے او ددے خص خلق پہ یو د سترخوان راجہ
کونکے لارہ مذہب اسلام او صوفی اسلام دے کہ ستاسو خداے یو دے نو
ستاسو مذہب ہم یو دے کہ تاسو دہر خاندان نہ پیما کہ دہر وطن پیما کہ دہر
قوم پیما کہ پہ ہر مرتبہ کبش پیما فوتمندے بہ خداے نہ کدی داسما فی تعلق بہ
ستاسو دھکے قول اختلاف نہ لرے کری ستاسو خوف زرو نہ بہ خوشالہ کری تاسو
بہ معلومشی چہ قولہ دنیا ستاسو وطن دے او تاسو قول د رب العالمین عیال پیما
داجون مذہبی اختلافات یا پہ دیو جہ دی چہ د مذہب تابعدارانو پہ
مذہب کبش پیما کریدی۔ او یا صوفی ظاہری او فرعی قد دے اختلاف دی کئی
نہ قول مذہب نہ یو دی د مذہب جو رخت ددو و خیز و نو نہ دے د مذہب روح
چہ ہنہ نہ دین وائی او د مذہب ظاہری شکل چہ ہنہ نہ شرع منہاج او نسک وائی
پدین کبش اختلاف نہ وی بلکہ پہ طریقہ عبادت کبش چہ فروعات دی اختلاف شنتہ

او پیڑے کبھی نہ حرج نشین۔ دامن مذہب مطلب نیک بختی دہ چونکہ دہ ملک حد
 حد حالات اودھنی طاقتوں دی پس یہ مختلف ملکو نو کیں د مختلف حالات مناسب
 د دے روح د حاصلوہ پارہ یہ مختلف رنگ کیں عبادات کیسودے شو اودا
 اختلاف داسے اختلاف دے لکہ چہ دد نیا دخلقو یہ معاشرت اوطبیعتو نو کیں
 دے دقبلہ یہ بدلیں و یهودیان او عیسایان د ریختہ شو خدائے پاک داسے
 بیان او کہو چہ بیت المقدس تہ موخر کول او کجہ تہ محک کول نو فروعی خبر دے دی
 دا دومرہ ضروری خبر دے ندی اصلی مطلب نو خدائے پرستی دہ دامطلب دحق او
 د باطل معیار دے یہ فروعاتو بانہ ابتلا ندے پکارا ہم دینہ قرآن شریف اشارہ
 کوی چہ لَقَدْ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شُرَکَآءَ وَمِنْهَا جَا (۵: ۱۸) مونہ دہم رسول دپارہ یو
 خاص شریعت اولارہ مقدرہ کریدہ د اسلام د راتلو یہ وخت کیں قول دمنہ یو
 تابعداران پیڑے خیال یوشان مضبوط وو چہ دین ددے ظاہر عباد تو نو نوم دے
 او پیڑیو چہ ہر یو تو لکہ دبل تو لکی یہ ظاہری عبادتی اختلافی خبرو بانہ دے دیو بل
 دشمنان وو اسلام ورتہ بنکارہ کرہ چہ داعباد تو نہ دمنہ ہب دعلی چونہ یوہ
 ظاہری نمونہ دہ اصلی دین او ددین مطلب صرف خدا پرستی او نیک چونہ دے
 او دامذہبی روح یہ قولو الی مذہبو نو کیں پرورت او موجود دے پیڑے دین
 کیں نہ تبدیلی شویہ او نہ اختلاف البتہ کوم خلق چہ خان تہ او خیل مذہب تہ
 حق والی او پیڑے مذہب کیں داروح نہ دی نو ہعہ دروغن او دخدائے دشمن
 دے اومذہب باطل دے فوسرہ ددے یہ اسلام کیں داسے رواداری دہ چہ
 مسلمان تہ اجازت نشین چہ ددے باطلو مذہبو نو معبودا نو تہ بدارد او ریلہ شی

لکه وَ لَا تَسْبُوا الَّذِينَ اٰلَٰحُ (۱۰۸ : ۶) او گوری

دین دیو والی پہ موجود کئے کیں چہ اسلام پہ وخت کیں ہم "دین حق" موجود
وو۔ قرآن تہ خلک ضرورت پیدا اشہ چہ دمف ہیونو تا بعد ازانو پہ دین کیں گرا دلہ باز
اختیار کرہ او ضرورت پیدا اشہ چہ اسلام تو لے دنیا تہ ہذا اصلی از حق دین سنکارہ
کری او غلطی لارے ہم یوہ یوہ خلقو تہ بیان کری او خلق دے تو لگی تو لگی والی نہ
منہ کری دین حق خلاصہ صاف دادہ

"چہ دے دنیا دے نور و اشیاو پہ شان دے بی آدم عملونہ ہم خاصیتونہ او
نتیجہ لری دے عمل بدلہ خہ اودے بد بدہ دہ"

خو خلقو دا خبرہ ایرہ کرہ او دین حق پہ نسلونو، قومونو، او پہ قسم قسم
روا جو نو کیں گیر کرہ دے نتیجہ داشتوہ چہ دے چا اعتقاد او عمل تہ کتل نشتہ
بلکہ دیتہ کتے شی چہ دے پہ کومہ دلہ کیں دے او ہذا پہ کوم تو لگی کیں دے۔ گویا
قول صداقتونہ او دے آخرت نجات پہ یو تو لگی کیں پہ داخلید و موقوف شہ اعتقاد
او عمل پہ تاخر کیں کیسہ دے شہ او پدے وجہ نفرت او تعصب پیدا اشہ۔ خدا
پرستی او دینداری رکہ شوہ۔

قرآن شریف پہ دے سلسلہ کیں پہ دے خبر و خاص زور و کریدے

(۱) دینی آدم خلاصہ پہ اعتقاد او عمل باندے دے۔ دلہ والے ہر حقیقت نہ لری۔

(۲) دینی آدم دے پارہ دین یو دے کومو خلقو چہ مختلف تو لگی جوہ کریدی دایا بلدی

(۳) اصل دین دے خدا لے یو والے دے۔ دے دینہ خلاف ہذا اعتقادات او عملونہ

چہ دی ہذا اصلیت نہ خلاف کول دی،

پدے دلہ بازی کنی داسلام پہ وخت کنی بھود یان او عیسیا یان ورناندے
 ورناندے ووادھر یونکی پچیلہ دلہ کنی گنزلہ دیوسری عمل ادخدا پرستی دوی
 ہشتے نہ کاترہ۔ قرآن شریف داسنکارہ کرہ چہ صداقت پہ حقیقت کنی دھڑلے
 سخن دینی دھنے ریشتی تعلیم پہ وجہ شتہ خوملاہفہ حقیقت دوی رک کرہ ددوی
 دشمنی داسے حد نہ رسیدے وے چہ ہر یوے دلے بہ دبل دلے عبادت خانے نہ
 سپک کتل ادھنے بہ یے دغلی پہ وخت کنی تر ولے دے کار نہ خدائے پاک ظم اعظم
 والی۔ بھودی بہ یوازے پہ بھودی رحم کول خہ گنزل او پد عیسیائی بہ ظم کول خہ گنزلے
 شو دھنے دعیسیا یانوحال وو بھود یا نو د بھود یا نو نہ سودا غشتل ناروا گنزل خود
 عیسیا یا نو نہ سودا غشتل جائز وو دجربو دامیا نو نہ مال پہ ہر ہر طریقہ غشتل جائز
 وو۔ دین داسے حکمو نہ کوئی چہ پہ ہنے کنی داسے جدائی دی۔ ظم ظلم دے۔ اوانصاف
 انصاف دے پدے وخت کنی مشرکین عرب یوہ دریمہ لویہ دلہ ہم وہ ددے دہیوار
 بہ لو حضرت ابراہیم قابل عزت ہستی منلہ۔ پد یوچہ قرآن شریف ددوی نہ تپوس کوئی
 چہ ابراہیم پہ کومہ دلہ کنی ووچہ تاسو دلہ بازی د صداقت سبب گنزی ددے
 بداب توصفا ووچہ دغہ وخت کنی دایوہ دلہ نہ وہ نو دھنے میک والے کہ جے د
 دلہ بازی نہ وواوہنے حروف پہ خدائے پرستی او نیک عملی باندے وو۔ نو ستاسو
 ددے دلہ وختہ مطلب دے

قرآن شریف دے دلے دپیدا کولو د پارہ نہ ووراغلے بلکہ ددے دلہ بازو نہ
 نجات و رکول او پہ یوصراط مستقیم چہ د خدائے ہسے یوہ لار دہ جمعہ کول د قرآن کریم
 مطلب وواوہ لار خہ نوے لار نہ وہ بلکہ دھکنی نہ وہ خود دلہ بازو پر تاریک راوی

وے کہ دے نور دفرہ پہ ہر چادر نزل غور زوی۔ او پہ ہر قومی، جغرافی، نسلی حد بند
 کبھی نشی بندیدیں نودین حق ہم پہ خان کبھی دینی آدم کے پارہ جدائی نہ لوی۔ تاسو
 دے خدائے پہ نوم جنگو نہ مہ کوئی تاسو قول دے خدائے یو شان مخلوق پی۔ قرآن
 شریف دے نازلیدو پہ وخت کبھی دے زما نے دے ریشتنو خلق دے ایمان او دے عمل پہ
 پورہ فراخذلی سرہ اقرار کریدیا۔ ہنوی دے مذہب خلق چہ وو۔ قرآن والی
 چہ دوئی دے مذہب حقیقی رورہ نئی دے ضائع کرے نو دے خلق پدغہ وخت کبھی
 کم وو۔ دے قرآن شریف دے اسلام نہ مطلب صرف دے دے چہ دے قولو رسولانو
 مشترک تعلیم چہ ہنہ یو دے دے اسلام دے دینی ادمو چورے دے ہر حقیقت
 نہ لوی او دے وجہ دہ چہ دے یوبل دے دینیو کی خلق پہ یو صف کبھی او دریدہ۔
 عیسائی چہ دے یودی دشمن وو، مہوسی دے غیر مہوسی پہ لیند وختہ وو۔ عی یوبل چا تہ او
 سہ نہ وے۔ صابیا نو رشتیا یو اے پہ خان کبھی کبزل۔ داخل دے دعوت قرآنی
 پہ وجہ پہ اسلام کبھی داخل شو او دشمنی پہ دوستی بد لے شوے۔

قرآن شریف دے خان سرہ دے اختلاف ہر امکان نہ وو پر لیبند دے قول رسولانو
 منل او ہر چا تہ دے داویل چہ تہ خیل حقیقی دین حق او منہ دے نوے لارے طرف تہ
 بلکہ نہ وہ غویا ہم خلق دے اسلام نہ مخالف وو۔ داوے ۶ قریش مکہ بت پرست
 وو اسلام دے نہ منع کول۔ غویو دیان تروے مخالف وو چہ ہنوی خوبت پرست
 نہ وو۔ پہ اصل کبھی دے اسلام نہ دے خلاف وجہ داوہ چہ اسلام دے نلائیے دے خلق
 وے نہ دروغن کوی او یو اے خورن دے تہ خہ دے نہ والی دے قولو دے لوبند تی کول
 دے دے خو نہ وو۔ پد یوجہ دوئی دے اسلام نہ خلاف کوو۔ پہ قرآن کبھی کہ دے موسیٰ علیہ

السلام تریف دے نو دے عیسیٰ اودے مریم علیہما السلام تریف پہ کنیں ہم شتہ۔ قرآن کریم
 دے نجات ذریعہ نیک عمل کرنی او عیسایان وان چہ کفارہ کافی دہ پہ قرآن کریم کنیں
 دے حضرت ابراہیم اودے حضرت اسمعیل تریف دے پدے قریش مکہ خرشالہ ووخو
 دے دوی داوخہ نہ وہ چہ دے یهود یا نو اودے عیسایانو دے پیغمبرانو دے قرآن تصدیق کوی
 خلاصہ دادہ چہ (۱) قرآن دے مذہبی دے لونہ مخالف روا دین یوحنا دے (۲) بنی پہ
 عمل موقوفہ دے نسل قوم، دے اور سمونہ ہتے نہ دے۔ معبود یوحنا دے
 دے شرک اوبت پرستی ناروادہ داخبرے دے مختلفو دے لو خاوندانو دے مثل کوران
 ووخو دے اسلام نہ مخالف وو

صراطِ مستقیم

پہ دے جہ کنیں بندہ کمان دے دنیا دے لونہ اودے ہنوی دے پروجہ نہ تنک شوبیدی
 دے دے پہ جناب کنیں دے حد درجہ غلامی نہ پس دے راتلونی جو نہ دے پارہ سوال کوی
 چہ اے خدا یہ موفزہ نیخہ لار اوخہ اودے ہنوی خلقو لار دے اوخہ چہ تا پرانام
 کر دے دے گھرہانو او غضب کرے شو وخلقو دے لار نہ مے پے کرے

نیخہ لار چہ یومقام تہ خاص رسایی ہنہ ہمیشہ یوہ وی اوکے لارے
 دے دے وی۔ دے نیخہ لار خاوندان پیغمبران صدیقان شہیدان او صالحان دی
 پیغمبران دے خدا دے شاگردان دے خدا دے حکمونو رسوئی پچہلہ زمانہ کنیں چو نہ
 شوے خلق دے او صدیقان ہنہ دے نیخہ خلق دے چہ دے ہنوی وجود دے دیشیاو پہ
 قالب کنیں دے سے جو وی چہ بے دے دیشیا وپلو او کولونہ پہ بل خہ دے ہنوی اندامونہ
 نہ چلی پری۔ صالحان چہ دے نیک عملی پہ لارے کنیں مضبوط وی اودے بدی دے لارے نہ پیر

گرځي. شهيدان چه پخپله وينا او کارسه د حق اعلان کوي

پي ټي کښ د خاص قسم نسل او قوم ته خصوصيت نشته. نه د خه خاص مذهب
نيکان مراد دی بلکه د دنیا قول نيکان وغيره که ده ملک او قوم دی. دوی د قرآن په نزد
انعام یافته انسانان دی او د دوی لاره ښه ده د خدا ټي پاک د حقيقي دين د بيان د
پاړه د صراط مستقيم نه بل موزون لفظ نه وو د د ټي لار ټي نه علاوه د بند يا نو خپله
جوړه هره لاره چه وی هغه کښ لار ده ښه لا پچان کښ سادگی لری خه گران والی
پيچیدگی او معنی په کښ نه وی. د نه پوښو عقیدې، نا قابل برداشت عملونه پکښ
نه ښکاری. ساده دين حق داد ټي او صوف داد ټي چه ایمان او عمل صالح خدا پرستی
او نیک عملی کول“ هره ټي له هر نسل ده وطن خلق چه د اصفا ت په ځان کښ پید ا
کړی په صراط مستقيم به روان شی. صراط مستقيم د هر قسم جغرافيائی نقشواد د
جماعت د حد بندونه پاک د ټي. د صراط مستقيم تفسیر قرآن شریف په هغه خلقو
سه او کوم چه د نیکی په لار کښ د خلقو په هکښ موجود وو د هغوی کامیاب بوند
خلقونه ښکاره وو. هغوی رڼا رڼا او صداقت صداقت وولو ټي لوی ستونډ
د هغوی په هکښ کاکه وو. په د ټي تریف سه قرآن شریف د صراط مستقيم مطلب
دا سه ښکاره کړه چه د دینه بله خه طریقه د صراط مستقيم په معنی پوښو نشو کید

غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ

نه لار د هغه کسانو چه غضب شوی د ټي په هغوی باند اونه لار د گمراهانو

کہ یہ یوحنا پر بیان کیں مثبت اومنی حالت نہ بیان کر دی وی و صراط مستقیم
مثبت پھلو کہ انعام یافتہ خلق لار دہ لیکن منفی اریخے دادے چه د مخضوب علیہم
خلق د لارے نہ مونچے کرے۔ مخضوب ہنہ خلق دے چه لار بیاموندہ۔ د خدا دے د انعام
نہ حصہ اغشتوئے شومیا دے د نعمت لار پر سینودہ او بد بختی یے واعشتہ۔ او ضالین
ہنہ خلق دے چه د صراط مستقیم پتہ ورثہ او نہ لگی او پہ ککولارو کیں کرخی تکرے وی
مکریا مخضوب پس د پویدا و نہ د انکار نتیجہ دہ او ضالین د نا پوچھے نتیجہ دہ مخضوب
دیر بد بخت دی چه لار بیاموی او بیا د ہنہ نہ مح او کرخی او دادویم پہ درجہ کیں
کم دی اودا حقیقت دے چه د دنیا دے تو لو ککولارو دودہ عنت نومونہ ہم دغہ کید و شو
چه یو منکر او بل جاہل دے

پہ قرآن شریف کیں چه د نا فرمانو قومو نو ذکر دے ہنہ یا پس د انعام ادا کر ام
نہ منکران شوی دی یا دے د جہالت پہ وجہ اہو پہ نیغہ لار تلک ضروری نہ دی کنرلی
پہ احادیث کیں د مخضوب علیہم پہ تفسیر کیں د یھود یا نو مثال خود لے شوی دے او
د ضالین پہ تفسیر کیں د عیسا یا نو مثال بیان دے تا سو د دے د وارو قومو تاریخ
ادھورے نو پوئے بہ شیئی چه واقعی خبرہ دہ چه یھود یا انعام یافتہ تعلیم یافتہ
منکران روا عیسا یا وحشیان او جاہلان وو۔ پدے تفسیر کیں د مخضوب او ضالین
خصوصیت پہ دے دوو د لو باندے نہ بیا نیزی۔ بلکہ دامنجملہ د ہنہ د لو نہ
یو مثالی بیان دے۔

دا ضلالت کلمہ پہ دے راخی چه د جسم لہ تو نہ پہ روحانی عباد تو نو باندے
مخکین کرے شی۔ کلمہ د مال او د مرتبے پہ محبت او د سمو نو پہ تالبداری۔ چه بدو

صحبتونو اوده نفس په ازادي گراهي راځي او چه گراهي راشي نو د نيکي نه نفست پيداشي
 لکه نن ورځ موږ ونيو چه شپه اوروځ بهنک ايم. شراب. رندوي بازي دد پرو
 ظاهري شيفانو د جوند مشغله ده. هجر امکان، پرو امکان کتل او بدرد وپل ددوي د
 مجلس ډول ده. د شپه زدو وچو وچو او بيا د سحر تر لس بجو خوب. بيا د خرو هسه منگره
 په سوکښ وهل هڅن بيب گنرله شي. موز بازي، کتره ساتل، بازو ته تازيان او کوته
 سپي ساتل د مالدارو د فحش شته ده په شپه اوروځ کښ نه د خداي نوم اخلي نه د وره
 مرگ يادوي نه د دنيا نه خبروي نه الاضاف او د ملک وطن په تاله کيداو پوهيږي. که
 ستاسو باور نه کيږي نوڅوږ اميران سخته يوه شپه دوه ا دکړي ددوي د ملک دمنه
 او باه حال او کورنۍ نو د ورته به معلومه شي چه په هندوستان افغانستان کښ نور
 څوږ د وطن شريك نه کوي اوڅوږ نوابان او اميران په څه کښ اخته دي دده قضوي
 په وجه د تيور بادشاهي لاره د لکنهو او د مرشد آباد په رياستونو باندې چهارو
 او کرخيي دا باقي رياستونه دده نه نصيحت نه اخلي د توپو حالت دادې چه زنگ
 د هله توپي پتاجر داره توپي، بې مطلب تورې، د فرجيانو يوه سپله شته او په بله
 څپه بل ده وردې نه لري قواعد نشته، افسران د جنگ د تعليم نه خبر نه دي. افسران
 ټوک دي اکثر د هغه عياشو خلقو خاص دي. وزيران ټوک دي هم دغه عياشان دوي
 خپل رئيس د عيش په زانگو کښ زنگوي. د خزانه حالت تباكه ده په رعيت کښ يه نه
 ديني مدرسه شته نه څه فن شته نه تصنيف و تاليف شته نه د علوم حديث و د پاره
 باه طلباء ليکل شته نه چرته کارخانه شته او که شته نو اختيار د بل ده د حالت
 ممکن ده چه په بعض رياستونو او فرابو کښ قول نه وي خوسرنک چه يو مسلمان له

پکار و وجہ پہ صراط مستقیم اور سیدال دمسلمان کا ردے دے صراط مستقیم پہ گئے
 دے معضوب علیہم او ضالین نظارہ پہ دے مقامات کبش دے بدستی نہ خکاری اور دغہ
 دہ چہ جوہن دے وطن نہ یکخلق پہ برہ روان دی جوہن دے ضلالت نہ فائدہ
 اخلی اور موہن خیل نو کران چاکران چور وی۔ خدا نے پاک دے موہن دے یو عام غریب
 مسلمان نہ داخلہ قریو مسلمان بادشاہ پورے پہ صراط مستقیم باندے روان کری اور
 دے کافر انطوق دے جوہن دے غارے نہ او باسی پہ معضوب علیہم او ضالین کبش دے
 خدا نے موہن راگیر نہ کری اور پہ مستقبل قریب کبش چہ یو تمدنی اور تمدنی جنگ دے
 اور ارتقا پہ اصولو بہ غنہ قوم چونندے پاتے کیڑی چہ صالحہ وی پہ مغری کبش دے چونند
 اسباب دی پیدے مسئلہ دے خدا نے موہن پو یہ کری دے خطرے نہ دے کید و دپارہ
 دے وطن شریک خلق پہ روپو، پہ تبلیغ، پہ کتابو نو، پہ ایجنٹا نو خیل صلاحیت اور قابلیت
 دے ملک دے اختیار مندی دے پارہ بیا لوی اور جوہن دے نا پو ہے اور کچھوسی بے کاری او بے
 تنظیمی نہ دا فائدہ اخلی چہ جوہن تمدنی، تمدن، مذہب اور معاشرت پہ ٹمک
 کبش خج کری جوہن ہنگامی مشورہ اور بریدل سگری جوہن تنظیم و رتہ داؤم تارہ
 چور کچہ تار بنکاری۔ اے خدا یہ جوہن رئیسان، نو ابان، او علماء پہ راتلوگی تاریک

مستقبل پو یہ کرے

امین

اے خدا یہ قبولہ کرے دعا جوہن دے

والحمد للہ دے ختم کید و نہ پس امین ویل مسنون دی۔ پہ مسلم کبش دے ابو موسیٰ
 اشعری رضہ نہ روایت دے چہ حضرت فرمائی چہ ہر کلمہ امام ولا الضالین اور وائی دے
 مقتدیان و امین وائی۔ دالفاظ بالاتفاق دے قرآن شریف جزء ندے جو خرننگ دے

عامو دعا کا تو نہ پس امین و یلشی دغسے ددے الحمد دعا نہ پس امین و یلہم
سنت دی کا امین دغا قدرے حقیقت دے خوپے باندے دومرہ لرے بمثو نہ
جورے شوبیدی چہ کا امین پہ جہر ارا خفا باندے باقاعدہ دے جورے شوبیدی پہ
امین لفظ دومرہ کیلئے اوحسد و نہ کول سرے ددے چہ کہ کا اخفاء دلائل شتہ نو د
جہر ثبوت ہم شتہ دا حُرن دیرہ ناپوھی دہ ددے نہ علماء لہ پوہیز پکار دے
علی بحث دا حا دیشو تحقیق د تحقیق ترحدہ پورے حہ دے خولدینہ یقینی حرام
حسد پیدا کیدال حُرن دد نیوی او اخروی نقصان سبب دے

دَسُورَةُ فَاتِي خَلَصَه تَفْسِيرُ

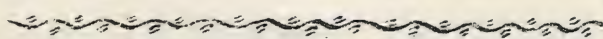
پہ ہر مسلمان کنس ددے سورۃ پہ لوستلو سرہ دا حالات پیدا کیدال پکار دی
چہ اول پچپلہ جہہ د خدائے ثنوائی خود کوم خدائے دھنے خدائے چہ یوائے د نسلون
قومونو او مذہبی یا سیاسی دلو خدائے نہ دے بلکہ ہخہ رب العالمین دے۔ ددے
حقے پتے ادبکارہ کارخانہ عالم پالوئے دے د خدائے د رحم او عدالت صفت بار بار
پہ مونخو نو کنس وائی او پیا یوجہ د فرمان برداری او غلامی سر یوائے خدائے نہ کدی
او یوائے د خدائے پاک نہ پہ ہر مشکل کنس مدت عواری پیا دے دور لفظو نو سرہ
دو دنیا د قولو قو نو نہ بے پرواہی بنکارہ کوی دہ ثابتہ کرہ چہ زہ دھو مخلوق
نہ ویرہ نہ کوم او دھچکس نہ بہ سوال نہ کوم۔ بیا د خدائے نہ دینے لارے دتلو توفیق
عواری۔ خود چا خاص نسل نیجہ لاد نہ بلکہ د قولو ریشتنو لار او دگراہانو دلارہ پناہ
عواری۔ د عالمگیرے نیکی طلب او د عالمگیرے بدائی نہ پناہ د انسان خود نیکی نشان

مطلب دے پیے حالاتِ اوجہ یا تو کنیں پر ورت انسان بہ خرنک مزیدار چونند تیروی۔
 دہا یہ چوندا کنیں بہ دودہ خبرے ضروری۔ ددہا یہ خدا پرستی کنیں بہ د خداے عالمگیر رحمت
 اوجہا خدا پرستی وی او ددہا انسانیت بہ یو عالمگیر انسانیت دی دا اعتقادات د قرآن
 د دعوتِ اصلی روح دے پی سورہ فائغہ کنیں د قرآن شریف قولہ خاکہ دا سے موجودہ دہا
 لکہہ پی یو تختہ کنیں یہ قولہ نہ سرہ دکھلوانو، پانز و او ساگو پر تہ وی نومونہ نہ نہ خاکہ
 تا سودے مضامینو تہ گوری او د قرآن شریف تفصیلات مطالعہ کوی نو ددہا خبرے صداقت
 بہ پچیلہ در تہ خاکہ۔

سورہ بقرہ

دا سورہ شریف بغیر د آخری درے الیونونہ پہ مدینہ منورہ کنیں اول اول نازل
 شویاے پیے کنیں دودہ سوہ او اووہ اتیا الیونونہ دی او سلوینت رکوع دی۔ دا
 سورت د قرآن شریف پہ قولو سورتو نو کنیں لوئے دے پیے کنیں یہ پر شری حکموندی
 پیے کنیں دعوا د حلالے واقعہ ہیرہ عجیبہ او پہ ہیرو مطلبو نو مشغلہ دہا او دغہ وجہ دہ
 چہ ددے سورت نوم بقرہ کہینودے شہ ددے سورت تعلق د سورت فاتحہ سورہ دا
 دے چہ پہ فاتحہ کنیں د ہدایت متعلق قول ذکر داسے شویاے چہ پہ ہف مریض زروند
 شفا موی او چہ شفا د ذرہ اوشی نوروحانی چوندا صلیبی او د ہمیش گیر ی چوندا میاں
 شی دغہ وجہ دہ چہ د فاتحہ نہ روستو سورہ بقرہ ذکر شہ پیے کنیں د ہدایت ار د
 روحانی چوندا مفصل ذکر دے۔ سورہ بقرہ چہ لوئے نو پہ قول کنیں بہ تا سودے متعلق
 ذکر گوری

شان نزول

ہر جگہ چہ پہ مکہ اونوا وشارکن ددین اسلام رنراخرہ شوہ نو دے مکہ نہ دے بت پر
 پہ زور زبانی سرہ او دے تبلیغ د زیات خور و لو پہ غرض حضرت اوصحابو روض مدینہ تہ تشریف
 پورہ پہ مدینہ کنیں او دے پہ اطراف کنیں دے پورے مودے نہ کتابیان اوسیدہ پیغہ
 وخت کنیں دے عیسایان او یہود یا فو تعصبات مند و نو او تر پگنو او وہمی خیال نو دین ہنہ
 لہزہ رنراہم مہ کہے وہ چہ پی باندے مکیدم د اسلام نور را او خوت او دے روحانی
 بوند خبرے دے وی پہ غوگو نو کنیں پر پوتے پی بے سرہ یو ثو ویندارہ نو مسلمانان شو
 لیکن اکثر خلق چہ دے سمون او ضد و نو پائیں وو۔ پہ ذرہ کنیں د اسلام پہ صداقت پوینہ
 لیکن د اسلام د مقابلے د پارہ طیار شو۔ د کتابیان دے بو پہ منہ کنیں دیرا اختیار او
 پوینہ و کجی گنر لے شو او دے وجہ وہ چہ دے کتابیان پہ اسلام اعتراضہ خلقو پہ
 دیر خیال سگ اور پیہ۔ دے کتابیان نو انکار د جاہلانوعی بو دے پارہ یوہ لوہ بھانہ
 اومدات او گزیدہ۔ دے مدینے پہ سرداران کنیں عبد اللہ بن ابی چہ دے کینے او د مال و
 مرتبے پہ اور کنیں سوزیدہ نو مصالحنا پہ مسلمانان کنیں داخل وو او پہ پتہ د مسلمانان
 سخت دشمن وو۔ دے منافقت کتابیان نو او عیو جاہلانوتہ دیرہ مضبوطیا ور کرہ د
 دے دس یوارو دے لو دے اعتراضو او اصلاح او دے روئی شکوہ او شبہ پہ دیرے نرے طریقے
 ارحمیت سرہ بیانول ضروری وو۔ پی یوحہ چہ حضرت صلی اللہ علیہ وسلم مدینہ تہ
 داغے نو اول اول د اسورت نازل شو۔ دا د قول سورت شریف اجمالی شان نزول
 دے دے بعض البتو نو دے پارہ خاص خاص خبرے ہم د نزول سبب گرجید لے دی۔ چہ
 ہنہ پہ موقعہ پہ موقعہ بیان پوری خود اجمیل سبب تا سو پچھال کنیں ساتی چہ د سورت

مطالب کتلو کتب ورتہ انسانیتیا وی۔

آیاتھا

سورة البقرة مدآنية

رکوعاٹھا

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شروع دے۔ ؎ اللہ یہ نوم چہ دیر رحم کونج او مہربان دے

الْمَ ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ ۝

الم۔ داھنہ کتاب دے۔ چہ پدے کتب سچ شکی نیستہ۔ دیر ہیڑکار الوڈ بارہ ہدایت دے
 ؎ قرآن شریف ؎ اکثر و سورتو نو پہ اول کتب ؎ الہم غوث دے حروف راغی دی۔ ؎
 دے پہ بارہ کتب دا قدر دے خبرہ اتفاقی دے چہ داھنہ حروف دی چہ لدینہ کلام جو ریڑی
 دے جو کلام اودا قرآن شریف ہم دے قسم حروف نہ جو دے خودا ؎ قرآن مجید ؎ دے ار
 قرآن ؎ خدا ؎ ؎ دے طرف نہ دے راتو دلیل دے چہ قرآن شریف پہ یو سورت جو رولوہم
 دے جو قول عالمان قادر نہ دی۔ دے حروف ؎ہ مقطعات والی پدے کتب نور عالم
 خبر دے دیر دے دی خوشخوف ؎ پارہ دا قدر دے کافی دے۔ چہ خدا ؎ پاک پوہیت ی
 پہ معنی دے باندے " پہ

دہ مذہب فوجی دے ہف مذہب پہ کتاب کتب وی کوم مذہب چہ دے فائدہ مند
 اوخہ اخلاق جو دینی کتاب مالک دی ہف مذہب خلق خوشی او فوج نہ فوج نہ پہ کتب
 داخل ریڑی۔ پد یوجہ پدے سورت شریف کتب ؎ قرآن شریف پہ بارہ کتب دا دعوی
 دے چہ دا دیر دے یقین نہ ؎ کہ کتاب ؎ کو یا ؎ اسمانی کتابو نو مضمون نہ دے عقل پہ ذریعہ
 عقلمند معلوم لے شی۔ ؎ قرآن شریف خبر دے عقلمند انو ؎ دعوت و دعوی چہ راشی

ما اوچورئی او بیا جواب را کہی چہ زہ صداقت لرونکے یم او کہ نہ یم۔ پہ سو نو عیسایا
 سہ داسلام دشمنی نہ پدے قائل دی چہ دقران شریف تعلیم عقل سلیم منی۔ پہ قران شریف
 کنس وہی او خیالی خبرے نشتہ۔ ثمرہ عام او خاموش فکر دعوت دے۔ د عقل پہ
 معیار کہ مننی نو د کتابو نہ اوکتے شی نو دقران شریف پہ صداقت سرے خہ پوی شی
 پہ وید و کنس داور، ابو، ستورو د عبادت تعلیم دے پدے باندے چہ عقلمند فکر
 او کبری نواز بہ والی چہ انسان اودا سے مخلوق نہ عبادت کول دنی آدم کشان نہ خلاف دے
 پہ وید کنس دالہ تناسل عبادت شتہ او دعو عبادت شتہ۔ چہ پدے پورے اخیار
 ہندوانن پچیلہ ہم خاندی او دغہ وجہ دہ چہ ہندوان دخیل مذہب نہ تھتی او
 لامذہب کیروی او دہندوانوسرہ او سید وکی مسلمانان پہ اسلام ہم داکمان کوی
 چہ مینے دامذہب اسلام بہ ہم دغسے دی جگہ دوی ہم دہند اسلام نہ پہ تہمتہ دی
 دوی لہ پکار دی چہ دقران شریف مطالعہ اوکری۔ پہ قران شریف کنس دغہ خرافات
 نشتہ دکوم نہ چہ ہندوان تھتی۔ پہ تورات انجیل کنس ہم د تثلیث (درے خدا یا نو)
 د مسیح د خدا بی، د بنی آدم د معافی د پارہ د عیسیٰ پہ سولی ختل موجود دی چہ پدے
 باندے عقلمند سرے نہ پوہیری۔ او دغہ وجہ دہ چہ پہ لکونو عیسایان د فرانس ہرمن
 او انگلیندے دین کیروی او باقاعدہ اعلانو نہ کوی چہ خوف دے ددے تورات نہ توبہ
 دی او خوف دے انجیل نہ سلام دی۔ ددوی پہ تابعداری کنس ہندوستانیان ہم
 خائے پہ خائے نارے ہی۔ غالی۔ چہ مذہب مذہب راتہ مکوی۔ ہندوستانی
 مسلمان! او پنبیتونہ دورہ! دالکی پہ اواز پے مڑہ۔ کہ قران شریف اوچورے ادیتہ لکول

اُنھارے نو معلوم بہ کبرچہ پہ قرآن، تورات او انجیل کیں د زمک آسمان فرق دے پہ تورات
 کیں خُو د لوط د خیلو لوہ و سرہ د زنا د کردے (العیاذ باللہ) او دا ذکر دے چہ خدا نے
 پاک آدم پیدا کھ نو بیا پرستو مانہ شہ۔ ددے خبر و نہ یورپ تختی او خیل مذہبی
 کتابو نہ منی۔ تا پہ قرآن شریف کیں کوم دا سے شہ اولیدہ چہ نہ د قرآن شریف
 نہ تنہا شوے۔ راشہ! ارچورہ او فکر پر او کمرہ پہ ہر شہ کیں د یورپ تابعداری
 مکوہ۔ قرآن شریف پہ خان کیں یو مقناطیسی د راسنکلو طاق ت لری۔ دے بہ پتاسو
 کیں نیک چلنی پیدا کری۔ تاسو نہ گورے چہ پہ درویش کالہ کیں قرآن شریف د دنیا
 پہ مے باندے ثورہ باغونہ پیدا کرہ۔ شرنک و حشیان د سریتوب پہ دائرہ کیں
 او درول۔ دغلا، د راہنی، د خونریزی، د کورنی لوتی او تا پوہی قرآن شرنک
 بیچ او خکہ بیا اخلاق خوش اخلاق شو بلکہ د خوش اخلاق چینی شوے۔ دغہ د
 هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ علی تفسیر وو۔ تورات او انجیل آسمانی کتابو نہ وو۔ بچیلہ زمانہ کیں
 چہ د کوے اصلاح د پارہ راغلی وو پہ ہفت کیں دوی خاک و رکار کرے وو۔ سیکن چرتہ
 د قرآن شریف اثرات او چرتہ د دغے محمد و د و مخصوص کتابو نواثر ددے د پارہ
 موسوی تاریخ او عیسوی زمانہ ادبیا محمدی اسلامی عہد او چورہ او اندازہ اولگو
 چہ قرآن شریف پہ خان کیں ثورہ مرغوبیت ادجا ذبیت لری۔ د حضرت موسیٰ او
 د حضرت عیسیٰ ہم تا بعداران وو خُو د حضرت محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم
 تابعداران دھوئی مذابیت او جان نشاری د اسلامی تاریخ د کتوسرہ تعلق لری بلہ
 دا چہ د تورات او انجیل ہفتہ حج اتمام نشہ کوم چہ د قرآن شریف شوے وو۔
 پی ۵ درے ایتو نو کیں د قرآن شریف پہ بارہ کیں د لفظونو پوید و نکو ت اول

دعوت ورکړے شه چه اے شاعرانو د وضاحت مدعیانو که قرآن سره د مقابل طاقت
لری نومیدان نه راشی که د دین عاجز به یی نوراخی او د قرآن شریف په معانیو باند
غور او کړی چه پدې ستاسو تند ه ماتیز به که نه او بیا هغه د متقیان زمانه ته اوکړی
کوم چه قرآن شریف پیدا کړی وو. څرنکې د خدای ویر ه ده. څرنکې پدین اونهاب
قر بانیدل وود الفطی معنوی او عملی ثبوت د قرآن شریف د صداقت د پاره که سر
کونکې اړوند او کونړ نه وی کافی دے او د دے دریواړو دلیلونو په کتوبه سره
په اختیاره دا خبره اوسنی چه

”دا قرآن شریف به شک د خدای کتاب دے پدې کتاب سره
خدا ترسی پیدا کړی“

د دے کتاب نه مطلب ده چا دغه اقرار کول دې خو چه په چاکس د قبولیت مانه
وی چا چه د بد و صحبتونو په وجه خپل د قبولیت طاقتو نه مناکړیدی نه هغوی د
قرآن نه تختی او قرآن ورته بولېل ښکاری. ځکه خدای داسه او دے چه همدی
للمتقیان په دے کس د قرآن قصور نشته بلکه روند چه روند دے نو گویا د نور
دنیا د دے د پاره نه ده. بلکه د بېنا د پاره ده.

چه په لوح محفوظ ښکل لیونے وی
په تعلیم د معلم به اختیار نشی
شمشیر نیک آهین بد چول کند که
ناکس به تربیت نه شود اے حکیم کس

تقویٰ یو ډیر لوئے جامع لفظ دے ددے ډیرے مرتبے دی خه لوئے اوخه ورے
دی خوتا سودوگره پر یه شیء چه جبہ اوزرہ لاس اوچے دخدائے تعالیٰ په فرمان
برداري کنس لگول دا د تقویٰ اصول دی۔

خالق دای چه غرق شو متباه شو۔ چه تپوس تراوگره چه هلكه ولے خیر دے
نورائی سر یه خون وطن و خون سره . . . . . و وغل د باهه نراغ توله رانه تالا
کړه۔ زه اوبه تبه پاته شوم۔ دا خبره ډیره صحیحه ده خود دے نه سوا
لا پدایه پویه نه دی چه باراي غل حمانه یواغ مال دولت نه دے اغشته بلکه په مونږ
کنس دے غل داسه زه خواره کړه اوداسه زه جن مشران راله جوړ کړه چه هغوی
د یورپیانو په شان د دین اسلام نه تنک دی۔ عبادت پکښ نشته۔ بلکه اوس
اوس نومونږ دے درج نه اور سید وچه پدے پورے توتی کوو۔ که تاسره د
کیدے د تنور غم دے نوخ ده غم وید نه دے خه تنور ډک کړه نویا په پر
خه کوئے؟ اودا اوس چه سخی ما بنام لاموے نو اوس شپه او ورځه کوئے؟ چه
کڼه د صبا نه خه په خبره شوم۔ مال جائداد او دولت خود غل پکار ووهه پوره
دین مذهب او قران چه ثمره د هغه نه خلاص دے تا پر ثمره عمل او کړه او که نه
پدے باقی قران عمل نه کوئے او پداسه حالت کنس پر عمل نه کوئے چه نه ډیر غریب په
غلام په لچاره دے۔ نو که خدائے درله بادشاهی او عزت در کړه نو میا خو به ته په
پوزه چه نه پریدے ددے جائداد ددے قرانی حکومت په غم غمجن شے چه دا در نه
کوم غل پوره؟ دا به خرنک قابو کوئے؟ ستا په سیاست کنس او د یورپ په سیاست
کنس فرق دے۔ یورپ په مذهب سیاست غواری او نه سیاست د مذهب است

د پارہ غوارہ کنی سم روح جو رپي شه چه د مسلمان او د اسلام درنه
مطالبه پاتے شي ته به به هر حالت کنس که غلام يے او که بادشاہ يے، که امير يے او که
کدا يے۔ متقی جو رپي خدا يے پاک د مومن د عربي بنی صلی اللہ علیہ وسلم بہ طفيل يے
روحانی تيرے کنس د هغه هيشه تور مخي نه محفوظ اوساقي امين۔

الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا

هغه متقيان چه به غيبو ايمان راوري او موخ برابر کوي او کوم مال چه

رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ

مومن دوي له درکريدے د خداي په لار کنس دے نگو سي

د تقوی دوه تکرے دي يو په خبرو باندے عمل کول۔ دويم د بداو خبرونه پر هيز
کول۔ د اول بيا دوه قسم دي يو اعلا دويم ادنى اعلا د حقو خبرو تصديق دے چه د
زره سره تعلق لري۔ د بته ايمان والي دا قسم د زره هسه د ظاهري اندامونو په
عملونو فضيلت لري۔ ادنى د اندامونو نیکو عملونو ته والي چه هغه يو دبائی دي چه پدے
کنس د پراهم موخ دے او د ويحرمالي دي لکه زکوٰۃ شه د دے د وارو قسمونو ذکر
په بر فوايتونو کنس او شه چه يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ پدے سره يقين صحیح کول غرض دے
او چه روح پدے باندے پاک شي نو د قوت عمل اعلا جزء به يقينون الصلوة سره اومالي
عبادت په مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سره بيان شه چه يقين ادا ايمان مضبوطي او پکي حالت
کنس سرے موخ کوي نو پدے سره د انسان د تبای طاقتونه فنا کيزي۔ داد موخ
صفت دے چه سرے د ب حيايي د کارونو نه منع کوي۔ . . . .

پہ بتی آدم کنس ملکی اوجھیمی تو تو نہ هر دخت پہ جنک دی چه کوم یوزور اورشی اندام
دھغه تابع شی :

ایمان د شریعت پہ هغه خبر و یقین تہ وائی چه د هغه صحیح والے پہ یقینی طور سرکہ
تا بت وی لکہ پہ قرآن شریف یقین کول چه دا د خدائے کتاب دے د خدائے پاک
پہ ذات اوصفات، پہ ملائکہ، اسمانی کتابونو، پہ پیغمبرانو، دمرک نہ پس پہ حساب
و کتاب او پہ جزاء سزا یقین کول نیک عملونہ ددے یقین اثر دے۔ پہ جیہ اقرار کول ہم
شرط دے او دایمان د کمال د پارہ اعمال صالحہ ضروری دی۔ دچا چه ذرہ تصدیق
دی او پہ جیہ اقرار ہم کوی مگر عملونہ یے خراب دی داسے سری تہ مؤمن فاسق وائی
خارجیان، معتزلہ او شیخہ درتہ کا فر یا دایمان نہ خارج وائی۔ دوی وائی چه دا خدا ایمان
دے چه نیک عمل نہ کوی او چه پہ ذرہ کنس تصدیق نہ لری۔ خو ظاہری اقرار کوی نو
دے کا فر تہ منافق وائی۔

غائب خیز و نہ بعض داسے دی چه نہ پہ حواس لیدے شی نہ حجب عقل پہ دے
پوھیری لکہ عِنْدَہٗ مَفَاتِحُ الْغَیْبِ لَا یَعْلَمُہَا اِلَّاہُو د خدائے سخنہ د غیبو کجھے دی پداسے
خبرہ بہ ذرہ خالص د خدائے حکم پہ وجہ تصدیق کوی۔ دویم هغه دے چه عقلی
دلیلونہ پہ هغه گواھی در کوی۔ لکہ د خدائے ذات اوصفات، جزاء و سزا شو۔ پس پور
تا بعداری ہلہ حاصلیری چه سہے د پیغمبرانو پہ وینا پہ هغه خیز و نو ہم ایمان رادر
کوم چه دھغه پہ مشاہدہ کنس نہ راجی۔ یواخے د سترگو پہ لید لو شو و خیز و نو ادبلاس
سہے چه مس شو و خیز و نو، یا پہ جیہ سرہ د معام شو و خیز و نو پہ بارہ کنس ایمان رادرل

خوہ کمال نہ دے وائی چہ کوم خلق دے پیغمبر پہ جو ند کنب پہ پیغمبر ایمان راوری
 نو داد و مرہ دے تعریف خبرہ نہ دے ایمان لغہ قابل تعریف دے چہ پہ پیغمبر پہ غیر
 ایمان راوری۔ حضرت صلی اللہ علیہ وسلم دے خیل جو ند پہ وخت کنب ایمان راوری و
 نہ "صحابہ" ادر وستنتہ خیل روزہ و ملی دی۔

اقامت دے موخ دادے چہ دے مانعہ قول ارکان قیام، رکوع، سجده دے پر پہ عاجز
 دے زہ پہ حضور سکرہ اوشی۔ مانعہ کن ادر دے قسم حکمی او حقیقی پلیستی نہ پاک وی
 پہ تکبیر تحریمہ سرہ دے دنیا نہ علیحدہ شی او دے خدا پاک سرہ پہ ثنا صفت شروع
 شی چہ پہ ولا رہے الحمد او یوسرۃ او وائی نو بیاد دے پر شوقہ را بیت شی او پہ
 دے حالت کنب دے سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ دے خلہ کم از کم او وائی۔ بیادے پہ قلاسہ
 سرہ ادر پریمی او رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ پہ ولا رہے او وائی او دے آخری عاجزی او دے نفس دے
 غرور دے مانعہ نو دے پارہ دے سجده نہ لارشی او سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى دے خلہ
 او وائی او دے مکمل عاجزی او دے خلہ عبادت پہ شکر پہ کنب دے دومیہ سجده
 ہم او لکوی دادے موخ قیام دے۔ دے نہ زیات دے کا ملینو موخ دے چہ پہ سجده
 کنب پہ پارو نو پراتہ وی جاری او دے عاشق غوندے اسو ملی کوی تادگی دادے مسلمان
 موخ تاسوا ولید اوس

دے عیسایانو او دے ہندو و نوچن ورسہ جو بن دے گنہ و خلقو مینہ محبت پیدا
 شریعی عبادت او کورئی۔ ہندوان او مجوسیان نو دے نور، سیند و نو، او بتانو
 عبادت کوی او عیسایان پلیت و جودی کرج نہ لارشی باج ٹکوی۔ نہ سند دے
 وائی دے دوی عبادت وی۔ پہ درمسالو نو، کورد وارو، او کرجو کنب دے عبادت

سہايج اوسرنگي وهل چه د نفس د خوشالي خيزونه دي تا سورو زانه ويني اوس
تا سونچيله د اسلامي عبادت او د غير اسلامي عبادت په مينځ كېن فرق او پوري
چه ثمره ده **په تفاوت راه ازگياست تا بجا**

په يؤمنون، سينفقون، يقيمون، دره واره جملو كېن چه فعيه دي دده خبره
خيال ده چه په يو حل تصديق، موخه، نفع سره به سره متقي نشي كيدا بلكه
خرنك چه د بار بار كولو د پاره شريعت مطالبه كوي دغه به دا عملونه بار بار
كيري او دده عمل خاوند هر څوك چه وي دهر وطن چه وي دده به متقي وي
او چه دا صفات په كېن نه دي نو دهر چا څو، چه وي، هر ثمره دولت مند يا
سپين پوسته چه وي دده به متقي نه وي

په اليتو نو كېن عبييه ترتيب پرود دده زړه د وجود بادشاه ده
اول د زړه صفاتي په تصديق او ايمان پكار ده چه دا دوشى نو بيا دده
قابل شي چه د خدا په جناب كېن حاضر شي او موخه او كړي په موخه كېن
روح به هم موجود ده بلكه قول اندامونه خپله فرمان برداري په رنگارنگ طريق
سره ښكاره كوي. د مانجه د پاره مالي قرباني هم كيږي چه پاكه جاي، پاك
مكان او دغه نور انتظام كول ضروري وي. داموخن هم گران شه دده چه په شپه
اوروخ كېن نچ كنداره ادا كيږي. زكوة او خيرات څوكه كله دركيي شي
په موخه كېن هر يو بالغ او عاقل مسلمان سره او خه شريك دي او د يو موخه د نه
كولو سزا دده كړوره امتياله كاله عذاب د دوزخ حله په حد يثو كېن راجي بيا
پس لدينه د زكوة او خيرات ذكر او شه په خيرات كېن د من ذكر او شه چه بعض

د مال خیل نہ د خدائے پہ لارے کنیں او لکوة۔ دا سے خیرا تو نہ اوخر سو نہ د نوم ناموس
 د پارہ پہ و دو نو کوید نو کنیں د خیرات پہ نوم مکوہ چہ بیا پہ سوال اختہ شے یا د سود
 پہ جال کنیں گیر شے۔ نن د مسلمانا تو جاند او نو نور خلق مالکان جو ریشو چہ دوی
 مسرفان شو نو ضرور بہ ددوی سست او د کا فر جنہ وی۔ خود اہم نہ دہ چہ سل رچ
 نو نئے، بے شمارہ موٹو نہ کوئے خو پہ دمرکی ور کو لو دے زہرہ و رانیہ۔ دا سے بخیلی نہ
 پکار چہ موراد پلا رخیل او خپلوان ستامدت نہ متازوی او نہ ورسوہ مدت کوئے
 شے خود بخیلی پہ وجہ ستاد لاسہ ددوی سرہ مدت نشی کیدے دا صفت چہ پہ قوم
 کنیں پاتے شی نو ہنہ قوم رکیہ بی دا قسم خلق کہ خان لہ دیر مارہ شی نو ہنہ قابل تعریف
 خہرہ نہ دہ ددے بخیلانو بخل ددہ قوم د بل غلام کری او دے ورسوہ ہم خوار و زار
 شی۔ اسلام د اسراف نہ ہم منہ او کرے خود بخیلی نے ہم خہ بدی ویلے دہ پہ مہارزقہم
 کنیں یو ائے مال نہ دے بلکہ عالمان یا نور نیکان چہ پہ جبہ پہ لاسو خپو او قلم سرہ
 خلقو نہ جسمانی اور روحانی خوراک دسوی داہم نفقہ دہ

وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ

او ہنہ متقیان دا سے خلق دی چہ ایمان راوری پہ ہنہ کتاب چہ پتا نازل شو بی او پہ ہنہ کتاب نو ہم چہ متا مخکین نازل شو بی

وَبِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ

او پہ روح د آخرت ہم یقین کوی

ایمان رشتیا کزلو نہ وائی عمل کول بل شے دے۔ پس پہ مخکبو تو لو کتابو نو باتدے

چہ پہ پیغمبرانو نازل شویدی ایمان را ورل فرض دی او دے ایمان شرط دے
یعنی داسے بہ یقین کوی۔ چہ خدا ئے پاک داکتابونہ خرنک چہ نازل کری وو
ہفہ صحیح ووادخو دغرضو خلقو چہ بہ ہفہ کنبی خہ تبدیلی او عری ہفہ غلطہ خبرہ دہ پاتے
شہ عمل نو ہفہ نو بہ یوائے بہ قرآن شریف کییری ممکنی کتابونہ خو قابل عمل پاتے نشو
اونہ دہضوی اصلی حالت پاتے شویں ے کہ خہ نومونہ دی نو دا دہ شاگردانو دینا کاغ
دی۔ دہ قرآن شریف دہ نازلید وپہ دخت کنبی تورات، انجیل، زبور موجود وو خو
ہفہ ہپاسے رنک رنک شری وو چہ دہ عمل قابل نہ وو پاتے شوے۔ پورس چہ ہفہ
عیسایان لوے رسول او دہ موسیٰ نہ ہم لوئے والی ہفہ پہ اول باب دہفہ خطو نو کنبی یکوچہ
کوم ہفہ مکلتیا نو تہ لیکي چہ

”خلقوا انجیل ادل بدل کرہ۔ اے خلقو تا سو جلی انجیلونو تہ وے مائیل

یہی اصلی انجیل بے دختہ واسطے نہ مائے ملاؤ شویں ے بے حما دہ دے نہ

کہ تاسو تہ ثوک انجیل اوروں نو پہ ہفہ دلعنت وی“

داموجودہ خلور انجیلونہ چہ دہ عیسایا نو سخہ دی دا دہ پورس نہ دی نو دام مردود شر

دہ ’تورات‘ دہ مطالعہ نہ ہم دامطرمیزی چہ تورات سو نو کونہ پس دہ حضرت

موسیٰؑ نہ دہ تاریخ پہ طور جمع شویں ے او پہ زبور کنبی ہم داسے اختلاف دے کلہ کلہ کہ

حضرت صلی اللہ علیہ وسلم دہیود یا نو یا دہ عیسایا نو دہ پویو لو دہ پارہ داکتابونہ راغوضی

دی نو دہفہ وجہ دا وہ چہ ہپے کتابو نو کنبی دہیر خہ مضامین ہم شتہ۔ خو کفارہ او

درے خدا یان مثل او عیسےؑ تہ خدا ئے ویل داسے مسئلے دی چہ دہ اسمانی کتاب دہ شان

مناسب نہ دی او نہ دایو عقلمند انسان منلے شی او دغہ وجہ دہ چہ تورات، انجیل دہ

قسم مسئلو تزدیدیں پہ قرآن شریف کیں جائے پہ جائے شریعہ ہے
 پہ آخرت کا ایمان راہوں کو مطلب دادے چہ خون دہنیا عملوں نہ ہے اثر نہ دی
 یقینی دہ چہ ددے دہ پارہ یو داسے و بنت شت چہ پہ ہن کیں بہ موف نہ دہ عملوں نہ
 اصلی رہائی کیں بنکاری دہ نیکو عملوں شکل بہ بنائشہ وی او دہ دیو بہ بد وی۔ خہ
 عملوں نہ بہ خون دہ شالے سبب او کرجی او دہ بہ خون دہ خفکان وجہ او کرجی۔ نو پیک
 روح دہ آخرت باندے چہ ددے نہ پس بلہ درجہ دہ عمل دہ پارہ نشتہ ایمان راہوں دہ
 متقیان نو کار دے

أُولَٰئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ۝

دامتقیان دہ خدای دہ طرف نہ پہ نیغہ لار باندے دی او دوی خلاصہ موند و نکی دی۔

دہ متقیان دہ صفتوں او دہ نیک نجات دہ بیان نہ پس ددے نتیجہ بیا نپیں چہ کوم ہدایت
 پہ تابعداری دہ قرآن حاصل شی نو پدے بہ دہ وار و جہا نو گتہ اوشی حضرت ابن عباس
 والی چہ دہدایت نہ مطلب نور او استقامت دے او دہ فلاح نہ مطلب دہ خیر او خوبی حصول
 او دہ بدے نہ خلاصہ دے دہ یقینی خبرہ دہ چہ پد نیا کیں دہ دنیا او دہ مضبوط ارادے
 خاوندان پہ آخرت کیں گتہ موندے شی گتہ دہدایت نتیجہ دہ مطلب نہ ہنغہ
 ٹوک رسی چہ ہنغہ نہ پہ نیغہ لار روان شی ۝

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ ءَأَنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ

بیشک کوم خالق چہ کافران دی برابرہ دہ دوی نہ کہ تہ او دیر دے دوی او کہ او نہ

تَنْذِرُهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ

وَيَوْمَ دُئِيَ اِيْمَانُ نَذْرًا

چاچہ دایمان پہ جائے لارہ انکار اختیار کرے اور بشتیاؤں کو اورید و او قبلو لوطاقت
مناکرے و هغوی دپارہ د هدايت قوتے چغ بیکارہ دی کہ تہ دوئی دحق د انکار د
نیچو نہ او ویروے او کہ اوئے نہ یرہ دے هغوی هچ کله منونگی نہ دی ۛ

د متقی د پارہ د قران شریف هدايت او د کافر د دین محروم والے د دوئی د قبولیت
او نہ قبولیت پہ وجہ دی چہ چاکیں خہ لک هم صلاحیت دی نو هغه به د قران شریف
نہ فائدہ واخلی لکہ روند د خیل بینایی نہ لولو پہ وجہ د نور د رفزانہ محروم دی او
او پہ ستر کو چول ت فائدہ اخلی ۛ

داد نیا او د دنیا قول مخلوق د خدائے د وجود سوری دی. داخیز ونہ پیدے
دنیا کیں فوراً نہ جو ریزی بلکه دوئی پہ یو بل عالم کیں چہ هغه تہ عالم مثال والی موجود
دی او د هغه نہ دے عالم اجسام تہ رازی پد غه عالم مثال کیں چہ پہ چاکیں د قبولیت
مادہ و ہاد پہ هغه د خدائے د رحم د رفا او غوزیدہ نو هغه پدے دنیا کیں کافر
او منافق او کرحیدہ. قران شریف د غه جو حقیقت نشی بدلولے. د عالم مثال بخت
دلہ نشی خہ کیدے او کو م خلق چہ پہ عالم مثال کیں خہ و و فو پد نیا کیں پہ خہ عارضی
حالاتو سرہ د تیرے پہ کندہ سروی هغوی تہ قران شریف پہ قلا رہ قلا رہ هدايت
کوی او هغوی د اسلام پہ دائرہ کیں داخیز دی.

د دے خداداد هدايت پہ لحاظ سرہ او د اذلی صلاحیت پہ مطابق د دنیا خلقو
دا قسمونہ دی اول تہ شقی والی. دے شقی تہ پہ قران شریف کیں اصحاب لشمال او

اصحاب المشمۃ یعنی بد بخت اور کینر لاس پہ ذریعہ عمل نامہ اغشتوئے والی۔ پدے
 شقیانو کبھی یوہنہ دی چہ بالکل دھدائے پاک، دانوار و قبولیت مادہ پہ کبھی نہ
 وی۔ دکلور وارہ طرف نہ پہ خرو تیر و کبھی کیروی۔ شکل دانسان دی نو حقیقت
 کبھی مشاور وی۔ دیتہ قرآن شریف کا فروائی۔ ددوی پہ بارہ کبھی دھرنگی و دپرے
 دراتلوار پہ دوی د قرآن دنہ اثر کو لو ذکر دے۔ داہنہ ازلی کا فروی۔ نکر ابو جہل
 وغیرہ شو۔ دری ددورخ د پارہ جوہری ددوی زرو نو، سترگو اور غوگو نو کبھی
 دپوچے لید واد اوردی و طاقت نہ دے پاتے شوے دویم ہنہ خلق دے چہ شہ قمارے
 طاقت د قتلید و پکشی وی چہ کلہ کلہ برنجیکی لیکن دمال دولت۔ شکو نو خیلو رسمو نو
 رواجو نو شہوت پرستے اوبل مستے پہ وجہ دی داللی طاقت مرکبہ دیتہ پہ
 قرآن شریف کبھی منافق والی۔ دشتی پہ مقابلہ کبھی سعید دے د سعید ہم دودہ قہمی
 یوہریم فریبین دی مقربین ہم یو مجتبیٰ دی اوبل منیبین دی دغہ پیغمبران اوصد یقین
 دی اوبل ہنہ خلق دے چہ نیکی اوبل دی دوارہ لری دیتہ اہل عفوہ والی بل معذ بین
 دی چہ دگناہ پہ برابر نہ عذاب مومی اوبیا ددوی دوسر پاک شی او جنت نہ بہ لار
 شی۔ دالفاظ خوعری دی چہ پہ قرآن شریف کبھی محکمیں راتلونگی دی پہ خیلہ خیلہ
 مرقعہ نہ ددے بیان کیروی۔ تاسو دالفظونہ یاد ساقی

خَتَمَ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ وَعَلَىٰ سَمْعِهِمْ وَعَلَىٰ أَبْصَارِهِمْ

مہر والے دے خدا نے پہ لہر و نو ددی بانٹے اور پہ غوگو نو ددی بانٹے اور پہ سترگو ددوی

عِشَاوَةٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ

پر دے دی اور ددوی د پارہ لوع عذاب دے

دامعول دے چہ بندہ کیو کار ارادہ اوکری نو اللہ نہ ہفہ نہ فعل پیدا کری نو اوس
 کہ دے فعل اعتراض پہ بندہ دے پہ اللہ نہ دے کہ بدو پہ کولو کبیں سبب بندہ
 دے او دے وجہ دادہ چہ کہ دے نہ دیر نقصان نہ پیدا کیبی او بدو پیش
 بہ نہ وے حکم چہ پی دے کبیں فوائد کیدے شی۔ زہ دا قدرے تفصیل بانڈے
 پس کوم۔ خدا نے دموثر نہ ہدایت اوکری اوخونز زہ و نہ دے کہ شکو کو نہ خلا
 کری المین۔

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالْيَوْمِ الْآخِرِ

او خدا سے خلق ہم شتہ چہ پہ چہ داوائی چہ موثر پہ اللہ او کہ قیامت پہ و در ایمان را درین

وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ

او حال دادے چہ معوی ایمان دار نہ دی

پہ مداینہ منورہ کبیں خہ دا سے خلق ہم وو چہ د دنیا نہ نفع او د سختی نہ د پچ کیدو
 پہ خاطر بہ نے وے چہ موثر اللہ رسول او قیامت منو خریدے کبیں ذرہ خلوص
 نہ وواو خدا نے علام الغیوب دے نو خدا نے والی چہ دانش زبانی ایمان کما سخنہ
 خہ قدر نہ لری دے قسم خلقوتہ پہ قران کبیں منافق ویلے شویدے پی دے ذکر کو لو
 کبیں مؤمنانوتہ علی و ایمان حقیقت او خود دے شہ دے تو لگی مشر عبد اللہ بن
 ابی وقعہ عربہ بخارہ پارہ پہ جمعہ یوسرے مشر کا وو چہ حضرت رسول خدا صلی
 اللہ علیہ وسلم لا مدینے نہ نہ دوراغلے نو د مدینے خلقوتہ عبد اللہ پہ مشرکی تقریبا
 فیصلہ کرے وہ۔ نو چہ حضرت صلی اللہ علیہ وسلم راغے نو نقشہ بدلہ شہ۔ او د
 عبد اللہ مشرکی او معتبری لارہ۔ پہ خلقو کبیں یو روحانی بوند راغے مشرکی کشری د

تلہ پر ہیڑکاری اوگرزیدیہ پہ دے وجہ دے عبد اللہ دنیا پرست ۛ عزت پاتے نشہ
 اوکدہ دے مسلمانا نوادہ حضرت سرہ کینہ پیدا شوہ خرد اسلام غلبہ وہ۔ وہ خیل
 باطنی خیانت پہ خکارہ نشہ کوئے پہ دیوچہ دے پہ مسلمانا نوکین کدشہ اوپہ پتہ
 دے اوکدہ مدینے یهودا ولس شل درہ دے قام خاق دے اسلام پہ پیچ کئے کینہ ارم
 وو۔ ددوئی ذکر پہ بسورت براءت، منافقون، اودغسے پہ نور و سور تو نوکین راغلا
 دے۔ دوئی پہ بعض عزاکا نوکین ہم نقصان اوخلل پیدا کرے وو۔

دے اتفاق سلور درجہ دی (۱) چہ پہ جبہ اسلام اوایمان شکارہ عوی
 اوپہ پتہ صفا منکروی (۲) چہ پہ پتہ صفا نو منکر نہ وی لیکن یقین ہم نہ
 وی بلکہ پہ شک کینہ وی (۳) پہ زریہ کینہ تصدیق نو وی مگر کامل نہ وی دے
 دہ نہ گناہ نو او دد نیا محبت اوکد شہوات غلبے دا سے سرے جو رکھے وی چہ دے
 دنیا پہ خاطر دے اسلام دے فوخر مقابلہ اوکد اہل اسلام بر بادی او ددین بدی دے
 دہ پہ جبہ ۛ مکران کار نہ وی داد دے وارہ دے خدائے پہ نزد سخت کا فردی اوکد
 جہنم پہ شکتے نہ برہ کرمہ درجہ کینہ بہ اوسے داد ریوارہ قسمہ منافقان پہ مدیت
 منورہ کینہ موجود وو (۴) چہ وینایے رحال مطابق نہ وی پہ جبہ یوحہ والئی اوپہ
 زریہ کینہ بلخہ وی دیتہ تقیہ والئی پہ دے سرے کا فرکیوری نہ خودا دیرہ
 نا اسق دہ اوکد نور ایمان اوکد صداقت درخشا نہ دا قسم مکر اوچالاکی کول دیر
 لوی دی دا کار دے خلافت پہ مسئلہ کینہ دے اختلاف پہ وجہ پہ شیعہ خلقو کینہ وو۔ او
 اوس ہم دے اہل سنت زوروی نو ددوئی پدے عمل کول دے مذہب اجازت گیزی
 دے منافقا نو زبانی دعوی او عمل یوشان نہ وو۔ پدایوچہ خدای پاک ددوئی پہ

بارہ کتب فیصلہ اوکریہ چہ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ دوی مؤمنان نہ دی

يُخَذُّ عُنَّ اللَّهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَمَا يُخَذُّ عُنَّ إِلَّا

دوی پچیل خیال کتب پہ دے منافق سہ خدا لہ او ہن کسانو چہ مومنان دیکھا لہ اچھی دھوڑوڑو

أَنفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ

خان چیل لہ اودوی دناپوش پہ وجہ نہ پوہی دی

منافقا نو پہ دے ظاہر داری او بے ایمانی کتب دا غو بنبتلہ چہ خدا لہ او مومنان
لہ دھوکہ ورکری حالانکہ خدا لہ علام الغیوب دے ہنہ ددوی دذہبہ نہ خبر
وو او ددے حال خیل مومنانو تہم پہ واسطہ د پیغمبر شکارہ کریہ نو منافقا نو
پدے دھوکہ کتب خان لہ د دنیا او د آخرت رسوائی او کتبلہ - شعور د یو
خیز دناکار والی حہ والی معلوم کوئی طاقت تہ وائی پدے کتب حیوان ادا انسان
برا بروی لکہ خناور اور تہ نہ دانگی حکہ چہ دا ور تہ نقصانی خکاری۔ نو کو یاد امانفاق
دخناور وادمرہ شعور ہم نہ لری چہ د خدا لہ غوندے لوئے ذات او د مومنانو د
دھوکہ پہ خاطر منافق کوی کوم خلق چہ د مسلمان، د بزرگ او د صوفی یا دیونیک لہ راو
راہنا شکل جو رکری او خلقو لہ دھوکہ ورکوی۔ خان لہ جائیدادونہ، دولتونہ پیداکوی
او د کلبے پہ خرمن کتب شجرہ دی خاص کرد اسلام د دوستی پہ نومرچہ د اسلام پیچکئی
کوی داد پر لوئے جرم دے او منافق دہ

فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَهُمُ اللَّهُ مَرَضًا وَلَهُمْ

ددوی پہ زرو نو کتب ادشک اوانکار ناچرتیادہ خو (اللہ پہ زیاتی د اسلام س) ددوی ناچرتیا زورہ زیانہ کرہ یس ددوی

عَذَابُ الْيَمِّ مِمَّا كَانُوا يَكْفُرُونَ

دردے دروغو پہ وجہ (ادمانشی اسلام) دردے ناک عذاب دے

دردی کینے خود اغوختہ چہ مسلمانان رکشی خودائے پاک اسلام له روح تر روح
 ترقی و رکولہ نو دردوی د کینے مرض و رسره و رسره زیاتیدہ . باران کہ پچیلو وریدو
 .... خوبے میوے پیدا کوی نو پہ دے باران باندے ترخ، ازغی دارے و غم دخیل
 تخم او اصل مناسب پہ ترغیب و او از غو کین زیاتے کوی . کہ جسمانی مرض دسری پہ اُرو
 کر و کین فرق راوی نو دغسے روحانی مرضو نہ لکه کین، شہوت، د دنیا محبت او دروغ دانسی
 چوند پہ باقاعدہ کئے او کمال کین زوال راوی او پہ روح کین مراوے والے راخی اوچہ د
 مرض دارو نہ وی نو انجام مرک دے . دغسے چہ در روحانی مرض عمی دپیشی نور و مرضی
 داد دنیا شغل یو قسم بیہوشی دہ پہ دے کین موخ نہ پوہیر و چہ موخ درد و روح
 پہ کو مرض کین گرفتار یو . خوچہ د ظاہری جسمانی چوند پردہ لرے شی او مرک یا ہوش
 راشی نو بیباہ دانہ درد ناک عذاب معلوم شی . زاد ہر اللہ کین د مرض د زیاتی نسبت
 د ختم اللہ ہسے دے بندہ مجبور محض دے بلکہ اختیار لری حقیقتاً د مرض د زیاتی سبب
 بندہ دے او خدا ئے خالق دے حکہ ہنہ تہ مجازاً نسبت دے . دا خبرہ پہ ہر کائے کین
 یاد لری :

وَإِذْ أَقْبَلَكُم مِّنَ الْيَمِّ لَا تُمْسِكُونَ وَلَا حَمَلٌ فِئْئَامِكُمْ أَتَمٌّ وَلَا مَعْلَمٌ مِّنْ رَبِّكُمْ مُّطِيعُونَ ۚ

او ہر کائے دے دے تہ او دے شی چہ تاسو پہ زمکہ کین مسامحہ کوئی نودری دانی چہ

لَا يَشْعُرُونَ ۚ

موت نہ خصل کوئی یو خ حقیقت دادے چہ دردی مسامحہ دی دین شعور نہ لری

کہ فساد نہ مطلب یا خدائے کبنا ہو تو کول دی۔ کھلے چہ دزمک اور اسمان روغ والے دخالے
 پہ تابعداری باندے موقوف دے۔ ددوی پہ ذرہ کبیں دوسرہ ناجور تیار چہ دخالے
 اولیٰ پہ مینچہ کبیں جدائی نشی کولے ددوی پہ دے دورگی کبیں دانتکارہ فساد و چہ
 کافرانو بہ وے چہ پہ اسلام کبیں رہے رہا او بنائشت نشتہ کھلے دامنفاقان پہ اسلام
 کبیں داخل دی او باقاعدہ کناہو نہ کوی اذریٰ جوڑن سارہ دے۔ کہ پہ اسلام کبیں
 شہ صداقت وے نودوی بہ وے موثر نہ مائل وو۔ دے طرف نہ مسلمانا فو نہ ہم
 ددوی دذات نہ نقصان وو کھلے چہ داسلام دعویٰ حول او داسے پہ بے پاک سرہ
 کناہو نہ کول دتور وخلق و ذرو نو نہ دخال ترسے دخالے لڑے کول سبب
 سرزیدہ نو ددوی عمل پہ کافرانو کبیں غلط فہمی پیدا کولہ او مسلمانان بہ دے داسلام
 نہ شک منہ کول۔ پہ دے فساد دوی نہ پویدہ او دینہ دوی اصلاح دے

کوم انسان چہ کوی کتاہ او ہننے نہ کناہ نہ والی نو ہنہ تنباہ کیبزی ددہ شعور
 او احساس مردے دکافرانو سرہ پہ دینی معاملہ کبیں دوستی کول قطعاً حرام دی
 دنیا پہ جھل مرکب کبیں گرفتارہ دہ۔ ٹوک دخالے خوشالی دبتاؤ پہ عبادت
 کبیں گیزی ٹوک پہ درے خدا یا نو منلو کبیں دیو خداے منل تا میتوی۔ پہ زرگو نو
 خلق چہ پہ گنہگار کبیں غو پہ شی نو دا دپاک والی سبب گیزی، معاملہ اخلق شہ او
 روح پہ لین دین کبیں ددوب دی نہ مرکب نہ ازمکار دی او نہ دے چوند چوند دے
 پہ سوو نو دنیا پرست دحاکما نو خوشامند کوی او ددھد و مرتبو پہ حصول کبیں
 سرگرم دی او دیتہ کتہ، ترقی او عقلمندی والی جوچہ ددے طرف نہ سترجہ پتی
 شی نو دا خیل کارو نہ بلہ بیکارہ بیکارہ پہ خیل خیل خہ او بد شکل کبیں او دینی۔ بیا

بہ افسوس کوی فروخت بہ تیروی خدا یہ ! تہ موبن تہ دأشیاء حقیقت ارخے امین

وَإِذْ أَقْبَلَ لَهُمْ إِمْنُوا كَمَا مِنَ النَّاسِ قَالُوا اتُّوْمِنُ

اوپہ دروی تہ ادوبلی شیہ تہ ناسو تہ نور مرمنا تہ بہ شان ایمان راوری تہ دروی رائی چہ ایماان راوری مرمنا

كَمَا مِنَ السُّفَهَاءِ أَلَا أَعْلَمُ هُمُ السُّفَهَاءُ وَلَكِنْ لَا يَعْلَمُونَ

بہ شان تہ بے وقوفانو تہ کوری دامنفاقان بے وقوفان دی خودری نہ پر ہیزی

کہ نامحان دیتہ ادوائی چہ حقیقی ایمان راوری چہ تفتہ مناد او دد نیا تفتہ تہ پیر
اوری او د عالم باقی حصول مطلب ارکھی نو منافقان ددے بہ جواب کنی رائی چہ موفن
تہ بے وقوفانو بہ شان ایمان راوری د خیالی جنت او دوزخ د پارہ د دنیا مطلبونہ
پرنیکد و آخرت چالید لے دے دانندی عیش پکار دے۔

خس نباش و خوک باش و یاسگ مردار باش
ہرچہ باشی باش عرفی اند کے زر وار باش
شمرخ یا لیوہ شہ یا مردار پیسے خان نہ چور کہ تہ
ہرچہ شہ عرفی نو د پیسہ خاوند چہ چور شہ تہ

چہ د مسلمانانو زوروی د مسلمانانو سرہ لاس نیول پکار دی او پتہ د کا فرانو سرہ ہم
ساز باز پکار دے حکم چہ کہ ددوی دور راشی نوچہ بیا د دروی سرہ ہم لاریا د خو
وی ددوی بہ جواب کنی خدا لے پاک رائی چہ خبردارشی داخل تہ وقوفان دی
ددوی ہر دوخ و پنی چہ خرنای سبائشتہ علمی او خرنای بادشاہان او عیشی کوئی خلق دزرگونہ
منو نو خاورے د لاندے خجیگی ۛ

ع

طاقت م دے چہ اُمیکرے تپوس ددے بخیل

قد کین چہ پروت خزائے و چرتہ لارے

دا جلمے او میلے عیش او عشت چہ مون پر نازیکو یقینا ختمید ونگی دی خہ درے کہ
 حوین چوند کمرک د تورے لاندے تیرنگی نو پدے خہ اعتبار دے پہ یقینی چوند باندے
 دا فانی خوشالی اغشتل دیرہ بے عقلی دہ۔ مونزلہ د وپوہے پہ یوہ مہتائی دانہ قیمتی
 خیزونہ پر لیسودل نہ دی پکارا ہ کلہ چہ عالم آخرت حق دے او ہلت تلک ہم حق دی
 او حوین ہادی پیغام صلے اللہ علیہ وسلم ہم حق دے او ہفتہ وعدہ ہم حق دے نو پیا
 شک کول حماقت دے د فساد پہ ذکر کین لایتمی رن لفظ خلکے راورے شہ چہ فساد
 یو بنکارہ خبرہ دہ چہ پدے ہم نہ پوہیری نو د خنادر نہ بہ ہم کم وی۔ او ایمان
 راورل یو نہ خکارہ خبرہ دہ دا پہ نظر سورہ معلومیدے نشی پہ د یوجہ ددے ...
 .... د پارہ علم پکار دے نوچہ دوئی پہ ایمان نہ پوہیری نو لایتمون دی دینکی دہ
 جزء دی یو د بد و خبر و نہ پچہ کیدل دی ددے ذکر پہ لایتمون و اکین او شہ او بل پچہ
 خبر و عمل کول دی نو دا پہ امتوا کین ذکر دے

وَإِذْ يَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَوْا إِلَىٰ شَيَاطِينِهِمْ

دا امتوا نفاق خلق چہ د مسلمانا نو سہ یو کا خہ نشی نورانی چہ مون پر ایمان راورین او پوٹے چہ کک نرا نو شہ مہتائی

قَالُوا إِنَّا مَعَكُمْ إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزَؤُونَ ۝ اللَّهُ

نورانی چہ مون پر خبر پہ اصل کین تا سوسہ یو مون پر د مسلمانا نو سہ توقع کور۔ خدای بہ

ع

طاقت م دے چہ اُمیکہ تپوس ددے بخیل

قہر کنس چہ پروت خزائے دچہ نہ لارے

دا جلمے او میلے عیش او عشت چہ مون پر نازیکو یقینا ختمید زکی دی خہ درخ کہ
 حون چوند دمرک دتورے لاندے تیرگی نویدے خہ اعتبار دے پہ یقینی چوند باندے
 دا فانی خوشالی اغشتل دیرہ بے عقلی دہ۔ مونہ د وروہے پہ یوہ مہتایی دا قیمتی
 خیزونہ پر لیسودل نہ دی پکارا ہر کلمہ چہ عالم آخرت حق دے او ہلت تلل ہم حق دی
 او حون ہادی پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم ہم حق دے او ہمت وعدہ ہم حق دے نو بیا
 شک کول حماقت دے دفساد پہ ذکر کنس لایشی رن لفظ خلکے راورے شہ چہ فساد
 یو بنکارہ خبرہ دہ چہ پدے ہم نہ پوہیری نو د خناور نہ بہ ہم کم وی۔ او ایمان
 راورل یو نہ خکارہ خبرہ دہ دا پہ نقل سرہ معلومیدے نشی پہ د یوجہ ددے ...
 .... د پارہ علم پکار دے نوچہ دوئی پہ ایمان نہ پوہیری نو لایکمون دی دنیکی دہ
 جزء دی یو د بد و خبر و نہ پچہ کیدل دی ددے ذکر پہ لا نفسنا و کنس او شہ او بل پچہ
 خبر و عمل کول دی نو دا پہ الامنوا کنس ذکر دے

وَإِذْ يَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَوْا إِلَىٰ شَيَاطِينِهِمْ

دا معنا نفاق خلق چہ دمسلمانانوسہ یو کلمہ نشی نورانی چہ مون ایمان راورین او دیا خہ کہ کلام فراتر شہ کلمہ نشی

قَالُوا إِنَّا مَعَكُمْ إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزَؤُونَ ۝ اللَّهُ

نورانی چہ مون خبر پہ اصل کنس ناموسہ یو مون دمسلمانانوسہ توقع کور۔ خدای پہ

يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ وَيَمُدُّهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ

دوئی لڑے کہ عزت و سزا اور کڑی اور دوئی نہ ملت در کڑی چہ بہ سرکشی کین تکرے دہی

مؤمنان تو یہ منافقانو حکم خان مسلمان بنکارہ کاو چہ دوئی نہ بہ مال غنیمت کین
 برخہ داخلی او کا فراتو یہ یہ خیلہ اصلی عقیدہ خولہ او چہ اعتراض بہ پیراغ چہ
 تا سو نو مسلمانو سورہ کا اسلام اقرار کریدے نو دوئی جواب او کہ چہ مسلمانان ساد
 خلوت دے موئن در پورے توئے کوو او موئن دے مسلمانان و راز و نہ معلوم دو او دینیوی
 ناندے نراخلو۔ خدای پاک دے جواب کوی اورائی چہ دوئی دے تو قسزایہ دنیا
 کین بیا موندہ چہ هر وخت دے یو او دبل پہ منکین خیلہ صفائی کوی خوار او ذلیل
 وک دوئی پہ دے نہ پوهین کای چہ دامهت دے دنیا دے دوئی دے پارہ باعث عذاب دے
 پہ نیکانو مؤمنانو پورے چہ ٹوک توئے کوی لکہ فن روئے موئن پہ خلق کین دایسے در
 کیدے شی دامت خلق دے منافقانو دے تو لگی نہ دے پہ ظاہر کین مسلمانان دی او یہ
 حقیقت کین بل خدای۔ نیک او مؤمن نو پرکیده پہ ھچ کس پورے توئے کول دمسلمان
 شان ندے مسلمان دے او توئے او دبل بے عزتی دانه شی جمع کیدے خدای پاک دے
 موئن دے دایسے تو قمار و خلعو نہ شمار نہ کری۔

علامہ اقبالؒ

پانی نہ ملازم ملت سے جو اس کو

پیدا ہیں نئی پود میں الحاد کے انداز

او یہ کہ دے دزم ورنہ کے دوئی لہ یہ تادی

پیدا دے پہ خلق کین دے کافر دے کور جو رسا

خرمانتوال یافت ازالہ کر کہ شتم
دیپانتوال یافت ازالہ کر شتم
کھجورے بہ را نوری تہ دشپول دغٹونہ
دیبا بہ تہ جور نکرے ددینتو نہ بہ ہجور

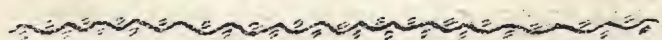
أُولَٰئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الضَّلَالَةَ بِالْهُدَىٰ فَمَا رَبَّتْ تِجَارَتُهُمْ

(المنافقان) ہذا خلق دے چہ ہدایت در کرہ او گراھیے را غٹتہ ددوی داسودا کیری فاکرہ متدندہ

وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ

اونہ بہ سودا کیری پوہیری

داد منافقے یوہ سزا دہ چہ دے منافقاو ہدایت پر لیبندہ یعنی ہذا جو ہر
انسانی چہ د خداے د طرف نہ یو پیدا اشی ہدایت دے چہ ہر چاہے اول کنیں
ورکیدے شی ہذا دوی بہ عارضی د نیوی فائدہ مناکرہ دوی د ہدایت بہ ذریعہ
چہ خہ اخلاق حاصلہ ولے شو ہذا بہ بد و اخلاق بدل کرہ او دا خیال او کرہ
چہ گئے خون داسو دا خہ دہ - بہ خولے م کلمہ لوحید او دے د دنیا مال او غنیمت
پر حاصل شہ ثمرہ اسانہ گتہ او شہوہ نو خداے پاک والی چہ د دے فانی خوشالے
بہ بدل کنیں دوی د ہذا ابدی خوشالی نہ محرومہ شو مغلوبا یی دا چہ دوی د شو کیری
بہ کار نہ پوہیری - عمر بہ عزیز او بیش قیمت دولت ولے بہ دے کنیں روحانی رفرا
او د ابدی بوند سامان حاصلول پکار دی - د نیوی مال، دولت، عیش و آرام
حاصلول او دا بیش قیمت دخت بہ دے ضائع کوں یزادانی دہ :

مَثَلُهُمْ كَمَثَلِ الَّذِي اسْتَوْقَدَ نَارًا فَلَمَّا أَضَاءَتْ

مثال دهنده کا پیشان دھن سڑی کی طرح لار دے کہ کربوی ولا موندی دہارہ اول بل کوی چہ دا اور دھڑ طرف نہ رخا کرے

مَا هُوَ إِلَّا ذَهَابَ اللَّهُ بِنُورِهِمْ وَتَرَكَهُمْ فِي ظُلُمَاتٍ لَا يَبْصُرُونَ

نور خدا نے قدرت دی کہ شیعہ شی رنزا لاری شی تیارہ پائے شی ستر کے رندے شی نہ رہی

صُمُّ بَكْمٌ عُمِيٌّ فَهُمْ لَا يُرْجِعُونَ

دری کانرہ کو نکلیان باندہ دی درئی دکراہے نہ را گری

دس دینے منورے ہو خلق پر اول اول کنیں خود حضرت پہ را تلو خوشالی کرے وے
اوپر وی باندے داسلام رخا غور زیدے وہ۔ جہالت ادشہو تو نہ تر لے شوے وو
خو کے روئے پس بعض خلق دد نیا دغرضو نو او د فانی لذ تو نو پہ وجہ پہ منافقہ
کنیں کر نتار شو نو ہنہ رخا کما ددوی نہ لے شوے او بیا پہ تیار و کنیں حیران
اوسر گردان شو۔ ددوی ددے حالت بیان پہ دے مثال کنیں اوشہ

یا ہنہ پیدا اشی رنزا چہ پہ ہر انسان کنیں امانت پر تہ دہ پکار دا رد چہ د
رسول د را تلو پہ وخت کنیں دوئی پیے رخا کنیں دیر زیاتے کرے وے او دیکھے بدی
نہ خبر شوے وے خو معاملہ ددینہ خلاف اوشوہ چہ د نفاق، تعصب، عناد او د
مال د محبت بادو نو او سیلو ہنہ شتہ رنزا ہر مرہ کرہ او دری کانرہ شو چہ حق
نہ او ری۔ کو نکلیان شو چہ دخیل ذرہ ناجور تیار روحانی حکیم تہ نہ بیا نوی
راندہ شو چہ د قدرت دالویہ کارخانہ نہ دینی چہ خدا نے پراویجینی نو دہدایت
پوتے لارے دوئی پہ خان بندے کرے۔ یا دا اور د رنزا نہ مطلب دادے چہ کلمہ توحید
اووے۔ ادغینمت او د جان مال حفاظت پر حاصل کرے خو چہ مرہ شو نو دا ظاہر اری

او د خلكو بر كې د پيوه مړه شوه او د ناكاه كارونو په سزا او د قبر په تيارو كېن لاس موروځي
پاتې شو هله نه څه كته كوله شي او نه د هغه ځاي نه بيا نه د راتلو څه شكل شته.

أَوْ كَصِيبٍ مِّنَ السَّمَاءِ فِيهِ ظُلُمٌ وَّرَعْدٌ وَبَرْقٌ

يا دده منا قفا نومثال د باران هسه دے (د باران په وخت كېن) نورې تيرې دې كړ هاروې او برېځنارې (د ددې په سترگو كېن تيرې)

يَجْعَلُونَ أَصَابَهُمْ فِي أَزْوَاجِهِم مِّنَ الصَّوَاعِقِ حَذَرَ الْمَوْتِ

د ددې د مړي نه بېلو غوږونو كېن كوڅه كړوځي (ځكه چه هر هارې نومته كوله نه شي)

وَاللَّهُ مُخِيطٌ بِالْكَافِرِينَ ۝ يَكَادُ الْبَرْقُ يَخْطَفُ أَبْصَارَهُمْ

او د الله قدرت په هر حال كېن په ددې احاطه كوڅه كړي چه برېځنا زياته شي نو د دې داسې شي كړ د دې د سترگو نظر لارو

كَلَّمَآ أَنصَاءَ لَهُمْ مَّشَوا فِيهِ وَإِذَا أَظْلَمَ عَلَيْهِمْ قَامُوا

او څو ځلې اوږې نو په تلو روان شي او چه تياره شي نو اوږدې (نور خلق د باران نه فائدې اخلي او د دې)

وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَذَهَبَ بِسَمْعِهِمْ وَأَبْصَارِهِمْ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

كه خداى او غواړي نو كاڼه اړانده به شي (او د دې نه به د كړ كوڅوږ او سترگو تيرو غوږونو يا تشي) بېشكه خداى په څه قادر د

د منافقاو مختلف حالات د اسماني باران سره مشابه دى په باران كېن سراسر نفرد دې اكر
كه په ظاهرا كېن په باران كېن برېځنا كړه هارې وړي، تيرې هم وې. بعضي ادم چه د باران
دے سختو ته كورې نو د باران نه نفرت كوي او سختي دغسې د هميشه چوندا د پاره چه كوم
باران د اسمان نه د وحې په نوم وړي په دے كېن هم وعيدونه د خاص خاص عبادات
كول او پابندى شته چه د دينه منافقان سختي او په غوږو كېن سته كدې چه وعظ واورې
ليكن كه د هارې برحق دا تراخه دارواو نيكه شي نور روحاني شفا چرته موندې شي

حکہ چہ د خدائے د علم احاطہ پہ قول مخلوق عموماً موجودہ دہ ہے جو کہ تر تختیدے
 نشی د تدبیر پہ بے بنیادہ قلم کیں پناہ موندل گران دی۔ د خدائے د حکمو نو تعمیل او
 قدرے پہ خان سختی خہ دہ چہ د تیار و کند و نہ سرے پہ شئی۔ پد نیا کیں یوحکمان او
 فلسفیان دی او بل پیغمبران دی۔ د حکیم نظر د خیل تجت بے پہ بنا وی یوحکیم تر خہ حدہ
 تجت پہ او کروی او فیصلہ او کروی چہ بس د دے شئی سبب دادے۔ فلسفی طبیعت خلق پدے
 یقین او کروی۔ خہ کلونہ پس حکیم بل خہ ادوائی خلق د هے تابعداری شروع کروی۔ دا
 خبرہ خہ بدہ ندہ تجت بے کول او د خیر و نو سبب نہ لتول بدندی علم دے او پو یہ
 دہ خود و مرہ عرض دے چہ د حکیم د اجتہاد نہ زیات علم لرونگی د لوئے خدائے د علم
 د چینی نہ سیراب خلق پیغمبران دی۔ خالق خدائے چہ د مخلوقا تو نہ د بخبر دے
 هہ خیلو پیغمبرانو نہ پہ خیلو مہربانی (وہبی) علم و رکروی۔ حکیم د انسان
 شاگرد دے او پدے علم معلومات بیا نوی۔ نبی د خدائے شاگرد دے۔ پدے پو یہ
 خیل ارشادات بنکارہ کوی۔ تا سولہ پکار دی چہ لوئے استاذ او درو کے استاذ
 د لوئے شاگرد او درو کی شاگرد پہ منیج کیں فرق او کروی او خرنک چہ د دوی د معلومات
 قدر پکار دے هے د دوی پہ معلومات و عمل او کروی۔ منافقان د اسلام د بریننا
 پہ حالت کیں تلہ کوی یعنے د مسلمانانو نہ ظاہری ناندے موی۔ د عنیت پہ مال کیں برخ
 اخلی۔ یاد ا مطلب دے چہ د پیغمبر معجزے دینی چہ پر قیزی نو پد غہ وخت کیں یرہ
 تصدیق کوی او چہ معجزے او وعظ و نصیحت نہ وی نو دوی بیا د شکو نو پہ خیل کیں
 شئی۔ د خدائے رفیعہ او د اختیار دائرہ دیرہ لویہ او بحدہ دہ هہ هہ
 کولے مٹی د خاص مصلحت پہ وچہ داسے نہ کوی۔ هہ د دنیا قول کا فران، او الہی احکام

والے کی پری دھرمہ دھرمہ پہ انسان کنیں دے عامو خلقو پہ نسبت زیات غیر معمولی اثر
 پیدا کی پری نو دے لوی نہ لوئے اثر پیدا کولو دے پارہ ضروری دے چہ دے لوی نہ لوی ذات
 تہ پہ عجز و نیاز عبادت اوشی او کہ پہ خان کنیں حیوانیت او درندگی پیدا کول وی نو
 ناکارہ نہ ناکارہ مخلوق سرہ تعلق پیدا کول، ہنہ محبوب او محبوبہ جو رول او خدائے نہ
 غافل کیدل دے سبب دے۔ اللہ جو خالق خالق ہر دے او ہنہ جو خدائے پارہ زمکہ داسے
 دارام خائے جو رکریا دے چہ نہ ہیرہ سختہ او نہ ہیرہ نرمہ دے۔ خلورم حصہ اچہ دہ
 چہ موثر پکنیں اباد یو۔ دے پاسہ خدا ہی پاک کو تہ انسان جو رکریا دے او دے اسمان زمکہ
 پیدا لیش دے دے پارہ دے چہ دے دوارہ طاقتو نہ جو خدائے پارہ قسم قسم
 میوے، غلے، خوشالے دے پارہ کلو نہ پیدا کری۔ دے دے صفتو نہ دے اللہ دے معبود والی
 دلائل دی، خالق، رب اور اذق کہ دے صفتو نہ صرف پہ اللہ کنیں وی او یقیناً صرف
 پہ اللہ کنیں دی نو موثر دے ہنہ توک محبوبہ چہ ہنہ لدے صفتو نہ یو ہم پہ
 خان کنیں نہ لوی او جو خدائے ہنہ بلکہ بعض جو خدائے فرضی معبودان جو جو خدائے نہ ہم زیات متنازع
 دی کہ موثر لب سر پہ گریوان کرو نو اچہ دے بل چاہے تہ دے او تہ لگوو۔ او بل چاہے
 تہ بہ خولہ چینیکہ نہ کرو۔

دایو داسے عام خطاب دے چہ دے مینہ مومن کا فرا و منافق در پارہ قسم مخلوق
 اندازہ لکولے شی چہ ہما محبوب توک کیدے شی او دے قرآن شریف اصلی مطلب دے
 چہ موثر خدائے پاک او یحییٰ او خرنک چہ دے نیوی چونہ دے پارہ شپہ اور و سکران
 یو دے ایوی چونہ دے پارہ ہم دے اصلی خالق سرہ تعلق پیدا کرو او ہنہ چہ رالہ کو روزحانی
 خوراک مقور کر دے پہ کوہ زمکہ کنیں چہ لویے شویدے دے ہنہ نہ پہ خیل روح کنیں

چوندا پیداکړو. کوم څیزونه چې د انسان د خوراک قابل ندی هغه هم ټوک، نه خوری نو کوم
څیزونه چې د روح د پاره مضر یا زهري هغه استعمالول نه دی پکار. دیت، تقوی دای
که عقلمند سره د خورواد نه خوړو څیز یحیی نومون د کولو کارونه اړک نه کولو کارونه یحیی
د فحش لیون، اریهوشه سره نه اوبد نه یحیی نو کاغذ منافق هم د ټیکنی اوبدای په
میچ کښن جیای نه کوی کله وچوندا تیزی ۛ

نښ برابر شریک نه دای کوم عبادت چې د خداي پکار دے لکه ده نه سجدې کول
که د ابل چا نه اوشی نو د اشوک دے اوداسه څوون ناپو په خلق په قبرو نو کښ کوی
اود څوون منجاوران طرف خپله کتفه ته ناست دی د دے پروا نه کوی چې دامونگ په
خه کړا هغه کښ گرفتار یو

بل چې کوم نن رونه اونیازونه د خداي په نامه ورکیدے شی. دغه بل په نوم
نښ رمنل چې که حمادا کاراوشه نو کله به فلاکي (بابا، دلی، یابل پنا) سمه حلال
کرم دا هم د خداي سره شرک دے پ په معامله کښ څوون اسلامی ریاستو نو د
د ملک سپیند روپواو خاص کر عالمانو له پکار دی چې د خداي په خاطر د خداي په مقابل
کښ دا صفا مشرکانه رسمونه بند کړی د یو څو تنو د کانداری به خراب شی. خو د توحید
حقیقت به واضح شی.

عیسان ترا دسه میچ خداي کسری اود هغه نه هر قسم مدت غواری سوا لونه تر
هوی. یهودیان حضرت عزیر اود یر صالحان اوا میران د حاجتو نو پوره کوکی او د
معصیت لرے کوکی کسری دای یو خلق د حضرت اسمعیل او حضرت ابراهیم په نوم
یو بت خاص په خانه کعبه کښ د عبادت د پاره ایځي وو. لات ادمنا هم د صالحانو په نوم

بتان و دھند او دغسے خاں پہ بیت خاؤ کیں مہادیو۔ بنشن، کوشن، راچندر، ہنومان بتان
 جو رکری دی پہ دوی طالے کوی نذرانے پر گدی سجدے ورتہ کوی۔ سوالو نہ ترکوی۔ دوی
 نفع و رکونکی او ضرر رسونگی گزری دے دے دترو بدے پارک اُغْبُدَّ اَرْبَکُمْ حکم اوشہ چہ
 غیر اللہ داسے مری توں لکھ خدائے خدا کے پکار دے حرام دے او دغہ پواھر قابل تھی
 سبق دے چہ پہ اسلام کنیں یو ائے موجود دے خون دے پیتنوں پہ ملک کنیں دے نفسیر
 کتونی صاحبان او گوری چہ قومہ دے توحید دے تبلیغ ضرورت دے او دے توحید مسئلہ خور
 نامعلوم گزریں لے دے تاسو نہ گوری چہ عام خلق دائی او موہنے اے او در چہ دالفقان
 راتہ ٹکے اور سیدہ چہ ما دے ہن بابا پہ نوم چہ کومہ مقدر تیا کریدے ہن ماورنکر یا
 ما دے بابا زیارت او کرہ دا کاردم ٹکے اوشہ کلہ کلہ اتفاقاً دچا مطلب اوشی نو دے
 سبب پہ خاے دے خدائے پیر، ولی او قاب گزری۔

دے خدائے پاک پہ یو ائے معبود والی دلائلو دے عجیبہ ترتیب تہ او گوری او دقرآن شریف
 دے کلام والی لطف معلوم کری۔ اول توجہ دے انسان خان تہ پیدا کوی چہ دے خدای عبادت
 او کئی چہ خَلَقُمْ تاسو نے پیدا کوی پی انسان خرنک چہ پہ خان علم لری داسے پہ بل خہ نہ لری
 انسان بہ او گوری چہ حماد او وجود سر نک اُشہ؟ اذکذا الخ چا پیدا کریم؟ حماد انبکلی
 ظاہر کی ادیت اندامو نہ او قولو نہ پہ داسے عمدگی سکے چا دیو نظام لاندے را دستہ؟
 دے جواب ہر سرے دے خیل فکر مناسب پچپلہ کولے شی چہ داہر خہ دے ذات پہ مہربانی
 دی چہ دھیش نہ دے او ہمیشہ وہی دے ذات شریک نہ ہشتہ او نہ پہ اوشی دغہ ذات دے
 کاملوصفتو نو مالک دے چہ دا ورتہ ثابت شی تو میا تدرقی خبر دے چہ دے ذات سرہ
 تعلق کولے دے دے چوند لوئے او آخری مطلب او گری کو یا خون دے وجود یوہ ائینہ دے چہ

دے کینئ غور سرہ پہ کتلو دے الله پاک جلال اور جمال بنمکاری ددینہ پس دویر دلیل دے
 نور و مثل نو طرف تہ توجہ و رکول دی ددوی پہ حال دخان هے تصویرہ علاوہ دافکرہم کیدے
 شی چہ مخموز نہ مخکین هخہ ۶ شمارہ مخلوق چہ پہ هخہ کین لوی لوی زرد اور، خائسته باشاها
 دکمال خاوندان هم وو د هخوی یادگارونه د هخوی پہ حال دلالت کوی آخر ددوی دا
 برند امرای ددوی دارا تلک او بیاد دنیا نہ تلک چہ کوم خائ نہ راغلہ او بیاجرتہ لاریہ
 ایا دوی پچیلہ راغلہ کہ بل چار اوستی وو۔ داد قدرت کتاب چہ او کوری نو ددہ پہ
 زرہ کین بہ یوعجیبہ نورانیت پیدایشی او پہ سری یوراز پراستیدے شی اودا ورته
 صفا بنمکاری بی چہ ددے قولوا انسانا نو پیدایش حارف د نیکو د کتلو د پاره وو قولک
 چہ پپاے مطلب پو یہ شو نو خیل چوند پہ خہ فکر او عبادت کین تیر کرہ او قولک چہ پپا
 پو یہ نشو نو هے عمر خراب کرہ ۶

دریہر دلیل زمکے او آسمان تہ کتل دی پپاے دوار و خایو نو کین چہ کوے خزانہ
 دی او مخموز د فائدے د پاره چہ کوم خہ پپاے کین پراتہ دی هر سرے بہ دخیل فکر
 مناسب پپاے لک او دیر غور او کری او پوی بہ شی چہ ددومرہ لوی قدرت او قوت
 خاوند ضرور ددے قابل دے چہ مخموز محبوب دشی۔ حکیمان او عاقلان نو همیشه دخیل نو د
 حقیقت او حالت معلومولو پہ بارہ کین دخیل قوت مناسب کوشش کریدے کلہ یو
 نتیجہ تہ رسی او کلہ پلے تہ همیشه بہ داسلسلہ پہ دغ اختلاف کین پرتہ وی۔ الہامی کتاب
 ددے حقائق نو بحث نہ کوی او نہ ددوی دا کار دے دایوادنی کار دے پپاے کین د
 حکیمان اختہ وی۔ ظاہر بین خلق د ظاہری اشیاء پہ حقیقت کین همیشه گرفتار وی الہامی
 کتابونہ د عالم روحانیات نہ د پاک رالی پہ ذریعہ او سبب نو بحث کوی ددے چوند

پہ دے عارضی مبالغہ الہامی کتابونہ خہ خاص کار نہ لری۔ الہامی کتابونہ دے
 چونہ نہ چیر لوئے اولک اوایدی چونہ خیل مقصد خوئے دے۔ انسان اوخک کہ دلا
 وی او کہ گزی کہ پہ یوبل د پیانے پراتہ دی او کہ لری لری وی بہ حال د خدا
 د قدرت نظارے پکین موجود دے انسان لہ پکار دی چه دداسے قادر خدا ی
 سک ثوک معبود او شرعیہ جور نہ کری د توحید مسئلہ کہ دیو عقلمند پہ عقل کین
 راجی نو ناپو یہ پر ہم پوهیوی پہ دلائلو کین سومرہ سادگی او عام مہنی دہ۔ خود لری
 توجہ ضرورت دے

وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ

او کہ تاسو پہ قرآن شایع کین شک کری لہ کینے د خدا ی وطن نہ دی او دایکینے بندہ جور کر یں دے) نو تاسو یو سورت

مِّنْ مِّثْلِهِ ۚ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

داسے جور کری او خیل قول زور او خلق بے د خدا ی نہ زور او کری کہ تاسو ریشتی بی

فَإِنْ لَّمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا

دے کہ تاسو دے ارکیرہ او حقیقت د دے چه تاسو ه کزداسے نشی کو لے نو پکار دی چه هتہ اور نہ اور چه کرکیر

النَّاسُ وَالْجَارَةُ أَعَدَّتْ لِلْكَافِرِينَ ۚ

بنیاد او کا نه یی لری او د منکرانو د پاره جور دے

پہ تیر شری ایت کین د خدا ی د عبادت حکم وو او د توحید اعلان دو دے د پاره
 انسانی عقل ته د غور دعوت و کرے شو چه ایا د واحد خالق رب خدا ی عبادت
 پکار دے او کتہ ؟ چونکہ انسان د خاور وختو نہ جور دے او خدا ی خالص نور دے
 شاید چه انسان پہ دے کین شک او کری او دے مطلب ته ارنه رسی پ یو چه یو

بلہ طریقہ مطلب تہ در سید و خداے جورہ کرہ چہ ہفتہ دینے برابر الیکل دی اوہ نہ لہ
 نجشتی علم او اسمانی کتاب و رکیدے شی او میا کوم خلق چہ شکیان دی ہنوی تہ
 و یہ شی چہ دار سول محمد یرا می نبی دے تاسو سورہ ستاسو پہ خار کیں لوئے شویہ
 دہ دچانہ سبق ندے ویلہ۔ پہ دہ خالص د خدا ی پہ مہ بانئ قرآن شریف راغلے دے کہ
 تاسو وایی چہ داکتاب محمد پچیلہ یا پچیلو سو مرکرو جو رکریں دے تاسو قول سورہ د
 ہن غنہ و بنانوا، عالما نوا پیرانو راجہ شی خہ زور او لکوئی او قول قرآن شریف نہ بلکہ
 یو سورہ جور کرئی نو میا ستاسو شک پہ خہ حقیقت مبنی وی او کہ تاسو داسے او نکرہ
 او خدا ی پہ پریقین سورہ والی چہ ہرگز بہ تاسو داسے او نکرے شی نو میا خر معلومہ
 شوہ چہ ستاسو شکست بے دلیلہ دے او دے دلیلہ انکار کو نکو د پارہ خداے پاک
 دوزخ جور کرے دے او پہ ہن کیں داسے او ردے چہ پہ ہن کیں لرگی نہ سوزی بلکہ
 دہن خشاک بہ بنی آدم دی او مکتے وی

پہ قرآن شریف کیں پہ مختلف سور تو فر کیں پہ مختلف رنگ کیں د مقابلہ دعوت
 و کرے شویہ پدے سورہ او پہ سورت یونس کیں خود یو سورت برابر جو رولو
 دعوت دے چہ د دینہ آخری بل لشتہ او پہ سورہ ہود کیں داسے دے چہ قَالُوا

بَعْشٍ سَوْرٍ مِّثْلَهُ مُفْتَرًیَّتٍ وَاذْعُوْا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِیْنَ

لس سور تو نہ جور کرئی کہ تاسو پچیلہ دعوی او شک کیں خد صداقت لری او بے د خدا

نہ د ہرچا نہ چہ مدد غوار کی او غوار کی او پہ سورہ اسرا کیں لَیِّنِ اجْتَمَعَتِ الْاٰنْسُ وَ

الْجِنُّ عَلٰی اَنْ یَّآتُوْا مِثْلَ هٰذَا الْقُرْاٰنِ لَا یَأْتُوْنَ مِثْلَهُ وَاَوْ كَانَ تَجْزُؤُكُمْ لِبَعْضٍ ظَہِیْرًا

کہ قول بنی آدم او پیر یان یوحنا عیسیٰ او ددے قرآن پہ شان چورول اغواری او قول
 دیوبل مدت ہم او کری نو دوی بہ داسے اونکرے شیچ سورہ قصص کیں داسے دی
 قل فاذا بکتاب من عند الله هو اهدى منها اتباعه ان کنتم صدقین، کہ تاسو شریعتی
 بی نو خدا ی نہ یوبل کتاب داوری چہ دقرآن نہ زیات ہدایت کوئی دی کہ زہ بہ
 ہم ہفہ اُنم گویا کہ دقرآن برابر جو روئے شی کہ نیمہ جو روئے شی کہ خلوم دی او کہ
 یو سورت دی خوراشی او خپل صداقت ثابت کریں ثمرہ عجیبہ ترتیبی دعویہ دہ
 او د کا فرانو پہ کیں دہ یو جز یا کل دمقابلہ ثمرہ عاجزوالے دے؟ افسوس دے
 پہ داسے حق او یقینی کتاب باندے دے عملی ثمرہ زور دے؟ ددے کامل مکمل کتاب
 پہ مقابلہ کیں انسانی کتابو نہ ثمرہ لوئے گزے شی؟ ددے جوہر نظام پہ مقابلہ کیں
 باطل نظام تعلیمی او د باطل حکومت د مشین موہن خرنک ورے اولوئے پرزے جوہر کیو
 اے خدا یہ موہن دقرآن شریف پہ قدر پو یہ کرے او پہ خائے د باطل نظامونو
 موہن پہ نظام قرآنی روان کرے۔

شہداء ددے مختلف معنی کا نے دی۔ حاضر، مدت کوئی، حاکم، گواہی ور کوئی
 پہ دے ایت کیں داخلور وارہ معنی کان کیدے شی۔ چہ کوم فیض او بلیغ عالمان حاضر دی
 ہنوی را او غواری او د ہنوی نہ مدت داخل۔ یا کوم خلق چہ تاسو ہنوی دکان دپارہ
 مشکل کشاکشزل او تاسو بہ تے سوالو نہ کول پداے مشکل کیں د ہنوی نہ مدت او غور
 یا پہ فیصلہ کوئو فیصلہ اُکری۔ چہ تاسو پچیلہ وینا او مقابلہ کیں ثمرہ صداقت او طاقت
 لری دوی بہ ستاسو دکلام او دقرآن پہ مقابلہ کیں تاسولہ فیصلہ در کری۔

د جاہلیت پہ زمانہ کیں بعض کاہنا نو داچل جوہر کرے دوچہ دوی پہ دزنہ اراد

قافیہ دار کلام دے او داسے بہے دے چہ داسے موثر سرکہ پیریاں کلام کوی جاہلانہ
 بہ پہ دے کلام لویے مجھ کرمولے او دے کلام تہ بہے فضیحا و بلیغ دے پدے ایت کنیں
 پدوی بانڈے ہم یو تقریض او شہ چہ دا قرآن شریف دپیر یا نو کلام نہ دے او نہ رسو
 کاہن دے کہ چرے ستا سو دا خیال وی نو زور او لکوی او دھیلو ستا نو او دیوتا کا نو نہ
 مدت داخل یقینی خبرہ دہ چہ تا سو بہ داسے او نکرے شئی۔ کاہل اسلام پدے اتفاق
 دے چہ قرآن عجیب بذات خود دیوہ معجزہ دہ ددہ پہ شان جو رول کا انسان د طاقت نہ
 باہری مضامینو خوبی پہ ہیر میانہ کلام سرہ لوئے مضامین بیانول د کلام فصاحت
 او بلاغت د قرآن خاصہ دہ اودا اعجاز پہ قرآن شریف کنیں حکہ کیسینودے شہ چہ دے بویہ
 خپل فصاحت او بلاغت د پر غور دو۔ خدای پاک دوی پدے کلام عاجزہ کرہ اود
 قرآن شریف الہی کلام کیدل ثابت شو

وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي

(در زیر درختہ) (محمد) ہن کسانو لہ چہ ایمان لار اختیار کرہ ارمیک عملونہ ہم ادرہ چہ یقینادری د پارہ جنتونہ د کچہ عجز

مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ كُلَّمَا رَزَقُوا مِنْهَا مِنْ ثَمَرَةٍ رَزَقُوا هَذَا

بہ لاندے ترنہ دے ہر کذا چہ دوی لہ رخہ برخہ د جنتی میونہ در کرے شئی نو دوی بہ والی چہ داخو

الَّذِي رَزَقْنَا مِنْ قَبْلُ وَأَلْوَاهُ مَتَشَابِهًا وَلَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ

ہنہ نعمت دے چہ مونہ لہ پدینا کنیں را کرے شئی (اودا بہ حکہ والی چہ دوی بل شہ متشابهہ دوی لہ دیکھئی شئی) ادری د پارہ بہ

مُطَهَّرَةٌ وَهُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

پیکہ او پاکہ بیسیان دی اودا ارام بہ ہمیشہ دی

اول د عبادت حکم او شہ او معجز حقیقی او سنودے شہ چہ ہنہ یواحے د قدر تو نو خاوند اللہ

دے دھنہ صفات مخصوصہ بیان شوچہ ہنہ پہ بل چاکنن نشنہ بیاد عبادت دمقبولیت
 د پادہ د پینچاڑ فیصلہ ضروری ثابتہ شوہ دہی او د کلام الہی قرآن صدقہ بیان شہ
 او منکرانو د قرآن تہ خیل انجام جہم او خودے شہ او د جہم ہیئتہ کیفیت ہم بیان
 شہ د ضرورتہ حفاظت اول بیانول فصاحت دے بیاد ایماندا وادو صالحا فوجزاء پہ
 دے الیت کین بیانیری دا د قرآن شریف عمدہ ترتیب دے کلمارزقوا پہ دے
 الیت کین د عالم اخرت د اسرار طرف تہ اشارہ دہ۔ د دے نہ مطلب دے چہ پہ اخرت
 کین بہ مخوفند اخہ او بی عملونہ خیل خیل مناسب شکلونہ اختیار کری خرنک چہ دیوسری
 نیکی پہ قرب کین د میو و پہ شکل کین بنکارہ شی دغہ د جنت میوے پہ د دنیا د
 نیکو اعمالو شکل وی پدے دوارو کین بہ داسے یو شان والے او مناسبت وی چہ بی آدم
 بہ د دے پہ لید و سرہ داسے ادوایی چہ داخو مونزرو میہ بیاموندے دے او پنیہ
 کین مونز فورلے دے دغہ کف اولامذہبی او قولہ بدکاری بہ د اوراوسری خور
 دوزخ پہ شکل کین بنکارہ شی

جنتہ او د جنت حقیقت کما حقہ بیانول مخوفن د علم نہ باہ دی خوبیا م داعرض
 دے چہ پہ جنت کین نہ داجسم وی او نہ بہ بل مادی جسم وی دا دنیا او ہنہ عالم حید
 حید ا دی دیو پہ بل قیاس کول غلط دی خدای پاک د دے پہ بارہ کین دانی یوم تبدل
 الارض غیر الارض والسموات پہ دغہ روح بہ بل حکہ او بل اسمان وی۔ دھنہ زمک اراسا
 جسمائیت بہ ہم د دے زمک اسمان ہسے نہ وی

د عالم اخرت پورہ مثال تو بہ نہ وی لیکن نزدے بہ ورتہ وی چہ پہ اثینہ
 کین ہاتھی، اسونہ او وچ پچیل حقیقی صورت کین بنکارہ کییری لیکن پہ ہاتھی او د

هغه په عکس کښې فرق دے. دالوی انسان هم په ایینه کښې ښکاري حالانکه ایینه یو لښت قد دے دکه او انسان لوڅ شے دے دا ځکه چه اصلی هاتی او انسان دغیره بل شے دے او عکس ئې بل دے اوس که ټوک دا دالوی چه هاتی څرنکې په ایینه کښې داغ او انسان څرنکې په ایینه کښې ښکاري نو دا د هغه خپله نا پوهی دے.

یا موږ په برستن کښې نڅتی پراته اوده یو او په زرگونو عجیبه عجیبه حالات د ښو کله باغو نو کښې کور و او تر دے حد که چه صحبت په کښې اوشی اوده هغه علامه سخی په پر توی کښې پرته وی دا قو له خبر څه خیالی وی په دے تنگ کت او برستن کښې نه د نو د راتلونکې نښ دے او نه تر موږ تللی یو و له د دے حقیقت نه انکارشی کیدے دغه د دے دنیا خیزونه جسم عضوی لوی او فانی وی اوده عالم اخرت خیزونه لطیف او باقی وی دے ته ایت شریف اشاره کوی **فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ** نفس نه پیچنی هغه خیزونه چه موږ د دوی د پاره پټا جوړ کړیدی چه د دوی ستر دے به پر مخ شی. یا حدیث شریف **أَعَدَّتْ لِحَبَادِي الصَّالِحِينَ مَا لَا أَعْيُنٌ رَأَتْ وَلَا أُذُنٌ سَمِعَتْ وَلَا خَطَرَ عَلَى قَلْبِ بَشَرٍ** دینکانو د پاره دا سه جنت تیار شوی دے چه نه ستر کولید لیدے او نه غوږ کون او ردید لے دے اونه دچا انسان په زړه کښې دغه نقشه تیر نه شویدے.

څو ږ د نړی تخت یب عاشقان په جنت اود درخ دغه په قو له هغه خیزونو پور خند اکوی کوم چه دری نه نه ښکاري د دوی دا خیال دے چه دنیا دغه دنیا ده چه څو ږ په نظروازی نور هڅ نشته اوده اثرات یو فارسی شاعر دا سه بیا نوی

نوع تہذیب

الحذر از فتنہ تہذیب نو   شیرہ باطن است پیمان تیز رو
 واکہ پناہ نہ دہند بیگانی نہ اے خدا   باطن نور و عدل کز دور فنا کین تیز دروا
 مرد و زن شانہ لب نہ رو برو   بزم عشرت و حجاب رنگ و بو
 فرا و خرد لاس پلاس سگ لاد کین نیمہ   چرتہ مجلس شور کا رنگ چرتہ عیش و نہوی
 یا خدا گستاخ و از مذہب گریز   آدمی با آدمی گرم ستیز
 خدائے او پہ مذہب پور دوی تے او خدا   ہر سرے و بل سری دشمن ہر جائے جنگ و دی
 فتنہ امیں بر اوج شباب   از وجودش مشرق و مغرب خراب
 وینم د شیطان فتنہ چہ دیرہ پیرہ کیند   دغہ عی علت د چہ مشق مغربہ شہ کباب

إِنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَعِیْ أَنْ یَضْرِبَ مَثَلًا مَّا بَعُوضَةٌ فَوْقَهَا قَامًا

بے شکہ اللہ (دینی امور و پوی کو لو کہ پادہ) پین خبرہ کین جیانہ کوی (چہ دیو حقیقت بیان) یہ باشی یاد دہ نہ یہ کم خیر شہ پادہ

الَّذِينَ آمَنُوا فَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا

پین کم خلق چہ ایمان لوی (هنوی پین فر د کوی) اردائی چہ مثال حق دے دظنہ دروب نہ لیکن ہنہ خلق چہ کافران دی

فَيَقُولُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا يُضِلُّ بِهِ كَثِيرًا وَيَهْدِي

(هنوی دجہالت یہ دچہ) دائی چہ یہ ک مثال کین د اللہ خہ مطلب و دیو خلق یہ بچنے نادائی چہ لارے شی اردی یہ یضیل

بِهِ كَثِيرًا وَمَا يُضِلُّ بِهِ إِلَّا الْفَاسِقِينَ ۝ الَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ

عقلمندی لاریامری (خدائے قانون د) چہ ہنہ نگاہ کوی مگر ہنہ خلق چہ خدا عہدہ پاخہ نو ذونہ ما تزی

اللَّهُ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَ

يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَئِكَ هُمُ الْخَسِرُونَ ۝

فساد پہ ذمہ کنیں کری (اودھدا بیت قول حدودہ لائق) اور فاسقان کیوں کری یقیناً زین کاران دی

کا قرآن چہ قرآن شریف دے مثل داور لو نہ عاجزہ شو نو ہیلہ دا قدرے اعتراض
او کہ چہ قرآن شریف دے خدائے کتاب حکم نہ دے چہ پدے کنیں دیو مطلب ثابتو
د پارہ وارہ واسمہ مثال نہ بیان شویدی او پہ بعض حیو تو کنیں د خنار و مثالونہ
ذکر دی لکہ پہ یوحائے کنیں دا سے مثال دے چہ د کا فران و بتان دا سے کنوری دی چہ یو
چہ نشی پیدا کولے بلکہ کہ چہ د دوئی پہ چہ کیسی نو دوی دے د خان نہ شی شرے بعض حیو
کنیں دا سے مثال دے چہ د کا فران دین مثال د جولا کی پشان دے د دوئی پہ جواب کنیں
دا الیتر نہ نازل شو چہ وروکے اولوئے موخر نہ یر نہ یر یو مخلوقہ تریلے شو خدائے
د تلو لویو ورو خالق دے او پہ ہر شیز کنیں د ہفہ مناسب ستر کے ، غو کو نہ چہ ، چوندا
مولے ، حوائی او بدھا والے دے کہ د یو خبرے د پارہ پہ ماشی یا د ماشی نہ پہ کم تنیز مثال
میان شی نو دا د ولے د قرآن د شان خلاف دی دا سے مثالونہ د حقیقت کتو نکو د پارہ
د حق د پیمین د ذریعہ چورہ شی او کا فران خلق د ناپوہے پہ وجہ پدے مثالونہ اعتراض
او کری او د دوئی د کراہے سبب چورشی د اکراہان ہفخلق دے چہ پہ ازلی وعدے
تینک نہ دی او د اتفاق پہ خائے فساد کول د دوئی کاروی پچیلو انور رحم نہ کوی

د دے دعوت د مقابلے پہ وخت کنیں مشہور جا د کر او کاہنان راجعہ شوی
وو۔ مسیلمہ کناب چہ یو مدعی نبوت وو ہذخہ الفیل وما الفیل وما ادراک ما الفیل
ذنبہ قلیل وخرطومہ طویل وانه من خلقتہ ربک لقلیل "غووندے تش عباد تو نہ چور
کری وو ، خودی بوخلق ، سرہ د کفر نہ یر منصف مزاج وو پدے قسم عباد تو نو پورے

هنوئ پچپله قوتے اوکرے چه چرته قرآن اوچرته داخرافات

الهامی کلام د باران پشان دے د آبو نه په خوره کښ ازمی پید اکینې او دغه آبه
په باغ کښ رنگارنگه کلونه راتکوی. دینکا نور ووه نه هدایت موی د عالم آخرت د ایدې
جوند تلاش کوی او د هغه حصول غوړی او د بعضو د کړاهو سبب جوړېزې د چاقوت
نظری او عملی چه دواړه خراب وی هنوئ په فانی جوند کښ د پیر زیات مشغول شی نو
د آخرت نه به پرواشی.

په انسان کښ د پیدایش په وخت کښ چه د ملکی قوتونو سره د بیهی قوت تړون
کیکی نو د هغه نه وعده اغشته شی چه کوری دواړه د اعتدال او برابری د مه واری
هس نه چه په فانی لذتونو کښ کرفتار شی او صفات ملکوتی ضایع کړی د پیدایش او
غوائی نه پس ثوک په دے وعده یتینک پاتے شی او ثوک په بدو عملونو شروع شی. او
هغه عالمونه او عملونه شروع کړی چه د هغه کول نه وی پکار د آخر هس به مهار اسیکی
گو یا یو باغی وی د خدای پاک په ملک کښ اوسې خو د خدای حکم نه منی د خدای پاک د
قضا و قدرت نه خلاصید نه نشی دیر په زیان او تاوان کښ جوند تیر کړی او اخر
هر خواړشی :

حیا دین نامی د ویر نه نه یو کار نه کولو ته دای دلته د اعتراض کونکو لفظ نقل شه
ورنه خدای پاک د چا نه ویر نه کوی دلته به د حیا نه مطلب پر لیبودل وی. د غضب نه
مطلب انتقام د رحمت نه مطلب نفع رسول دی.

فسق و تلوته دای لکه فسقت الطیبة عن قشها چواره د خیل پوست نه را د و ته
په شریعت کښ د خدای د حکم نه و تلوته فسق دای د دے د دے قسم دی. تعالی بکناه

کُفَّاءَ ناکارہ کنیزی نو دلفس دخواست پہ وجہ کُفَّاءَ کوی۔ اَنفَکَ۔ پہ کُفَّاءَ دومرہ عاڈ
شی چہ بیہ کُفَّاءَ تہ کُفَّاءَ نہ والی اُجود۔ کُفَّاءَ خہ کنیزی اوخلہ یہ کوی د خدا تہ اور
حکم خہ نہ کنیزی پہ دے دریمہ درج کُفَّاءَ چہ ثوک شی کافرشی اداوونی درہ چہ دی۔ نو
هغه لا کافران نہ دی۔

عہد هغه خیر نہ والی چہ د هغه حفاظت اور عایت کیدے شی لکہ وصیت او قسم شہ
کور تہ هم عرب عہد والی خلہ چہ عبادم د هغه حفاظت کوی۔ تاریخ تہ هم عہد والی۔ د
اللہ تعالیٰ عہد هغه دے چہ د ازل پہ روح پہ عالم روحانی کُفَّاءَ د قولا اور او سق شو
دوا د قولا روح نو اقرار کرے ووچہ اللہ صرف یودے دیتہ پدے ایت کُفَّاءَ اشارہ
دہ چہ وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ

کَيْفَ تَكْفُرُونَ يَا لِلّٰهِ وَكُنْتُمْ أَمْوَآتًا فَاحْيَاكُمْ ثُمَّ مِمَّنِّيكُمْ

(ای خلق) تا سو خرنک د اللہ نہ (ار د هغه دعیات نہ) انکار کوے شی حال دادے چہ ستاسو دود نہ د هغه چونہ د کُفَّاءَ تہ

ثُمَّ مِمَّنِّيكُمْ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ۝ هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَّا فِي الْأَرْضِ

کری او مرک نہ پس بہ بیا تا مشور بارہ چونہ د کوی ادبہ اخر کُفَّاءَ د هغه خہ کُفَّاءَ تہ شی آر کو کُفَّاءَ تہ قرآن تہ ستاسو کُفَّاءَ

جَمِيعًا ثُمَّ اسْتَوَى إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّاهُنَّ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَهُوَ

پیدا کریدی بیا هغه د آسمان طرف تہ متوجہ شو اداوے السماوات ۷ جور کرہ او هغه

بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

پہ ہر شے علم کری

چہ د قرآن پاک اعجاز ادا د خدا ی پاک د طرف نہ نازیدل ثابت شو نو اس خدا ی د

ہے نعمت تو اظہار کوی چہ کرتے دنیا د پارہ عام دی پد یکس دھرتی قوم خصوصیت نشته
 پہ دے ذکر کبھی ابتدا او انتہاء ہم ذکر او نشہ - تاسو د خدای دیو والی خالق والی اور فرج
 صفا تو نہ ٹرنک انکار کولے شی حالانکہ تاسو بے جان بلکہ نشہ وی نہ پتا سو کبھی جسور
 نہ حرکت و نو خدائی پتا سو مہربانی او کرہ چہ شتہ شوی یعنی یو خدای ستا سو موجود
 او خالق دے بیابہ غہ مودہ پس تاسو مودہ شی او تاسو د مرگ نہ خلاصیت نشی دا اختیار
 د خدائی او یوازے د خدائی دے - بیابہ تاسو لہ یول چونہ در کرہ - کو یاد انسان دودہ
 چونہ نہ او دودہ مرکونہ دی، بیابہ تاسو غہ مدہ پس دھنہ پہ جناب کبھی حاضر شی
 ہلہ نہ در بو بیت اقرار او کرئی او د خدای پاک یو والے بہ ہم او منی خود غہ وخت بہ تاسو
 تہ پہ دے اقرار کبھی خہ فائدہ وی؟

دا خبرہ د عقل نہ خلاف دہ چہ کو مہ خدای پہ مونہ دومہ مہربانی کریدہ او
 انیدہ بہ ہم مونہ دودہ مہربانی تہ متا زیو او دھنہ د عذاب نہ ہم دیرہ دہ
 دغہ خدای بہ جزاء او سزا ورکوی - دداسے لوی خدای تا فرمانی کول او دھنہ
 د رسول د حکم نہ خلاف د قرآن او د رسول نہ انکار دیرہ د تعجب خبرہ دہ - او
 سختہ بے عقلی او نادانی دہ -

ددے ایت نہ دا ثابتہ شوہ چہ انسان حادث او ممکن دے خدای پاک د
 نیست نہ هست کرہ د خدای پہ لاس کبھی مونہ مرگ او چونہ دے حشا او حساب کتاب
 حق دی د خدای سخنہ حاضر وی ضروری دہ ددینہ دا معلومہ شوہ چہ قول روحونہ د
 خدای پاک نہ دا غلی دی او دا روحونہ بہ میا خدائی سخنہ زی تردے دا ایجاد او پیدا ایش
 د کردے خدای پاک چہ انسان پیدا کرہ نو ورسرہ ددہ د چونہ د پارہ دے ہم انتظام

او کرے چہ دالو یہ زمکہ او آسمان خالص د انسان د پادہ پیدا شو و غے سٹ سپین او
 کناور قول د انسان د فائدے د پادہ دی پد یکیں بعض خیز و نه خجوز بے واسطے پہ
 فائدہ رازی او بعض پہ واسطے سٹ فائدہ مند ثابت کی زہ تزیاق، جری، بوقی
 ملغلرے، غلے، میوے او مختلف شینکی بلکہ دا قولہ زمکہ چہ ثمرہ ثمرہ کورے دانسا
 د فائدے د پادہ چورہ دے او پس د دینہ د آسمان د پیدایش ارادہ او شوہ چہ کہ زمکہ
 د مور کار و رکوی نو چہ آسمان د پلار کار و رکوی د میو و پوخ والے د سمند و نو د پیر والے
 لپ والے بخارات او د هغه نه باران، بجلی، وادری، مٹلے دا قول د خدای پاک پہ حکمت
 او علم سرہ پیدا کیزی او دا خجوز د روحانی جسمانی پالنے د پادہ جو روی کہ دا قول نظام د
 خالق خدای وی او یقینا د خدای دے نو دا بہ ثمرہ د تعجب خبرہ دی چہ تا سوا د مونہ
 بے خدای پریمز دوا د بل مخلوق عبادت مری توب او فرمان برداری آکو۔

د زمکہ او د آسمان د اول الخرا د شتہ والی نه شتہ والی پہ بارہ کیں حکیمانہ و خیل
 خیل عقل پہ مناسب پہ مختلف زمانو کیں مختلف دینا کھانے کریدی او ممکنس بہ ہر
 دغے اختلاف وی۔ عناصر چہ ممکنس حکیمان صاف سلور منل اوس سلو تہ نزد شویں
 د دے نہ بہ تا سوا ندازہ او کلوچہ د یوحیم د بل حکیم سرہ اتفاق نہ دے دا غلے او نہ بہ
 راشی د خدای علم او حکمت بے حدہ او بہ جزا باندے دے پد یوحہ خدای پاک د قرآن
 د صداقت پہ بارہ کیں دا دلیل والی چہ قرآن حکم د خدای کلام دے چہ پدے کیں
 اختلاف نشتہ تحقیق کول پکار دی نو خیل تحقیق پہ هغه او مرہ درجہ کیں منل پکار دی
 چہ ثمرہ محقق وی هے نہ چہ مخلوق محقق د خالق حکیم سرہ برابر کرے شی۔ کھ د مخلوق
 محققان تحقیق پہ تفسیر کیں میانول ضروری نہ کنرم حکم چہ د هغه د پادہ نن روئے د پیر

کتابو نه موجودی۔ کہہ دے نوصوف د قرآن د اصلی موضوع د بیان دے۔ تفسیر
کترنکی صاحبان بہ ماہدے معاملہ کتب معذورا و کفری۔

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلٰٓئِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً قَالُوا

اوه کله چه ستارپ فرشتو ته اوه دے چه زه په زمکه کتب یو خلیفه جوړول غواړم د ملائکو اوه دے

أَتَجْعَلُ فِيهَا مَن يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَآءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ

چه په زمکه کتب دا سه سره خلیفه جوړ دے ته چه په زمکه کتب به منشا کوی اوسپناه وینه به نویزی حالانکه حمد وایو موږ

بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ

ستا حمدک و تقدیس لک قال اونی اعلم ما لا تعلمون
او ستا پاک بیا نور الله پاک اوه دے چه زه په کومه خبره پوهیږم په هغه تاسو نه پوهیږی

د الله د نعمتو نو ذکر شروع دے اول خوږن پیدایش او خوږن د پاره زمکه او اسمان اودهغه
په مینجه کتب خوږن د نالده څیزونه پیداکول بیان شو. دویم خوږن د مینکه ادم پیدایش
دے چه دهغه پیدایش دومره لوی نعمت وو چه د پیدایش نه مخکې خدای پاک د
هغه د پیدایش خبر ملائکو ته ورکوی او عرض تر دده دے چه هغه او دهغه په اولاد کتب
به پیښران د خدای حکمونه خلقو ته رسوی چه دا خبر ملائکو واورید نو هغوی پوی
شو چه دچا په باره کتب خدای پاک د پیدایش نه مخکې مونږ خبروی دا به د خدای
انځور لے ذات وی او چه هغه د خدای حکمونه رسوی نو دا خو خاص لوی ده پد یو چه
زیات تلاش شروع کړه او حیران و دے چه دے به د څه نه پیداییږی نو دا ورته
معلومه شوه چه دده پیدایش به د داسه اجزاء نه کیږی چه د هغوی په کور کتب سخت
اختلاف دے لکه قوت شهوت او غضب شه د دے خو به ضرور اثرز نا او فسادوی
دا د دته هم معلومه شوه چه عقل به هم لری خو په عقل ددوی متقابله څه ډیره کرانه

دہ بلکہ ددوئی دا خیال ووجہ دا ترکیب و حکمت پہ موجب کھ کھ خبرہ ہم نہ دہ۔ ملائکو
 د بحث یا د حسد پہ بنا اظہار خیال ندے کرے کھ کہ چہ دا د ملائکو شان ندے بلکہ پہ
 دیرے عاجزی سرہ دا سوال کوی او خان پویہ کوی چہ ددے قوتو نہ جو رادم خپل
 نائب جو رول جھون پہ پویہ کیں نہ راجی۔ کہ غرض د پیدائش لکہ چہ د ملائکو خیال دو
 چہ د مخلوق غرض و صورت د خدای پاکي بیانول دی نوملائک د خان پہ بارہ کیں غرض
 کوی چہ دا کار و موثر کو و او موثر د قوت غضب او شہو یہ نہ خلاص پو خدای پاک
 دوی نہ خبر و رکوی چہ دہ مخلوق دغہ قدرے غرض نہ وی۔ دادم پہ پیدائش کیں چہ
 کو م حکمت دے دھنے نہ تاسو کھ نہ بی خبر چہ تاسو دا مخلوق محکس نہ دے لیدے سنا
 پہ خیال کیں غضب او شہوت خان خان لہ ناکارہ شے دے خوچہ د مرکب شی نو دودینہ
 یو دریم قوت پیدائشی چہ ہذا الضات اجمادی پاک لہی د نفس سع جہاد وغیرہ د صفت
 خبرے دی ددے صفا تو پیدائش جے د مختلف الطبع قوتو نہ نہ کیبری رادم غرض یوازہ
 حمد و نہ ویل نہ دی بلکہ ورسع ورسع بہ دے د کار نیکر و ایجاد د دنیا د اشیاء
 خاصیتو نہ او نائے معلوموی او بیا بہ ہغہ پہ عمل کیں راوری۔ دا غرض صرف پہ آدم
 کیں پورہ کیدے شی ملائک د دینہ عاجزہ دی ہم دغہ علم و وجہ ددے پہ وجہ خدا
 آدم لہ پہ ملائکو فضیلت و رکوی او ملائک ورتہ پہ عاجزی سع تعظیمی سجدہ کوی
 او د ملائکو د خولے نہ د خیل نادانی پہ وجہ افزاری کلے ویلے کیبری۔ چہ سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ
 لَنَا بِاِحْسَانِكَ دے چہ پہ انسان شہیدے۔ پدا سے حالاتو کیں د محسن خدا کا فرمانی
 او دھتہ اخیر نبی د احکام نہ خلاف ثمرہ د احسان فرا موشی بخند دہ داسے کول دیرہ
 د خیل خان نہ بینبری دہ۔ اے خدا یہ! موثر د خیل خان نہ خبر کرے۔

ملائکو نے دا معلومہ وہ چه په انسان کین به ضرور دوه قوتونه وی چه یو شهوت دے
 اود هغه خواهش زناکاری دے پد یو چه دادم په نقص کین یفسد لفظ اووے اودیم قوت
 غضب ووجه د هغه خاصیت قتل او جنگونه دی نو د دے ذکر په یسفک اللہ ماء سره اوکړه
 ملائک د وینه هم خبر وے چه په دوی کین دادواره قوتونه نشته نوملائکو د ادب په وجه دا
 خونه وے چه کڼه مونږ ناکاره کارونه نکړو. لیکن د هغه په مقابل کین دوی دوه نور دے
 خدای د لوی خبر وے او ویله چه په هغه کین اشاره د دے عیبو نو نشت والے معلوم شه
 په نَحْنُ نُسَبِّحُ کین چه د یُفْسِدُ په مقابل کین دے او په نُقِلُّسُ کین چه د یُسْفِکُ اللہ ماء
 په مقابل کین دے دا معلوم شه چه مونږ د خدای د قولو عیبو نو نه پاک والے میا نو
 فساد نکړو. اود هغه په جبه په ذره او په حال سره د خدای پاکي وایو. اوج کناه قتلونه
 نه کړو پدے سوال و جواب کین ثمره د خدای پاک د ادب پاس دے او دخپل مطلب
 اظهار دے.

خِلَافَت

دالفاظ د لسو شلو کالو نه مخونږ د لیبنتنو په ملک کین هم په لار کوچه کین ویله شی خو په
 مونږ کین لله خلق د دے په مطلب پوی دی د قو له دنیا مسلمانان د اسلام په مزی کین
 پیل شوی دی د دے قولو مسلمانانو اسلامي فرض دی چه خان له یو مشر جوړ کړی اود هغه
 حکومته منی د هغه د حکم لاندے بیا په وطنو کین د صوبو د علاقو د خادونو د پاره مشران
 وی اود هغه خلیفه حکومته مسلمانانو ته رسوی. دا خلافت دے. اوس لکه سترحه پته کړی
 اود فکر او کړی چه ایا د شیعیه کورره کمروزیات مسلمانانو ټوک خلیفه شه؟ او ایا ټوک
 غواری چه مخونږ ټوک داسے خلیفه وی؟ ارکه ټوک غواری نو د دے د پاره ټوک کار کوښی

شسته؟ دے تلو سوالو جواب یقیناً پہ نفی کنیں دے خو حتما نہ داوری چه داد و مره لویه
فریضه وے مون پرینج ده داد و مره لوخ نقد اد چه خلیفه نه وی دهغوی مثال یقیناً دکن
هے دے خو اخر داوے؟

دیورپ خلقو خرنک چه په مون کنیں نور زهر یلجینی پرینجی وی دغسه په په مون
کنیں دا عقیده پیدا کره چه وطن پرستی او قوم پرستی دایمان جز دے پی یوجہ پینتر
قوم دنجایی مسلمان دشمن شه دعوی دشمن شه، دایمانی سگے تعلق پاتے نه شه. دجینی
روسی مسلمان هم دغسه عقیده جوړه شوه داد دے وطن پرستی سپیره توب دے
اوس قوم پرستی او کور که د قوم تعریف په امیر او غیب سره کومے لکه نن دوخ دا
تعریف اکثراً اوریدے شی نو امیر دغیب دشمن شه او غیب د امیر دشمن شه او چه
په یوبل وس روسی نو صرفه په نه کوی او که د قوم نه مطلب پتھان، اوان، دهو بی
جولا ده وی نو د وطن دا قول قومونه په کور کنیں په یوبل حواله شو. داد و مره پراگندگی
دیوبل نه مخالفت وے پیدا شو دا حکم چه مون دیورپ په اخیار تیا په خائے د اسلام دوستی
په وطن پرستی او قوم پرستی اخته شو خو مون محبوب د خدای په خائے وطن او قوم بلکه یوازه
خیل خان او خیل عزت او کور زید ده اودغ وجه ده چه مون د زر نه د قوے دنیا د پاره دیو
خلیفه جوړول او تل او مون و جمعوا دا خبر و نو خطبه چه په هغه کنیں به د خلیفه د پاره دعا گانه
دے د دعا گانو نه خالی پاتے شوے بعض دعوی نه بے خبره خطیبان دغه عبارتو نه هسه لا
والی خو خبر نه دی چه نه خلفاء شته او نه غازیان شته او نه د مغربی تمدن بیه په برکت او د
وطن پرستو قوم پرستو لیبرانو په طفیل د افرض اد اکیدل اوس ممکن دی. زیات تفصیل
به مخکنی راوی -

ع

مہذب کے آذر نے ترشوائے صنم اور
 مسلم نے بھی تسمیر کیا اپنا جسم اور
 ان تارہ خد اول میں بڑا سب سے وطن ہر
 جو پیرن اس کا ہے وہ مذہب کا کفن ہر

وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلَائِكَةِ

ادالم نہ (دھندہ ذاتی قابلیت پر وجہ) خدائی دے کر لوٹھیز نو نمونہ ادرودہ نوحی دای داقول حقیقتوں نہ دلاگونہ تپوس کرہ

فَقَالَ أَنْبِئُونِي بِأَسْمَاءِ هَؤُلَاءِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝ قَالُوا

چہ دخیل علم خبر را گری بہ داخہ حقیقتوں نہ دی کہ تا سورشتنی بی دوی عرض ارکہ

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

چہ قرے پاکہ اولوی خاص ستاد پارہ دی موزن خود دعوہ پوہوں وخرچہ جویز و طاقت برابر تا جود نہ کریں علم ستا علم در حرکت متاکت در

دادم و پیدایش الاداء و عرض یہ قرآن شریف کہیں ذکر دے اودس و ہر او جسم
 یو خطے کیا و یہ بارہ کہیں اشارات شتہ چہ ہخہ بہ موقعہ یہ موقعہ بیانیں مفصل
 داسے ذکر لکہ جوفز زہرہ چہ غواری دا یہ قرآن کہیں حکہ نشتنہ چہ قرآن شریف د
 شریعت د بیان د پارہ دے د پیدایش مسئلے یہ دوسرے تفصیل سے بیانول و قرآن
 موضوع نہ دہ البتہ پیدے بارہ کہیں پیغمبران و کشفی میا نو نہ خیل یہ احادیث و کہیں بی
 کری دی

دہ منتظم ادا صلاح کوئی د پارہ ضروری دہ چہ د کم خیز اصلاح کوئی
 نو دھخہ بہ حقیقت دے خبر داروی اودھخہ د فائدے نقصان یہ خبر دے وقت

وی د خدای د خلیفہ د پادشاه ضروری ده چه د طبیعتونو د اصلاح کلا شریع کوی نوچه هغه
د طبیعتونو نه اول خبر لوی دا خو باطنی انتظام دے او ظاهری انتظام د شریعت په باره
کنس پکار دے۔ دیوشی د حلال والی حرام والی په حقیقت خبریدل ضروری دی۔ د
حلالو فائده اورد حرامو د نقصانونو نه علم به لری۔ مثلاً نشه حرام ده نو کوم سرے
چه د نشه د حقیقت او اثر نه خبر نه دی۔ که د هغه په مخکنی ترک شراب اوسکی
او مست شی نو داسرے به هغه شرابی له خرنک سزا ورکړی؟ که شرابی اودائی چه زه خو
نشه نریم نو داسرے به هغه دروغمن کولے نشی خلکه چه هغه د نشه د خاصیت نه خبر
نه دے اول اول حضرت د شرابو لوخی خلکه په خلقومات کړه چه د شربت په بېانه ترک
نشل اوسکی۔ بیا څه موده پس چه حضرت صلی الله علیه وسلم ته تسلی اوشوه نو د
لوڅو په باره کنس د اجازت ورکړه دا د حضرت صلی الله علیه وسلم واقعیت وو
چه د طبیعتونو نه واقف وو۔ که حضرت کنس دا واقعیت نه وے نو داسه حکیمان طریقه
به د خرنک اختیار کړے وه انسان د انسان سگ یو څا د په ناسته ولاړے د یوبل نه
خبریدے شی۔ ملائک یا پیریان دا واقعیت نشی حاصلولے۔ ملائک خو تبدیلونکے طبیعت
نه لری ملائک لوکه نه لری نو د لوکے د حقیقت نه څه خبریدے شی۔

پیریان که تبدیلونکے طبیعت لری خوش پکښ غلبه دے د نیکی طرف ته په کنس
میلان ورکړدے په دیوجه د خلافت غرض د انسان نه پوره کیدے شه ملائک او
پیریان د خیزونو په حقیقت نه شو خبریدے اودغه خبره ته په عِلْمِ اَدَمَ الْاَسْمَاء
کنس اشاره ده چه ادم د اشیا د حقیقت نه واقف وو او ملائکو د خپل عاجزۍ اقرار

او گھرہ چہ سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا بِہِ مَوْنِکَ کَبِشَ دَخْلَانَتْ دَ پَارَہِ چہ کوم علم ضروری دے ہفہ
علم نشہ مونی ددینہ بے خبرہ دوچہ پہ خلانت کبش دتحمید تقدیس نہ سوابل شہ
کینہ ہم پکار دی۔

۱۱ ادم علیہ السلام کہ کاشیاء دحقیقت علم خدای در گھرہ نو داملائکو تہ ہم در گھرہ
دے شہ خویا بہ ملائکے ملائکے نہ دے پاتے شوے نو د ملائکو کار و حی و اورل و و۔ د
ہنہ د پارہ نہ تبد یلوئے طبیعت پکار و و۔ صورت فرمان برداری اورتا بعداری اد ج د شہ
کی زیاتی نہ پیغام رسول ملائکو کو لے شو خ خلانت د انسان د پارہ ارعارف د انسان
د پارہ کیدے شہ چہ ہفہ پرمنازشہ۔ حس و حرکت چہ پہ انسان ارجیوان کبش دے
کچی دے داد نو تہ در گھرہ شہ نو دے بہ میا دے پاتے شہ۔ اود و نو کار بہ میا خرنک پورہ
کیکی پدیو جہ قول مخلوق پہ خیل خیل حائے ضروری دے۔ عجز مخلوق دبل مخلوق پہ بارہ
کبش دانشی ویلے چہ کینہ ددے مخلوق پہ حائے نوزہ کافی دم دہ نہ شہ حاجت دے
خلانت د ادم علیہ السلام سہ مخصوص نہ دے بلکہ ہر سرے ار خزہ اول پچیل
حان میا پہ خیل کور کبش پہ کشل نو دغے دکلہ مشہ د علاقہ او ملک و نمش بہ پہ حان کبش
ہنہ صفات لری کوم چہ خلیفہ نہ پکار دی۔ د کومو خلیفہ کا نو خیر نہ چہ پچیلہ خہ نہ دی
پچیلہ د شہ بیت پابندی نہ کوی پچیلہ د دین اسلام، اخلاق، اوصفا معاملہ خالی
وی د هغوی خانگی، دکلہ، د خاد، د وطن او ملک خلانت بہ ہم دغے خراب وی لکہ خرنک
چہ هغوی دی۔ نہ دوزے ہر سرے مشر جو ریدل عواری نو د مشر نہ خبر نہ دے چہ د د
د پارہ اہلیت پکار دے ددے د پارہ پیر یاں حکم مستحق نہ وو چہ هغوی تش شہ شہ
دو ارملائکے ہم ددے قایہ نہ دے حکم چہ هغوی کبش د علم کے وو۔ جاہل چہ دچا

مشدی نو کہ هغه قوم دے خدای حافظ شی۔

قَالَ يَا آدَمُ أَنْبِئْهُمْ بِأَسْمَاءِهِمْ فَلَمَّا أَنْبَأَهُمْ بِأَسْمَاءِهِمْ

اردے خدای پاک چه ای آدمؑ ته دوی ته ددے حقیقتو نو نومونه ادخایه پس هرکله چه آدمؑ ملائکوتہ ددے خبر ورکمه

قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَّكُمْ إِنِّي أَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَ

نو خدای پاک اردے چه آیاماتاسوته نه وورلی چه زک داسماونو ارد زک په پیتو خیزو نو عالم یم اد

أَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ

ستاسو په ینکاره خبرو هم عالم یم ارستاسو پته خبره هم پیتو نه

په علی رنای کښ ملائکوتہ پویدہ کران ووچه آدم علیه السلام به د ملائکوتہ څرنگه خدوی
خو خیر اقرار او کره چه واقعی جوښ او د آدم په مینه کښ ضرور فرق دے هغه د علم په وجه
جوښ نه افضل دے مونږ صرف عبادت قابل تریف خیز کاره خو په خلافت کښ عبادت
دومره مؤثر نه دے ورسره علم ضروری دے چه د هغه نه مونږ دخپل نورانی وجو دپوچه
مهمه یو پدے ایت کښ عملاً آدم ته حکم ورکیده شی چه ته دے ملائکوتہ عملی ثبوت
ورکړه چه ملائک ستاد علم مشاهد او کړی چه هغه داسه او کړه پدے باندے ملائکوتہ
سترکے کوزے کړے او خدای ورته پوره بیان او کړه چه تا سو د آدم د پیدایش حکمت
اولیئ حماد علم نه خبر شوئ که نه؟ خلیفه په مختلف فیصله کوی د ظالم او د مظلوم په
مینه کښ به فرق کوی دا فیصله په علم سره کیدے شی په عبادت باندے دا فیصله نه کیری
خو دا هم څرک نه دای چه مکے بے عبادت علم د څه کار شه دے. نن روځ دیر دے عمر نماز
د کال بے نماز، روځه خواره، د دین مذهب نه بے خبره صرف د دنیوی علم په وجه دیر
مغروړه دی هغوی د پوځی شی چه که صرف عبادت قابل تریف نه دے نو صرف دنیوی

علم ہمہ انسان کے بارے میں کہ صفت خبرہ نہ وہ تیسرے تقدیس اور علم دوارہ یوحنا کیل
 انسان کمال دے اور دوارہ خبرے انسان حاصلوے شی اور ہفہ انسان بہ قابل توفیق
 ویچہ عبادت پہ وخت کہیں مکمل عابدی اور علم پہ زیور ہم خہ اراستہ وی

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا

ادبیا (ادکورہ) ہر کلمہ چہ مؤثر فرشتہ تم حکم در کس وجہ آدم ۴ یہ کہیں سجده اور کئی نوزختہ سجد اور کئی لیکن

إِبْلِيسَ أَبَى وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ۝

دالبیس سست کوک نہ شہ ہفہ حکم اور نہ مانہ لوی ۶ اور کویہ اور حقیقت دآچہ ہفہ کا فزانہ دو

دآخہ ای یوبل نعمت دے چہ اول خود آدم علی زلیخہ پہ ملائکہ ثابت کرے شہ ادبیا دے
 علم قد رکیزی چہ آدم و فیل علی لوی پہ وجہ خلافت حقدار اور کرزیدہ اور دے خلافت
 پہ تحت کیناست رعایا لہ پکار دی چہ کردہ اول تعظیم اور کوی پدغہ وخت کہیں موجودہ
 مخلوق ملائکہ دے جنات دو اور ابلیس دو۔ درای تہ حکم اوشہ چہ تا سود آدم خلیفہ طرف
 تعظیمی سجده اور کوی۔ سجده پہ اصل کہیں خدای تہ وہ فرخ کول دیکے سے آدم تہ
 وو پدے تمیل حکم کہیں ملائکہ فرمان بردارے شوے جنات سرسجود شو اور ابلیس
 سجده اور نکرہ اور دے پہ بارہ کہیں ہفہ دلائل اووے چہ دا وختیو چہ مخلوق آدم دے اور
 زہ داور نہ پیدا ایج دے اور پیدا شویدے اور زہ دغیر نیکیم وہ سخن صرف علم
 دے مایہ زرکو نو کالو عباد تو نہ کرے دی۔ خلاصہ دادہ چہ وہ دآدم ۴ ادب اور نکرہ
 خدای پاک تہ داول نہ دامعلومہ وہ چہ کہ ملائکہ صرف تمیل حکم کوی۔ عابد انہری
 صرف نیکی نیکی وہ خو خلافت اہلیت پہ کہیں نشہ دغے دالبیس داور نہ پیدا ایش
 داسے شہ وجہ دہفہ کارہم غرور و، تکبر و، سرکشی و۔ پدہ کہیں خلافت اہلیت

نہ وو خلافت حقدار ہنہ ادم دے چہ دزمے پہ وخت کینن نوم دی او د عدل او انصاف
 پہ موقتہ کینن د رحم پہ خائے رحم کوی او د قیام امن د پارہ سزا ورکوی، البیس کینن کر
 وواو کینن پہ کنا ہو نو کینن او یہ کناہ دہ۔ خپل خان د بل نہ غت کزل او د خپلے نوی د
 پارہ دلیلونہ کتل دا د شیطان سبق دے چہ خپلو شاگردانو ته ئے ہمیشہ ورکوی۔ د دے
 ایت نہ دا ثابتہ شوہ چہ د الله تعالیٰ د حکم پہ منلو کینن تا دی پکار دہ سمستیا حیلہ
 بھانہ نہ دی کول پکار د خدای د حکم پہ منلو کینن عقل بازی او دماغ سوزی کول د
 بند کئے شان ندے پہ داسے تحقیق سے نہ پر کنا ارہ سرے د فائدے پہ خائے نقصان
 کوی د خدای جہ حداد علم او حکمت دومرہ لوئے دے چہ مونہ کہ د خدای پہ حکم
 کینن کستانخی او کسرو، غرور او لوطی او کرو نو ذلیل او خوار بہ شو د مننی ذلت او خوار
 د سارو ہسے غلامی وجہ صرف مونہ د خدای نہ بے پرواہی دہ کہ مونہ د خدای پاک
 او د ہنہ د احکام تعمیل نہ طیار شو نو یقینی دہ چہ مونہ بہ خلافت مستحق شو
 پہ مونہ کینن ثوک د ملائکہ ہسے عباد تو نہ کوی او د ہنہ علم نہ محدودہ دی کوم چہ د
 خلافت د پارہ ضروری دے ارثوک د خلافت مناسب علمو نہ خو حاصل کری لیکن دی
 دومرہ دلیل باز او مغرورشی چہ د خدای د احکامو تا بعد ازی خلافت نشان کینری۔ د
 قرآن شریف، د نبی او د ہنوی د احکامو نہ مخ کر کوی د جور کامل مکمل قانون پہ خائے
 خان لہ پچیلو جو کو کینن انسانی قانون جو روی بنی جو رکری او صبالہ دغہ قانون مات
 کری خلافت صرف علمی مسئلہ نہ دہ۔ مسلمانانو خلیفہ کا نو دہر قسمر رعیت د پارہ پہ الہی
 قانون د امن نہ ہک خلافت عملاً کرے دے ثوک شتہ چہ د خلافت پہ مسئلہ غور او کری
 اوز یاتے کے دوارہ طرفو نہ اومنی او د اسلام میانہ حالہ لا را اختیار کری؟ کہ پہ یوہ پایہ

کہا دے نہ تھی تو خلافت دوارہ علی علی تکرارے دے پہ خان پہ قوم ، پہ تابعدار مشائخ
کشان کن پیدا کری او پس کہنے نہ دے و خلافت خویو نہ دینی ۔

وَقُلْنَا يَا آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا رَغَدًا

اور مقرر آدم تہ او سے تہ ادنی بی سنا اور خوری لہ بیدہ فراخ بیدہ بیدہ

حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ

تہانک چہ فراخ اراض سر ارضی مدبر دے کیری دے دے تہ پس شئی بہ تا سو دجن نہ تیرید دینی

فَاَزَلَّهُمَا الشَّيْطَانُ عَنْهَا فَأَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ وَقُلْنَا اهْبِطُوا

بیا اذ خیلہ خیر ددری دوارو شیطان دے جنت نہ پس اور حکمہ داد دوارہ دے ارام دجوند نہ او اوسے مفرہ چہ کوز شئی

بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ

تا سو بہ ہی پردہ دل دشمنان بیجا اور ستا سو پاره پہ زمند کن اوسیدل دی اور بلو دخت پورڈہ فائدہ اخیلی

شیطان چہ خیل خان د آدم علیہ السلام پہ مقابلہ کنیں ذلیل اولید نو آدم تہ و ضرر پہ خیال کنیں ش

شیطان کافی عبادت اور ریاضت کرے وو د علم نفسیات ماہران پہ دے پوچے دی چہ یو نفس د

خیل صفائی پہ وجہ دیر دے نہ پہ بل نفس اثر غور زو لے شئی نو شیطان پہ ہر ممکن طریقہ سر

آدم علیہ السلام تہ تکلیف رسول شرع کرے بل طرف تہ آدم تہ پہ جنت کنیں چہ دہا شہ نہ رک

دوسر دخیلے لی بی داد سید و اجازت و دکرے شہ خود یوے دے فردے والے تہ یہ ہم منع کرے

شائک چہ دنیوی وے مختلف خاعتونہ لوی پہ دغہ و نہ کنیں دا خاصیت دو چہ د انسان وجود

بیا پہ جنت کنیں داد سید و قابل نہ پاتے کیدے ۔ آدم علیہ السلام پیدا الیش خو خلافت د پاره

وواد خلافت بہ پہ حکمہ کنیں کیدے شہ نو جنت تہ داد سید و د پاره تلل پہ دے عرض دو چہ شہ

نہ آدم د دنیا پہ شان شوکت کنیں داسے مصروف شئی چہ د جنت د نعمتونہ تر میر شئی نو آدم تہ

د جنت نعمتو نه او نهو دے شوچه د دنیا په فانی نعمتو لو د جنت نعمتو نه پرے نکدی د شیطان
 او د آدم ذکر په قرآن شریف کښ په سورہ اعراف کښ ورے ځایه راغلی دے (۱) شیطان آدم
 نه والی اے آدم زه تاته هغه د هیش کیری ونه او نه خیم او کوره نه که خدا ئه د دے ونه نه منع
 کړے ئه نو پدے وجه چه که تاسو دا د اخری نوم ملائکه به شئ او په جنت کښ به همیشه اوسئ او
 د شیطان ورته په الله قسم او خورچه ځما په دے کښ ځان له شه مطلب نشته ځما مطلب تاسو
 نه نصیحت کول دی د دے وسوسو نه آدم علیه السلام په دے وجه متاثر شه چه یو څو شیطان
 د الله تعالی په نوم قسم او خورنه د الله تعالی لوی داد مره په زړه کښ دومره وکړه چه هغه د ایتین
 نه شه کولو چه د خدا ی په نوم کښ په دروغه قسم خورے شی. بل د جنت د نعمتو لو لطف
 دومره وو چه په جنت کښ همیشه او سیدال د دنیا د خلافت په نسبت آدم خورکه کفرل، بل د دے
 نه منع آدم علیه السلام دومره تکلیف ای حکم نه کړه چه کښ د دے په خلاف به آدم د جنت
 نه اوزی اړیله دا چه آدم علیه السلام خو په اصل کښ د جنت د او سید و د پاره نه ووبلکه
 دے خو په زمکه کښ د خلافت د پاره پیدا شو دے د او خلافت به په زمکه کښ کیدے شه
 په جنت کښ او سیدال خو عارضی وو او آدم به حال انسان خو د د هغه نه که کناه نه شه
 کیدے نو د الله تعالی او د انسان په منځ کښ چه کور فرق په لک غونډے خطایی سره
 کیدے شی د الغرض کیدل هم ضروری وو. په ونه خو د لوسه د جنت نه اووت اړد کړم
 غرض د پاره چه پیدا او د هغه د پاره زمکه نه را کوز شه
 د دے جنت اړد دے ونه په باره کښ مفسرینو د پیر خدایکلی دی خورکه د دے
 کافی کفر چه کرم د عرض او کړه د جی بی هو او پیدا ایش د آدم علیه السلام د پیدا ایش ذکر
 په احادیثو کښ موجود دے. خو څرنگ

دچا د پیدائش مفصل حالات معلومول خہ اہم غرض نہ دے دومرہ معلومہ شوہ چہ د
 ادم علیہ السلام د پارہ د انسان والی پہ وجہ دیوے چورے فطرتی خواہش وود خدا کی تہ
 پہ اول اول کتب پہ غیر معمولی طریقہ سرکہ چہ مؤثر پہ دے محدود عقل کتب نہ راجی پھیل
 حکمت سرہ دے ادم علیہ السلام لہ جرہہ پیدا کرہ چہ دے پر مانوس شئی او د خلافت پہ فرض
 ادا کو لو کتب کوتاہی ارنگری۔ داسوال چہ خرنای پیدا مشوہ د کوم خائے نہ پیدا مشوہ؟ ثور
 روئے پس پیدا مشوہ د قرآن موضوع نہ دہ پہ دے باریک کتب خان غور و زول د مطلب نہ د
 خان لرے کو لو سبب چورگی پہ دے واقعہ کتب د ادم او د ہفتہ د بی بی علیہا السلام تاریخ بیانول
 مطلب نہ دے چہ کتب د قصہ ہر ہر جزء دے مؤثر تہ معلوم شئی غرض صرف دغہ و وجہ خلیفہ پہ
 د نبوی خلافت کوئی خود جنت خیال بہ ہم ساتی او خلافت داسے نعمت دے چہ دے بہ ہر
 وقت د شیطان د وسوسہ نہ باخبرہ او سیاری خلیفہ پہ د پاک چوند تیرولو د پارہ خانگی
 حالات داسے چوروی چہ دہ پہ خلافت داغ رانسی کہ خلیفہ د شیطان پہ وسوسہ کتب راشی
 نو ازام بہ دے پہ بے ارادے بدل شئی د ترقی پہ خائے بہ تنزل او کری خلیفہ پہ اصل کتب یولو د
 اہم کار د پارہ خلیفہ دے چہ انسان فطرتا د یوبل سرکہ مخالفت لری نو خلیفہ دوری پہ
 مینج کتب انصاف کوئی کہ دیو خلیفہ پہ خلافت کتب عداوت نہ کم نشی نو داخل خلیفہ دے خلافت
 پر یکدی دے دے فرض ادا کو لو قابل نہ دے خلیفہ بہ بی ادم تہ دالضیحت کوئی چہ دنیا د
 ہمیشگی خائے نہ دے پہ دنیا کتب لہ دے روئے چوند دے او بیبا فٹا کیدل دی عداوت کو ل
 د انسان د پارہ مناسب نہ دی د ادم پہ واقعہ کتب د مسائل دی چہ د قصہ نہ غرض دی مؤثر
 د شریعت د مسئلو پہ خائے د تخلیق او د تکوین او د تاریخ پہ ہنہ خبر و کتب گرفتار شو چہ نہ قر
 خہ قائمہ وی او نہ سر نہ رسمی د شئی۔ د قرآن شریف قولے تاریخی واقعہ پہ دے نظر کتل

پکار دی

فَتَلَقَّ آدَمُ مِنْ رَبِّهِ كَلِمَتٍ قَتَابَ عَلَيْهِ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

پس زده کرے آدمؑ در بہ خیلہ نہ یو خوشے پس قبول کرے خدای پاک توبہ کردہ بیشک ہنہ ہر یحییٰ توبہ قبول کرے اور بان دے

کلہ کلہ چہ نو کر پہ خیلہ خطائی مشر مندہ شی۔ جباری غریب یے اوسنی لاس جورہ کوی۔ سبتہ
راکولہ کی مالک تہ فحاشی ناست وی ویرہ پہ غالبہ وی دخولے نہ خہ اوخے نشی جبہ ئے نہ چلیکی دا
ورسکہ خیال وی چہ یو گناہ خرم کرے دہ سے نہ بہ معافی عوہستو کنس دل سے خبرے او کریم
چہ مالک را نہ نور ہم زیات خفہ شی پہ دے حالت کنس مالک ترس او کی او تپوس تراو کی چہ
خہ غوارے وایہ کنہ ؟ چہ دے بیا دہ پر خفکان خہ ویلے نشی نو مالک ورتہ والی چہ خہ دہ وعدہ
او کرہ چہ بیا خہ داسے نہ کوئے نو نوکر زر ورشی او ہم دغہ الفاظ او والی چہ بیا بہ نہ کوم
مالک ورتہ والی ما معاف کرے بیا داسے مہ کوہ دغے آدمؑ خلاف امید د خدای تعالیٰ د طرف
نہ داسے خطا وار شہ چہ یا خہ ملائکو باندے افضل او د ملائکو د ادب حقدار و اوایا
دے خدای پاک د جنت نہ ادیاسی۔ آدمؑ علیہ السلام جباری۔ واقعہ رسی دہ چل نہ درگ چہ اخر
خدای پاک بہ را نہ خرنک راضی کیبزی زہ نو خوار شوم پدے جہا اوئے اراسی کنس خدای
پاک رحوم کوی او ہغہ تہ د معافی غرختو کلے خشی چہ خہ دہ اقرار او کر پہ چہ موئن پہ خان ظلم
او کر و خدا یہ موئن معاف کرے

آدمؑ علیہ السلام داکلے او ویلے او د خدائی د طرف نہ معافی او شوہ د خدای پاک خرا
خجواہ چالرہ دخیل در نہ شرل غرض نہ وی او نہ دچا پہ گناہ کار پاتے کید و باندے خدائے
پاک رضادے خدائے صوف د گناہ نہ پس داغواہی چہ ایادے خپیما نہ کیبزی کہ نہ۔ کہ بندہ

خیمیا بنتیا او کبری نو د خدا ای پاک رحمت په جوش کین راشی او په مبالغه سره رحماو کی کناه
معاف کړی په دے واقعہ کین د انصیحت دے چه انسان د په څه حالت غا وره کیری نه اونه پیا
تبدیلیدنی بدن باندے اعتبار کوی ثمره په شان شوکت سر د ادم علیه السلام د پیدایش
خبر ملائکو ته ورکیده شی د خلافت په تخت کینول د پیدایش غرض بیانیزی ملائکه حیرانگی
اخراجار په علی او علی طریقے سره ادم علیه السلام افضل ثابتیگی او د هغه تعظیم په لسو شلوملائکو
سر نه بلکه ټی شمارة یا په ډیرو زیاتو ملائکو سره د ده تعظیم کیری او بیا په جنت کین سره
د خپله جانی دے او سیریزى خودغه ادم دے چه څه خاص و بنت تیر نه وو چه په جلا انکلا سره
کیری کړیوان شلوی د معافی چل نه ورزی تاسو اندازہ او لکوی چه د ملائکو او پیر یا نو
او خاص کړ د شیطان به په دے حالت کین څه څه خیالات په زړه کین تیریدل - بیا
هغه ته معافی کیری هم بیان خدا ی ورنه د معافی طریقہ ښکاره کوی او زمک ته رازی شوک
شته چه خپل دارام او اسایش دینکی او عبادت د حکومت او خلافت په زیوراراسته وی
خو چه د دے د زوال نه هم اړیگی او د شیطان هغه وسوسه چه په هر حالت کین د هغه حالت
مناسب د خلقو په زړو نو کین غورزیزی خپل خان له دینه بچ کړی او که چرے په وسوسو
کین گرفتارشی نو چه د دنیا ظلمنا الفسنا الخ وظیفه زده کړی او په ډیرے عاجزی سره
د خدا لے نه معافی او غواړی -

قُلْنَا اهْبِطُوا مِنْهَا جَمِيعًا فَاَمَّا يٰۤاٰتِيْنٰكُمْ مِّنِّيْ هُدًى فَمَنْ

اوره مړزه چه کوزشې تاسو د دے جنت نه تړل پس که راغ تاسو ته ځماد طرف نه هدايت نو چا چه

تَبِعَ هُدًى اٰى فَلَاخَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ ۝ وَالَّذِيْنَ كَفَرُوْا

د هدايت تابعه اړی او کین نو نه بچ کړه په دوی بانډ ارنه به پیدوی غم وی او څوک چه انکار او کړی

وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

اور کذب کرتے ہیں۔ درجہ عجب کرے۔ دوسری یہ کہ دوزخیوں کے لیے نہ دے گی اور ہمیشہ یہ ہے عذاب کبھی دے گی

کہ لڑکش نہ پس دادم علیہ السلام کہ تو نے کہ قلیل و مطلب خود او چه بیا بہ جنت کبھی اوسید
ادبکی او کہ مکہ کا اوسید و نہ خلاص شی لیکن دلتہ دو بارہ کہ اہبطوا حکم اوشہ چه توبہ
بہ قبولہ کہ خویا بہ جنت نہ نہج بلکہ نہ اوستا قول ہذا اولاد چه پیدا کید و نکہ دے
ہذا دے زمکہ نہ لارشی او ہنوی دے ستا کہ دے واقعہ نہ اندازہ او لکوی چه کہ ادم کہ
شیطان پہ و سوسہ کبھی کہ قدرے خوراع او یوازے پہ عقل چه پہ ہا انسان کبھی پڑو
دے کہ شیطان کہ سوسو نہ بچہ نہ شہ نو دے کہ دہی ادم کہ حفاظت کہ پارہ بہ یو کہ
باقاعدہ ہدایت نامہ کہ ہادیانہ پیخبرانہ پہ ذریعہ دنیا نہ کہ ضرورت پہ وخت کبھی
صراحتی کہ دنیا خلق بہ پہ ہر کہ زمانہ کبھی دوحہ قسمہ وی یو کہ اولہ بہ پہ ہر کار کبھی
کہ ہدایت پہ رہنرا کبھی تلہ عوی دغہ خلق بہ پہ دنیا او آخرت کبھی خوشالہ وی او بلہ
بہ لہ داسے وی چه کہ ہدایت پابندی بہ در نہ گران وی پہ خپل عیش کبھی اوسیدل
بہ خان لہ کافی کہ کثرتی کہ ہدایت نامے پہ احکام بہ نہ زی بلکہ پہ ہفتے پورے بہ قورق عوی
نور داسے خلق بہ پہ دنیا کبھی ہم خوار او ذلیل وی او دوی بہ کہ پس مرکبیزے چونہ کہ پارہ
داسے اور کہ خان کہ پارہ پیدا کرے چه ہمیشہ بہ پکبھی سوزنیگی۔

خدا ی پاک ثمرہ پہ خوی سرہ کہ سورت کہ اول نہ کہ دے پورے داخبرے میان
کہے (۱) قرآن شریف نے شکہ کہ خدا ی کتاب دے کہ مومن، کافر او منافق تقریفہ
پہ مثالوں سے واضح شو اذلی سبکی او بد بختی ذکر شہوہ پہ خپل عام احسانا تو کبھی کہ
انسان تیر شہوی اور اتلہ کی حالات بیان شو کہ اسمانوں او کہ زمکو او کہ نور مخلوق کہ

پیدايش فائدے او خودے شوے د حضرت ادمؑ تارخ د هغه د دشمن قصه د فرمان برداری
او نافرمانی نیچے دکنایہ نہ پس توبہ قبلیدل ثمرہ پر عدائی ساء بیان شو او پیغمبرانو
دساتلو ضرورت او خودے شه د پیغمبرانو د راتلو ضرورت او خودے شه د پیغمبرانو پہ
تا بعد ازا نافرمانی کنیں فرق بنکاره شه۔

يٰۤاَيُّهَا اِسْرَءٰىلُ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي اَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ

اے بنی اسرائیل یاد کری حنا هغه نعمت چه مایہ زود کردی ے پنا سو

وَاَوْفُوا بَعْدَیْ اَوْفِ بَعْدِکُمْ وَاٰیٰی فَاَرْهَبُوْنَ

اد پورے کئی وعدہ حنا پورہ نہ کم وعدہ پنا سو ارخاص حمانہ اد پورے

وَاٰمِنُوْا بِمَا اَنْزَلْتُ مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَكُمْ وَلَا تَكُوْنُوْا اَوَّلَ

اد پورے هغه کتاب ایمان راوری چه نازل کریدی ما اور لیشنتی کری هغه کلام لکچہ سو سچہ دتاسو اول پورے

کَافِرٍۭ بِهِ وَلَا تَشْتَرُوْا بِاٰیَّتِیْ ثَمَنًا قَلِيْلًا وَاٰیٰی فَالْقُوْنَ

مہ کا قران کی پوری ار حمانہ اتیونو باندے لکچہ ثمت مہ اخلی ارخاص حمانہ ایر سیکئی

تراوسہ د احسانا تو داسے ذکر و چه پہ هغه کتب هغه قسم خصوصیت نہ و وادس د خاص
نعمت ذکر شمع شه دا ذکر به تر به پورے وی۔ پہ مشرک عمر بو کتب خواهل علم
نہ ووالبتہ پہ اهل کتاب کتب عالمان اولی کوئی موجود و واپدی کتب د بنی اسرائیل
دیر والے وو۔ پہ دے وجہ بنی اسرائیل و هغه نعمتو نہ میانگی کو مرچه خاص پہ
دوی شوی وو۔ ددوی لوی پہ حسب نسب، پہ سحاری پیری وغیرہ باندے پہ خلق
کتب مشهوره و۔ پدے ذکر کتب د مطلب دے چه کہ دوی او ش میزی اد ایمان
راوری ددوی پہ ایمان را وروسه پہ عوام حنه اثر پر پورے شه پہ دے د کوع کتب

دَلْعَتُو نَوَاجِمَالی ذِکْر دے، فَخْکِنِ بیا یو یو بیان شویدے ہو کہ پارے دِخْتِیدِ
پوسے بہ دا ذکر ہر چلیکی۔

اسرائیل دے یعقوب علیہ السلام لقبی نوم دو۔ بنی اسرائیلو پہ تورات کنیں

دَنبِی دے تابعداری وعدہ کرے وہ دے ذکر پہ وَلَقَدْ اخَذَ اللّٰهُ مِیثَاقَ بَنی

اسرائیل کنیں بہ راشی ا دے خدای پاک ہم و سہرہ وعدہ دے چہ لاکھن عنکم

سیا انکم، پہ فالتقون کنیں دے عالم نو، پیرانو، سر ارانوتہ دے اللہ نہ دیرے

حکم و رکیری چہ تا سو کہ ما موقتین نہ مہ ویریگی۔ اودا خیال مہ کوئی چہ کہ

موتن مسلمانان شو نو جو بن نہ بہ دے خلق و اعتبار پور تہ شی اوارے، تدرے، و غیغہ

شکراے بہ بندشی۔ ارفوا الجہدی دے وفاداری اولہ مرتبہ دادہ چہ اللہ یواہی

او حضرت صلی اللہ علیہ وسلم آخری نبی اومنی۔ پہ دے سکرہ بہ ستا سوزن ت،

مال ارجان محفوظ شی درجہ دے دادہ چہ دے توحید پہ سمندر کنیں داسے فنا

شیئی چہ دُخان اوجہان نہ غافل شی۔ دے پہ بدل کنیں دے خدای پاک وفاداری

دادہ چہ ہمیشہ دے کہ ملاقات ادرضا لغت وری۔

پہ وعدہ وفا کول دیرا ہم شے دے ٹکے پہ بعض احادیشو کنیں داسے راغی

من لا وعد له لا ایمان له پہ بنی اسرائیلو کنیں دے خلاف وعدہ کئے مرض دیر زیات وری

اوجے وعدے سہے ہجے دے کار بندے دے وعدے نہ خلاف کول دے سہے تیروب نشان

ندے او خاص کر چہ پہ چا دے علمیت، مال دولت ادرے اری بادشاہی مہربانی شو

وی دے ہند دے پاسہ نو پہ وعدہ کنیں خلاف کول دیرہ دے اسنوس خبرہ دے جو بن نہ

خدای پاک سہے فطری وعدہ دے چہ موتن بہ خدای ا دے ہند پینہراک منور دھوئی

پہ حکمو نو بہ عمل کرو۔ کرم خلق چہ د خدا ای پاک ادرس سول حکمو نہ نہ منی هغه
پہ وعدہ خلاف کنیں دے کرم سہاے چہ د خدا ای سہ وعدہ نہ پورہ کوی هغه بہ د
السان سترہ شہ دوستی اوکی داسے بے وعدے خلق هچکز دوستی ادا بتا و قابل

نہ دی اود دوی پہ بارہ کنیں ه ما سمنون مونز وایو چہ و نخلہ و نترک من یغیرک
وایای فارھبون، د وعدے نہ خلاف اکثر خوف پہ وجہ کیزی مجاہد
سرے هکڑ پہ وعدہ کنیں خلاف نہ کوی د وعدے نہ خلاف کول د مال، د نقصا
ادد بد نامے پہ وجہ یا د تکلیف راتلو پہ وجہ کیزی۔ خدا ای پاک بنی اسل سئلو
نہ حکم کوی چہ کہ پہ شہ ویرہ د خدا ای اوس سول سہ وعدہ نہ پورہ کوی نو داخہ
خبرہ نہ دہ حکہ چہ د ویرہ نشان حما دے بل ثوک داسے ذات نشته چہ هغه حما
نہ لوی ری، ویرہ حما نہ اد حما د عذاب نہ ادرکی اود وعدہ پورہ کری۔ پہ اول
ایت کنیں د وعدے یاد داشت دے ادرپے ایت کنیں د وعید ذ عودے،

مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَكُمْ، د دینہ د مطلب نہ دے چہ کنے قرآن مجید د پھرو د و قولو
عقید و اد کتابو نو تصدیق کوی بلکہ قرآن د هغوی د مذہبی اصولو تصدیق کوی
چہ دوی دغه اصول د خیلو غلطو عقید د سہ کلا و دہ کرے دی۔ د قرآن شریف پہ
وخت کنیں د تورات یوہ مجموعہ موجودہ وہ چہ پہ هغه کنیں قدرے چیکو خبرے وے
ادا کثر غلط وے۔

د لغتو نو د ذکر ضرورت حکہ راغے چہ بنی اسل سئلو نہ پہ غیر خاندانی پیغمبر
باندے ایمان رادرل چہ یر حکمران و و خاص کر ریاست اوشان شوکت د پیغمبر
حکم پہ منلو کنیں مانع و و نو دوی نہ لغتو نہ یاد کلا شوخہ تا سود غیر خاندانی

پیغمبر سے کینہ مکوئی اور کہ دپیغمبری نعمت تراوسہ داسحق علیہ السلام پہ اولاد
 کیں وو لوخہ اور شو کہ داسمعیل علیہ السلام پہ خاندان کیں حضرت محمد صلی
 اللہ علیہ وسلم پیدائشہ دحضرت دذکراد دوعده دوفاد دخد اترسی نہ
 مطلب دا ووجہ پہ قرآن شریف ایمان رادری ورسق درے تاکید سی حکم نہ او شو
 چہ کورے سکرہ دعلم اولوہ پہ داسے عزت مند کتاب باندے کف او نکری او
 حکورے چہ دپیسو پہ خاطر قرآن پرے نکدی اوچہ بے حمانہ دبل چاند خون اوکئی
 ددینہ معلومی کی چہ دقرآن شریف نہ دچہ کوزو لولوے سبب نہ دادرے دی
 ددے طرف نہ ہر چالہ فکر پکار دے چہ پیدے اسباب قرآن شریف پرے نکدی و

وَلَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْمُؤُا الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْمَلُونَ ۝

اور نہ کہو دحق کو باطل کے ساتھ اور نہ کہو دحق کو حق کے ساتھ اور نہ کہو دحق کو حق کے ساتھ

وَأَقِمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ ۝

اور اقامہ دی صلوٰۃ وادائی زکوٰۃ اور رکوع دے رکوع کے ساتھ رکوع کے ساتھ رکوع کے ساتھ

دیکھو دیا نو عالمانو دا قاعدہ وہ چہ کلمہ یہ ہے قصدا کہ یوے عقیدے دثابتولو
 دپارہ دخیل طرف نہ زیاتے کے کا وواوہ جنگو نو غارتو یو کیں چہ کور اسمانی کتابو
 تلف شوی وواو حافظان خو وونہ نو دخیل طرف نہ بے جو رول ادھے نہ بے
 داسمانی کتاب ایتونہ وے کلمہ یہ ہے داسمانی کتاب شرح کولہ نو دشرح اود
 اصل کتاب پہ منبر کیں بہ خہ فرق نہ وو دا قول یہ اسمانی کتاب کمرے نشہ اور
 دحافظ کہ نہ موجود کئی پہ وچہ پیدے کیں حدای نامکنہ وہ۔ دذینہ علاوہ دکاغذ
 اود لیکلو کے ووداسے خاصہ دینی کتب خانہ نہ وہ چہ یہ ہے کیں دینی کتابونہ محفوظ

وے نہ شہ خاص علمی مجلس و وجہ ہفتی داسمانی کتابی حفاظت کو لے ہر یو کا من اور اب
 خان خان نہ پچیل علم خوشالہ و و دیوبل سرہ دخیل کتاب د مقابلہ شہ انتظام نہ وہم
 دغہ شہ ترمنہ پورے پہ عہد عتیق اوحدی دیکش میا موندے شی او دغہ وجہ وکچہ پہ
 اسمانی کتابی نوکیش کے زیاتے او شہ دنیاوی غرض د پارہ د خان نہ شہ ویل اولیکل ہیرہ
 اسانہ خبرہ وہ چنا چہ د حضرت صلے اللہ علیہ وسلم د پیدائش نہ مخکس پہ اسمانی
 کتابی نوکیش د خانم النبیین ہر صفتو نہ کول لیکن چہ حضرت پیدائش نبی مشہ اور نبی
 نہ داغ ہجرت او کہ نوچود یا نو د خانانی اختلاف او دینیوی اغراضو پہ وجہ ہفتہ زیرہ
 بدلہ کرہ او عجیبہ عجیبہ تاویلہ نہ پے پکیش شہ ع کرہ پے یوچہ خدای پاک او وے چہ وکلا

تلمسوا الحق بالباطل پہ دے منع کولوکیش دا غرض و وجہ تاسو عالمان ہی کہ تاسو داسے اوکئی
 نو ستاسو پہ وجہ پہ ہیر پہ زرکو نو خلق پے لارے شی میا دیتہ د پاکئی او خدا ترستی
 حکم کیبڑی چہ موخہ اوکئی خود اسے موخہ چہ لکھ خرنای حق د مانجہ دے داسے موخہ چہ پہ
 ہفتہ کیش ظاہری باقاعدگی ہمدی او ستاسو پہ زرہ ہم خاص اثر لری او میا دخیل خدا ترستی
 ثبوت داسے درکی چہ دخیل مال نہ شہ حصہ د خدای پہ لارکیش فقیرانو غم میا نو لہ درکئی
 او موخہ یوازے پیکورکیش مہ کوئی بلکہ پہ چہ موخہ کوئی ۔

رکوع خود موخہ یو جزء دے لیکن دا موخہ لویہ جزء دے حکم پہ رکوع سرہ

قول موخہ مطلب دے،

زکوٰۃ، پاکئی او ترقی نہ دائی پہ زکوٰۃ درکولو سرہ پاکئی او ترقی پہ مال کیش پیدا کیبڑی
 د خدای سرہ پہ معاملہ کیش خلط ملط نہ دے پکار حقیقت او شک شریعت اور مہم و مزاج
 اخلاص اور پاکاری، کرامت او مکاری کپ وچ کول ندی پکار۔

أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ وَأَنْتُمْ تَسْلُونَ الْكِتَابَ

ای حکم کوی تا سر خلقوتہ پئے نیکی سک ادرہر کجیہ م دے کان خیل احوال دادے چه تا سولہ فی انسانی کتاب

أَفَلَا تَتَّقُونَ ۚ وَاسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ ۚ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا

ایا تا سونہ پوہایزی اومت اوعزای پئے صبر اریہ مانجہ سرہ اوبیشکجه داموخر کمران ذخیرہ کمران

عَلَى الْخَشِيعِينَ ۚ الَّذِينَ يَبْطُلُونَ أَنْفُسَهُمْ لِقُورِهِمْ وَأَنْفُسُهُمْ إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

چه صغ عاجزی کو نکو بانجچه رالقیں کوی چه دوی بہ مخاخر کیری در ب خیل صغہ اودری بہ رالیں خدای مخفی

داخیال کیدے شہ چه شاید ربی اسرائیل خاتم النبیین صلی اللہ علیہ وسلم دنبوت نہ
خبر نہ دی حکمہ دوی ایمان نہ داوری نو دے پ بارہ کنس حقیقت بنکارہ کوئے شہی چه
دھیو دو عالمانو نہ خہ معلومہ وہ چه محمد صلی اللہ علیہ وسلم خاتم النبیین دے او کو
خلقو چه ایمان را ورے وو نو هخوی نہ بہ دے عالمانو وے چه خہ دے مسلمانان اوستی
اسلام خہ کار دے موخو خہ دے مجبور و بہ وجہ اسلام نشو را ورے۔ نو دحضرت صلی اللہ
علیہ وسلم رسالت خہ پتہ خبرہ نہ وہ۔

دھیو دو عالمانو نہ خطاب کیری چه تلا سو پہ نورات کنس لوستی دی چه بل نہ
وعظ کول او پچیلہ پچیل وعظ عمل نہ کول بدہ خبرہ دے نو تا سو سک دے علم نہ دے
داسے کوئی دے دے مطلب نہ دے چه کنے بے عمل عالم دے وعظ نہ کوی عمل جدا فرض
دے او وعظ جدا فرض دے خہ وعظ دے پارہ دیرہ دشام خبرہ دے چه دے شعہ

مصادق دی

واعظان کنس جملہ برحرا ب منبر میکنند چوں بخلوت میروند آل کار دیگر میکنند

دوی سخن دایمان نہ را و روئے معقول عذر نہ و البتہ دایمان نہ را و روئے پارہ دوی
دوہ بد خوئی نہ مانہ و و یو کمال محبت و و دویم کہ عہدے او مرتبے شوق و و او دے
دوار و محبتو نو پہ وجہ پہ دے کنیں کینہ ہم راغے وہ دوی پدے پو پدے چہ کہ مو نر د
محمد رسالت او منو نو نہ بہ بیا دا قدر او مرتبہ وی - دوی پدے پدے پدے پدے پدے پدے پدے
روخ پہ روخ پہ ترقی و و - کاسلام ترقی دوی خیلہ تباہی کینہ کدہ بد خوئی نو دلے
کولو کہ پارہ خدای پاک دوی نہ علاج خبی چہ تاسو عیبرا و موخ کول اختیار کری پہ
صبر سرکہ بہ کذات او شہوت کے راشی اوچہ داکمشی نو کمال محبت بہ کمشی اوپہ
موخ کنیں بہ ہر قسم ذلت، عاجزی او فرمان برداری راشی نو کہ خیلو معتبر او اعنت والی
جوش بہ پہ موخ سرکہ کمشی - پہ صبر کنیں دوسرہ گران والے نشتہ پدے کنیں صبر دوی
دے خبرے پر لیبو دل رازی خو پہ موخ کنیں دیر کارونہ پر لیبو دے شی اول خو جو نر
زرہ ازادی عواری پابندی نہ خوخی اوچہ زرہ ازادی نو لاس چے ہم زرہ تابعی
وی پہ موخ کنیں بہ زرہ توجہ خاص پہ پابندی سے خدای طرف نہ وی خدا بہ نہ وی
خبرے بہ نہ وی خوئل سکل بہ نہ وی، اگر ذیل بہ نہ وی، قول اندامو نہ قری فی وقتہ
پورے پیچہ گذارہ پہ قید کنیں رازی دا کہ موخ ہفت گران والے دے داموخ پہ ہفت
خلق گران نہ دے کوم چہ خیل زرہ قابو کی، پہ زرہ کنیں عاجزی را ولی او عاجزی پہ
دے رازی چہ زرہ بہ کد خدای سے مخارجہ کینم او خدای بہ حساب کتاب کوی
دپس مرکیزی جو نہ ہر قسم حالات پہ زرہ کنیں تیر کوی او دے ہفت پہ وجہ خیل زرہ د مستی
ازادی نہ خلاص کوی پس پدے طریقہ بیا اندامو نہ خو زرہ تابوری ہفتی کنیں ہم
سکون او باقاعدگی راشی او پہ موخ کنیں لطف او اطمینان پیدا شی او قول د عہد مرتبہ

خیالی لویی پہ خادرو کنیں کمرے شی ہر قسم کے رسول تابعیاری او دھتہ غلامی ورتہ
 بہترین شے بنکارہ شی دا دھب مال ادھب جاہ علاہر ووجہ میان شہ
 دا داسلام دیرہ لویہ رواداری دہ چہ ہیو دیاں سرہ ددے بد اخلاق پہ داسے
 الفاظو سرہ مخاطب کیڑی لکھ چہ دوئی دیرخہ خلق وی دوئی نہ اہل کتاب وبل عالم
 ویل، وعظاکوئی بنکارہ کول ددوئی ہتہ صفتو نہ دی چہ داسلام ددوئیاری پہ وجہ
 بنکارہ شو۔ داسلام نہ محکمیں داتوئی دخیلو بد عملو پہ وجہ دپوید و نکو خلقو پہ
 محکمیں ددوئی قدر خلق نہ وو ددوئی ان یو خاص طر د کلام دے پہ دے سرہ یو دیر
 ناکارہ سرے پہ اسلام کنیں راتل شی اسلام یوازے ددوئی سرہ رواداری نہ دہ کرہ
 بلکہ بت پرستولہ ہم باقاعدہ انسانی حقوق وکرے شویدی او دوئی کچل کراہی
 پہ وجہ حقیر یا ذلیل نہ دی کزلی شوی۔

يٰۤاَيُّهَا اَنْبِيَآءُ اِذْكُرُوا الْاَيْمٰنَ الَّتِيْ اَلَمْتُمْ عَلَيْكُمْ وَاِنِّيْ فَضَّلْتُكُمْ

اے نبی اسلام نیلو تا سو حتما ہفت یاد کرے کو چہ ماہتا سو بی زکرے وو ادا خبرہ چہ ماتا سو لوی کرے

عَلَى الْعٰلَمِيْنَ ۝

پہ عالمو ہاندے

پہ دے سرہ مطلب ددوئی دھتہ پلارانو دے کو چہ دموئی علیہ السلام او دھتہ نہ پس
 ترہتہ زمانے پوسے وو چہ دوئی لاپدین کنیں تبدیلی نہ دہ کرے انعام دا ووجہ خدای
 پاک دوی لہ علم، ایمان اد نیک عمل وکرہ او پہ دوئی کنیں پیغبران او بادشاہان
 منصفان وو۔

العلمین، ددینہ مطلب پہ تو خلقو فضیلت نہ دے بلکہ دھتہ زمانے پہ خلقو

کُتِبَ نَبِيَّ اسْرَائِيلَ عِزْرَهُ وَوَهْمَ دِيْتَهُ بِهَدَى الْاَيْتِ كُتِبَ اِسْمُهُ دَهْ - اَوْجَعَلْ مِنْكُمْ
اَنْبِيَاءَ وَجَعَلَكُمْ مُلُوكًا وَاتَّكُمُ مَّالَهُمْ يُوتِ أَحَدًا مِّنَ الْعَالَمِينَ

وَاتَّقُوا يَوْمًا لَا تَجْزِي نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَيْئًا وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا

اور یحییٰ تا سو کہ روزی نہ چھوڑے جو کہ بہ کرے چا کہ پاسہ مطالبہ نشی کوئے اور نہ بہ چا رہا اسطفاش (رواجا نہ)

شَفَاعَةُ وَلَا يُؤْخَذُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ

قیلیری اور نہ کہ چا کہ لون نہ بہ لہ قیلیری اور نہ بہ دھخ خلقو طون واری چیلیری -

مطلب دادے چہ کہ تا سو کہ چلے سرکشی اور تعصب نہ بیرتہ رانقلی اور خدا ی پاک و نعمتو نو
حق ادا نہ کہ اور شریعت خلاف او بت پرستی اکرہ او پدے بد اخلاق تا سو خیل
سلطنت اور پیغمبری پہ خاور و کین ککرہ کرہ نو تا سو خہ پوی شئی چہ یوہ روخ داسے
را تلویک دہ چہ پہ ہف کین بہ مرک وکی اوریا بہ قیامت پہ روخ حساب کتاب وکی کہ د
عذاب حکم اور شہ نو د خلاصی بہ لار نہ وی اور جو کہ نہ د چا ذمہ وار کیدے نشی
جو کہ نہ د خیل ذاتی رعب پہ وجہ د چا سفارش نہ شئی کوئے - مال دولت بہ د چا د
جرم بدل نشی کیدے اور کہ نہ د خدا ی مقابلہ نشی کوئے - پس چہ د عذاب نہ
خلاصی نشہ نو د دے عذاب نہ اور یحییٰ اور شریعت محمدی تابع شئی -

وَإِذْ نَجَّيْنَاكَ مِنَ الْفِرْعَوْنَ يَسُومُونَكَ سُوءَ الْعَذَابِ

اور چہ خلاصی کر کہ ما تا سو لہ د فرعونیا نو نہ چہ سکول بہ دے پتا سو باندے سخت عذابوہ

يَذَلُّونَ أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ وَفِي ذَلِكُمْ بَلَاءٌ مِّنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ

خلول شتا سرکامن اور نہ ہی پر لیندے ستا سو خہ ار پدے کین یو امتحان دو ستا سو د پروردگار لوی

اسرائیلی واقعات پہ قرآن شریف کین داسے نہ بیانیری لکہ چہ د تاریخ پہ کتاب رو کین پہ ترتیب

لیکے کیدے شی بہ قرآن شریف کنش دتاریخ بیان مطلب نہ وی ہلکے ٹومرہ واقعہ چہ د
 ہف نہ دترغیب یا د ویرے عرض حاصل یوی ہفہ بیانیدے شی۔ د مصر بادشاہ چہ د
 ہنی دہا یو قاضی نوم فرعون وو د موسیٰ علیہ السلام د پیدائش بہ وخت کنش د یوے خاص
 ویرے بہ وجہ حکم کرے وو، چہ د بنی اسرائیلو حامن و جنی اوخرے دے د خدمت د پارہ
 پر لکائی ویرہ دا وہ چہ بہ بنی اسرائیلو کنش بہ یو ہلکے پیدائش یوی او ہفہ بہ د فرعون
 بادشاہی تباہ کوی دا دیر لوئے مصیبت وو خود ای رحمداد کہ او موسیٰ پیدائشہ د
 فرعون بہ کور کنش لوئے شد او د فرعون د ہلاکت سبب او کر زبہ
 د مصر اصلی او سید و بنی فرعونیان قبطیان وو اد بنی اسرائیل د یوسف علیہ السلام
 بہ ذریعہ مصر نہ راغلی وو او اصلی وطن شام وو چہ د مصر نہ شمال طرف نہ د سلولینت
 دوخو بہ فاصلہ وو د اصلی وطن او عارضی وطن خیال د فرعونیا نو بہ زرہ کنش وو، فرعونیا
 د اصلی مالک والی او بادشاہی بہ وجہ د مسافر بنی اسرائیلو د پارہ اول اول خود ذلیلو
 ذلیلو کارو نو سن ا مقدرہ کرے وہ سرور بہ ختم لورخ، کاشتکاری کولہ او خزو بہ سرخ
 او تیشے او دے، د بد شمتیانہ د ہف زمانے فرعون چہ نوم ولید بن مصعب در یو خوب
 اولید، چہ د بیت المقدس د طرف نہ یو اور راغ او ہفہ قول مصر او سوزو او یو یو
 اصلی د مصر او سید و بنی قبطی دے سستی کرہ کا ہنا نو بالا اتفاق د دے خوب دا جواب او کہ
 چہ دا بہ بہ بنی اسرائیلو کنش ترک ہلکے پیدائشی اد ستا د بادشاہی د زوال سبب بہ
 جو رشی بہ دے وجہ د ہاکانو د قتل د پارہ خزے بہ کورو نو کنش مقلد شومے او بے گناہ
 مرکوز نہ شومے شومے خوجہ بیاس کم سہ زرہ بے گناہ ہی قتل شومے نو د قبطیا نو سہ ادانو
 او وے چہ کہ دامرک او قتل دا سے جاری وی نو دا ذلیل کارو نہ بہ ہونہ نہ ہونہ کوی

پہ دیوچہ دا حکمہ دیو کال قتل کو لو او دے یو کال نہ قتل کو لو پہ رنگ کنیں بدل شدہ
 موسیٰ علیہ السلام دے مرگونیو پہ کال پیدا شدہ خودائے پاک دے فرعون پہ کور کنیں دے
 لوئے کرہ تاسود وطن دے بیت دے محبت ظلمونہ اولیہ دا وطن پرستی یا بت پرستی دوار
 دے فرعونیا نو دے کور مسئلہ دہ، خون دے ہندوستان ہندوان خیل، خان دے ہندوستان
 اصلی او سید ونکی مہی او مسلمانان دے بنی اسرائیلو پشان مسافر گزری او ہم پر غہ
 رنگ سلوک چہ کور فرعونیاں دے بنی اسرائیلو سے کرے وو دے مسلمانانوسے دوی کوی
 او دے رنگ او قتل سامان جو روی تاسود ہندوستان دے کارو نو، سودا گیرو، کارخانو،
 زمیندارو او تعلیمی اصلاحی جماعتونو، ملازمتونو پہ تفصیل سے مطالعہ او کوی نو تاسو
 پہ پو پشی چہ دے ہندوستان فرعونیاں دے بنی اسرائیلو غوندے مسلمانانوسے تراوسہ
 خرنک پاتے شوی دی او محکمن دے دینہ خرمہ ویرہ یا امید کیدے شی، دے ہلکا نو دے قتل
 یو کہ او پہ وجہ دا ہم وہ چہ سے نہ بنی اسرائیل پہ اکثریت کنیں راشی، مردم شمار یے چیرہ
 شی او چر نہ دے مصر بادشاہان نشی دے اکثریت اداقلیت مسئلہ ہم تاسو اولیہ چہ
 فرعونی اکثریت اقلیت خرنک فنا کوی۔

دے موسیٰ علیہ السلام دے بنی اسرائیلو دے غلامی نہ دے خلاصو لو واقعہ پہ سیاسی تقریر نو
 کنیں بیا نابیزی دا جو صحیحہ دے چہ ہنہ غلامان دے غلامی نہ خلاص کرہ خرچہ دا غلامان ٹوک وواو
 دے چا غلامان وو۔ دے ہندوستان حالت او دے مصر حالت کہ موافقت خوری نو دے سے چہ موسیٰ
 علیہ السلام بنی اسرائیل لڑے چہ مسافر او میلانہ وو دے قبطیا نو فرعونیا نو نہ چہ دے مصر واصلی
 مالکان وو، پہ نقد ادکنیں دے پرو حکومت، عزت، دولت لارہ، دے غلامی نہ خلاص کرہ او دے
 وطنیت اکثریت بت پہ دریاب کنیں لاہو کرہ۔ موسیٰ علیہ السلام چہ قبطی پہ اسرائیلی ظلم کوئے

اولیدہ نو صبرا و نکرہ اوقطبی ۛے دظلم پہ وجہ پہ سوگ واهہ دا واقعہ د پیغمبری نہ منکبریہ
 او د پیغمبری واقعات بہ خائے پہ خائے بیانیری۔ د حضرت موسیٰ علیہ السلام واقعات پہ مثل
 سور تو فو کتب بیان شویلی بجض د تورات واقعات قرآن نہ دی بیان کری چه پہ ہنغ کتب
 عبرت او نصیحت نہ وو۔

پہ ہندوستان کتب د اکثریت دظلم لوئے بنکارہ او بے مثلہ ظلم دادے چه د موجود
 اکثریت نہ منکبری د ہندوستان او سید ونگی د اکثریت پہ طاقت بن بنکیان پوریان شاخیا
 او خوار زاردی د ہنغوی نقد اد تقریباً لس کروڑہ دے۔ مذہب د ہندو ہنغے دے د وطن پہ اصلی
 او عارضی والی کتب د وطن اصلی او سید ونگی دوی ۛے خود اکثریت د لاسہ خوار زاردی
 او ہمدوغہ ظلم پہ لس کروڑہ مسلمانانو ہم کیرے دے کہ مسلمان خپل خان او نہ پیچی

وَإِذْ فَرَقْنَا بِكُمُ الْبَحْرَيْنِ فَاَنْجَيْنَاكُم مِّنْ غَمٍّ ۖ وَقَالِ فِرْعَوْنُ وَآلُ فِرْعَوْنَ

او یاد کری (چه تاسو د مصر نہ ارقی) نومرز ستاسو د خلاصی د بارہ د سمند او بہ داسے جل کیم پیر لای او غر بیاتر شوازا ستر کدل

خدای پاک نبی اسرائیل د فرعونیانو نہ پدے طریقہ خلاص کرہ چه قول فرعونیان د دوی د خرائید
 پہ شبہ پہ خہ غم اختہ شودہ کور کرہ غم پیدا شوی وو دوی روان شو صبا نہ چه فرعونیا
 خبر شو نو پہ دوی پسے روان شو۔ موسیٰ علیہ السلام چه د قلزم دریاب نہ اور سیدہ فوسفہ
 ناپایا وو روستو د فرعونیا نو فوج ہم بنکارہ شہ پدنی اسرائیل ویرہ راغلہ او د موسیٰ
 علیہ السلام ساری ۛے حبس شروع کرہ چه خون راویستل خون د مرک د بارہ وو، مرگ خو پہ
 مصر کتب خہ وو دے سفر نہ خہ مطلب وو دے ناامیدی پہ حالت کتب خدای پاک احسن
 او کہ چه دوی نہ د موسیٰ علیہ السلام پہ معجزانہ طاقت سہ دا دریاب دولس درے شہ
 او دوی پہ روان شو چه غارے نہ اور سیدہ نو فرعونیان ہمدوغہ پسے پہ دغہ لا دروان

شو خرچہ منیج نہ اور سیدہ نوریاب پہ راخلاص شدہ او دوی پہ کنس ہو وب شو۔ دے
احسان اندازہ ہفتہ ٹوک لکولے شی چہ ٹوک چرتہ پہ جنک کنس راگیرشی او دتیجے لورے پلے نہ
شی پہ داسے وخت کنس یوحس مدت دعرہ پارہ نہ ہیریری او دشمنان نہ خلاصہ اردن طرف
خلاصہ بلکہ دشمنان دمرک سبب جو ریدل داسے احسان دے چہ دا دھیریدو نہ جو
خوہیو دیان ہیر احسان فراموش ووجہ دومرہ لوی احسان دوی ہیر کرہ۔ پہ دے وچہ دوی
نہ خکارہ کولے شی۔

وَإِذْ وَاعَدْنَا مُوسَىٰ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ثُمَّ اتَّخَذْنَا لِجَلِّ بْنِ بَدِيٍّ

اور دا یادگی چہ موسیٰ سے دسویں شپہ وعدہ اوکے نو تاسو کہستی عبادت شرع کرہ

وَأَنْتُمْ ظَالِمُونَ ثُمَّ عَفَوْنَا عَنْكُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

اور تاسو ظالمان رہی۔ خوبیا موثر لتاسو نہ معاف اوکے (اور دے دشمنان موثر کرے) دے کر پارہ چہ تاسو دشمنان اوکے

وَإِذْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَالْفُرْقَانَ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ

(اور اہم یادگی) چہ موسیٰ سے تورات اور حق باطل کے جدا بی طاقیت وکرہ چہ پتاسو کہتے تھی لارپارہ

دا دے خدا ای معلوم انعام دے چہ ددریائے قلام دپورے کہی و نہ پس ظاہر شوی وودخدا
موسیٰ کوہ طور تہ را اوغوختہ او سلوینت شپہ ہلتہ وو۔ دلتنی اسرائیلو خان لہ دس نہ
سے جو کہ او دہفتہ عبادت شرع کہ دے پہ سزا کنس کچرے دوی قول ہلاک شوی و
نوختہ لویہ خبرہ نہ وہ مگر خدا ہی بیا ہم دوی معاف کرہ۔ دا دے خدا ای پاک خوش
نوی۔ انعام دے۔

سلوینت شپہ دخلقو نہ کنارہ کیدل ددو د صفای سبب دے پہ اول کنس دحق

موسیٰ علیہ السلام سے دے پیش شپہ وعدہ وہ خوبیا پہلس شپہ زیاتے شرع پہ دے

لسو شپو زیاتید و پې بني اسرائيلو کښ د موسی علیه السلام د مرک خبره مشوره شوه
 او د سامری زکر په مکراد په مصر کښ د فرعونیا نرسه پېڅیت دی. د جنایاتی خدايی عیان
 شوق لږنکی دو په مصر کښ خلقو د غوا غوی او پشو عبادت کاوو چه موسی علیه السلام سر
 د ثورات نه بیر نه راغ او د دوی د سختی د عبادت قصه واورید په نوږ یرخفه شه او د خپل ورور
 هارون علیه السلام ته د دوی د حفاظت د پاره پاته شو و و هم خفه شه چه تا د دوی و له
 نه منم کول هغه ورنه عذر او عکر چه که مامنه کول نوږه دوی و خپلم نو موسی علیه السلام
 هغه یی مات که په دریاب لا هو که او د دوی د نا فرمائی تو په دامقاره شوه چه خلق د ډ
 یوبل اوجنی بیا موسی علیه السلام په جبراسره د خدايی تعالی نه د معافی د سرخواست اړکه
 نو خدايی پاک دا حکم معاف که.

تا سوا ولید چه موسی علیه السلام بني اسرائيلو لره د قطیانو نه خلاصول
 غواړی او په غلامی کښ اوسیدل خلق د غلامی اخلاق نه پرېږدی اوځای په ځای د اکثریت
 او د حاکم سره د تعلق ثبوت ورکوی د موسی علیه السلام د پیغمبری یواځې دامطلب نه د ډ
 چه صرف د بني اسرائيلو نه د قطیانو د غلامی نه خلاص کی دا د یو معمولی لید مطلب هم
 نشی سکرزیږی نو د پیغمبر د جرنل مطلب به څرنک یوازې د جسمونو آزادی او د خوراک سکاکی
 یا د یو یشته کیږی موروال او کرزی او که صرف دامطلب و ډ نو بیا د قلزم نه د پور پو تو
 نه پس چه د غلامی نه نور خلاص شه بیا د سختی په عبادت د موسی علیه السلام دل و خفکان او
 د اقوم چه د آزادی په نعمت سرفراز شه بیا د سختی په عبادت د کورنی په قتل عذابول
 دا خبره ښکاره کوی چه د بني اسرائيلو د غلامی نه خلاصول ځان له یوازې قابل تقریف

شیر نہ وو بلکہ پدے کنس دا عرض وو چہ دوئی د غلامے نہ خلاص شی او د خدای پاک عباد
 او د هغه د احکامو منلو ته طیارشی. من رو ح حو نر لیب ران چه د آزادئی او د داسے ازادئی
 خراشمن دى چه د ملك دننه او بارای نظام حکومت واخلو ادیس دغه قدرے کارته جهاد
 او عزادای هغه د پوی شی چه د ا به هله جهاد وی چه د قوم د آزادید و نه مطلب داوی
 چه دوئی د خدای پاک د احکامو منلو ته طیارشی او په حائے د انسان پرستی خدای پرستی
 او دیو باطل نظام حکومت په حائے خدای قانون په حان نافذ کی. او که دا عرض نه وی بلکہ
 د سپاین ریکی بل وطنی قوم لرے کول مطلب وی او هم دغه باطل قانون د هندوستانی په دود
 بجاری کول وی نو دا قدرے کار په جسمانی دنیا کین د قومو په نظر کنس به خه وی خو په روحانی
 او مذهبی وطن کنس د دے جنس شه قیمت نشته.

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يُقَوْمِ إِنكُمْ ظَلَمْتُمْ أَنْفُسَكُمْ بِاتِّخَاذِكُمْ

اوپه هغه دخت کنس چه موسی خپل قوم ته ادرے چه اے قوم به شک تاسو ظلم او که په کالو نو خپلو د سخی په خدای

الْعِجْلَ قَتَلْتُمْ إِلَى بَارِئِكُمْ فَأَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ

منلو سغه پس متوجه شی خالق خپل ته ادا رچی بعض بعض له دا سزا عزر (زر بیه د کناه د معاف ده) ده

عِنْدَ بَارِئِكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

په نزد د خالق ستاسو بیا تر به قبول کړه خدای ستاسو بې شک هغه تر به توبه او مهربان دے.

د سخی پرستی سزا په موسوی شریعت کنس قتل وو خو من په شریعت کنس هم که د نکاح شوی
 سړی او خور زنا په شهادت ثابته شی نو د آکناه په توبه نه معاف کیږی بلکہ د دے
 سزا رجم (په کالو وکنس مړی) دے.

پدے کنس دا نکتہ ده چه په شرک کولو سره دے خلق خپل ابدی جوند تباہ که نو د دے

کفارہ دادہ چہ دادنیوی چوند دے دھخ ابدی چوند کپارہ فناشی ددینہ معلومہ شوہ
چہ قیتی خیزاد قدر قابل چوند، ابدی اولیس مرکیزے چوند دے دھخ ابدی چوند
دے کہ دا پہ عفر، پہ شرک، پہ نظام باطل چلوو یا دغسہ پہ نور دوستواشنا یو ٹوک
خراب کی نود دے سزا یا ددے گناہ دمعاف کیدو علاج یوازے پہ دے کیدے شی چہ دا
دغو خو وجود دے رُکشی خوابدی چوند یے پہ لاس راشی۔

مؤمن بیا قسمتہ ددین نہ بے خبرہ خلق داوائی چہ دآخرت چوند نہ شتہ اونہ مؤمن
سہ ددے غم دے خو ددنیا چوند سم کئی۔ داد مسلمان شان نہ دے۔ مسلمان بے نیوی
چوند دآخری چوند نہ خہ نہ کزی۔

وَإِذْ قُلْنَا يَا مُوسَىٰ كُنْ تَوَّابًا لِّكَ حَتَّىٰ نُرَىٰ ٱللَّهَ جَهْرَةً فَأَخَذَتْكُمُ
 الصَّيْقَةُ وَأَنْتُمْ تُنظَرُونَ ۝ ثُمَّ بَعَثْنَاكَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِكَ لَعَلَّكَ تَشْكُرُونَ

ار پہ ہفتہ وقت کن چہ او دتا سورج اے موسیٰ ہرگز نہ ایمان نہ ورور مؤمن تر دھخ پورچہ اونہ دینو مؤمن خدای پیکار سپس ادنیوہ تاسور

یجلی او تاسور نہ کتل بیا مؤمن تاسوریں دمرگ نہ چوندی کوی ددے کپارہ چہ تاسور سکر ار کمری

چہ دسختی دعبادت دسزا اددے توبے قصہ اوشوہ نو بیا موسیٰ علیہ السلام ادیا کسان کوہ طور تہ
یوتلہ موسیٰ چہ دخیل رب سرہ خبرے کولے نودی ادریدے اددوی نہ د موسیٰ علیہ السلام حرور
سپاہین بیکاریدے دوی او دے چہ مؤمن یوازے پہ خبر وادرید وضار نہ کوو بلکہ مؤمن خدای
پاک لیدل غوارو نو پہ دوئی ددے کستاختی پہ وجہ مجلی را ادغورزیدے اددوی مرہ شو
موسیٰ علیہ السلام ددوی پہ بارہ کنیں دعا او کرہ اددوی بیا چوندی شو۔

غلام قوم دغلامے پہ وجہ خیل خان خیلہ درجہ اددے کولو نہ کولو خبرے نہ یجلی ٹوک چہ د
خان نہ زیانہ خبرے کوی هغوی ہمیشہ پہ سزا کنیں بھر فتاروی۔ اگی سری تہ ہا غونہ شے دودے

بنکار کی غلام رقم کنیں کہ ماد یا تو کہ ظاہری جسمانی مخالفت نشان شوکت مشرعی اور دولت
 دیر شوق وی۔ دوی پہ مصر کنیں کہ سہ سہیہ عنق عنق بنا نشہ بتان لیدی ووا وپہاے
 لید و سرہ کہ دوی عقیدہ کہ زید لے وہ چہ خدای کہ کید لے شی خرم دغسہ دوی جسم
 بہ لوی او خرنگ چہ موثر ہنہ بتان لیدی وودغسہ کہ موسیٰ خدای بہ ہم موثر لید لے شو
 نو دا سوال کہ دوی کہ محکمی چونہ، کہ کا فراو کہ صحبت او نا پوہے یو ظاہری ثبوت وودخرنگ
 چہ خدای پاک کہ جسمانی خلاص نہ کہ موسیٰ علیہ السلام بہ ذریعہ خلاص کرے دغسہ خدای
 پاک دوی نہ کہ خبر او سوال کو لو طریقہ بنکارہ کوی۔ او کہ دوی کہ زہ نہ مادہ پرستی ظاہر
 مینی او نادانی لے کوی مرض دیر زہرو پہ دیوہ سزا درلہ سخت درکیزی اول سزا
 کہ سنی کہ عبادت او کوری او لہ سزا پہ بچلی سرہ او کوری کہ دے دامطلب دے چہ کہ
 خلاص نہ ہو خلاص شوے او س خیل زہ او دماغ کہ موسیٰ علیہ السلام بہ تعلیم صفا
 کوی کہ خلاص زاہہ خوی نہ پر تکی کی چہ پس کہ نہ کہ جندی شی

وَضَلَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْغَمَامَ وَأَنزَلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّاءَ وَالسَّلْوَىٰ كُلُّوْا مِنْ

اور سورہ او کہ موثر بتا سو کہ در زہ او کہ موثر بتا سورہ ترغیبین او مرزا (ہے) جو خے خوری تا سو کہ

طَيِّبَتِ مَا رَزَقْنٰكُمْ وَمَا ظَلَمُوْنَا وَلٰكِنْ كَانُوا اَنْفُسُهُمْ يَظْلِمُوْنَ

پاکوہے خیر و فو نہ چہ روزی در کرہ موثر تا سورہ او ظلم او نہ کہ تا سورہ موثر بلکہ دوی تا سورہ ظلم کرکی

بنی اسرائیل پہ اصل کنیں کہ شام او سیدی وکی وود شام مذہبی حالات دا سے ووجہ پہ ہنہ
 کنیں کہ پیغمبرا نہ تعلیم پہ بنی اسرائیل و اثر کمید و دیر امکانات وود مصر کنیں بادشاہ
 او اکثر رعایا او دوطن اصلی او سیدی وکی قول بُت پرست وود پدا سے حالات کنیں کہ
 بنی اسرائیل دوی سہ پہ یوحنا او سیدی وکنیں کہ اصلاح امکان کم وود حکم موسیٰ علیہ

السلام بنی اسرائیل دمصر نہ رادوان کرہ چہ یو د کا فرانو د غلامی نہ خلاص شی اوبل چہ
تپیغیرانو پہ پیدا شوے رنرا کنس خیل مذہبی حالت سم کی۔ موسیٰ علیہ السلام دوی شام
طرف تہ روان کرہ۔ پہ شام کنس عمالقتہ قرمر چہ دیروزور اور وو۔ پہ دغہ وخت کنس بادشا
وو۔ بنی اسرائیلو تہ حکم اوشہ چہ تاسویہ د عمالقتہ سرہ جہاد کوی ادا د پیغیرانو مقدس
ملک پہ ددے کا فرانو نہ خلاصوئی۔ بنی اسرائیل چہ د شام حدود و تہ اور سمیہ ادا د عمالقتہ
د زور پتہ ورتہ اولکیدی نو د جہاد نہ ئے صفا انکار اوکے۔ د جہاد نہ انکار خہ ورہ خبرہ نہ
وہ حکم چہ بے د جہاد نہ دیو قوم چونے پائے کیدل یاد چاہ نہ ملک اعتشل نامکن دی۔ پہ
دیو چہ بنی اسرائیل د جہاد نہ د انکار پہ سزا کنس پہ یومیدان کنس چہ ہفتہ "تبیہ" نرم
میدان و د سلو بخت کالہ سرگردان گورزی ل کور تہ ہم لشور سمیہ ادا دوی پہ دے
میدان کنس ابادے ہم لشور کو لے چہ دوی نہ یرتنک شو نو سیائے زاری اوکرہ چہ
خدا یہ ادا دے غرمو نہ ادا د تپ نہ ا خلاص کرے نوھر بان خدا ی سرہ ددے چہ دوی
د جہاد غوندے فرض نہ انکار کرے دوا د کانڈ ہیانوھے داھنتے عقیدہ لرونگی وویا
د قادیانیا نوھے د جہاد نہ منکر وو۔ پہ دوی دارحم اوکے چہ یوہ سپینہ دریو پہ دوی
سورے کرہ ادا ہلتہ د خراک سکاک ہم شہ امکان نہ وو خدا ی ورلہ د غیبو نہ دوی
خیزو نہ پیدا کرہ چہ یومین "وہا سکی بہ پہ و نو دریدہ۔ خاک د ترغیبین ہے وو
ادو دیم "سئلوی" د مرزا نوھے مرغے وے چہ دوی پہ خوا کنس بہ گورزی لے دوی
بہ نیو لے ادا پہ متجنو باندے بہ ئے ورتولے۔ دوی تہ داحکم ووجہ د خرس نہ زیات نہ
حمہ کوی۔ خودوی اوک سترگی د غلامی لوکے دھلی پہ خدا ی پاک بے انتبارہ دودوی چہ
کول شرع کرہ پہ دیو چہ ہفتہ سخا شو ادا دے الھی حکم د ظان پہ وجہ پہ دوی دا

رزق بند شدہ دے قدرے قصہ نہ دامعلوم شہوہ چہ مسلمانانہ لہرہ د اقلیت او کمزوری
 بہ حالت کنش د اکثریت سرہ بہ اشتراک کنش خیل مذہب ادا خلاق محفوظ سائل
 دیر چران دی بلہ دا چہ یو قوم د بل قوم نہ ملک او وطن بے د جہاد نہ اغتہ نہ شی
 او جہاد د پیغمبرانہ یوم مشترک منے مشوے اصول دے۔ دائرہ معلوم شہوہ چہ کمزوری
 او دنیوی ہر یو کار د پارہ کہ حوزہ بہ نظر کنش خہ سببہ نہ شتہ نورد دے دامطلب ندے
 چہ کینہ بہ غیبو کنش د دے نور سببہ نہ نشتہ خرنک چہ د خدا ای علم پیچیدہ دے دغے د
 اشیاء اسباب ہم بے حدہ دی۔ خہ موزن تہ معلوم وی او دیر موزن تہ معلوم تہ وی نافرمان
 بندہ بہ نافرمانی کنش خیل نقصان کوی د خدا ای ترک نقصان نہ شی کو لے

وَإِذْ قُلْنَا ادْخُلُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ فَلَؤَلَىٰ أَهْلِهَا حَيْثُ سَمِعْتُمْ رَعَدًا

او پیرہنہ رخت کنش چہ حکم او کہ موزنہ چہ داخل ہوی دی کئی تہ بہن خوی تا سولہ بندہ کھا خہ چہ خوارکی دیر

وَادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةٌ نَّغْفِرْ لَكُمْ خَطِيئَتَكُمْ

او داخل شئی بہ درازن کنش بہ تہتہ بانہ۔ اودا سے واپسی چہ تہ بہ ادکار و موزنہ معاف بہ کو موزن کنا ہونہ مستاس

وَسَنَزِيدُ الْمُحْسِنِينَ

او تزد دے دے موزن بہ نیکانہ دیر خہ در کور

بنی اسرائیل چہ سلو لیت کالہ بہ میدان کنش او کز دینہ ادبنا امکان غلام طیبیت
 خلق مرکہ شہ نوے نسل را پور تہ شہ ہنوی د موسیٰ بہ جہادی حکم فکر او کہ نو دیتہ طیار
 شو چہ دے صلی بے مطلبہ جرنند نہ خورک خہ دے کو تہ م نشتہ، پورہ پتی م نشتہ بلکہ
 خہ کار روزگار م نشتہ طیار خوارہ را نہ جور شو۔ پیر یوحہ دوی د "تہ" بہ خوار کنش
 "ارجیا" "ایلیا" یا "برحیا" کلی کنش د خدا ای پاک بہ حکم داخل شو۔ دا کھ دہی قسم

میو و دانو نه چک وو. روئی ته ددے قولو خیزو نو د خوراک اجازت او شه - خرد اسلامي
فتح نشان چه خرنلې پکارو وهغه ورته او بنود ے شه چه تاسو په جهاد کېن د چلې
بها درې ثابتو لو جاذبه لری چه فتحه او کړی نو مغرور کېدئ مه د خدايي د احکامو تابعداری
په هر حالت کېن کوئی د داخل په دخت کېن چه د فتحه په دخت کېن دا دخت د پیر دوستی او نشه
دے خدای پاک حکم کوی چه په دے کتبه د خدای پاک شکر ادا کئ د هغه نه بڼه او غواری
د مکة فتحه د حضرت صلی الله علیه وسلم په سورتي کېن مسجد کول ددے علی ثبوت دے د فتحه
نه پس د خدای حمد و نه او ثنا کا ويل او خپل دشمنان معاف کول، دغه احسان وو. پداسه
فتحه کېن خدای پاک د پیر نه د پیر احسان په بند کا نو کوی.

مونږ هم فتحه غواړو خو جهاد نه کوو، استغفار نه پيښو احسان کول را نه نه دی معلوم خوږن
وطن خوږن د پاره "تیه" دے - خوږن لا مذهب، دهر طبیعتی، د دین مذهب نه په خبره، په
مذهب پورے قوت کوئی اکثر مشران، د مسلمان نه دومره نا امید نشویدئ. چه په جهاد
او یوای د مسلمان په کوشش کار کول ورته نامکن ښکاری، قبله نه پيښی، په مسلمان نوم شریک
مخلوط نسلو نه پیدا کېږی، د مغربي تمدن بې عذاب خوږن د خواتانو په زړه او دماغ کېن نال
کېږی. د بنی اسرائیلو سرگردانی او د جهاد نه کولو سزا سلو بیعت کاله وه اخر خلاصه شو
د خدای پاک لای د پیر فرمان برداران پیدا شو. جهاد او که او د "تیه" د میدان نه او واته
خدای پاک دے مونږ هم ددے میدان نه په هغه رنلې او باسی خرنلې چه د مسلمان شایان
نشان دی د الوکه تنده، په عزتی، د کافرانو غلامی، لا مذهب بې باطل نظام دے خدای پاک
د خدای کار کونکو ښکافو په برکت په میو، غلو، عزت، د پنداری، ایمانداري، د خدای
قانون په تابعداری بدل کړی امین، د قلیل من عبادی الشکور

فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ فَأَنْزَلْنَا عَلَىٰ

پس بدل کر کے یہ دوسری کتب ظالمین نے دینا پہ غیر کہ ہفت دینا سن کر وہ کہہ دے خودے شوے وہ پس را کوز کہ مونسک پہ

الَّذِينَ ظَلَمُوا رِجْزًا مِنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ۝

ہفت ظالمین یوں کہہ دے کہ جو کچھ وہ دوسری کتب سے کہتے تھے وہ اس سے زیادہ برا ہے

یوہ بادشاہی اغشتل دی ادبلیا بادشاہی باقی پاتے کیدل دی د بادشاہی د اغشتل
د پارہ جہاد ضروری واد ترسوچہ بی اسرائیلو جہاد نہ و کرے ہغوی پہ میدان تہ کنیں
سرکردان کوز دیا کہ تردے حلاہ چہ دوی پہ دے پوے شوچہ راقی بے جہاد نہ کہتہ نامکنہ
دہ دینہ دوی غارہ کیسودہ اود ارغیاغوندے کلی اختیار دوی واغشتہ اوس داسلامی
بادشاہی اود پیغیرانہ نظام حکومت شان دادے چہ فاتی پہ یوازے معاشی چوند خیل افری
منزل نہ کوزوی قولہ شبہ اوروخ بہ د دوی و دوی وظیفہ نہ کوی بلکہ د خدای پاک بہ
شکر یہ ادا کوی چہ د آکتہ د اموروالے د ا فراخی اود اختیار سنا پہ احسان دے خدای
پاک نہ بہ سجدے لکوی اود ہفتہ نہ معافی عواری دفتہ پہ وخت کنیں ہم اود فتنہ نہ پس ہم دا
داسلامی اوغیراسلامی فتنہ فرق دے

اوس بی اسرائیلو جہاد پہ مسئلہ نو عمل او کہ حکم چہ دوی پوے شوچہ بے جہاد
نہ ٹھوڑی لورہ نشی لورے کیدے مال دولت نہ شئی راتلے خوشید و کولو اود خدای فرمان برداری
نہ طیار نہ وو بلکہ ہغوی د غلامی پہ وجہ اود فرعونیا نو کہ بد صحبت اود ناکارہ عقید و پہ وجہ
سجد و تہ استغفار و تہ احسان کولو نہ نہ دو طیار۔ پد یوجہ ہغوی سجدے اود نکرے
اوپہ خائے د تعظیم دوی سجدے لہ د قورنلک و کہ دوی د استغفار پہ خائے ہم ہفتہ خیل
د دوی د جہاد خیال بنکارہ کہ چہ غم اربے عواری و د اقسام فتنہ اود اقسام جہاد کا فران

۱۹۲

دیکھو کہ صورت حصول ازین

کرتے تھے اور ہمیشہ دُور سے کوی۔ فرموسی علیہ السلام بنی اسرائیل صرف دیکھتے مرد لو
 کہ پارہ نہ دوراوستی پپ یوجہ هغوی کہ دجھاد نہ کولو سزا سلو بخت کالہ سرگردانی بیامون
 نو دسجدے نہ کولو د استخفاد نہ غو ختلو اد احسان پر لیبودو پوجہ پہ اسمانی طاعونی
 عذاب کبیں کھر فتار شو۔ او پیر ذرکو لو خلق پ کبیں مرہ شو

تا سوا لیدہ چہ دجھاد نہ کولو سزا پیر نہ پیر لو پوجہ تنہا او پیر پیرے پ کندی و
 او سیدل وولیکن چوندی غور و۔ او دسجدو نہ کولو، د استخفاد نہ غو ختلو او د خدای
 پاک پہ کلام پورے پتو قو کولو باندے چوندی هم نہ پاتے کیری او پیر مردار رنگی پہ
 پیر تعداد کبیں مری۔ شک نشہ چہ قرانی قصہ پیر داسے رنگی کبیں او کوری۔ تارنجی عجب والے
 روستو والے د قرآن مضمون نہ دے۔ عبرت او نصیحت قریب طلب دے۔ خدایہ! نہ خذ پو هیانے

وَإِذِ اسْتَسْقَىٰ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ فَقُلْنَا اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ

اوجہ او غوغی موسیٰ اورہ دپارہ د قزم خیل نواوے مرتبہ چہ اورہ پیر اسما جیل سکتہ

فَانْفَجَرَتْ مِنْهُ اثْنَتَا عَشْرَةَ عَيْنًا قَدْ عَلِمَ كُلُّ اُنَاسٍ مَّشْرِيقًا

پس را او خت کبیں دے دھنے نہ دوس چہ ہر سوری خیل کبیں پچندہ

كُلُوا وَاشْكُرُوا مِنْ رِّزْقِ اللَّهِ وَلَا تَتَخَوُّوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ

خوری تا سوا دسکتی تا سوا خدای د رزق نہ او پیر زمکہ کبیں فساد کو کچی مہ کوری

د تیبہ، میدان و دجھاد نہ دالکار سزا دہ کلمہ دغور نہ تنہا دی۔ کلمہ پہ لکہ راجی کلمہ ورتہ
 د او پو تکلیف دے د پیغمبر د مطلب دو چہ بنی اسرائیل سرہ د جسمانی آزادی د یو نیک حیح
 او دامن نہ پوک الہی نظام کبیں را دلی پہ ہی تنگی کبیں ددوی تکلیف لرے کیری خور رسہ

موسیٰ پیغمبر ہنہ خیلہ د نظام الہی د تعمیل خبرہ کوی ۔ چہ د سنی عبادت کوی نو معافی
 ورتہ کیبری او ترغیب و درگیری چہ لعلکم تشکروُن د داسے رحیم خدای احسان اومنی او د
 ہنہ احکام قبول کری کہ د خدای پاک د لیل و نامناسب سوال کوی او بہ عذاب کینہ گرفتار
 نہ پس بیا زندگی کیبری نو بیا ورتہ د لعلکم تشکروُن سبق خودے شی دغسے چہ بہ ایلیا کینہ فاختہ
 داخلیری نو د اسلامی فتح شان ورتہ خودے شی چہ بہ دے کینہ خاکساری او مسجدے کول پکار
 دی او دے خلق حسنین دی او چہ ٹوک نیکان دی زہ ہغوی د فخر او د فخر د باقی پاتے کید و
 حقدار گردوم او چہ پدے میدان کینہ کیبری نو خدای پاک ورتہ د موسیٰ علیہ السلام بہ
 معجزانہ قوت سرہ دولس چینے بہ داسے سبب باندے پیداکوی چہ د دے نہ مخکن ہغوی
 نہ وو لیدے ۔ چہ دھسا بہ ذریعہ دگتے بہ وھلو سرہ دولس چینے پیداکیری او ہم ہنہ خیل
 فرض موسیٰ علیہ السلام بیا ادا کوی چہ تا سو خوراک سکا ک فراخ کوی خو بہ زمکہ کینہ بہ د
 باطل نظام د شیطانی طاغوتی حکمو نو تعمیل نہ کوی داسر اسر فساد دے ۔ د موسیٰ پیغمبر
 راتل د دے غرض د پارہ وو چہ بنی اسرائیل د ف عونی نظام حکومت نہ خلاص کی او د پیغمبر
 اصلاحی نظام تابعی اری او کی ۔ چہ بہ زمکہ کینہ امن پیداشی ۔

تا سو پوی شوی چہ د حضرت موسیٰ د پیغمبری غرضی او مطلبی کار الہی نظام قائم و دواد
 د دے د پارہ فرعونیان او قبطیان طیار نہ وو ۔ بنی اسرائیل د پیغمبرانو اولاد دو د ہغوی نہ امید
 دو چہ دوی بہ طاغوتی او فسادی نظام حکومت پریر دی او الہی نظام تہ بہ غارہ کیدی ۔ پدے
 دجہ موسیٰ علیہ السلام ، سرہ د بنی اسرائیلو نہ شام طرف تہ دارران نشہ خو بہ لار کینہ بنی
 اسرائیلو د باطل بادشاہی د خویو نو نہ داسے اثر اغشته دو چہ قدم بہ قدم بہ دوی اری
 کولہ ۔ موسیٰ علیہ السلام بہ دوی بہ تلارہ پویول ۔ د موسیٰ علیہ السلام او د بنی اسرائیلو تولد و قہ

پہ دے رنگ کبھی کھوئی دا خیال مد کوئی چہ کئے پیغبران یوازے دگتھو بتان ما قوی تش پہ
جما عترو کبھی دسجد و استغفار و نوہ پارہ خلق طیاروی او بالحد نظام حکومت سرہ کئے
غرض نہ لری ۔

فساد، پہ ذمکہ کبھی فساد دادے چہ دزمیک انتظام مد خرابوی۔ کورنی اذم چہ دخدای د
بند کئے نہ اوزی اد دخیل نفس یاد نورو د میند کئے امیل پہ غاہہ کبھی دا چوی ادخدای پاک
هدایت پر یکدی خیل اخلاق او کور نے چوند پہ داسے اصول او قاعد و قائم کری چہ دخدای
نہ سواد بل چاد را خیمائی متازوی دا بنیادی فساد دے۔ پہ دے سرہ پہ ذمکہ کبھی فساد
پیدا کیری اد دے فساد منہ کول د کول د خدائی اد دغہ د رسول کار دے ہم ددے خبر
د پارہ قول پیغبران را غلبیدی چہ پہ الہی نظام سرہ اصلاح اوروغ وائے قائم کی۔ دغہ د
موسیٰ علیہ السلام هم غرض دو۔

وَإِذْ قُلْتُمْ يٰمُوسٰى لَنْ نَّصْبِرَ عَلَىٰ طَعَامٍ وَاحِدٍ فَادْعُ لَنَا رَبَّكَ

اور (یاد کی ہفت رخت) چہ اورے تاسو موسیٰ تہ چہ سونہ یوازے پہ یو خوراک صبر نشو کولے نو تہ حزن د پارہ دخدای نہ سوال کہ

يُخْرِجَ لَنَا مِمَّا ثَبَّتُ الْاَرْضُ مِنْ بَقْلِهَا وَقِثَّائِهَا وَفُومِهَا وَ

چہ را کھری حزن د پارہ قول ہفت خبر نہ کول چہ دزمیک پید اوار دے نہ سبزہ۔ تر کارک عتم دال

عَلٰى سِبْهَا وَبَصِلَہَا قَالَ اَلَسْتَبْرٰی لَوْنِ الَّذِیْ هُوَ اَدْنٰی بِالَّذِیْ هُوَ

پیار اورے (افسوس) تاسو د یومین اچھتر (خوراک یا قوی غت) پہ خاٹ سبزہ دغیر فوخی

خَيْرٌ اٰهْبَطُوْا مِصْرًا فَاِنَّ لَكُمْ مَّا سَلْتُمْ وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ وَ

خہ دہ کورشی ادخار تہ روان شئی تاسو بہ پکین خیل خوراک نہ بیاموسیٰ خر مقدار شہ پتا سوزلت

الْمُسْكِنَةِ وَبَاءُ وَابْغَضِبْ مِنَ اللَّهِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ

عاجزی ارک قنار ستر که خدای به غضب کنس اورا ذلت به دے رحه ار شرحه دری کن کارو

بَايَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّنَ بِغَيْرِ الْحَقِّ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَ

که خدای به آیتوں او به بکئی ستره دری پیغیران رحیل بکناہه اورا خلہ چه دری نافرمان ار

كَانُوا يَعْتَدُونَ

که حد نه تیرید و بکئی رو

بہ بنی اسرائیل و غلامے اثر و او دے دنیا دہ خوراکوں نه محرومہ خلق دے دنیا خہ خوراکوںہ حاصل
خپل عزیزان قیمتیں مطلب کنری دوی پہ مصر کنس پہ کاشتکاری عادت وو پہ ذلت کنس مختلف
خوند لرونکی خیزو نه ددوی خوراک و واند ازا سلور سوہ کالہ دیوسف علیہ السلام تیر شوی
ووبنی اسرائیل مشکان شوی نه وو۔ خوہ فرعونیا نو قبطیانو پہ طفیل چه مختلف بتا نو
عبادت کونکی وو پہ دے کنس دما دہ پرستی او دے دنیا دے مال و دولت و کتے خیال نو
غرض کوزید لے وو۔ دیوسف دے پیغیر دے زمانے دے لوی والی او دے قبطیانو دے مالکانہ صحبت اثر
وو۔ چه دے موسی علیہ السلام نه پہ سفر کنس دا قسم سوالو نه کوی چه موذن خویوا زے یو
خوراک نه شو خورے دے مختلفو خوند و نو سبزی خورن دے پارہ دے خدای نه او غوارہ۔ موسی
علیہ السلام حیرانکی چه پہ غلامے کنس پاتے شوے قوم! قومرہ ذلیل خیالات لوی؟ اعلی
لطیف خوراک چه بے تکلیف رازی او دے روحانی صفائی پاتے کید و دے پارہ خہ دے هغه پریدی
او سخت دے تکلیف نه نک پیار او اویہ چه بدبو یہ دے غوارے۔ ددوی سوال پورہ کیری
لکہ چه نور سوالو نه بے پورہ شوی و چه حہ دے دانزدے کلی او غارونہ دی دے سبزو نه
نک لاری لاری زمینداری کاشتکاری کوی او کتے پیار خوری۔ خوتا سو بہ دے خپلو

در او سبکو خبر و یہ وجہ خوارا و زاری.

دلالت دے بار بار سوالوں اور یوازہ ۸ دہائیوں پر نہ اور خوارا کو فروختلو وجہ بیانیگی
چہ بنی اسرائیل کے پیغمبرانہ تعلیم نہ ہے خبر کا پائے شوی دو۔ دوی دالھی کلام پہ قدر نہ پرید
اودے درجے نہ کہ خلاص پہ زلف کنس زلف شوی و وجہ فرعون نظام حکومت در نہ مرغوب
او محبوب بنکارید، موسیٰ علیہ السلام نہ واپی چہ دے حق اور سلوی، نہ خود مصروفہ در
مقسم خوارا کو نہ اور سبزی پہ کنس دے دوی پچیل کفر کنس دے درجے نہ رسیدی و وجہ
کو مو پیغمبرانہ نہ چہ دوی نہ کہ حق او باطل فرق خواوے پس محکیزے پرند کہ فائدہ نہ
نہ نہ ع خبر اول اودا بہی ورتہ دے چہ الھی نظام کنس امن دے۔ مسادات دے خوش
اخلاقی دکا، سر بیوب دے نوموی بہ دے چہ کورہ دے واعظا فوتہ۔ کطا غوق او فاعوق
نظام نہ مہر شے بل ہم کیوں شے؟ دا پیغمبران داسے خبرے کوی چہ کادندی نرووی
بہ دخیل سرکشی اونا فرمائی پہ وجہ دا پیغمبران قتل کرہ

خونک د پاسہ ہم طاغوت حکومت دے پہ موثر ہونے کافی درزے دے باطل
نظام تیرے شوییدی۔ مذہبی تبلیغ، قرآنی درس و تدریس لشتہ د قرآن پہ مطلب
ک پروید و کوشش لشتہ د مال دولت پہ پروالے جنت کنزے شے۔ معاشی جوئی جوئی
اختری او غرضی مطلب جکرزید لے دے۔ کدے مشین پرزے جو ریل لے جی کنزے۔ پدے
کنس پہ ننو ترا سبارک اخلو۔ پچیلہ خوشالہ یو۔ دوستان م خوشالہ وی۔ اعلیٰ مقصد
قیام امن، نفاذ حق الی احکام م نہ غرض دے او نہ دایقین لوروچہ کنے پہ قرآن کنس
خداست، نظام لشتہ چہ پہ ہنغ د امن بادہ ناہی قاسمیدے شے کہ چا کہ قرآنی تعلیم طرف
کہ ترغیب ورکہ اودے پہ بارہ کنس یے دینا دکرہ چہ کہ مسلمان د پارہ حروف

معا شیات حاصل اول او پہ باطل نظام حکومت کنبس حصہ دار جو ریڈیل یو ادنی بلکہ
ناکارہ خیز دے تو ہنہ ٹھوڑی پہ نظر کنبس واجب القتل د خدا قابل دے رامو اد قوقو
مستحق وی واقعہ دادہ چہ د غلامانو طبیت یو وی خرکہ پیغبرانو خان قتل کہ او خپل
کار پرے نغودا، نو د قرآن شریف حاصلینو لہ پکار دی چہ پدے غلامانہ تیرے کنبس د
قرآن شریف د درزا د پارہ کو شش او کی۔ انجام بہ یے د حق غلبہ وی۔

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالنَّصَارَى وَالصَّابِئِينَ مَنْ

یے شکہ ہنہ خلق چہ ایمان رادری یا یهودیان یا نصاریٰ او صابیان وی خرچہ دوی

أَمَّنْ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ

ایمان رادری بہ خدا ی باندہ او پرور خر د آخرت باندہ او د هغوی عمل ہم نیک وی نو د د ایمان او عمل بندہ بہ د

سَرَّحِهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ○

خدا ای سرحہ بیا سوی نہ بہ پد دی ویرہ دی او نہ بہ غمجن دی

دلہ د یو لوی قانون الہی اعلان او شہ چہ نیک بختی دد نیا د آخرت خوشالی یوازہ
پہ ایمان او خہ عمل حاصلیدے شی۔ نسل، خاندان، یا تشہ مذہبی دے د نجات ذریعہ
نہ دکہ تاسر او کج روی چہ دھیو دیا تو یو خاص خاندان دو او خاص مذہبی دے لہ دہ خرچہ
د ایمان او نیک عمل نہ محروم شو نو مغضوب او نامرادہ شو۔ پدے اعلان کنبس کہ یو طرف
تہ دھیو دو د مغضوبیت ذلت او مسکنت دہ بیان شرعہ نوبل طرف تہ د اسلام روادار
و فراخی او نبودے شوہ چہ پہ اسلام کنبس ہر دہ پہ دے اجازت نامہ سک دا خلیفہ شی
چہ ایمان رادری او عملاً خپل خان نیک کی کہ یهود بیادے اصل تہ را او کوزی نو د دی د
پارہ پہ دے اعلان عمل مکول پکار دی دغے نورے قوے مذہبی دے لہ کہ غواری نو تش مذہبی

مذہبی نہ بازی دے پرین دی۔ یہ خدای پاک را آخرت و یقین او کی او عمل و رسم کی
نو کہ ہر قسم دنیوی آخری غم او ویرے نہ بہ یہ امن شی۔

خدای پہ دے تانوں کنیں کا ایمان را اوچہ ایمان را ویریں او عملونہ یے خہ دی
حکے ذکر او کہ چہ دے مومنوں کہ خدای سخن نزدے والے کہ دے نو داہم حقہ پہ بل خطوت
نہ دے بلکہ دے سبب ایمان او نیک عمل دے۔ کہ دا صفت پہ بلہ کہ کنیں پیدا
شی نو دوی بہ ہم کہ خدای سخن قرب حاصل کری۔

یہود دے یعقوب علیہ السلام مشر زوی و وار بادشاہی دے پہ اولاد کنیں وہ پہ
دے وجہ کہ بادشاہان نو کہ خوشالی دے پارہ خلق خان تہ یہودی ویل شرع کرک
ادبیا کہ قول قوم نوم شہ۔

نصاری دے عیسیٰ علیہ السلام مدد کاروتہ والی۔ صابی یواہل کتاب خلق و ورثہ
واپی زبور مانہ، دستور و عبادت کا دو۔ ارموئے بہ یے ہم کا دو۔ یوحین تہ بہ ع
کا دو۔ خیر اہل کتاب و ورثہ بیا شرک تہ اور سیدہ

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ

اورچہ واخستہ مومن پتا سونہ دے او ویرتہ کہ پتا سونہ طور غی چہ کلک او نیسی راہدایت (نورات)

بِقُوَّةٍ وَإِذْ كُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ۝ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ مِّنْ بَعْدِ

او یاد کئی ہفتہ بیان چہ پدے کہ کنیں دے پدے پتا سونہ کہ فانی تہ چہ شی خوتا سونہ دینیں غی اولی زور

ذَلِكَ فَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَكُنْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ۝

کہ خدای فضل او دھ بانی پتا سونہ دے نو تاسونہ نور اتباہ اوزیان کارشوی رکی

جی اسر ایلو بہ ہس پہ نمائشی رنگ کنیں د شریعت د منکوا ظہار کا دو غریہ اصلی طور سن

بہ لے دے عمل نہ یکتہ کولہ او دے شریعت نہ دے یکتہ دے پارہ یے عجیبہ عجیبہ جیلے لیتولے۔
 چہ موسیٰ علیہ السلام نہ تورات و در کرے شہ نو ہفتہ یے قوم نہ واور۔ یہ دے کتب حکمو نہ دے
 ہفتہ خلقو دے حال مناسب سخت دو نودری اول خودا ادوے چہ خدائی دے موزن نہ یہ بنکار
 ادوائی چہ داخما حکمو نہ دی اوہم دے دے دے پارہ ادیا کسہ تلی و وچہ ہفتوی دے تورات سہ
 راغلہ نودری داسے گواہی اوکرہ چہ آؤ، داخمو نہ دی خو بہ اخر کتب خدا ی داسے ہم
 دیلی دی چہ کرم حکمو نہ منلی شی ہفتہ دے منی اوچہ نہ شی منلے نو ہفتہ دے پریدی یہ دے
 شہادت او یہ چیلے نافرمان طبیعتی او دے احکام دے سخت والی یہ وجہ دئی۔ دے تورات دے منلو نہ
 صاف انکار او کہ پدے وجہ خدا ی پاک فرشتو نہ حکم و در کہ چہ دے ضروریہ تکرار یہ
 راپور نہ کرئی، قوم پرید ویکے وو۔ یہ غلامے کتب او سید لے خلق وو، دے منلو وعدہ یے
 اوکرہ، دے کوہ طور یہ دوی او چیتو لو کتب زبردستی نہ وہ دوی یہ اصل کتب ایمان یہ
 خیل رغبت رادرے وو، دے اسلام یہ ہسپتال کتب داخل شوی دو خو دے دار و خور لو
 نہ یے انکار کا ورا، نو دار و دے ہسپتال مریضانو نہ یہ زور و کول نہ خلاف عقل دی
 او نہ یہ کتب دے لاکر آکے فی الدین مخالفت دے زبردستی یہ کانرا نو نشتنہ چہ یہ دے دائرہ
 کتب نہ داخلیری نو دے اسلامی حکیم پہ ہفتہ زور نشتنہ چہ دے را اُسنی او علاج پہ زورہ اُکی دے
 عذاب اخروی نہ یہ داسے نافرمانی چہ دے شریعت نہ دے خلاصید و دے پارہ جیلے لیتوی
 غلامے نشی کیدے خود نیوی جو نہ پدے اسے نافرمانو نہ ختمیر ہی دوی یہ محنت کتب دی

دوہ طور اوچیتو لو کراہ نہ دے

وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ الَّذِينَ اعْتَدَوْا مِنْكُمْ فِي السَّبْتِ فَقُلْنَا لَهُمْ

اولیئنا تاسو معنی حال دے ہفتہ خلقو چہ زیاتہ کرے و لئنا سوار پہ خوہر دے زورے دے خالی کتب پس ادوے موزن ہفتوی نہ

كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ ۚ فَجَعَلْنَاهَا نَكَالًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهَا

چہ شئی تاسو مشاد و مکاشفہ ذلیل پس اگر کہہ دلہ سوین دارا قہ نصیحت کہ پارہ کہ شت و خلقو

وَمَا خَلْفَهَا وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ

ارے ستورائو نکر ار وعظ کہ پارہ کہ پھیزگارانو

کہ موسیٰ علیہ السلام نہ پس کہ تورات کہ تبلیغ کہ پارہ کہ پیر پیغمبران را الیر لی شوی وو
یوشع، الیاس، زکریا، یونس، یحییٰ، عیسیٰ علیہم السلام پر لہ سے پیغمبران وو بنی اسرائیلو بہ تہ روزے
کہ دوی بہ دینا عمل ا کہ خویا بہ تے انکار او کہ او دے لویہ وجہ دادہ چہ پیغمبر
سخہ بہ باد شاہی، مادی طاقت او سامان جنگ نہ وو بادشاہان بہ اکثر بہ خیل
طاقت غاورہ وو دوی بہ کہ پیغمبران مخالف شو او بہ شریعت کنس بہ یے فساد او جو
دا حقیقت دے چہ کہ ملک طاقت مند خلق کہ یوخاندانی مشر نہ تر بادشاہ پورے درین
مخالف شئی نو پدا سے حالا تو کنس کہ شریعت کہ احکام تسلیم خویرین دہ تبلیغ کران شئی بن حنون
ہم دغ حال دے البتہ بہ کو مو اسلامی ریاستو نو او لا میتو نو کنس چہ والیان کہ شریعت
پابندی دے علتہ بہ کہ شریعت قدر منزلت وی او د شریعت کہ پوید و نکو کہ پارہ بہ مشکلا
نہ وی یاکم بہ وی او دغوی بہ کہ شریعت قدر منزلت وی او د شریعت کہ پوید و نکو
کہ پارہ بہ مشکلات نہ وی یاکم بہ وی او دغوی بہ کہ شریعت کہ تبلیغ تدریس او اشت
کہ پارہ علی ادارے در سکاھونہ، مبلغان، دارالقضاء قائم کری وی .

بالآخر خدای پاک داؤد بنی کہ ادب بادشاہی تے درلہ ہم درکرہ دیو دیان پچیلو

دو الہ و طاقتو نو سرہ کہ تورات تابعد ارکرہ او بہ کوے سرکشی چہ دردی پیغمبران قتل کرل

دے سزایے پیاموندہ -

د حضرت داؤد علیہ السلام زمانہ وہ دشام مغرب طرف تہ د سمندر پہ غارہ یوہ آباد
وہ چہ دھنے نوم ایلہ وو پہ دے کنیں اندازہ امتیازہ میودیان اوسیدہ اددوی دستوری
بازار د میان پہ بنکار کم وو۔ ابن عباس لیکی چہ ددوی د پارہ داؤد پیغمبر د خالی روح د
عبادت مقدرہ کرہ ارحمہ او کہ چہ پہ دے روح بہ یوازے عبادت کوی بنکار بہ نہ کوی
بنی اسرائیل د زرہ د اخلاص عبادت کوئی نہ وو خو عبادت بہ یے حکم کا وو خدای پہ
دوی یو امتحان کوی چہ د خالی پہ روح بہ قول میان د ابوسرہ راتلہ او پہ نور و درخو
کنیں بہ دنہ وو۔ یو طرف تہ د عبادت حکم او بل طرف تہ د تجارت خواہش وو۔ او ہم
دینہ امتحان واپی خہ روزے خودوی صبر او کہ خور روزے یوسری یو خہ د خالی پہ روح
او تیوہ پہ تار او تارہ او پہ غارہ د دریاب خہ مزے او تارہ مے یے دریاب تہ پرینودہ
بیا د اعتبار پہ روح ہفہ او نیوہ۔ دغسے دے حیلہ بازسری داچل پہ بل خالی ہم او کہ
چہ نور و بنی اسرائیل تہ داپتہ او لکیدہ نو مہوی ہم د حرکت شروع کہ۔ پس یے چلے خوپہ
دوی گرفت اولشہ لیکن دوی پر زور رشو او خبرہ د چیل نہ بنکارہ تہ شوہ چہ د دریاب
پہ غارہ یے نہ و نہ او کشتہ د دریاب نہ خہ ور تہ لختی راوستہ۔ د خالی پہ روح بہ دیتہ
کبان راغلہ او بہ بہ درے دے نہ و نہ بہ ونگی و۔ کبان بہ پہ کنیں پاتے شو د اعتبار
پہ روح بہ دوی د دغ میان بنکار او کہ او پہ بازار و نو کنیں بہ یے دے سود گیری کولہ
داؤد علیہ السلام دوی د دینہ منع کرہ چہ داچلہ او د خدای سرہ چل مکوی خوپہ اسرائیل
درے چہ لے شویوے خاؤوے چہ مونز پہ دے حیلہ کنیں نہ عکس شریک وو۔ او نہ سپکس شریک
شو بلکہ خلق بہ دے نہ منع کوو۔ بلہ دلہ داسے وہ چہ ہفوی بنکار نہ کا دو خلق بہ خہ نہ

نہ منع کا وہ بلکہ دوسری بہ ناصحانہ وہ ہے چہ دوسری تہ نصیحت مکتوبی۔ دوسری خدای تبارہ کوی
نوتا سورہ نہ نصیحت سلسلہ کوی۔ دوسریہ ہلہ صاف نافرمان وہ

خدای کسروستو دوار وہ لو مخزنہ اذ عبادت کدوزمے دے عزتی، خدای حکم
کد نافرمانی اذ حیلہ بازی پہ وجہ کد نکو پہ مرض کد شاد دکا نو سے کرہ اوزرونہ پہ ہم کد
شاد دکا نو سے شوار پہ درے دوز کیں داجی مان هلاك شوالبتہ ناصحہ ہلہ دے عذاب نہ
خلاص شہوہ -

مخو بہ عقل پہ غادرہ خلق د پہ دے تعجب نہ کوی۔ کہ دیو فلا سفر پہ دے نظریہ کیں ورت
تعجب نہ بنکاری چہ انسان کد شاد دکا نو کد ترقی یافتہ حالت نوم دے نو پدے رجعت قہقہہ سدا
دعہ انسان کد تنزل پہ حالت کیں خیل زور اصل تہ راتلک دے بعید از عقل دی او خرنک چہ
ترقی پہ نامعلومہ تدریجی رفتار سرہ شویہ دے تنزل ہم پس کد ہر مہلت نہ شویہ دے
فَتَفَكَّرْ

ع

حدیث از مطرب وہ گو ورازد ہر کتر جو
کہ کس نکشو و نکشاید حکمت این ممت را

کد شریعت د بنکارہ حکم نہ پہ حیلہ سرہ خان خلاصول پہ قلا رہ قلا رہ خان کد عذاب مستحق
جو رول دی حیلہ پہ شریعت کیں کول دیر لوئے جرم دے

پہ دے واقعہ کیں عبادت او تجارت مقابلہ دہ پہ تجارت اعشنتلو او عبادت پر مجزولو
سرہ د اعداب راغلے دے نوتا جران د تر خا صکرا و نور قول هغه خلق چہ پچیلو دنیوی مجلسو نو
پہ لار کو سہ بازار کیں پہ ناسنتہ سرہ کد عبادت د وخت بے عزتی کوی او فرض مونکو نہ نہ کوی
یا فرض مونکو کوی خو خلقو تہ نصیحت نہ کوی چہ تاسو ہم مونکو او کئی نو ہضوی دے تر نصیحت

پہ اسلام کیں بیلہ

د عبادت او تجارت مقابلہ

داخلی چه پس ددے اولک مجلت نه به دروئی انجام خه وی به خوش قسمت دی هغه کسان چه
مخپله هم عبادت کوی او نور و خلقو نه هم دعبادت نصیحت کوی -

اسلام یوملت دے، یو مخم دے، پدوه، سوکړه، هم رازی، تاریکی ارسپړه هر
دے وینی اقبال او اربار دواړه دده انشادی شریعت هغه وخت په خزان کبی وی چه د
شریعت سره حکومت نه وی یا حکومت دے دینه خلقو په لاس کبی وی - دقران و تاریخ و اقا
صوف تاریخ نه وی بلکه ددینه مراد عبرت وی خو دچا دپاره، د خدا تر سوک پاره ناخدا ترس
خلق نه واقع کوی او نه دایقین کوی چه کس ددوی دشریعت نه به پرواهی دعبادت د
وختونو په عنقی او حیلله بازی به دروئی د حیوانیت قوتونه ښکاره کی او انسانیت به پر
فناشی په انسان کبی خوشم خپلک دے دوه بادشاهي وی ددوی فوزونه او موچ وی دانه
شی کیدے چه دواړه فاتحان وی یا جائیداد تقسیم کوی چه نیم انسان دحیوانیت
ملکیت شی او نیم کینه د انسانیت په قبضه کبی شی دلته خود مسلمان والی دپاره حکم دے
چه اَدْخُلُوا فِي السِّلْمِ کَافَّةً، قول انسانی قوتونه دحیوانیت نه خلاص کوی او د انسانیت په
هغه اصول چه خدا ټی اړکهنه رسول خود لیدی روان کړی دغه مسلمان قوم کبی هم
دورگی نه شی راتله چه کله به د مسلمان سره دوستی کوی او کله به د کافر سره محبت ساتی
کله به خدای نظام منی او کله به د باطل نظام حکومت پرزه جوړیږی دا هم لشی کیدے چه
مسلمانان او نه مسلمانان به یوازې په اتفاق سره داسې قانون جوړ کی چه هغه به د مسلمان
او نه مسلمان دواړو دپاره یو شان فائد مند وی - لشی په نوم مسلمانان او خاندانی
مسلمانان چه خپله انفرادی او خانگی شپه ادرود په غیر اسلامی رنای کبی تیروی هغوی
هم د مسلمانانو دپاره دشرعی قانون دلفاظ کالشی کولے، خوږن د هندوستان موجود

زمانہ اور قریب مستقبل کا ادب اور پیسے اقسام کیں کیر دے۔ اقبال دادے چہ الفزادی اسلامی
جو نند تیرد کے خلق را یو خائے شی او یو صالح جماعت جوہر کی او داجامعت دکلو نہ خارو نو تہ او و ہنر
تہ او رمی او میانظام حکومت پہ لاس کیں داخلی ادالی نظام نافذ کی

یاد اچہ داسلامی ریاستونو والیان پہ کور کیں کینی او پیسے فکر ادکی چہ مخوف پیسے
محدودہ دائرہ کیں کم از کم داسلامی شریعت نفاذ پکار دے او داسلامی شریعت درس و
تدریس د پارہ داسے ادارے قائم کری چہ د اطراف و نہ خلق دولتہ سیراب شی ادبیاد خیل
اصلاحی جذبے پہ وجہ پہ خیل و ہنر علا تو کیں چہ د نوم د پارہ بکین درس، تدریس، تبلیغ،
تصنیف، اشاعت، وعظ و نصیحت نشست پہ سرگرمی سرگرمی کا رادکی۔ دایرہ خاکہ دہ چہ دتفسیر
کترنگی پہ زیات غور سے ددے اقبال اندازہ لکولے شی او کہ داسے روشنی نورن چہ کوم قدر
ظاہری شریعت درس پہ رنگ کیں کیدے شی۔ خدای رب نہ کی دا بہ مخوف د خاندانی مسلمانانہ
د مغربی یا ہندوانی اثر پہ وجہ رک شی تا سو پہ فکر ادکی، اے خدا یہ موہن تہ دغہ دخت او نہ
خیہ او نہ یے رادالے امین۔

اقبال

اے فواد اے فیصل اے ابن سعود و تاجکجا برتیشین چین چو دور
زندہ کن د سینہ آل ہوزے کہت پہ د جہاں باز آہر آل روزے کہت

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَذَٰبُجُوا الْبَقَرَةَ قَالُوا

او (یاد کہ) چہ اردے موسیٰ تو ام خیل تہ چہ ماشق خدای حکم کوی چہ تا سو یو عوا حلال کی فراورے درمی

اتَّخِذْ نَاهِزًا قَالِ اعْزُذْ بِاللَّهِ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ قَالُوا

چہ تہ موبز مس قوت کرے اردے موسیٰ چہ پناہ پہ خدای سرہ کہ نہ قوتے اکر تو شہ بہ دجاہلانہ دی اردے چہ خدائے سوا او کہ

لَنَارَبِّكَ يُبَيِّنُ لَنَا مَا هِيَ قَالِ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَا فَارِضٌ وَلَا بِكْرٌ

چه مرتبه نه داغوا اربنئی چه داغنگه ده اردی موسی چه خدای را چی داغوا نه بوجی ده اونه خوا نه ده

عَوَانٌ بَيْنَ ذَلِكَ فَافْعَلُوا مَا تُؤْمَرُونَ ۝ قَالُوا ادْعُ لَنَارَبِّكَ يُبَيِّنُ لَنَا مَا

میان حال ده به شیخ دوه کن پس او کئی چه شرنگ تا سونه حکم کیری اردی دری چه سوال او که دباره خرنج چه مینکاره کئی مرتبه نه

لَوْهَا قَالِ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ صَفَرَاءُ فَاقِعٌ لَوْنُهَا تَسُرُّ النََّاظِرِينَ ۝

زنب دده اردی موسی چه را چی خدای چه دایوه غوا ده زبده خالص و رنگ دد خرنالوی ساتر که د کتو نکو

قَالُوا ادْعُ لَنَارَبِّكَ يُبَيِّنُ لَنَا مَا هِيَ إِنْ أَلْبَقَ تَشْبَهُ عَلَيْنَا وَإِنَّا إِنْ

اردی دری چه سوال او که د پارچه خرنج چه بیان کی دپاره خرنج چه به شاک ده داغوا تا سلمه شوبه پمونه داغوا اربنوبه که

شَاءَ اللَّهُ لَهْتَدُونَ ۝ قَالِ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَا ذَلُولٌ تُثِيرُ الْأَرْضَ

خدای نه منظور وی لا بیاموسه اردی موسی چه دایوه غوا ده چه نه داغوا ده چه اردی حکه

وَلَا تَسْعَى الْخَرْتُ مُسْلِمَةً لَّأَشْيَةٍ فِيهَا قَالُوا الْآنَ جِئْتَ بِالْحَقِّ ۝

اونه سیراب کوی پچه روغه ده داغ به کنش نشته اردی دری اچیه ناسمه خبره او که

فَنَّا بِجُوهَا وَمَا كَادُوا يَفْعَلُونَ ۝

پس حلاله کیه دری داغوا اردی دا کار کونکی نه در

د وعدد ما تلو د حکمونو نه منلو دومیه نتیجه بیانیری چه خرمره انعامونه پراوشوا ددوی

سارکش معاف شو به پچه وعدده به او کر به بیاهم د موسی علیه السلام نه به معرلی حکم کن

کنین مخ کر زوی به هغه اعتراضونه کوی پنجه به سختو کنین خان اچری د غوا د حلاله حکم

اوشه که به دوی کنین دنی محبت دے نو فورا به ئی یوه غوا حلاله کر به وه خبره خلاصه

وه خو کوک طبیعتی نکتہ چین دو سوالو نه به کول او خبره به خان نه کرا نوله حضرت به هم د

دا سے خلقو نہ خفه چید ه چه دلبرے سادہ خبرے نہ به دری یو که لویه خبره جر و له
هم که دے خلقو اولاد حضرت صلی الله علیه وسلم په زمانه کس ووچه که خپلو پلرونو په
شان به ئے دلبرے نه یکه جر و له.

ابن عباس روایت کوی چه به بنی اسرائیلو کین یو مالدار سرے خپلو وارثانو او وچه
اور د عوی ئے په به کناه خلقو او کره که دے به کناه خلقو نه دیت غرنه شه دوی دیت ته
طیار وو خو دا درسه خیال ووچه خرن په مینه کین به به دجی دشمنی جر و شمی چه موسی
علیه السلام سغه دامقد مه راغله نوموسی علیه السلام دا سے حکم او که چه یو که غوا حلال کئی او د
هغه په تکره دامرے اور هئی دے به خپل قاتل پخپله اوخی اوس یو طرف ته بنی اسرائیل
هغه نکه چین و و بل طرف ته دوی په اصل کین قاتلان وو که اصلی قاتل ښکاره کیو سی خو
هغه دوی دی پ یو چه دوی دهی، درنگ او چوئی والی سوا لونه او کره او اخر کار پیا پر
دیت که یو یتیم یو غوا دوی راغشته حلاله په کره او چه ددے به غو خه مرے اور هغه شه نو
موسی پیغبار په سغه مقتول که دینو سور را پاسید او خپل وارث قاتل او ښود که به
کناه خلق خلاص شه او وارث په نقاص کین مر شه که حصه نه غورم شو.

دا قصه هکس په ترتیبه بیان شوی ه، ترتیب په تاریخي کتاب کین پکار دے
اوقران تاریخي کتاب ند ئے به دا خبره ده چه که بنی اسرائیلو که نا فرمانو دا حسا تا تو نه
منلو په ذکر کین دا واقعهم ده که ترتیب شروع شوی دے نو شاید چه هکس
سره به که دے واقع ربط نه در پانے شوی به دا ده چه د بنی اسرائیلو دعوی ده چه سوب
که ابراهیم علیه السلام اولاد یو، د حجت اصلی حقت اریو احوال دا ده چه یو که غوا په ثمره
سوا لونیس حلال کره که ابراهیم علیه السلام خود احوال ده چه که غو په لید و سره اسرائیل

عليه السلام حلاله له سياي اردوي ته پيغمبر حکم کوي اردوي په کښن نکتہ چيني کوي. دا
بزرگ زادگان چه د بزرگ تاليداري نه کوي نو هس په صاحب زادگي والي خو د جنت
مستحق نه جوړ يزي.

په د واقعہ کښن د پيغمبر مړي ته ژوند ثبوت عي بر مش کا نو ته ورکيري چه دوي
ده د قيامت په روځ په ژوند يقين اوکي.

دا عوا د يويتيم ده اردا ميلم د مور د پر فرمان بر دارو د بني اسرائيلو دانکتہ چيني
د دوي د پاره خرباغت د د پر خوس ادخري دي. ليکن د يويتيم کار په جوړ شه د عمر
د پاره د تکليف نه خلاص شه.

د عوا په غوښه کښن ځان له خه اثر نه وو. د مقتول ژوند د موسي عليه السلام په
مجزانه قوت سره وو. د عوا حلاله حاکم پي پو چه ده چه بني اسرائيلو د عوا نه معجوړ
کړي وو نو د د په حلاله سگ د دوي د زړه نه د عوا لوي اړيکل وو. خو په هندو
کښن هم عوا معبوده پکار خو دا د چه د د عظمت د هندوانو د زړه نه اړيکي شو د د
خو هندوان زور، قوت، تعليم، پرا پيکنه، قومي ژوند، مالدار فياض مشان لري
هغوي خوږن په زړه کښن دا خبره کيښودله چه غټه غوڅه خوږل سر په غبي کوي په د سگ
زميداري ته نقصان رسي دا د صحت د پاره نقصاني ده د غيږه د غيږه د لاکل خوږن د
مسلمانانو د ځي نه اړي د هندوانو مطلب د عوا، چه د هغوي مو را د خداي د عظمت
اولوي ثابتيول دي ا د هغوي د لالان در له اقتصادي اد د صحت او مرض د ننگ در کوي
څو شته چه د موسي عليه السلام هس د دوي د زړه نه ا د دوي د د لالانو د زړه نه د عوا
د خدايي لوي ا د باسي، او مخلوق پرستي چه د خداي په نزد پر لوي جرم ده په هندوستان

کُنیں پاتے نہ شی۔

وَإِذْ قَتَلْتُمْ نَفْسًا فَادَّرَأْتُمْ فِيهَا وَاللَّهُ حَنِيفٌ مَّا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ

اوجہ ارواح تاسو پوسکی لک پس اختلاف اورو تاسو پي کيئن ادا الله هف خبر ۷ له چه تاسو پي نه بنگار کونک ۹

فَقُلْنَا ضَرِبُوهُ بَعْضَ مَا كُنَّا كَذَلِكَ يُحْيِي اللَّهُ الْمَوْتَى وَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ

پس اورو ۷ مرنن چه اورو ۷ پي ۷ سکو ۷ ۷ دے ۷ غراسي داسو ۷ ۷ دغسے ۷ خدای مری جرنک کوئی تاشوخی ۷

لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

چه تاسو پوی شی۔

دھ یہ خلق دد اسے غلان عادت وا متا تو منکران دی ادا غواہی چه خیل شاگردان ہم
 ددینہ منکر کری پی یو چه بعض نوی معنی یو پی ۷ واقعہ کیں دیر ۷ ولید کوشش
 کر پی ۷ چه دا واقعہ بدل کری خرفوی خبر ۷ لا خراب کر پی ۷ واقعہ اہمیت د
 یُرِیکُمُ الْآيَاتِ نَ معلومایی چه دا فعل خرق عادت دے۔ تیش تو ۷ ارشعبد ۷ ایت
 الھی نہ جو ریزی کہ پی یو ۷ تکر ۷ غرضہ کیں د مور پی رحو کیں یاد آکے پی زیر و اسپینو
 کیں هف روح اچوی ادمرنن دے پی لید و دومر ۷ عادت شری یو چه دا واقعہ خرق عادت
 نہ بنگاری نو کہ یو مرد جو د کیں قادر مطلق د ایت « خلود پاره داسے اوکی۔ نو
 مرنن دے ددینہ ۷ انکار ادا کو خرنک چه دے مری د خیل قاتل خبر در کہ دغسے ۷ مرنن
 داجموتہ جوندی شی ادا دخیلو عملو ۷ پ مارہ کیں ۷ شہادت در کی

ثُمَّ قَسَتْ قُلُوبُكُم مِّنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَهِيَ كَالْحِجَارَةِ إِذَا شَدَّ قَسْوَةً وَإِن

میاستا سوزلر نه سخت شریں دے (عبوت کو واقعات) نہ پس داوررنه لیان د کتہر دے یاد دینہ ہم سخت دی ادا ۷ شکہ

مِنَ الْجَارَةِ لَمَّا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ الْأَنْهَارُ ۚ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَاءٌ يَشْقَىٰ فَيُخْرِجُ مِنْهُ

کے بعض کتبوں نے ولے راختگی بری اور بے شکہ بعض اچری نوک سے ۴

الْمَاءُ ۚ وَإِنَّ مِنْهَا لَمَاءٌ يَهْبِطُ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ

اور یہ را ازری او بے شکہ بعض کتبے کہ خدای کریم نے نہ را از غمی او خدای مستاسرہ کا رونہ بے خبرہ نہ

یہ دنیا کتب کتبے کلک سے دے خو پہ کتبوں کتب ہم پہ مختلف حالات کتب نرم والے رازی کلمہ زمک بخارات
پہ کتبوں زور راوی اد کتبے او بولہ لار در کی چینی نہ را او بھکی۔ ورے یا لوے ولے دکتو د زرو نو د
چا و ورنیجے دی بعض کتبے چہ دا نہ کوی نو د خدای کریم دے دے پید اشو و سبب نو پہ وجہ
نیکتہ را از غمی د بھرو یا نو زرو نہ پہ داسے عجیبہ واقعا تو سر پکار دا و وجہ نرم شرے دے پچیلہ
ہم د رسول تا بعد ار شرے دے او نور ہم د دوئی د فیض نہ فیضیاب مشوے دے پہ پیر واو
لکو جہ اسکا نو سرہ د ورو لو یو چینیو ہسے دوی د خیل فرمان برداری ثبوت و د کرے دے او کہ دا
ہم نہ دے زچہ کلہ کلہ پہ دچو ستر کو خرو دی خدای نہ پہ سجدہ کتب پر یوے دے لیکن
بھو دیان دیر سخت زہکی دی، سنگدل والے پہ کم دے چہ مرے پچیل ٹھکنیں جو نہ دے دنی چنیل
قاتل شکارہ کوی او دی والی چہ موثر قتل نہ دے کرے د امرے و روغ دالی بھر حال پدینا
د کلک کتبے غوندے خیز نہ ہم د دی زرو نہ زیات کلک دی خرو خدای پاک د دی دے دے علوفو
نہ بے خبرہ نہ دے دوی نہ پہ خدای پاک د دے سزا در کی۔

پہ کتبوں کتب د خدای کریم اثر او د خدای کریم نہ دکتو پہ د غریب و مہ حیرانی
دا صیح دہ چہ عقل احساس و غیرہ قوت نہ پہ انسان او حیوانا تو کتب دیر د کمال پہ درجہ
کتب دی خرو د مخلوق ہم د خیل شان مناسب دا فاعلی او انفعالی طاقت نہ لری۔ بِسْمِ اللَّهِ مَا
فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كَمَا تَسْتَبِيحُ بِهِ شَيْءٌ نُّزِّلَ مِنْ غَوْثٍ كَثِيرٍ لِّتُبَيِّنَ لَهُ

کبیری کوم چہ خما او ستانہ پت دی موتن کحقایق الاشیاء دعلم پہ سلسلہ کنس دیر منزل
پاتے دے -

اَقْطَعُوْنَ اَنْ يُّؤْمِنُوْا لَكُمْ وَقَدْ كَانَ فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَسْمَعُوْنَ كَلَامَ اللّٰهِ

اے قطع کوئی تاسو (اے مومنو) چہ ایمان بہ راہری (ناچھور) دپارہ سنت ارحال دارچہ اڑدینہ یہ یوٹوٹکی کردی نہ کلام کخدا ای

ثُمَّ يَخْرِقُوْنَ مِنْۢ بَعْدِ مَا عَقَلُوْهُ وَهُمْ يَعْلَمُوْنَ ۝ وَاِذْ اَقْبَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا

اور بیابان دوی داکلام پس کہ پوئے اوعلم نہ اورچہ دوی یوٹوٹکی دھنے کس نوٹوٹکی اچا راہری

قَالُوْا اٰمَنَّا بِوَاٰخِلَاۤئِهِمْ اِلٰى بَعْضِ قَالُوْا اَلَا تَتَذَكَّرُ اَنْ تُوْعَظَ بِمَا فَعَلَ اللّٰهُ عَلَيْكُمْ

نورانی دوی چہ سرتز ایمان راہری اورچہ یوٹوٹکی دپارہ ابرحائے شئی نورانی دوی چہ تاسورے نبکارہ کوی مسلمانوٹہ فہم تاسوٹوٹکی

لِيَجْزِيََكُمْ بِۤعِنْدَ رَبِّكُمْ اَفَلَا تَتَّقُوْنَ ۝ اَوَلَا يَعْلَمُوْنَ اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ

صبا نہ کہ خدا ای سخن تاسو الزام نکوی ایا تاسو نہ پوہیوٹکی ایا دوی نہ پوہیوٹکی چہ خدا ای پاک عالم دے

مَا يَسِرُّوْنَ وَمَا يُعْلِنُوْنَ ۝

پہ پتھر کردی باندے اربنکارہ کردی باندے

ہر ترک چہ کہ کوم خیز سرہ محبت لری داغوا لری چہ پہ دے کنس نورخلق ہم شریک شئی قولو صحابو
عمرو ما اوخر لہ نبی صلے اللہ علیہ وسلم خصوصاً صرف اسلام، قرآن، مسلمان، اللہ اودھنہ کہ
احکام منل محبوب ترین خیز کاترہ شپہ اوروٹچہ پہ دے فکر اوغم کنس وچہ خرنائے بہ کہ دے
علاج پہ ذریعہ دامریضان جبرشتی اود اللہ اورسول سرکہ بہ دخلقرحقیقی تعلق پیداشی
خدا ای پاک دے فکر مند اوغین قرکی نہ کہ مریضانو حال نبکارہ کوی چہ درنیا بہ عزا و خاصکر
پہ مدینہ منورہ کنس داسے زور مرضی کری درجہ نہ رسیدلی دتیان ارسلیان دوچہ پھوٹکی
کنس کہ ڈوندن امکان نہ ووپاٹے شوئے دامریضان اوسنی نہ رو بلکہ کہ دوی پورونو نیکو نو کہ

موسیٰ علیہ السلام پہ شفا خانہ کنیں سرہ کد اخلید و ارد ہفہ ک حکیم منلو نہ ہر صحت نہ دو موئش
 نو دھنوی د قیان اولاد چہ تاسخہ ستاد دارو ک سکود پارہ شفا کرکے .. خرنگ اسید کیدے شی
 چہ دوئی بہ جورشی او پہ محبت الہی بہ سرشارشی۔ کدوی پلرونو بہ چہ موسیٰ حکیم نہ تورات
 واوردیدے نو پہ مخ طیارہ جورہ نسخہ کنیں بہ دوی خاورے خزے کدے کرے ادل بدل بہ ے کورہ
 ادپے بہ پویدے چہ دا پہ غوراد فکر سرہ جور تورات او پہ تکلیف سرہ مرتب شوے نسخہ کہ
 بدلشی نو پہ طاعے ک فائدے بہ نقصان او کی خور دا ے طبیعت و چہ علاج پہ خیل حال پوسینود
 اودائے لاختہ کوئے چہ پہ خیلے دوقئی یاسرہ کپوے پہ نادائی بہ دوی کچیلو ملکر و نسخہ مخ کا دو
 او مونا فو نہ ے وے چہ جی ستاسو علاج دیر فائدے مند دے دیر کن ارہ بہ کحضرت
 ک زمانے کچود یا نو حضرت نہ وے چہ جی ستاد راتلو پہ بارہ کنیں خور پہ تورات کنیں محکمن دینا
 شوے دہ او مونز خور بہ ستاسو کد راتلو ک پارہ دعا کا نے کوئے پہ دے خبرو بہ دوئی ک
 خیلو ملکر و ک طرف نہ زورے ہر شو خراخر ک مسلمانا نو نسخہ ک خیل صداقت ک پارہ شہ دیل
 ہم فکروری رو کچود یا نو عالما نو کد رز نے وجہ داوہ چہ کہ مسلمانان پہ دے خبرشی چہ پہ
 تورات کنیں کحضرت پہ بارہ کنیں محکمن دینا شتہ نو بیا بہ ک قیامت پہ روح مونز خدای نہ
 خہ جواب کو دگر یا کہ کشان کچود یا ک مسلمانان خبر نہ کی نو دا خبرہ بہ پتہ پاتے شی او صبالہ
 بہ خدای ہم مونز نہ نشی دیلے چہ تاسو دے قرآن او محمد او نہ مانہ ادپے نہ پوہیری چہ
 خدای کھربیت اربکارہ نہ باخبر دے

تاسو چنے طمع اسید و نہ ارد دنیا پہ چوند کنیں ارزو کان راجہ کرکے ارد حضرت
 صلے اللہ علیہ وسلم ک زمانے ک مؤمنان و ک امید و نو سرہ ے کیدے چہ دے دوارو پہ کور کنیں
 ثمرہ مناسبت دے ہنوی خور سلپا نو او ددق مریضانو پہ علاج ہم ستری نہ دو او مونز ک

موتی تو دے سرے، سرنگی، غول خلی، دے علاج غم او طعہ ہم ۔۔۔ نہ لرز او کہہ دے نہ دی
 نوکتیر شوی ژوند روز نا چہ اُچوڑی چہ تا سوپے معاملہ کنیں ثمرہ مال عزت
 نصیحت، محبت، تصنیف، تبلیغ کرے دے او محکمیں ستا سوخہ خیال دے دے مونا نو طعہ ذکر
 یو خور دے دے پارہ دے چہ دایو دیان اوس دے قابل نہ دی چہ علاج قبول کی او مونا
 شی او بل دے عرض دے پارہ چہ خون طعہ پی غول محو بلے شی دے خلق مسلمانیدل مومان
 کیدل خون دے چونکہ مطلب او کوزی موز دے دے پارہ هر ممکن کوشش او کو او کہہ دے ادنو بلکہ
 خون طعہ صرف مال دولت جاہ و جلال، جائیداد و نو خون او دے تیرد مومانو پہ مینہ کنیں
 بہ خفا نہ رشتہ نہ دی بلکہ دے طرف دنیاوی طعہ خاوندان نوری ہنہ بہ خون تعلقدار
 شی اے خدا یہ خون پہ زرہ کنیں دیکھو مومانو سے طعہ پیدا کرے۔ امین

وَمِنْهُمْ اِمِّيُّونَ لَا يَتْلُمُونَ الْكِتٰبَ اِلَّا اَمَانِي وَاِنْ هُمْ اِلَّا يَظُنُّوْنَ قَوْلُ

اور بعض آدمی نہ ایمان دی چہ پہ انسانی کتاب نہ پڑھیں ارنہ لری مکر تھے ارنہ دی دوی مکرمان کوئی ہیں عذاب دے

لَّذِيْنَ يَكْتُمُوْنَ الْكِتٰبَ بِاَيْدِيْهِمْ ثُمَّ يَقُوْلُوْنَ هٰذَا مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ

دے پارہ دے ہنہ کسانو چہ پھیل لاس (دکان) کتاب لیکے ارمیا والی چہ دایکے کتاب خدا ہی دے

لِيَشْهَرُوْا بِهٖ ثُمَّ اَقْلِيْلًا قَوْلُ لَھُمْ مَّا كُنْتُمْ اِيْدِيْھِمْ وَوَيْلٌ لَّھُمْ مِّمَّا يَكْسِبُوْنَ

اور غرض داری چہ کہ خلق نہ پیچے تک و اخلاقی عذاب دے دوی دے پارہ دے ہنہ خیر لکھو بہ رجہ ارنہ ہنہ مال چہ چہ دے دے۔

بھو دیان مریضان موروٹی روحانی مریضان دو حکیم خدا ہی دے دوی دے قول مرض قصہ شروع
 کریدے دے دوی دے پھر نو ہنہ نافرمانی و انعامات ناشکری دے دوی ظاہر پرستی، غلام طبیعتی ناراستی
 بیان شرے،

اوس قوم بھو دیان خلق چہ کہ حضرت محمد صلی اللہ علیہ وسلم پہ زمانہ کنیں و دے ہنوی

دلالت دہ شمع بیانیہ کی اور ان تقسیم یوازے پہ چھو دیا تو کہیں نہ دو۔ بلکہ پہر یو قوم کہیں ہم
دعہ دہ شمع خلق دی امیان او عالمان د کوم قوم امیان او عالمان چہ دے درجہ تہ اور رسی
لکہ دہیود یا نوچہ دو نوہفہ ذلیلہ شی خوارشی ملک وطن پاتے نشی د قوت قرار دہرامو متحق مشی
اسیان د خیلے نا پوہتی پہ رجہ ہمیشہ ظاہری خبرو تہ کوری اریوازے پہ دے کہیں پہ پور
دیر رخبرو منلو سرہ خان د خدای نہ دہر شہ حقدار کر خوی علم خور رسک نہ وی صوف خورش
اعتقادی اور ذرہ دسو سے لوی ددے اسیان د رجہ ذلیلہ..... خبر و تفصیل مخکنیں رازی غیہ
کن دہی عالمان خلق چہ امیان پہ مکنز تقداد پہ یوہ لارہ دران اودنی نودوی د خیلے انسانیت د
پارہ چہ خونیز بہ امیان خلق ملازہ ہم کوی پیسہ بہ ہم را کوی داسیان د پارہ دھنوی د کشو
کمانو نو او دسو سو د پارہ پہ انسانی کتاب کہیں مسئلے لتول شروع کی اودہ خلقو نہ یو
خواتہ شایا شے اخلی او بل خواتہ پیسہ اخلی اسیان د قوم چہ دی چہ دی ہم بیکارشی او
عالم زرہ یا ما زغہ دی چہ دی ہم ایمان فروش شی نو ددے انجیام ویل دے تباہی دہ
ہلاکت دے مایوس العلاج دہ ذلت اود خاری دہ

نن داسیان نو اد خاص کرد پختنو داسیان نو حال اود کوری کلہ دمنہب دجمہوریت
د چنگونو، یے انصاف، ارض و نو نو تر لکینو نہ چک یوے دلنہ حال کوی ادکلہ د ویدانت
د فلسفہ داہنے نامکن العمل د عمر پر یخ شترے خبرے پہ لپیترن غوندے مجاہد قوم
کہیں دہر پید اکوی اوہہ یوہ خیلہ دھی خبرہ ورنہ د کلام الہی نہ لویہ بنکاری شوک عالم خو
د مخالف شی سرورلہ ماقوی۔ بائیکاٹ و رسرہ کوی مخبر اوسی ای۔ دی یے ثابستوی دغہ
وجہ دہ چہ آرام طلبی عالمان دیر نہ دیر د یو چہر اما مان وی ددے اسیان نو تائید کوی
یو طرف تہ پہ دہ درے جلسو کہیں پہ شمولیت دس مولانا شی او بل طرف تہ ددہ د پیسو

خاطر ہم ادھی امیان خوکرم نہ دی جو نئی عالمان دے خدای د قران پہ مطالبو
 پو یہ کہی چہ قران دہ نظام باطل دشمن دے پہ دے کنیں وطنی نظام باطل او
 اجنبی نظام باطل یو برابر دے کہ پہ مستقبل قریب کنیں د نظام باطل چلو کے یواز
 ہندوستانیان یا مسلمانان جو زمین کی او پہ نظام کنیں د قرانی نظام دے دخل نہ وو
 لکہ چہ د جمہوری ملکوں عمل موثر تہ دا خبرہ خبی نو د امیانو سرہ د عالمانو شمولیت
 تو کومہ حدہ قابل تعریف دے ددوی د غہ ایتو نہ کوم چہ د امیانو د فروش اعتقادو
 پہ ثبوت کنیں بار بار اور دے شی . دا ترکومہ پورے د عالم شان دے . پہ دے
 ہر عالم لہ غور پکار دے ۔

علامہ اقبال

جلال بادشاہی ہو کہ جمہوری مت شاہو
 جدا ہو دین سیاست سو فوراہ جاتی ہو نیگری

پہ ہندوستان کنیں د علماء دھے تخت نیکو نو تہ اذ کوری چہ دھے نظیر دھے وطن علما
 نشی در کولے او پہ دھے عمل اذ ک . حضرت سید احمد شہید مولانا شاہ اسماعیل شہید
 پہ ہندوستان کنیں ہندو سیاسی او د تنظیم جہاد نہ دک تخت یک جو رکریے وو چہ دھند
 ہسے عالمگیریت او د اسے جامعیت بیان دے لید لے شرے دوی پہ ہندوستان کنیں د
 مذہب جوش ، د سر فرشتی جفا بہ ، سیاسی بیداری پیدا کریے وہ او مطلب جہاد
 او احیاء خلافت دو ، چیلگری یا جمہوری ناپاک حکومت قائم کول ددوی عرض نہ وو
 پہ ۱۲۴۲ھ کنیں سرحدی قبیلو امیرانو خانانو ، ہندوستانی مجاہدینو ، علما واد
 مشائخو بالاتفاق ددے پلاس کنیں لاس در کریے وو . دے اصام وو باقاعدہ بیت المال

دو دُر کو لکھا اور عشر شرعی نظام دو۔ دوی پشاور اغشتہ دو باقاعدہ اسلامی حکومت
 دو خوب بعض خیانت گرا و خدا راں دد سے اسلامی نظام حکومت مخالف شو اوپہ
 ۱۲۴۷ مطابق ۱۸۳۰ کتب سید صاحب اور شاہ اسمعیل صاحب پہ بالا کو تہ
 ہزارہ کتب شہیدان شو۔

دو علما و شان دادے چہ کہ مغربی تعلیم یافتہ دِلندن او ماسکونہ متاثر دی
 اور ہفتے خائے غوندے قانون پہ ہندوستان کتب قائم و عوامی نوعالمان دے دے دے
 او مدیہ سرہ خیل صحبت بنکارہ کی اور قرآن دلفاؤ کوشش دے کوی۔ امیانولہ دے
 صلی نہ را اور باسی دعلما و تبلیغی اور جہادی کارنامے دخیل دستور العمل کری فی ادبی
 دمعاف دی خما فریو عرض ووزیات بہ زیات پوید وکی پوہیری۔

وَقَالُوا لَنْ تَمَسَّ النَّارُ إِلَّا أَيَّامًا مَّعْدُودَةً قُلْ أَتُحَدِّثُكُمْ عِنْدَ اللَّهِ عَهْدًا

اور کہہ دے ہرگز نہ مس نہ کی سوزنہ اور ہرگز روزے پہ شمار اور دایہ ورتہ ای ہی چہ ایات شریعت و عہد

فَلَنْ يَخْلِفَ اللَّهُ عَهْدَهُ أَمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ۚ بَلَىٰ مَنْ

چہ پہ یحییٰ کتب خدای خلاف نہ کوی اور کہ پہ خدای باندے داسے دایہ خبری تری چہ تا سر پہ نہ پوہیری خبری اصل پہ کتب دے

كَسَبَ سَيِّئَةً وَأَحَاطَتْ بِهِ خَطِيئَتُهُ فَأُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

چارہ کی اور کہ اولنا ہونہ تر چہ پیرہ شولہ اور خوک چہ دی دوی بہ پہ اور کتب دی اور دی بہ دہیشہ دپارہ دی

امیانولہ ادبی عذاب نہ دخالصید و دپارہ دکان نہ یوہ مسئلہ جو رہ کرے دے
 چہ ہیود یان دپیغیرانو اولاد دے اور پیغیرانو اولاد کہ دیر کناہ سکارشی بت پرستی
 نوہم دوی بہ پہ روزہ کتب دہیشہ دپارہ نہ وی اور کہ چہ دی نو کو حے روزے چہ
 دوی دسختی عبادت کرے و دپیر نہ دپیر بہ دے بہ سزا کتب شہ روزے دجنت د

ما
 تفسیر سورہ بقرہ

داخلیہ وادحقدا رکید و د پاره او د کناہ نہ د صفای د پاره پہ دوزخ کنی وی
بیا به جنت ته زی کو یا خاندان اولسل او د پیغمبرانو پہ دوی کنی جو پیدل ددوی
پہ خیال کنی د عذاب نہ د خلاصید و در لجه ده -

قرآن شریف ددے مسئلے دیو نکتہ امیان او دے دلیل خبرے کوئی والی ادبیان
کوی چه قانون قدرت داسے دے چه هرچک پکنا کنی د و ب شی او یو د پخته په هم د کناہ
نہ پچ نشی نو داسے خلق به د همیشه د پاره پہ دوزخ کنی وی ، خاندانی معتبری او د
پیغمبری نسب دده د نجات در لجه نشی جو پیدلے ، د سخی په عبادت سره شرک
اد شه چه ظلم عظیم دے - د حضرت محمد صلی الله علیه وسلم د پیغمبری په نه منلو سره
بل ظلم اد شه په عیسی علیه السلام باندے چه کوم الزامات هیو دیا نو لکولیدی په مریم
علیها السلام چه کوم بختا نو نه دوی تری دی دادا سے کنا هونہ دی چه ددوی په یو دینته
کنی پاک والے پاتے نه شه اخر په کوم قانون او په کوم دلیل به دوی د جنت د تلو حقدار
حقدار جو پیری ، د اصرون ارزوده ارکان دے - یوه خبره ددوی د خلاصی کیدے
شی چه خدای ورسره خه لیکل دعد دے قید کرے دے چه خیر د هیو دیا نو که تا سو
هر خه چه کوی تا سو جنتیان بی - نو دایوه خبره ده ، خو خدای پاک داسے وعدے کله
کوی دهنه وعد د خلاف قانون خرنای کیدے شی نو که امیان هیو دیا ن دا خبره کوی
چه موثر سق دا د خدای دعد د ده نو داسرا سر په خدای الزام دے او دروغ د

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ أَجْرُهُمْ عِنْدَ خَالِدِينَ

او کومو خلقتو چه ایمان راوړه او عملونه خه د ارکین نو د اکسان به جنتیان وی او دوی به بهشت په جنت کنی وی

اوپر پڑھیں گاری کوئی، ادا داونہ خورونگی مریضان مری۔ علاج کوئی اور ہیز کوئی
 ہمیشہ دروغ جو راہ تندی رست دی۔ کہ مریض بہ دنیا کیں روزانہ دا خبرہ دینو اور مریض
 کہ دینہ انکار نہ کو وچہ دروغ او ناروغہ کہ قانون صحت کہ منلو نہ منلو بہ وجہ کیڑی
 نو مریض نہ کہ دینہ ہم انکار نہ دی کول پکار، چہ گناہ کار او چہ گناہ کہ خدا پی قانون بہ
 منلو جو پڑی او خد مومن کیڑی او چہ خوک کہ خدا ای پاک کہ قانون خلاف کوی نو بہ
 روحانی مرض کیں گرفتاریزی او چہ کہ دے قانون تعمیل کوی نوروغ جو روی روحانی
 مریضان کہ کہ مرض علاج بہ روحانی کتاب کیں تلاش کی او بہ ہفہ عمل او کی اضرک
 خیر و نو نہ پڑھیں او کی نو بیبا صحت موندے شی لیکن چہ روح تر روح خلاف کوی او
 پڑھیں نہ کوی نو انجام بہ عے روحانی ملک اد ابدی روزی، کہ دے مخالف چہ خوک
 قانون الہی منی روحانی صحت بہ بیبا موی دلہ بہ ہم روحانی خوشالی لری او بہ آخرت
 کیں بہ ہم ابدی جنتی دی، روحانی خبرے جو بہ روزانہ جو نہ کیں مریض لیدے
 شو خوک مریض روحانی توتہ کہ کارشے او دے۔ خدا یہ! خوک روحانی جو نہ طرون
 نہ توجہ پیدا کرے۔ امین

وَإِذَا خَذُ نَامِيتَانِ بَنَى إِسْرَآئِيلَ لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ وَبِالْوَالِدَيْنِ

اوپر کہ چہ مریض دینی اسرائیل نہ کہ دے وعدہ واعثہ چہ تاسو بہ عبادت نہ کوئی کہ خدا ای نہ کہ پچا او مورو پلا رستی بہ

إِحْسَانًا وَزِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا وَ

بہ کوی۔ کہ خیر او بیبا نو مسکینا نو سہ ہم او خلقوتہ بہ خوبے خبرے کوی او

أَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِّنْكُمْ وَأَنتُمْ مُّعْرِضُونَ

مورخ بہ باقاعدہ اور دیری زکوٰۃ نہ در کوی خوبیا تاسو چہ او کہ زکوٰۃ نہ دلش شو چہ او کہ مریض اور شعا عادت خوک کہ دینے نہ

دخدائی قانون دوه اصولی سبقونه دی اول خو هغه کار و نندوی چه دهنه په عمل سره په
 عمل کوونکی کښن خه اخلاق او ذاتی کمال پیدا کیدی دویم هغه چه کوم د خاری جرنه د اصلاح
 او د قومیت د قیام سبب وی په اول کښن دوه قسمه شاخونه دی یو د خدای تعظیم اولیې
 بیانول دی چه هغه په لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ کښن بیان شو چه ښه د خدای نه چه هغه مخونږ خالق
 رازق ارب دے د بل چا مری توب یعنی د بل چا قانون، دواچه، خلاف شرع احکام مه منی په
 دے سره د منعم حقیقی الله شکر په ادا شوه اوس دویم شاخه داده چه مجازی احسان کوونکی
 هم مخونږ د احسان مستحق دی چه هغه مخونږ موراو پلار دی او دمور پلار په خاطر د مور په سلسله
 کښن خپلوان او د پلار په سلسله کښن خپلوان هم قابل د عزت دی او لړ اړه دانه بلکه د
 تمدنی جوند د پاره په یتیمانو، مسکینانو رحم ادمه بانی کول هم مخونږ فرض دی که خاندانی
 یتیمان او مسکینان وی خړ دوه خبره د هغوی د امداد د پاره پیدا شوه او که غیر خاندانی
 دی نو د اسلامی خپلو په وجه د دوی سره امداد ضروری دے۔

یتیم هغه نابالغ دے چه پلار نه دی او مسکین هغه غریب دے چه دومره مال ورسره نه
 دی چه په هغه د کواة فرض کیږی که دے روغ دی او که بیمار او میا یو دیر عام اخلاقی حکم دے
 چه د هغه چا سره مخونږ خبره کوی هغوی له دنیوی اراخرو تعلیم ورکوی د ناکارو کارو نه
 ښه په نزمه سره سم کوی۔ تر یو مخونږ چا نه مه نیسی کوک لورکې مه جوړیږی اوس تفصیل شروع
 کیږی چه د خدای د عبادت کو د طریق دی اول موخه کول دی په دے کښن خدای نه سوالونه
 هغه نه د خپلو گناهونو په باره کښن جبرل ارمعانی غوښتل داروحانی او بدنی عبادت دو
 ورپس د مالی عبادت په باره کښن حکم دے چه مال د اخلق دے د کواة ورکوی د مال چه دینی ادم په
 زړه کښن مخونږ دی چه تر سود د مال قربان نه کی نو د ده د اموختون داسه معلومیږی چه د

اسانتیا اؤنه خرس په وجه کیری اوز کؤت به هم بیتانو، مسکینا نوله ورکوی، مورپلار او
 خیلوان پالل خود هر پری دکی انسان اخلاقی او فطری خواهش دے دموخه اوز کؤت په جزئیاً
 کین به فرق وی اصولاً طول ددین خبرے یو شان وی، نو بھو د یا نود اعدے د موسیٰ
 علیه السلام سره او کړے خوچه یو خوروزے تیرے شوے نوخه کوروجه بزخلق په دے
 کلک پاتے شه او دیر خلق نا فرمان شه او خدای پاک وائی چه بھو دیان خاندانی هم
 دغیته وعده خلاف را غلیدی. گو یا حضرت صلے الله علیه وسلم ته د بھو د یا نولر
 خاص د خلاف وعدگی مرض خودے شی چه که دوی ستا سره وعده اوکی اود هغه نه خلاف
 اوکی نوخه عجیبه خبره نه ده.

وَإِذَا أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ لَاسْفِكُونَ دِمَاءَكُمْ وَلَا تَخْرِجُونَ أَنْفُسَكُمْ

او یاد که هغه دخت چه سرخو لتا سره دا وعده اخیسته ده چه تا سره به دیول دین نه بیروی اونه به خپل کزوری غیبتی

مِنْ دِيَارِكُمْ ثُمَّ أَقْرَرْتُمْ وَأَنْتُمْ تُشْهَدُونَ ۚ ثُمَّ أَنْتُمْ هَؤُلَاءِ تَقْتُلُونَ

کودین نه ارباسی نو تا سره پدے اقرار اړکه ادا سوارس هم دامنې بیا هم تا سره وعده کوکو دجبه

أَنْفُسَكُمْ وَتُخْرِجُونَ فِرْقَانَكُمْ مِنْ دِيَارِهِمْ تَظْهَرُونَ عَلَيْهِم بِالْإِثْمِ وَالْعُدَاوَانِ

یو بل اړکوزوری چله به تا سره کړن نه اړکه ادا سوره دظالمو امداد کاوو په گناه او په ظلم کین

وَإِنْ يَأْتِوكُمُ اسْرِي تَقْدَرُ عَلَيْهِمْ وَهُوَ مُحَرَّمٌ عَلَيْكُمْ إِخْرَاجُهُمْ أَفَتُؤْمِنُونَ

اړکه ستاسو داجلار دغه منظر مان به کچا وینون پلاس کین را غله نو د خپله قامی په محاطه تا سره په پیسو خلاص کړ او دا ددین ددین ددین ددین

بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَتَكْفُرُ وَبِبَعْضٍ فَمَا جَزَاءُ مَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ مِنْكُمْ إِلَّا

نو تا سره کین ددین او بعضی نه منی کړا به کسانو سزا

خِزْيٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرَدُّونَ إِلَى أَشَدِّ الْعَذَابِ ۗ وَمَا لِلَّهِ بِغَافِلٍ

په دنیا کین دلت ارنلای ده اړه قیامت کین به سخت عذاب ته بوتل شی او خدای به غایبه

عَمَّا تَعْمَلُونَ ۚ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ اشْتَرَوُا الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ ۖ

ستاسو د عملون نه نه دے واپ اصل کنس هغه کسان دی چه دنیوی چون داغشته اداخرت پر بخورده

فَلَا يَخَفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ ۚ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ ۚ

پس کم به نه شی ددوی نه عذاب اونه به ددوی مدت ادرک نه شی

دوی ته درے حکمون نه وواول داچه قتل مد کوئی دوپه داچه کزوری به کنه ددوی نه
مه او باسی دریم داچه ددوی د قوم ثوک گرفتارشی نو په فدی به د پیسودے دے راخلا
کری یی اسرا نیلواول اودیم حکمونه مانه اوده دریم حکم په منلو کنس به په دیر شوق
سوره حصه اغشتونکی وو.

په اصل کنس قصه داسه ده چه په مدینه کنس دننه دوه قومونه دواووس
ادبل خزرج وو اددوی په کور کنس سخت دشمنی دے بلکه کله به دوه جنگونه هم کول دغه
دمدینی په اطرافو کنس دجهو دودوه قومونه اوسیده یونی قریظه ادبل یی نصیر پدی
کنس دینی قریظه و سوره د اوس دوستی ده ادر خزرج ادر دینی نصیر دوستی ده اوجینک
کنس به هر یو دوست دخپل دوست ملکر تیا کوله او په هر یو به چه مصیبت راغ نو ورسه
به دوستان هم درپد رشو ادر په دے معامله کنس به دوی د خپلو دوستانو په قتل او شر
توب کنس شریک وو. خو چه دینی قریظه ارنی نصیر نه به ثوک د اوس یا خزرج پیغ تید
شو نو بیا به هر یو جهودی نه لے دبله نه لے دسری د خلاصی نه پارک منبد کوله اودا جهوکی
به یی د خپلو دوستانو نه خلاصه و. ادا به دے ورته دے چه دجهو دیت په وجه داخوون
فرش دی چه مون دوی لتاسو نه خلاص کرو اوستاسو دوستی په لحاظ مون ستاسو
سک ددوی په قتل او شرلو کنس ستاسو ملگری یو.

یہ دے الیہ نو کیں دریم قسم یعنی چہ تمدنی (اخاری) چونکہ بہ خرنک تیروی بیانیبری۔ پہ خرنیزی
 دکروردیہ شرون توب ادیبا پے ظلم کیں دظالم امداد تمدنی چونکہ خرابوی۔ د قومیت مڑے
 پہ کمزورے شی اجتماعی طاقت پہ فناشی مخالفان بہ پتاسو حملہ اورشی اوستاسو دملک بہ
 بادشاہان شی، تاسو بہ ددے خون خرابے پہ وجہ محکومان اور غلامان شی ستاسو عزت اور
 ستاسو مذہب بہ ستاسو دلاس نہ لارشی۔ پیوریا نو خیل تمدن خراب کہ اور دے نتیجہ شو کہ چہ
 ن پہ ہن وٹن کیں داسید و دپارہ جائے نہ موی دامتدانی چونکہ دہودی خراب شد اور دے
 پہ خوار ولیل اور غلام لامذہب درندہ شد نو دا قانون دمسلمان ہم فخر کوگی نہ دمسلمان
 چہ خیل تمدن ددینہ ہم زیات خراب کہ نو خوار اور دلیل، د مغربیا نو نقال، دشمن کا نو
 پہ مزدورشی فخر کوگی اسلامی اور انسانی عزت پہ بل خرسوئے چور شد۔ کومہ رسوائی اور
 ذلت دے چہ ن مسلمان سچہ نہ بنکاری پہ موزن کیں بعض خلق دارسوائی اور غلامی لڑے کول
 غزالی خود دے مرض چہ کوم سبب دے پہ ہن فکر نہ کوی ارل ہن سبب پہ خہ علاج لڑے کول
 پکاری چہ اخلاق پیداشی اور انفرادی اصلاح اورشی، دینی اور مذہبی تعلیم اورشی دمسلمان د
 دینچہ اور کونجے حفاظت پہ یو بل داخلہ شی نو بیابہ قتل خو قتل دے چہ ترخ خبرے یہ نہ وی
 اوشرون توب بہ خرنک پہ مسلمان دالی کیں اورشی خرموز دلیونی نشان دد اکثر ادھیم نہ
 تختہ داصلی علاج پہ حقیقت نہ پوہیز و ددارو پوتلے ما تو دہستپال پہ کو تو اور لگوو۔ حکیم
 نہ پوزہ اور غوک پریکو۔ وایہ پی دے نفرت پیداکو لو بہ تہ چور شد؟ ستا نا پوہہ کنڈک کہ
 خہ عارضی حکومت داخل اور پیا پہ جارہ کیں پچیلو کیں جنگو نہ شروع کی نوشج تہ بہ دمرک
 ہم ضرورت پاتے نہ شی غنہ غنہ مڑے درمک بہ دشمن خانو خوراک شی دغلامی نہ کو کہ کونجے راہنا
 مڑنکے ددینہ خبر دے چہ ددوئی پہ برکت غلامان پہ خرو لو کیں دوئی تقسیم کرہ کلہ دھند

ملکری ادکله دپیرنگی ملکری دوی جور شو شوک جاپان راولی اد شوک روس سره لوزونه
 کوی داد غلامی نه خلاصول دی که مالک بدلول دی دخدای دپاره قران قول تکه
 تکه ادکهری پچپله په عمل کوی دکلاو دکلاو داندو د خارپو په چوونو او محلو کین دخلقوتی
 مذهبی دقول قران دمنلو انتظام ادکئی . هله به دسواپی دلت او غلامی نه خلاص
 شئ داستاسو نموندی کوشش فرمودیان هم کوی چه امریکه له پیسے قرض ورکی دوستی
 ورک پیداکی بیا چه خه روزی تیری شی هغوی یی د وطن نه ادشری وای رگ شئی مودار
 دخدای حکم نه منو نکو خونز سمخه ستاسو خا ئ نشته . بیا په فلسطین کین دبل دوست
 په امداد دزور وطن خواهش اوکی خوع دبدنه نیغ شئی اد پدی ملک تنای کی
 واپه بعض قران عمل کول او په بعض عمل نه کول د دنیا پر مسترعات دے او
 دنیا پرست به په دے طریقہ په دنیا ادا اخرت کین دذلت او خوارگی نه دچا په مدت
 خان خلاص نه کی ددوی مددکاره بادشاه شئی جوریدے یوکه بادشاهی اد صرف
 یوکه بادشاهی ده چه دالله بادشاهی ده ددے رسوایی د لرے کولو اختیار لری او
 دهغه علاج قول قران منل دی

فیل و نه او دهغه حقیقت

دجیود یا نوا اعمال ادخونز خویو نه په کور کین خه دیر مناسبت لری مونز پچپله خو
 خپل خلق و جنو د هغوی مال خورو په هغوی بیکارو نه کوو په سود سودا بیا دری تال
 کوو دکوپاو کندهرو نه دوی شرو په دے معاملہ کین خونز دعتو عتو مال اداو او
 غریبا نو سم خکاره خکاره قوکی دی ، شوک بد معاش کوو شوک بے گناه مجرمان کوو شوک
 شوک مخبران بنکاره کوو خوراک سکاکی په بند دوسلام کلام درسه نه کوو خوسه ددے

حُوتِک دازرہ دے چہ حُوتِک دوا واجب القتل شری وئی دے دمل چا غلامان نہ دی پا دا
 مطلب چہ دوی دے کہ غلام کوی، کہ مزدوری کوی نو یوازے حُوتِک دے کوی چہ یہ موثر ددوی قتل را
 دے ددوی مال خورل رادی، د لور خور یہ ددے کوئیدن کنس موثر لہ تر روپی اغشتل
 رادی نو ددوی دا د باد شامی دوا دے دے حُوتِک سخته نہ وی عقل خدے دے عقلند
 دخیلو غریبونا پویو خد متکا رو نہ خیل حُان پہ پچی کنس او پہ سیرہ کنس بیت ساقی اربل
 ورنہ منکاره کوی پر دے سلسله کنس چہ حُوتِک قیدی نو کو یا هغه غازی شی جیهادشی لیدی
 شی، مولانا شی، سیاست دان شی، علامه شی، دے هم دے هم پچیل قید لوی کوی او خلق هم دے
 دے تناسف کوی چہ دے دوسرے قید تیر کہ او چہ بیاسوک دوی را خلاص کوی نو دھنے وزارت
 اداقتد اقریف کنی کوی یا قید نہ ادا قید نہ خلاص حُوتِک دجہاد آخری منزل دے ادا
 قید نہ پہ رہایی کنس یا پہ قید تیر لو کنس دجہود یا نو هے دجہودیت پہ شان دھند ستانی
 والی حذب بہ کار کوی اولیں کہ د قیدی کورنی چوند او کوری دجیل خانے ژوند او کوری
 چہ باہر تشریف رازی ادا دے کارستانی او کوری نو پوی بہ شی چہ دداسے سری قید ثمر
 قابل تشریف دے او پہ خلاص کنس یر ثمر دے ثواب دے کہ بالفرض د قید نہ رہائی قابل
 تشریف هم شی نو ددینہ علامه نورے قرانی، اخلاقی، اسلامی او مذہبی خبرے ثمر دے منل
 شی؟ ادا کہ نہ شی منل لکہ چہ دا حقیقت دے نو پدے بعض کتاب منلو او پہ بعض کتاب نہ
 منلو باندے د حقیقی علامه نہ د خلاصید لو امید کوئی خدا ای دے موثر پہ دے پویہ کری
 چہ صرف قید نہ حُوتِک دجہاد آخری منزل نہ دے پہ کورنی چوند کنس د شیطان د قید
 نہ خلاص پہ عاجز الوظم نہ کول دھنوی نہ اودھنوی دمال دولت عزت نہ جائزہ فائدہ
 اغشتل پکار دی چہ پہ قول قرآن عمل اوشی نو بیا نہ د شیطان ادا ظالم بادشاہ نہ خلاص

اوشی کنی نو مالکان بہ بدل شی او غلامی بہ پاتے شی

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَقَفَّيْنَا مِنْ بَعْدِهِ بِالْسُلُوكِ آتَيْنَا عِيسَى

یہ تحقیق سن (سناسودراہمنائی دربارہ) موزی سرتی لہ کتاب (رکوع) رزادیا پرلہ پس رسولان راتلہ ارموزہ دہیم

ابْنَ مَرْيَمَ الْيَسْبُتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدُسِ أَفَكُلَّمَا جَاءَهُمْ رَسُولٌ

خوی عیسی لہ روحانی در کیمہ او مختار سو کہ بہ روح القدس سرہ ایاداستا سوعادت کچہ ہک تاسو بخور سر

يَمْلَأُ قُلُوبَهُمْ أَنْفُسُكُمْ اسْتَكْبَرْتُمْ فَفَرِقْنَا بَيْنَكُمْ وَفَرِيقًا تَقْتُلُونَ

ستاد خواہش نہ خلاف وینا ادکی نو تاسو یو تو کیمہ دہ روغ جن کوی ادبل تو کیمہ و وحی

وَقَالُوا قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ لَعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَقَلِيلًا مِمَّا يُؤْمِنُونَ

اویہ بہ دوی چہ مخزن بہ زرو نو غلافہ دی بلکہ ددوی د کفر بہ وجہ پنی د خدای لعنت د پس پدی کینا بخارار دکی

یہ ہا انسان کین یو عملی قوت دے ادبل علمی طاقت دے بہ تیار وایتو نو کین د خدای مثل

اودہخہ احکام مثل ددے دوو قسمو نو تفصیل وو بہ دے ایتو نو کین بیان کیری چہ دنی استر

علی او علمی دواپہ طاقتو نہ فنا شویدی او سرہ ددے چہ تپوس تراوکی نو وائی چہ مونہ د

خدای دوستان یو پس یو تو درخ بہ دوزخ کین یو بیا بہ ہمیشہ بہ جنت کین یو او حال دادے

چہ دخیل خاندان د پیغمبرا نو سرہ ددوی داسلوک وو چہ خرک بہ دوی دروغین کول او توک

بہ دوی وجہ دداسے خلقو نہ دحضرت محمد صلی اللہ علیہ وسلم بہ بارہ کین چہ حقہ کشتا

کیری نو داغو خہ دومرہ عجیبہ خبرہ نہ دہ دمسلی علیہ السلام تورات دوی نہ مانہ بیا داسلسلہ

د پیغمبری بندہ نہ دہ دیر پیغمبران د تورات بہ و عطا کیں راغلہ او دنی اسرا یلو پچاندان

کین آخری نبی حضرت عیسی علیہ السلام راغ دعیسی علیہ السلام سرہ کافی نیکارہ معجزہ

دے خونی اسرائیل کو دیکھنے ازیلی بن بختے پہ وجہ دے سرہ ہم ہما او کرہ لکہ چہ خرنگ
باغیان اوسے نشان کوی چہ درہ تکذیب او کہ او پچپل خیال دے قتل کرہ کو یاد ارواحی
مریضان نہ حکیم منی او نہ ے علاہ منی نو دروی دروغ والی خہ امکان پاتے شہ
دروہ القدس نہ مراد جبرائیل دے دے دھنی سخہ راتلونکے وو نو چونکہ دحضرت عیسیٰ
چونکہ پیرزیات پہ خط کہیں وو نو دراول نہ دعیسیٰ علیہ السلام حفاظت جسمانی ارواحی روحانی
دوارہ بہ جبرائیل علیہ السلام کول داتے تائید وو۔

دخیلو پیغمبرانوسرہ دروی حالت بیان شہ اوس چہ ہیود یاں کوم سلوک دحضرت
صلی اللہ علیہ وسلم سرہ کوی ہخہ بیانیہ بی قرآن شریف دروی ہخہ سرکشی او دپیغمبرانو
نہ نافرمانی بیان کرے اوداسے مضامین بنکارہ کرہ چہ دھیو ویا نو سخہ دے جواب نہ
وو نو بیایہ ے دے چہ موثر قرآن حکم نہ منو چہ خونی پہ زور نو کہیں تورات چک پرورت دے
او د پاسہ پہ سم غلاف دے وبل و عظام نصیحت د پادہ پہ کہیں کائے نیستہ پہ اصل کہیں وی
د تورات سرہ محبت بنکارہ کوی او کو یا در بل کتاب حاجت نہ گزری خدا ہی پاک والی چہ
د تورات سرہ دروی مینہ ہم بنکارہ دہ او دروی د خاندانی پیغمبرانو چہ دوی کوم عزت کرے
دے ہخہ ہم معلوم دے دوی کہ قرآن نہ منی نو داپی یو چہ چہ دروی پہ زور نو باندے
زنگر نہ دی پہ دوی د خدا ای لعنت دے پہ دے کہیں دروی د بد عملو پہ وجہ د قبولیت
مادہ نہ دہ پاتے شوے او پہ دے کہیں منو کی لکری۔

وَلَمَّا جَاءَهُمْ كِتَابٌ مِّنْ عِندِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمْ وَكَانُوا

ارہم ککہ چہ راعہ دروی سخن قرآن د طرف د خدا ہی نہ چہ تصدیق کارو دھن کتابو چہ دوی سخہ وو اردے ہمدیانو

مِّنْ قَبْلُ يُسْتَفْهِمُونَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا أَفَلَمَّا جَاءَهُمْ مَا هُمْ فِي كُفْرِهِمْ فَلَعَنَهُ

پہ محمد پہ نہ نامہ پہ کا فزا خبرے کارو چہ ہخہ منی محمد راعہ او دروی انجیل چہ دا ہخہ دے دروی برانکارا د کہ پس لعنت

اللَّهُ عَلَى الْكَافِرِينَ ۝ يَسْمَا شَتْرَؤَاهِ أَنْفُسَهُمْ أَنْ يَكْفُرُوا إِيْمَا أَنْزَلَ

کہ خدای پہ کافرانوں نے، بد دے ہنہ شتر جو خر س کرہ دوی پٹ بانہے نفسو خیل (ہفتہ) جگہ اور کہ بیزانین

اللَّهُ بَغْيًا أَنْ يَنْزِلَ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ فَبَاؤُوا

کہ بغاوت چہ ولے خدای نازل ری کتاب پہ خیلہ خرخہ پہ چا بند کہ بانہے پس کرتا رشو دوی

بِغَضَبٍ عَلَى غَضَبٍ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ مُهِينٌ ۝

پہ برغنو عذابو نو اور کہ پارہ کہ کافرانو عذاب سکر نک دے

دایوہ تاریخی قصہ دہ، مجت نصر چہ شمام اد بیت المقدس تباہ کرہ اد بنی اسرائیلو چہ د
ع بو نہ بل حائے دامن بیانہ موتد کہ نو عمر بو تہیے ہجرت او کہ دہیود و عالما فو تہ معلوم وہ
چہ اخری خاترا النبیین بہ پہ ذات الخلل د کھورو پہ ملک کنس پید اکبر ری او بیانہ مدینے
تہ ہجرت کوی دوی چہ راتلہ راتلہ نو یثرب یعنی مدینے تہ راعلہ دلہ شہ مودہ خودوئی
دیر لپشان سرہ اوسین خر پہ دے کنس دے عرب اولاد، اوس، خزرج، چہ د ملک سبا
اوسید وکی دو مدینے تہ راعلہ او پہ یهود یا نو غالب شو چہ یهود یا ن مظلومان او کزوری شو
نودوئی بہ مجبور اد اسے د عاکولہ چہ اے خدا ایہ د اخری پہ امداد مو فو د دے کافرانو نہ
خلاص کرے کافرانو بہ پدے حیرانیا کولہ چہ داسے اخری فی ثوک دے؟ نو یهود یا نو بہ
د دے اخری فی علاج، فحی نخانے خرے، سل کالہ دا جنگلہ وود یارب اولاد ہم دودہ دے شہ
اوس او خزرج اد دہیود و دہم دودہ دے شوے بنی نصیر اد بنی قریظہ چہ حضرت مدینے تہ
ہجرت کا دو نو پد غہ رو خر کنس د اوس او د خزرج یو لویہ جنگ او شہ چہ دھے نوم یوم البقا
وو، یعنی د قیامت رو، حضرت صلے اللہ علیہ وسلم چہ دہجرت تہ پس د دوی سرہ خبرے اکر
نوا دس، او خزرج، مسلمانان شو اد یهود یا ن مخالف وو، اوس، او خزرج انصار جو ر شو دے

انصارو بہ دے یہود یا نوثہ دے چہ داخوستا سوہفہ نبی دے چہ تاسو بہ ددہ دراتلو و پارہ
 دعا کا گئے کوئے اوس یے تاسو دے نہ منی نو دوری بہ دے چہ داہفہ نہ دے او بہ اصل کینس خبر ہ
 داوہ چہ پہ عربو باندے ددوی دارو مرہ لوئے آخری نبی سود نہ وو د الغمت او فضل ددوی
 پہ خیل خاندان سود وو دے یہود یا نو یو خو خیل نبیان نہ مثل ادبل دا چہ حضرت محمد
 صلی اللہ علیہ وسلم ہم او نہ مانہ ددے کف پہ وجہ بہ دوی لہ ہفہ عذاب و د کیدے شہی پہ کوم
 کینس چہ ددوی ذلت غرض دے د جنت د تلو کہ پارہ صفائی نہ دہ، دای ذلت امیز عذاب
 دے چہ کہ فرا نو د پارہ بہ وی ۔

وَإِذْ أَقْبَلَ لَهُمُ امْنُوا بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ وَقَالُوا آلِهَتُنَا كَأَلِهَتِهِمْ وَلَهُمْ عِزٌّ مَتَىٰ

اوپہ ادو پلے شہی دوی تہ چہ ایمان رادری پہ ہفہ قرآن چہ نال شریعہ خدای نہ نو دوری دای چہ سو بن خو خیل کتاب منو اردو تہ

بِمَا وَرَّاءَهُ وَهُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَهُمْ قُلْ فَلِمَ تَقْتُلُونَ أَنْبِيَاءَ

سوانہ منو حال دادے چہ قرآن ددوی د کتاب بقدر حق کوی درتہ ادوایہ (محمد) چہ نو تاسو دہ فکری پیغمبر علیہ

اللَّهُ مِنْ قَبْلُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

کہ تاسو مومنان دے

دا دہیو دو یو کہ بھانہ وہ چہ مومن خرقہات منو، نوئے کتاب قرآن خلد امنو، خدای پاک
 ددے عذر ددوہ جواب کوی یو خو دا چہ پہ قرآن او تورات کینس اختلاف نشنہ دین خو دادم
 نہ تر محمد پورے یو دے کہ خہ لای فردعی کے زیاتے وی نو دایہ وی اصولا دین یو دے۔ نو کہ
 تورات منی نو قرآن بہ خبر و منی بلہ دا چہ تاسو تورات ہم نہ منی خکہ چہ پہ تورات کینس خو
 د پیغمبرانو د عزت حکم دے او تاسو ہفہ وجہ نو تاسو تورات خرنای امانہ پس ثابتہ مشوہ
 چہ تاسو تورات نہ منی او نہ قرآن منی۔ دا و امانت ددوی د پلارانو و خو حضرت د

یہودیان پہ دے خبر و خوشالہ و ایمان را و پرل دوی نش دژبے اقرار تہ دے چہ مومن تورات
منو یا الخیل منو او عمل دوی د ایمان د پارہ ہر دوی نہ کافرہ نو دولتہ خدا ی تعالیٰ د ایمان
بالتورات حقیقت ینکارہ کوی چہ نش ز بانی ایمان ایمان ندے بلکہ عمل پہ تورات نش
ضروری دے ۔

وَلَقَدْ جَاءَكُمْ مُوسَىٰ بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِن بَعْدِ وَأَنتُمْ ظَالِمُونَ

او یحییٰ موسیٰ تاسو تہ ینکارہ غے را و دے بیات سونج پہ خدا ی نبیوے و لیس دینہ انا سوطا لہان دوی

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُم

او چہ ہفہ دخت کنن چہ وا غشتہ مومن وعدہ لتا سونہ او پور تہ کہ ہتا سوطور غے چہ انبیئہ ہفہ کتاب چہ تہ تاسو کبریٰ

بِقُوَّةٍ وَاسْمِعُوا قُلُوبًا سَمِعْنَا وَأُشْرِبُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْعِجْلَ

کلک او واوروی نرا و دے دوی چہ را و رین ہ مومن انا فرا می ارکون موزہ او سکونے شہر و پورہ زہر و دوی کبریٰ

يَكْفُرْهُمْ قُلُوبُ بِلِسَانٍ يَأْمُرُكُمْ بِهِ إِيمَانُكُمْ إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ

پہ سبب کفر او رایہ ورتہ اے محمد چہ ہد دے ہفہ شی چہ حکم کوی تاسو تہ ایمان سنا سونکہ تاسو ایمان را دوی

دہیود و د طرف نہ دا عذر کیدے شہ چہ مومن کہ پیغمبران و جلی دی نو مومن دہنوی نہ
مجنے نہ دے لیدے پدیو چہ دے عذر جواب کیڑی چہ موسیٰ علیہ السلام تاسو تہ
تومرہ دیرے مجزے غے دے نو پکار دا و چہ تاسو د واحد خدا ی عبادت کوے خرتاسو
د واحد خدا ی پہ خاے، ہیلہ، د سخی عبادت شروع کہ او چہ ستا سوا اصلاح دہر و دغہ
پہ اچتو لو او شوہ نو تاسو پہ ظاہر د غے دیرے خوامیان را و رکہ لپان پہ زرہ کنت تاسو
ازکار کا واد د انکار وجہ د سخی محبت دو دغہ ستا سو ہفہ پہ تورات ایمان رو تاسو بہ د
زان نہ خان خلا صوی ایا ایمان دینہ وائی ؟ دا قصہ ہم کہ حضرت صلوات اللہ علیہ وسلم

دَرمَا نَیْهُو دِیَا نُو نَہ دَدَے دَ پَارَہِ بَیْآنِیْکِی چَہ اَوَّلِدُ سِرِّ لَایْمِیہ چَہ دَ پِلَا دِرَانُو مُدَا حَالِ دُو سَیْہ
نَ غَرْمَانِی اِرَا نَکَلَا عَادَتِ دَے -

قُلْ اِنْ كَانَتْ لَكُمْ اِلٰهٌ اِلَّا خِرَۃٌ عِنْدَ اللّٰهِ خَالِصَةً مِّنْ دُوْنِ النَّاسِ

اورایہ تہ محمد کہ دَاخِرَتِ خِرَشَالِی یوازے مناسو کہ پارہ وی اور نور خلق محمد ص دی

فَمَتُّوْا الْمَوْتَ اِنْ کُنتُمْ صٰدِقِیْنَ ۝ وَلَنْ یَّتِمَّنُوْهُ اَبَدًا اِمْا قَدَّمْتُ اَیْدِیْہِمْ

نُو دَمرای خواہش اوکئی کہ تاسو رشتنی بیی - او هرگز بہ دری دمرک خواہش ارنہ کی کوچ دَعْلُو نُو بَد و خیلو نہ

وَاللّٰهُ عَلِیْمٌ بِالظّٰلِمِیْنَ ۝ وَلَنَجْذِہُنَّمْ اَحْرَصَ النَّاسِ عَلٰی حَیٰوِہٖ ۖ وَمِنَ

اِحْدَاۤی عَالَمِ دَے پَظَالَمَانُو باندے اور خراہ مخراہ بہ ندری پہ چونند درینا خریصان بیاسوی اور بعض

الَّذِیْنَ اَشْرَکُوْا یُوَدُّ اَحَدُہُمْ لَوْ یُعَمَّرَ اَلْفَ سَنَہٗ وَّمَا ہُوَ بِمَرْحُوْمٍ مِّنْ

شَرِکَانِ خُودَا خراہش لری چہ کاش دوئی ز رکلتی دی اور حال دادے چہ پہ ز رکلتی بہ دری دَ

اَلْعَذَابِ اَنْ یُّعَمَّرَ ۖ وَاللّٰهُ بَصِیْرٌۢ بِمَا یَعْمَلُوْنَ ۝

عذاب نہ خلاص نہ شی اور خدا وی بینارے پہ عملو نو کردوی باندے

یھود یان پچیلے لفظی زبانی ایمانداری، پہ خاندان کنس پہ دیو دیغیر انورا تلور دیرناز کوئی

دواد دوی داخوردت نہ کانرہ چہ کنے دوی لہ سوا آدوی دہودیت نہ پہ قرآن شریف

ایمان داو دل کنے ہم خاروری دی پدے ایتو نو کنس دوی تہ خودے شی چہ هرکله تاسو

خاں تہ نیکان وایی نو کو یا دَاخِرَتِ قُولے خوشالے ستاسو د پارہ شوے اودَاخِرَتِ

خوشالی بہ ہلہ دی چہ دادنیوی چونند خلاص شی نوراحی چہ مباہلہ اوکو یینے داسے اووایو

چہ کہ یھود پہ حقہ دی نودوی د چوندی پاتے شی اوکہ حضرت پہ حق دی نو حضرت دے

چونندے پاتے شی یھود یا نو مہلت اوغو منتہ اوپہ کورکنس نے جو کہ اوکرہ چہ موبن پہ

ناحقہ یو اویقینی دے چه مونہ بہ پہ دے مباہلہ کنیں مرکہ شواو د دنیا دا خرک چوندا بہ
 رانہ پاتے شی بہ دے وجہ هخوی مباہلہ او نکرہ بلہ دا ورثہ معلوم دے چه یو خو بہ مرکہ ش
 ادبل مونہ کوم خہ کارونہ کپی دی چه کینے پس دمرک نہ بہ مونہ پر خر شالہ شو خر عذاب
 بہ وی اوصونہ بہ یو، نوروی دمرک سوال پہ دے وجہ ہم نہ کاوو۔ دھیدو دیا نوامشرکا
 حرص دے درج نہ رسید لے دو چه دوی بہ دے چه ارمان دے کہ خونہ عی زرکالہ دے چه
 پہ جو نل کنیں مریہ د عذاب نہ خلاص یو حال دادے چه ہیر عی باندے ٹوک د
 عذاب نہ نہ خلاصیری۔

دمرک سوال جائز نہ دے خر ٹوک چه د آخرت شوق لری یاد ایمان د حفاظت
 سوال کوی نو داجائز دی نو ہیدو دیا نو تہ دمرک سوال کو لو د پارہ ویلے شی چه د آخرت
 د فضا حاصلہ کری بہ ہیدو دواسے رعب و وجہ داکلمہ دے د جوئے نہ نہ او سیکہ چه ہید
 نہ پہ دے لفظ دیلو سورہ مرکہ نشو نو د حضرت صلی اللہ علیہ وسلم ہیدو دیا نو د لفظ
 پہ ڈہ نشو ویع . د اہم یوکہ معجزہ دے۔

وَلَمَّا جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِّنْ عِندِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمْ بَيِّنَاتٍ مِّنْ

اؤہ کلہ چه دوی سچہ پیغمبر محمد راغ د خدای د طرف ناچہ تصدیق کا د دوی د کتا لوئے لڑا وین دولو یو تو لگی د

الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ كِتَابَ اللَّهِ وَرَأَوْا ظُهُورَهُمْ كَانَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ۝

کتابیانو نہ د خدای کتاب درست د مشاکا نو خپلو نہ (یعنی عمل او نہ کہ) کو یا دوی بالکل علم نہ لری

وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُو الشَّيَاطِينُ عَلَىٰ مُلْكٍ سُلَيْمٍ وَمَا كَفَرَ سُلَيْمٌ

دوی تابعداری او کرہ د هغه درم غوچه شیطانانو نسخہ درو بہ بادشاہی د سلیمان کنیں او حال د او وجہ سلیمان (یعنی شیطانانو) کو نہ وین

وَلَكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ السِّحْرَ وَمَا أُنْزِلَ عَلَىٰ

خو کہ داکفر دوشیطانان کا فزان و وجہ خلقو تہ دے جادو خر او د هغه خبر و تابعداری بہ دے کولہ چه پہ

الْمَلَائِكَةُ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَمَارُوتَ وَمَا يَعْلَمِينَ مِنْ أَحَدٍ حَتَّى يَقُولَا

دو ملائکہ پہ بابل کہیں تاروت ماروت دے پہ یو ہاروت اوہل اروت دو اودے ملائکہ پہ چھا نہ جادو نہ خود نرے پہ ورثہ ہاروت

إِنَّمَا هُنَّ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ

پہ خور و جہم یو امتحان دے ہسے نہ چہ تاسو کا نران شی پس زردہ بہ کرم دری ہفتہ جادو نہ خا و ند پہ مینج کہیں

وَزَوْجِهِ وَمَا هُمْ بِضَارِّينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَيَتَعَلَّمُونَ

کدھابی کد پارہ وواو حال دا ووجہ جادو رہے کد خدائی حکم نہ خا رر رسو نیکہ در ارزدہ کولوبہ دری

مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرَاهُ مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ

ہفتہ جادو چہ خا رر رسو وری نہ اولفہ نہ رسولہ ادری پدے یو پدہ جادو چا زردہ کپو نوپہ آخرت کہیں نہ

مِنْ خَلْقٍ وَلَكِنَّ مَاشَرَا بِهِ أَنْفُسُهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ وَلَوْ أَنَّهُمْ

برخہ نہ ری ادیشکہ بد دے ہفتہ شی چہ پہ ہفتہ کہیں دری خیل خان رر کوی ارمان دے چہ دری یو پدہ ادکہ دوئی

أَمَنُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

ایمان دار دے دے او خدا پرستی کرم دے نو کد خدای سخی پہ دری خہ بدلہ موند دے خوکہ دری عقل لورے

پہ یو زمانہ کہیں پہ بابل نوم بنسا کہیں کد جادو پیر زور وواو خلق پہ معجزہ اوسر کہیں

شکیان شوی وواو دغہ وجہ وچہ جادو کر پہ خلقو کہیں دیرا تیار یان وواو ددوی

خبرہ بہ خلقو منلہ، خدای پاک دپیغبار و دساحرا کد جادو دمعجزے پہ مینج کہیں د

فرق د پارہ پہ بابل کہیں یودوہ ملائکہ را اولیہ لے چہ دوئی خلقو نہ کد جادو بدی بیان

کری او خلق کد جادو نہ خلاص کی، کدوی مثال دہفتہ عالم ایشان شہ لکہ چہ جاہلانہ

نہ والی چہ کوری داعیہ کد کفر کلے مہ وایی، مثلاً چہ دوزخ م قبول دے نوپہ اذادی م

بیاموندے" پہ دے کلمات کہن باندے اصولی او فروئی بحث دا عالم پدے خاطر کوی چہ

دھاروت ماروت فتنہ

داسے کہے نہ والی دغسے ملائکو خلقوتہ دجاد و اصولی او فروعی خبرے او بنودے چہ خیال
کوی جاد و زده نہ کئی، پدے عمل او نہ کئی خلقوتہ چہ د معلوم شہ چہ داملائکے خود جاد
بدی بنکارہ کوی نو دوی تہ بہ جاد و ورزی حکم بہ دجاد و بدی والی نورازی چہ جاد و تہ
پدے بھانہ زده کو چہ موئن ستاسونہ جاد و حکم زده کو چہ دجاد و او د معجزہ پدے
کنس موئن فرق او کو۔ ملائکو بہ ور تہ پدے نیت دا خبرہ او خود چہ جاد و کر بہ جاد و
سرہ یوہ دا خبرہ کوی چہ د خرے خاوند پدے مینچ کس جلالی را ولی خو ہنوی جدائی نہ شی
راوستہ حکم چہ مختار حقیقی فرخداے دے

دے ملائکو د و عطا یو بل مثال او گوری کہ نن روئے یوسرے یو فلسفی سخن لاریشی او د
ہنہ نوے یا زہ فلسفہ پدے بھانہ زده کری چہ بہ اسلام ترک اعتراض کوی نوزہ بہ دہ
جواب کوم اوس دا عالم دے سری تہ نصیحت کوی چہ کورہ ورہ فلسفہ مہ زده کوہ ہسے نہ چہ
تہ بہ کنس خراب شے دا داسے علم دے چہ بہ دے کنس کم خلق د نقصان نہ بچ کیری خ و ا
سرے وعدہ او کی او فلسفی ور تہ فلسفہ او والی اوس کہ دے طالب د فلسفہ نہ پدے خائے د
فائدے نقصان او کہ نو پدے کنس د محکم خہ جرم دے ہنہ خو پدے نیت تعلیم ور کرے وو
چہ د شکونو نہ خلاص شی۔

دغسے ملائکو بہ دغے زده کونکو تہ او دے چہ موئن دا علم حکم زده کرے دے چہ تاسوتہ
دا بنکارہ کو چہ معجزہ یو قابل تعریف شے دے د یو صالح پیغمبر نہ پدے حقیقت کنس خلا
عادت خہ فائدہ مند کار صادریری او جاد و خود نظر فرق دی چل ول دی خہ مشتاقی
د وظیفہ او محنتونو اثر وی بے مطلبہ عونندے کاروی کہ تاسودا زده کرے نو پتاسو کنس

د صبر طاق نشته. پتا سو شیطان دیر غالب ده. شرارت نه انسانی طبیعت نه دیر مائل دی نو تا سو به په خلعت د قائد په چه معجزه او منی او د جادو نه په شئی نقصان او کی او شرارت به په جادو کولو شروع کئی خو دوی به وعده او کړه او ملائکو به دوی ته تعلیم وړ په دے کښ به اکثر خو د سمی او معجزه په فرق پو به نشو خو بعض به خلاف وعده کی او کړه او د دنیا شهرت یا عزت به په په خلاف عادت کار کولو سره د خلقو نه حاصل کړه لوی مقبر به شو او د آخرت هغه خدا ئی رضا به دوی پر لیبوده دا دیر به په عقلی وه چه پدغه زمانه کښ کیده او هیو دیان به دے کښ پیش پیش او د قورات نه دو کړان وو. او په اصل کښ دا هم هغه خلق وو چه د سلیمان علیه السلام په باد شاهه کښ به په هم دا شیطانی جادو کار و او چه سلیمان علیه السلام د فات شه نو بیایه دکا ته د جادو نسبت او که چه دا د سلیمان علیه السلام باد شاهی په جادو چلیده. حال دا وو چه سلیمان پیغمبر وو او جادو کول کف وو او یو پیغمبر څرنگ کف کولے شی

خلاصه دا ده چه د یهود یا نهر شیطانی کار خوږ وو خو قورات او موسی یا قران او محمد

صلی الله علیه وسلم سره نه لکید

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقُولُوا رَاعِنَا وَقُولُوا انْظُرْنَا وَاسْمَعُوا وَلِلْكَافِرِينَ

ای هغه خلقو چه تا سوا ایمان راوړیدے تا سولفظ راعنا وایي بلکه لفظ را انظر دایي او ادري ارد پار د کا فرائز

عَذَابُ الْيَوْمِ هَآيَا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَلَا الْمَشْرِكِينَ أَنْ يُنَزَّلَ

عذاب دردناک ده نه غواړی کا فرائز د اهل کتاب نه او نه مشرکان چه پتا سو نازله شی

عَلَيْكُمْ مِنْ خَيْرٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَاللَّهُ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ

خه خبره له طرف د خدا ئی نه او خدا ئی خاص کوی په مهر بانی څخه س هغه څوک چه غواړی ادا الله ښارند کولو د نضر

مسلمانان ددے قسم لب اخلاق نکتہ چینیو ید یا نو نہ خدای منہ کوی اد ددوی مجلسی شرارت
 ورتہ ینکاره کوی چه یدود یان دحضرت په مجلس کین هم دخیل شرارت نه نه منہ کیبری
 په مجلس کین به ئے دا کلمه ویله چه یار رسول "داعینا" په ظاهر کین خود ددے معنی داده چه
 رسول لوبه موفقه واد اوک، خوین رعایت اوک دا خبره دانه بیاد وایه غر په اصل کین دوی
 به پدے لفظ کین دحضرت صلی الله علیه وسلم بے عزتی کوله چه ددے نه به دوی مطلبی
 شپنکه اغشته چه مسلمانان په دے پو به شو نو دوی هیود و ته دا خبره او ویله چه تاسو د اراعینا
 غوندے لفظ وایه وایی نو هیود و جواب اوک چه دالفظ خو تاسو هم وایی نو که موفقه او دے نو کو
 یله خبره ده په دے وجه خدای پاک مسلمانان ددے نه منہ کوی چه تاسو د هیود و سره په
 داسے لفظو نو ویلو کین مشابحت مکوی چه په هغه کین د رسول د بے عزتی احتمال وی بلکه صفا
 د ا نظر تالفظ وایی چه ددے بله معنی سواد انتظار نه نشته.

او بیا خدای پاک مسلمانانو ته د مشکانو او د اهل کتاب دشمنی ینکاره کوی چه ددوی
 تابعداری حکه مکوی چه دوی دانه غواری چه تاسو ته د خیرا وری، پیغمبری یو لوی خیر
 وودام ددوی پتاسو ندی سود د غنسه بله قسم خیر دوی پتاسو نه سود کوی نو دداسے
 بے سوده توم په تابعداری کین تاسو غلطی مه کوی او د خیر مالک خدای دے د هغه خوخه
 ده چه چاله خیر وړ کوی نو هغه له خیر وړ کوی..... هغه دیر د لوی فضل خاوند

مَا نَنْسِيْ مِنْ اٰيَةٍ اَوْ نُنسِيْهَا نَاْتٍ بِخَيْرٍ مِّنْهَا اَوْ مِثْلَهَا اَلَمْ تَعْلَمِ اَنَّ

کرامت چه موفقه منسوخ کویا هیر کو موفقه دالیت د خلقه د زور و نه نور الله او کو موفقه په غوره من مدینه یا پیل ددے نه پو هیو چه

اَللّٰهُ عَلٰی كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ اَلَمْ تَعْلَمِ اَنَّ اللّٰهَ لَهُ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ

خدای په هر خیز قادی دے اے نه پوهیږ ې ته چه بے شک د الله د باره بادشاهی د اسمانو نو

وَالْأَرْضِ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ

اوزمک ده او ستاسو د پاره به د الله نه څوک درست او مدد کار نشته

يهود يا نو به د هې قسم دشمني او شرارت نه کار اغشته دوی به مسلمانانو ته کله کله وې چې
ستاسو عجيبه وحی او شريعت د څويز تورات هم وحی او شريعت و و نو هغه قرآن منسوخ که
د د څه مطلب ؟ د خداي حکونه او شريعت څو يو شان نه بدلېد ونکي پکار دے او دا څه
لاشه کوے چې په قرآن کيس هم نسخې شته ، خداي چې يو ايت منسوخ کوي نو اول به څه نه رالېږي
نو خداي پاک د دے اعتراضو نو جواب کوي يو خودا چې دا اعتراضات په حسد مېنډي
او هڅه دا چې د اېښخېرې څويز د خاندان نه اسماعيلي خاندان ته ولې لاره اوبل جواب دادے
چې که موږ يو توراتي حکم يا قرآني حکم منسوخ کوو يا دوسته کوو نو پدے کيس څويز غرض د
بنديگانو بھترې وي موږ د منسوخ حکم په نسبت څه يا د هغه په شان انسان بل حکم راولېږي
دا تبليغي د خداي د بے علمۍ په وجه نه دي بلکه انسان يو مريض دے حکيم خداي د دے مريض
حال ته کورې او د دے د حالات مناسب په نسخې کيس تبديلي کوي نسخې په اعتقاد يا توادخباراتو
کيس اتفاقاً نشته ، د تورات نسخې هم په اصولي خبرو کيس نه دے شوے ، پاتے شوا حکام په دے
کيس هم مثلاً عبادت کول ، بت پرستي نه کول صله رحمي ، عدل ، او انصاف کول ، ظلم او تکبر نه کول
دا قسم احکام هم منسوخ نه دي دا قسم احکام د قولو پيښېرانو د پاره ابدی دي پاتے شو فروعات
چې په يو دين کيس د زنا کار يو ه سزا او پېل دين کيس بله سزاشي ، د پاکي ناپاکۍ انداز دے
د قبلې بدلېدل په داسے قسم احکام کيس که د ملک او قوم په مناسب تبديلي اوشی نو دا
خبره به يو حکمانه طريقه تبليغ وي کورې که يو قوم د شرابو د پير عادي وي نو دے قوم ته
حکم کيږي چې شراب خو شراب دي چې د شراب ټول لوڅي کلا سونه منک او منکي مات کيږي

او حتمہ مدہ پس چہ د خلق و ذرہ نہ د شراب محبت لاری بیاد ورتہ دا او بیلشی چہ لوخو نہ
 چناہ نشته خیر دے لوخی پاک کئی اداستعال کو لے شی پدے قسم نسخ کین د خدای پ علم کین
 کوم فرق راغ د نسخ دغه قدر د حقیقت دے اودے نہ سوا اعتقادیات اخبار اوصاف
 احکام پ مین کین وادریل ادا اعتراض کول دیرہ بے اضافی دہ پدے مسئلہ کین د علماء
 اختلاف نشته ٹوک بالکل د نسخ پ قرآن کین قائل نہ دی ادا کوم الیتو نہ چہ داسے دیوبند نہ
 مخالف معلومیری د هخروی تطبیق کوی او ترک وائی چہ فسخ پ قرآن کین نشته بعض منسوخ
 الحکم دی لکه دکنہ د عدت اول اول یو کال دو بیاسلور میاشته اولس روزے شه کویا
 حکم منسوخ شه د بعضو الیتو نو تلاوت منسوخ دے ادا حکم پاتے دے لکه الشیخ و الشیخ
 اذ انبیاءاً رَجُّوْهُمَا " بعض الیتو نہ داسے هم ووجه د قول صحابه و ذرہ نہ خدای هیر کره
 یو صحابی بیان کوی چہ ما پ تھید و کین هغه خیل یاد سورت دے کوم چہ ما یاد کرے دو
 خواند بالکل هیر شه هغه داقص حضرت صلی الله علیه وسلم ته او کره حضرت اودے چ
 هغه منسوخ التلاوة دے او خوف د قولو نه هیر کرے شو دے . حضرت عائشه وائی
 چہ هغه دا ووجه "عَشْرَ رَضَعَاتٍ مَّحْلُومَاتٍ یَّرِضُنَّ" لیکن د دینه محکین اوستوا د محل بالکل
 هیر دے دا د ننسها پ باره کین ذکر دے پ دے باندے د اشک مکوی چہ داسے خربه دیرے
 خبر دے هیرے شوی وی ادا کلام به خه محفوظ پاتے وی حکه چہ دا خبر دے حکیم خدای مصلحتاً
 د حضرت پ زمانه کین کولے چہ حضرت وفات شه اوستی مکمله شوه نو بیاض قسم دیوخ
 هم کے زیاتے نہ دے شوے سوک چہ د نسخ نه انکار کوی د هغوی دلیل دادے چہ پ نسخ کین
 د جهت اتحاد ضروری دے ادا قرآنی نسخ کین جیتو نه جدا جدا دی پ دے وچه پ قرآنی
 احکام کین نسخ نشته وغیره

مَا أَنْزَلَ عَلَى الْمَلَائِكَةِ أَوْ مَا نَزَّلْنَاهُ كُنْ، بعض خطرات و عجیبہ تاویل نہ کری دی ستاسو دے
 پارہ منہ ہم دے معلوما تو ذریعہ دہ۔ یہ مَا أَنْزَلَ کُنْ دَا مَا نَفِیہ دے یعنی نہ دے نازل شو
 د اللہ د طرف نہ یہ دو ملائکہ جادو پہ بآبل خار کین او کہ دے ملائکہ پچپلہ شہ زدہ کری
 دو او خلق رہ تو د اذہ کول نو دوی بہ ہلہ ورتہ بنودہ چہ د جادو انجام نہ دے درتہ بیان کچہ
 پہ جادو باندے پہ عمل سرہ سرے کا فر کیڑی او د تقدیر نہ پہ کین سرے منکر کی خیل خان یو
 مختار مستقل او کنڑی او د اکفر دے بھو د یان پہ خلک رواں وودوی تہ جادو د کمال خیر نبکارید
 پہ بابل کین دوی نہ دوی تہ نہ دے تو بے خیال راغ او نہ یے د خدا ای طرف تہ رجوع او کرہ
 جادو پہ جاہل قوم کین ہمیشہ یہ ترقی کین پاتے شویدے چہ اصلی علم راشی نو جادو بیبا
 نہ پاتے کیڑی وادہم پرستی او نادانی پوختہ تصور دے پہ ہندوستان کین ہم پہ
 جاہل قوم کین دے او د فالو نو، تو تکرور اوچہ شتہ۔ د اقولے خبرے د مسلمان د پارہ صنعت دی
 چھو د پہ دے حیران و وچہ جو بہ ترقی خود درجہ تہ رسیدے وہ چہ پیغبران پہ مونہ کین بادشا
 پہ مونہ کین د دنیا کو نعمت پہ مونہ کین نہ و د اٹھ چل او شہ چہ جو بہ ترقی پہ تنزل بدل
 مشوہ او جو بہ نبوت د اسمعیل خاندان تہ لالہ، مونہ در پی رخا ورے پہ سرگرو۔ نو
 خدا ای پاک دوی تہ جواب ورکوی چہ کہ مونہ پہ خیل قدرت سرہ دے یو قوم عرب پہ تنزل
 بدل کرو یا یو قوم بالکل رُک او ہیز کرد نو د مونہ پدے عرض کو وچہ ہفتہ تباہ شدہ قوم
 بے کارہ شوے دی او د ہفتہ نہ خہ یا د ہفتہ برابر بل یو قوم برس اقتدار کو کہ بنی اسرائیل تباہ
 شو نو عرب قوم د ہفتی جانشین شو چہ پہ دوی کین پہ سو نو بادشاہان او پہ لکھو نو
 حکیمان پیدا اکید وکی دی نو تاسو پہ خیل تنزل تہ تعجب مکوی۔ زہ پہ ہفتہ قادریہ دا
 تشریح د ناسخ پہ ذیل کین شویدے۔

أَمْ تَرِيدُونَ أَنْ تَسْأَلُوا رَسُولَكُمْ كَمَا سَأَلَ مُوسَى مِنْ قَبْلُ وَمَنْ

اے مسلمانانو! تم اسوہم دا ارادہ کوئی چہ تاسو کہیل رسول دا سے سوالو نہ اوکی خبر نالہ پوئو نہ دھنرم سارونہ پوئو را دچا

يَتَّبِعِلِ الْكَفْرَ بِالْإِيمَانِ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ۝ وَكَثِيرٌ

کہ ایمان پہ بدال کنیں کفر دا غشتہ نو دھنوی نہ نیغہ لارہ د کہ شوہ دوست کانری دیر

مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرُدُّوكُم مِّنْ بَعْدِ إِيمَانِكُمْ كُفَّارًا لَّحَسَدًا مِّنْ عِنْدِ

د اہل کتاب نہ چہ تاسو پس د ایمان نہ بیا کانری کی اودا دوری پہ زہر نو کنیں یوک کہنہ دہ

أَلْفُسِهِمْ مِّنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْحَقُّ فَاعْفُوا وَاصْفَحُوا حَتَّىٰ

کفی نو دوری تہ د اسلام حقہ بیت شکارہ دے تاسو دوری معاف کوئی۔ دوری چشم پوشی کوئی ترھے

يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرٍ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝

چہ خدا ای پچھلہ دوری فیصلہ اوکی بیشکہ اللہ پہ ہر شیز قادر دے

جیہو دیا نو بہ د حسد پہ وجہ سے دے چہ د حضرت صلی اللہ علیہ وسلم پہ پیغمبر
دوری علم لہ د مسلمانانو پہ زہر نو کنیں عجیبہ عجیبہ سوالات او شکوہ اچول اوسادہ
مسلمانانو بہ دغہ سوالو نہ بیا د حضرت نہ کول کلمہ بہ یے ورتہ دے چہ ہر کلمہ
لنہ کیدے شی نو دا حکم چہ سخت دے نو دادے سنہ شی او فلا نک دے پاتے شی کلمہ بہ
یے د سوالو نہ پیر کول چہ د دے حاے خزمے پہ کیدہ کنیں ہلک دے کہ جینی دہ
خدا ای پاک مسلمانان د دے قسم سوالو نہ منع کوئی اور تہ واپی چہ دا دجیہو دیا نو
عادت و وجہ د موسی علیہ السلام تہ بہ دوری سوالو نہ کول او د دے بے حایہ سوالو نو
پہ وجہ پہ ہنوی غضب را غلے وو۔ دا قسم سوالو نہ کف دے او مومن لہ پس د ایمان نہ
کفندی کول پکار۔ دجیہو دیا نو خردا مطلب دے چہ تاسو پہ خہ چل بیا ہن کف نہ بوزی

کلمہ بہ بھیو دیا نو کہ حضرت نہ پچیلہ سوالو نہ کول چه خرنای تورات پہ هیبر را کوز شوه
دے دغے و قرآن هم را کوز شی۔

مسلمانانو ته دے متعلق فی الحال دمعاً فی حکم و رکیزی او دجهاد متعلق ورتہ اشاره
کیزی چه که دا بھیو دمنع نہ شو نو خدای بہ ددوی د پاره بل انتظام او کی۔ چه مثلاً هغه
جهاد او د وطن نہ بشول وویا بہ هغوی جز یہ لکول وو۔

وَأَقِمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَمَا تُقَدِّمُوا لِأَنفُسِكُمْ مِنْ

او با قاعده موخه کوئی تاسو از زکوٰۃ و رکوی تاسو ادھش چه عینک لیکنی تاسو د پاره دفسونو خپلو د

خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ۝

د ښکله نہ بیا بہ مومی دا د خدای سخته ښښکه الله ستاسو په کارونو ښنا دے۔

دا د مخکے مضمون تته ده چه تاسو د چاشکی مزاج په شکونو کښ مه راژئ او پچیل ایما
مضبوط اوسئ او د آخرت د پاره طیارے کوی په بل فی عبادتو نو کښ د وتولو نه اعلی
موخه دے هغه ادا کوی او د مالی عبادت نه هم مه غافله کیزی۔ زکوٰۃ و رکوی او نور
ښکله هم کوی او د دے عملو نو اثر به په عالم مثال کښ موجود وی چه تاسو مروه شی
نوهنه به او وینئ۔

حسد حرام دے او حسد دے ته وائی چه د بل نه دے د اکمال لاریشی او په ما کښ د
راشی۔ غبطه جائزه ده چه هغه د هم کمال لوی خو په ما کښ دے هم راشی دے ته مناقشه
هم وائی او مجازا ورتنه حسد هم ویل شی۔

د دے آیت نه معلوم شوه چه مسلمانانو له قوله هغه خبرے او ردیل حرام دی په
کو موچه د مسلمانانو په عقیدې و کښ شک شبه پیدا کیزی او د غه وجه ده چه مسلمانانو

ہلکانو جینکولہ د پادریانو پہ مدرسو ہسپتالونو کبش چہ ہلکتہ ڈاچیل وعظام کیری۔
 سبق ویل یا ہلکتہ ملازمت کول یا دھنوی سرہ یہ دغہ سلسلہ کبش مدت کول حرام دی
 بلکہ یہ دے سرہ ڈا ایمان د تلو احتمال دے دغہ د ہند وانو بت پرستوسرہ ناستہ
 دلالہ دھنوی پہ لامذہبہ مجلسونو کبش پچیل شریکیدل یا پچیل زنانہ دھنوی سخن
 پر لیبندول دمسلمان نشان ندے نن لوے لیدران دھندوانو پہ رفاقت دیر خوشالہ دی
 بلکہ بعضو خو خیل زنانہ ہم پہ دغہ صحبتونو کبش پر لیبند دے دی اودغہ وجودہ چہ
 حوٰنر دنگونہ او عملونہ د پنی تافو ہسے شواو دھنوی اثررا باندے او شہ اودہ بجد
 ایمانکم کفاراً نظارے مونو وینو د خدا ی کلام ریشنتے دے دشمن کلہ دوست کیدے
 شی مسلمان دمسلمان نہ تختی اودہ کافر عیسائی چھودی او ہندوسرہ دوستی پیداکوی
 یہ دے کبش صفا د خدا ی د حکم نہ خلاف دے خدا یے پاک دے مسلمانانو نہ ہدایت اوکی
 پہ دے کبش صفا د خدا ی د حکم نہ خلاف دے خدا یے پاک دے مسلمانانو نہ ہدایت اوکی

وَقَالُوا لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ اِلَّا مَنْ كَانَ هُودًا اَوْ نَصَارًا تِلْكَ اٰمَاتُهُمْ

اور دے یہ دوی چہ ہاکز یہ داخل نشی جنت نہ مگر یوازے چھودی یا عیسایان دا خواہشونہ ددری ور

قُلْ مَا تَوْابَرَّهَاتُكُمْ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ۝ بَلٰى مَنْ اَسْلَمَ وَجْهَهُ

اورا یہ ور نہ لے پیغمبرہ واورکی دلیل خیل کہ تاسور شنائی بی خبرہ دادہ بلکہ نہ چاچہ گمان اور سپارہ

لِلّٰهِ وَهُوَ حَسْبٌ فَلَهُ اَجْرُهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ

خدا ی تداو خہ کارم او کہ نودہ د بارہ د خدا ی سخن بدلدہ نہ بہ یہ دوی دیرہ دی ار نہ بہ پنی دی

يَخْزَنُوْنَ ۝ وَقَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتِ النَّصَارٰى عَلٰى شَيْءٍ وَقَالَتِ

عم دی اورے بہ چھودی یا نو چہ د عیسایانو پچ دین ندے اورے بہ

النَّصْرَى لَيْسَتْ الْيَهُودُ عَلَى شَيْءٍ وَهُمْ يَتْلُونَ الْكِتَابَ كَذَلِكَ قَالَ الَّذِينَ

عیسایانوچہ دے یھودی دین ندے او حال دادے چہ دردی لولی کتاب (قرآن مجید) ہنارکے بہ دھندکے

لَا يَعْلَمُونَ مِثْلَ قَوْلِهِمْ قَالَ اللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فِيمَا كَانُوا

چہ نہ پویدے پشان دے دینا دے دردی او خدا یہ فیصلہ اوکے بہ منہ دے دردی کہیں دے قیامت پہ درخ پہ ہنغ خبر کہیں پہ

فِيهِ يَخْتَلِفُونَ

کو مو کہیں چہ دردی اختلاف کا در

د مذہبی خلق و الویہ غلطی دہا چہ دے دینا صداقت کو م چہ پہ قول و مذہبی دینو نو کہیں موجود
دے پچلو پچلو دے لو کہیں بنیادی او کو یا صداقت تباہ کوی اچھو دیان دای چہ صداقت
او حقانیت یوازے جوڑو پہ دے کہ کہیں دے کہ موڑو ہر جہہ کو و خیر دے خوچہ دے یو خاص
جندے خلق او داڑے دلا ندے یو نو بس دغہ صداقت دے دغہ دے عیسایانو خیال
دو دے جھگڑے خدا ی پاک پہ اصولی طور سے یو معیار بنکارا کوی او فیصلہ کوی او
بیادہرے دے صداقت پہ دے معیار وزن کیدے شے چہ کو مہ یوہ دے کہ ریشتنے دے
نہ ہرہ دے کہ ریشتنی کیدے شے نہ قولے دے پہ ناحقہ دی او دحق ناحق دے پارہ ضرور
خاص علامات او مخ پکار دی ہنغ خدا ی پاک داسے بیانی چہ صداقت خو پہ قول
دے لو کہیں دو لیکن دے لو دھنغ نہ مخ اگر خو۔ نوگو یا اصلتا دے پہ حقہ دے او عملا پہ دروغ
دی او س دے قول پہ یوہ لفظہ دجہ کید و طریقہ دادہ۔ چہ شوک پہ خان کہیں خدا پرستی
اونیک علی پید کی دے خدا ی قانون دے خان دے پارہ دے جو ند طریقہ او کو زوی نو بس دغہ دے کہ
ہر شوک چہ وی ہنغ بہ رشتیاوی او ہنغ صرف اسلام دے نو معیار دے صداقت دے پارہ
سرے، شے جاے خاندان وغیرہ نشو بلکہ خدا پرستی اونیک علی دے صداقت معیار دے

دا یوہ لویہ د فکر مسئلہ دہ مخزن اسلامی دے ہم دد ینہ نصیحت اعتنتی شی

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ مَنَعَ مَسْجِدَ اللَّهِ أَنْ يُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ وَسَعَىٰ فِي خَرَابِهَا

او شرک بہ وی دیر ظالم دہغه چاند چمنہ کوی خلق و جماعتو فرزند چہ مانکرے شی بد کین نوم د ختم اور شش کوئی خرابی د

أُولَٰئِكَ مَا كَانَ لَهُمْ أَنْ يَدْخُلُوهَا إِلَّا خَائِفِينَ ۚ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا

د جماعتو نو کین دہ خلقو لہ پکار و وجہ جماعتو فرزند داخلیدے مگر دنیا سے حالت کین چہ پدی کین خدا ترسی د ذکر و یاد د

خِزْيٌ وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ

کین رسوائی او یہ اخذت کین لوچ عذاب دے۔

د مذہبی دہ بازی دومرہ زور و وجہ ہرے دے خدای صاف پہ خیلہ عبادت خانہ کین کا ترہ

او نورے عبادت خانہ بہ دے و رانہ و لے دا د تعصب آخری درجہ وہ دا قسم واقعات د ہیو دیا نو

عیسایانو ادبیا د مشر کینو د عمر بو د لاس نہ شوی وی دانی چہ نجت نص بیت المقدس نورے

وو خزلے پے پکین اچولے دے پہ بیت المقدس کین ۲۰ یہودیان حلال کری دو پہ سترہ کین چہ

حضرت صلی اللہ علیہ وسلم سرہ دہماجرینو ا د کبے شریف زیارت نہ دے دے د پارہ رانہ نو د

ملک کا فرانو حضرت عمر دے تہ پرے خودہ ددے د مطلب و وجہ کویا دوی بیت الحرام و ران کہ

پہ عبادت کاھو نو کین د عبادت د پارہ د تلوا د دے چہ دیر پہ عاجزی او خاکساری

سترہ عبادت اوشی ہسے نہ چہ پہ عبادت کاھو نو کین شیلی و ہلے شی الاسونہ و ہلے شی

مجلسونہ پہ کین کیزی چر تہ عبادت خانے اوچر تہ داسے جے ادبی او کستائی موزتہ د ہیو دیا نو

عیسایانو اوشی کا نو ظلم او جے حد کا ظلم بنو دے شی چہ ہغہ دا دے چہ د جماعتو نو نہ خلق د عباد

نہ منع کول دو ادبل داچہ د عبادت کاھو نو جے عزتی پہ ہغہ کین مجلسونہ کول کپو نہ لکول

د ججے ہسے پہ زور چہ دھل دا دیر لوئے ظلم دے۔ بل داچہ دا د فلا نکو جماعت دے او داد

دا خود محمد صلی اللہ علیہ وسلم فرخندہ چہ خدای کوی نو هغه کوی نو خدا ای در لہ جواب ورکوی
 چہ تا سو بیت المقدس او کعبہ داسے مقامات مہ کنز کی چہ کنے ددوی بہ ذات کنس یا پدے
 خاص مقام کنس کنے خدای دے ادبل خائے نشته . بیت المقدس او کعبہ خدای پاک دے
 خیل علم پہ موجب ددے دے پارہ مخصوص کریدی چہ خلق و جماعتی یو دے یورنگی راشی
 او پہ تبدیلی کنس دامطلب و وچہ ایا بیت المقدس تہ عبادت دے کرم جذبے ماتحت و و کوم
 خلق چہ بیت المقدس تہ دے بیت المقدس پہ خاطر موخے کوی او پہ دے مخصوص مقام کنس
 دے خدای خدای مئی نو هغوی بہ کعبہ طرف تہ مخ نہ کنی او کوم خلق چہ دامقامات خان لہ چہ
 دے خدای حکم نہ دومرہ اہم نہ کنز کی نو هغوی بہ دے تبدیلی پہ حکم سرہ کعبہ نہ او کنز کی گویا
 دے خدای حکم او دے بیت المقدس پہ مینہ کنس چہ کوم فرق دے هغه معلومول دے تبدیلی قبلہ چہ
 ۵۰ مشرق او مغرب دغسے جنوب او شمال خرقول دے خدای دے فراخ علم دے لاندے دی مونز
 بہ دے خدای دے حکم تعمیل کوو مشرق او مغرب تہ بہ نکور و مسئلہ دہ چہ کہ چاہ پہ تیارہ کنز پہ
 خائے دے کعبہ دے کوشش نہ پس بل طرف تہ موخے او کہ نوموخن بہ یے اوشی خونز عبادت دے
 خدای دے پارہ دے کعبہ خونز دے عبادت کو لو او یک جعتی نخندہ خلاصہ دادہ چہ خدای
 دے اطراف دے مکان نہ او دے قسم داسے خصوصیت نہ پاک دے ہر کہ چہ دے خدای خدای
 خصوصیت پہ بیت المقدس او کعبہ غوندے خائے کنس نشته نو دے نہ بہ بل کوم پاک
 زیارت دی چہ مونز ہلہ خیل دے مطلبیو نو رک غوندے اورو او دے یقین کوو چہ خیل دے
 بیبری بہ دلہ را ابا سو کہ هغه خدای ہر خائے وی نو احرادہ پہ بیلما حہ حالت کنس کد
 او سندلہ پہ لاس خونز پہ قبر نو کنز زید ل خہ معنی لری خوک نشته چہ پدے غور او کی
 او بیا دے جہالت دے سبیلاب پہ بارہ کنس خہ کاد او کی ؟ دے بابا کافو نوی دے خیل کنی دے

دیارہ ددے پہ بارہ کنیں کہ دیر خہ وائی اعتبار ورلہ نشتنہ، نیم حکیم خلق و جی خو خیل خان
ساتی دے نیم حکیم خطرہ جان، نیم خطرہ ایمان، مقولہ خو صیجہ جورہ دہ تاسو وینی چہ دتو حید
پہ باغ کنیں خنک تیزے سیلے چلیزی

وَقَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحَنَ ثَلَاثُ لَمَّا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ

اورے ہم دوی چم خدای اولاد دلی پاک دے خدای ددینہ ہلکہ ددہ دیارہ قول ہفہ خیز دہ دی چہ اسمان و ارض کہ کن

لَهُ قَانِتُونَ ۚ بِيَدِ يَعْ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا

قول ددہ تا بعد ار دی ہفہ عجیبہ پیدا کر کے د اسمان و ارض کے دے ارچہ خدای ہکار کولار غواہی چہ

يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ

ارشہ نو ہفہ فزرا ارشی

ددے الیت نہ اوس د عیسا یا نو د فاسد و خیالات و شروع شد د عیسا یا نو دا عقیدہ وہ چہ
عیسے علیہ السلام د خدای خوئے دے دا عقیدہ د عیسے علیہ السلام پہ چون کنیں د عیسا یا نو
نہ وہ عیسیٰ علیہ السلام د محبت نہ خدای نہ "آب" پلار ویلے دے نادان عیسا یا نو ددینہ
ظاہری پلار و اغشتہ او عیسیٰ یے د خدای خوئے کہ ددے عقیدے تردید پہ خہ عجیبہ دلیل نو
سرہ کیری چہ سبحانہ، بچوری را وریل خو پہ ممکن تو حیوانا تو، نباتا تو کنیں کیدے شی خدای
پاک خو ددے نہ پاک دے، بل د بچورو نہ دا عرض دی چہ پہ خہ سخت کنیں پکار راشی نو ہفہ
خو ہم پہ خدای نہ رازی۔ لہ ما فی السموات والارض اسمان و ارض کہ دہ خہ پہ ملکیت کنیں دی او
قول ہفہ خہ ددہ ملکیت دے چہ پہ دے دوار و کنیں دی عیسیٰ خو ہم ددوی پہ مینے کنیں دے نو
دے یے ہم ملوک شد او پلار او خوئے خو کم از کم یو شان پکار و کہ خدای مالک دی نو چہ عیسیٰ
علیہ السلام ہم مالک وے او ہفہ ملوک دے، بل دیا یے السموات والارض خدای اسمان و ارض

زمکہ پیدا کرے دے اوس عیسیٰ چہ دوی ورتہ د خدا ای زوی والی ده پکین کومہ تکرہ پید ا
 کریدہ مکہ زیاتہ لکھ دیرہ ہر خہ چہ وی الحقیقت خود ا دے چہ ہنہ ہر ندی جور کری
 خلورم اذ اقصیٰ امرا خدا ای بے د خہ ظاہری سبب و نو نہ ہر کار کو لے شی۔ وایی عیسیٰ
 کین ہم خہ داسے قدرت شتہ ہنہ غریب خو خان ہم د یهود و نہ خلاص نہ کہ۔
 نوہر کلہ چہ عیسیٰ خدا ای ستر مجر مناسبت نشہ نو عیسیٰ خرنک زوی شہ عیسیٰ خرنہ میا شتہ دموم بہ کیمہ
 کین و و بیابیل شہ بیانو شہ خدا ای تہ د دے خہ حاجت و و بہ لفظ دکن بہ پید ا شوے و و
 دا دعوی د زوی والی مائے شوہ یهود یا نو بہ عزیر علیہ السلام د خدا ای زوی وے ا و عربو
 مشرکانو بہ فرشتہ د خدا ای لونر و کزلے پدے عولو باندا دے دا حقیقت بنکارہ شہ چہ
 د خدا ای د پادہ اولاد د نر خزلے انشی کیدے اودغہ وجہ دہ چہ بن ورزے د یورپ عیسیا
 د دے مسئلے بہ وجہ عیسایت پریدی او د اسلام بہ دائرہ کین دا خلیبری او چہ د رفا د اسلام
 ورتہ اونہ رسی نو بل خہ دہر یہ، یا ملحد او کزری۔ عجیبہ دہ چہ د داسے باطلو عقیدہ خاوند
 عیسایان بہ یو خدا ای منونکو باندا دے حاکمان دی د هخوی قانون د دوی بہ غارہ کین دے
 اودغہ قانون بہ تلو تلو کین موئن تہ سپاری چہ موئن خولا رو خوچہ تاسو کوری قانون
 الہی قانون د کی قانون حکومت بہ ہم ہنہ خلوی کوم چہ موئن و و او موئن بکا اختلاف د چہ ہنہ د بہ نظام باطل کین ویر
 اختیارات و رکڑہ او مالہ و لبر را کرہ دا موئن د قرآن منونکو موحد بینو حال دے۔ ۱۷
 ہادی ہدایت او کے امین۔

وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ لَوْلَا يُكَلِّمُنَا اللَّهُ أَوْ تَأْتِينَا آيَةٌ

او دے بہ دے علم خلقو د شکر نو نہ چہ و لے خبرے نہ کوئی خدا ای موئن یا موئن سنجہ خہ و لے نہ رازی

كَذَلِكَ قَالَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِثْلَ قَوْلِهِمْ تَشَابَهَتْ قُلُوبُهُمْ

ہم دارنگ دینا کرے وہ ہنہ کسانچہ محکب کدوئی نہ دوشان کدوینا دوی۔ یورنک دی ذر نہ کدوئی

قَدْ بَيَّنَّا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ ۚ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا

مونن بیان کوی دی نچہ کدو پادہ دیقین کوئی قوم بیشک مونن لکے نہ پہ حقہ ست زیرے وروکے

وَنَذِيرًا وَلَا تَسْأَلُ عَنْ أَصْحَابِ الْحَيْمِ ۝

او دیرونک اد سوال نہ نشی کیدے لہ تاسونہ پہ بارہ دوزخیاں کنیں

دا دیکھو دو، نصاراؤ او مشرکانو سلوینچہ قباحہ دے چہ دوی وے مونن خرنک پیغبر امنو ملائکہ وراثی او خرنک چہ کد رسول سرہ خبرے کوی دوی ورتہ کوی دایسے دمونن سہ خبرے اوکی لبس مونن بہ رسول او منو۔ دغہ قسم کد رسول کد برا برتیا سودا پہ مخکنو ناپو ہو کنیں ہم وہ دے سوال یا اعتراض نہ نادانی حکم ویلے شویہ چہ پیغبری کہ ہر سرے کولے شوے او ہر چالہ ملائکہ راتلے شوے یا د خدا ای سرے کد خبر و طاقت لولے نویا کد رسولانو بہ خہ خصوصیت وو۔ رسول خرو پہ زر کو نو لکو نو کنیں چرتہ یووی اوپہ ہنہ کنیں پس کد دیر محنت او عبادت نہ دا قابلیت، رفر او صفائی رازی چہ ہنہ سرہ خداے یاد ہنہ سر ملائکہ دوی پہ ذریعہ خبرے اوکی نو ہر سرے دے قابل کد جو ریڈا شی ہر سرے بادشاہ نہ شی جو ریڈاے نو پیغبر بہ خرنک جو رشی پس دا سوال کو یا د لاعلمی او ناپو ہنہ نتیجہ دے۔

بل دا سوال ووچہ مونن نہ دے خہ نچہ یعنی معجزہ بنکارہ کی دے پہ بارہ کنیں اللہ تعالیٰ دائی چہ یوہ نچہ خہ کوے دیرے معجزے تاسو اولیدے دتولونہ لویہ معجزہ داوہ چہ دنیا حضرت صلی اللہ علیہ وسلم سنے داروانہ وہ اوپہ حضرت صلی اللہ علیہ وسلم

دل سے مین و وجہ جان مال او عزت پہ حضرت خدا کا وو۔ داسے جاذبیت او معجزانہ کشش پہ بل چاکش کله وو۔ یقیناً نہ وو خود دے اثر پہ یقین کو تو کید ہ ۵ ۶ یقین خلق پہ دے اتبار نہ کوی

وَلَنْ تَرْضَىٰ عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ

او ہرگز نہ رضا نہ شی مستانہ یھود او نہ نصاریٰ ترضے خدا پر (چہ خدا کی دینی اتابعداری اُنکے نہ کر دین کر دوی

قُلْ إِنْ هَدَىٰ اللَّهُ هَوًّا هَدَىٰ وَلَئِنْ آتَيْتَ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ

اودایہ ورتہ اے پیغمبرہ چہ بیشک ہدایت کر خدا صرف ہدایہ ہدایت کر خدا کی اولکہ بالذکر مکتبنا بلکہ اگر خواہش

الَّذِي جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّكَ مِنْ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ

کر دوی اچہ شی کیڈ پس دھغ علم نہ چہ تا تہ را غلے دے نو نشست ستا د بارہ خدا کی نہ خلاصی بارہ ٹوک دست میں دکار

الَّذِينَ اتَّخَذُوا الْكِتَابَ يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلَاوَتِهِ أُولَٰئِكَ يُؤْمِنُونَ

ہغہ خلق چہ مونز ورنہ کتاب رکریے دے ادھغ دا کتاب لولی لکھ خرنک چہ دھغ حق دے (یعنی عل پر کوی) تو ایمان

بِهِ وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ

پہ کتاب را ورے دے اوچا چہ پہ کتب کفر او کہ نودا زبان کاران دی

دا الیت د ورہ و مبنوا یتو تو نتیجہ دہ پہ دے کس د یھود و نصاراؤ ہغہ د زرہ خبرہ مسلماناؤ تہ بنکارہ کیدے شی چہ دوی لتا سونہ پہ ہجرت محبت پہ ہجرت خدمت، ملازمت خورشامندو، تقریفو نو جرگو، مصالحو نو رضا کیدے نہ شی صرف ددوی یوحیال دے او ہغہ دادے چہ تاسو کر دوی د دین، مذہب، قانون، رواج تا بہ شی اوس تاسو کھان تہ او خیل دین مذہب تہ او کوری۔ چہ ایات تاسو دے تہ تیاری چہ د توحید پہ کھائے درے

خدا یا ان اُمّنی دَکفارے یہ مسئلہ یقین کو لے شی؟ اسلام غوندے پاک دین پر نیچو دے شی؟ کہ
 تاسو بالفرض دایسے اذکرہ او پے دے پویدی چه اسلام حق دے خود اجماعہ او کئی چه مؤثر دَکھو یا
 او عیسایانو نہ فائدہ اخلا و حکمہ دَکھوئی دین، مذہب، طرز معاشرت، قانون، حکومت متو
 لکہ چه ہندوستان و رتہ طیار معلوم پڑی نو خدا ای والی چه پیدے حالت کنیں یہ تاسولہ
 دَکھائی نہ چَکھو خوک خلاصو ک نہ وی۔ خدای بہ در نہ پیوس کوی چه خالق مَزہ و مَصفا
 قانون حیات پتا سو جاری ووحما یہ قانون حکومت ستاسود پارہ جسمانی خوراک طیبائی
 او تاسو خور، تاسو در روحانی خوراک، درہائش طریقہ، دیوبل سرہ دَکھو و طریقہ
 کرے چه تاسو نہ خوئے وے، وے پر لینو دے، تاسو مسلمانان وے تاسود نہ مسلمانان ویکھو
 نصرا نیانوا مشہ کانو قانون خان لہ وے خر کہ؟

بعض خلق یہ اہل کتابو کنیں خہ ہم و وچه تورات اولو ستہ او در نہ معلوم شہو
 چه حضرت محمد صلی اللہ علیہ وسلم خہم ہن رسول دے چه دَکوم پہ تورات کنیں ذکر دے
 نو دَکھیلے عہدے امرتے اشکرا نو او کتو پروایے او نکرہ او مسلمانان شوا و خوک چه پیدے
 پو یہ ووا دیایے ہم حضرت محمد او نہ مانہ نو دوی بہ دنیاوی کتہ کوی وی خوا خوری
 زیان او کہ ادا دیر لوئے زیان دے

دلہ مخاطب حضرت محمد صلی اللہ علیہ وسلم دے دَقرآن شریف قول خطاب د
 حضرت سرہ دے پی یوجہ دا خطاب ہم دَحضرت سرہ دے کنی نو دَحضرت نہ دا فعل صادر پیل
 چه گنے دَعیسایانو وغیر و تابعیاری بہ اُکی دانہ شی کیدے او بل طرف نہ دا ہم معلوم شہو
 چه کچی دَ بالفرض یو پیغہ ہم دَکمل ہانو ملکر تیا او کی نو دَخدای پاک دَ قانون انصاف پوجہ
 دے ہم دَکھیلے حکم پیغہ پڑی بہ خاطر نشی خلاصیدے مؤثر دَ پارہ پہ دے کنیں لوئے سبق دے

چہ پیغمبر ہم د قانون عدل نہ نہشی خلاصیدے۔ نو ٹوک میاں صاحب، ملا صاحب، پیر صاحب صاحب زادہ صاحب بہ خان خلاص کی۔ کچرے دوی دجھو دو، نصاراؤ یا دمش کا نو تالہ شی بہ ہفوی کین فناشی دہفوی بودو باش اختیار کی دہفوی سرہ تعلقات ناستہ ولا رہ ساقی او دہفوی فضیلت بہ مسلمانو ثا نبوی۔ خدا یہ مونہ دخیلو تولو دشمنانو نہ جدا

يٰۤاَيُّهَا اِسْرَآئِيْلُ اذْكُرُوْا النِّعْمَۃَ الَّتِيْ اَنْعَمْتُ عَلَیْكُمْ وَاِنِّیْ فَعَّلْتُكُمْ

اے دجھوٹ اولادہ خاھنہ نعمتو نہ یاد کئی کو چہ ما پتا سو پیر زر کریدی از بیشک ما تا سولہ بہ پیر خلقو

عَلَى الْعٰلَمِیْنَ ۚ وَاتَّقُوا یَوْمًا لَا تَجْزِیْ نَفْسٌ عَنْ نَّفْسٍ شَيْئًا وَّ

لوے والے در کریدی ادریر یگی دھن روزے نہ چہ بدلہ بہ نشی در کوے یو نفس د بل نفس نہ دھن شی ار

لَا یُقْبَلُ مِنْہَا عَدْلٌ وَّلَا تَنْفَعُہَا شَفَاعَةُ وَّلَا هُمْ یُنصَرُوْنَ ۚ

نہ نہشی قبلت دجا دطہ نہ بدلہ او نہ بہ سفارش فائز مند وی او نہ بہ دوی مدد کیدے شی

تا سوتہ بہ یاد دی چہ پہ سلورمہ رکوع کین پہ یبنی اسرائیل سرہ یو کلام خاص د یعقوب علیہ السلام اولاد تہ شروع شوے وو او تردے خوار لسم رکوع پورے ہم دغہ ذکر وو۔ پہ وڈ کشیر من اهل الکتاب، واذ اخذ نامیثاق بنی اسرائیل پہ دے تولو ایتو نو کین دوی سلوخت عیوب بیان شو او دھن اصلاح او بنودے شوہ کو یا اول یوہ کئی مجملہ خبرہ ویلے شوے وہ بیا دھن تفصیل او شہ او پدے رکوع کین بیا ہم ہنہ اصلی اولنی مقصد تہ د علم بلاغت د اصولو پہ موافق د خلاصہ کلام پہ طور سرہ رجوع کیڑی چہ پتا سو عام او خاص انعامت شوییدی تا سولہ پکار دی چہ تا سوتہ قیامت د حساب کتاب نہ او ویرگیئی او د حضرت محمد صلی اللہ علیہ وسلم پیغمبری او د قرآن شریف صداقت تسلیم کئی۔

امام ابن کثیر پہ خیل تحقیق کین لیکي چہ بنی اسرائیلو د حضرت محمد پیغمبر کا نہ منلہ

نو کو یا یہ تکرار سرہ دوئی نہ ویلے شی چہ داد نبوت فضیلت او انعام نو پیتا سو ہم شوہ
وو۔ تاسو دھغ زمانے پہ خلقو کنیں ممتاز وی نو کہ فن پہ اسمعیلی خاندان کنیں پہ حضرت
محمد صلی اللہ علیہ وسلم باندے دہتم نبوت احسان اوشہ نو تاسو ورسرہ ولے حسد
او کینہ کوئی کہ تاسو داسے او کئی نو کو یا تاسو دھغ انعام تو شکر یہ ادا نہ کرہ

لَا تَجْنِي نَفْسُكَ عَنْ نَفْسٍ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَحِبُّوا الدُّنْيَا دُوْنِ الْآٰخِرَةِ ۗ اَلَّذِيْنَ هِيَ خَيْرٌ لِّمَنْ يَّهْتَدِ ۗ وَلَا يَضِلُّ ۗ اَلَّذِيْنَ يَضِلُّ فَلْيَضِلَّ ۚ وَلَا يُنْقِصُ مِنْهُ شَيْۤءٌ ۚ وَلَآ يَقْبَلُ مِنْهَا عَدْلٌ ۚ تَكْفَارُ ۙ
قر دین دے چہ بل خہ عوض پہ بدل کنیں اغشٹل نشتہ یابل بے گناہ دگناہکار پہ بدل کنیں
نیوے نشی وَلَا تَنْفَعُهَا شَفَاعَةُ ۙ اَدَا فِرَانُوْذِ كَرْدِ ۙ حُكْمُ دَ قِيَامَتِ مَنكَرَانِ ۙ اَدَا پِغِہِرَانِ مَنكَرَانِ
خو کا فران وی نو د کا فران د پارہ اول خو سفارش شتہ نہ او کہ بالفرض خوک سفارش کو
نوہغ فائدہ نہ کوئی او پاتے شو مومنان نوبل خائے کنیں پہ ایتہ الکرسیٰ کنیں ذکر دے چہ مَن
ذَا الَّذِيْ يَّشْفَعُ عِنْدَ ۙ اِلَّا بِاِذْنِهٖ ۙ كَوْنِ ۙ اِيَّاجَزَتِ خُوكِ ۙ پِخِپِلِ ۙ اَخْتِيَارِ ۙ سَفَارَشِ ۙ نَشِي ۙ كُوْلِ
البتہ چہ چانہ اجازت وی نوہغ یہ سفارش کوے شی اوس کہ چانہ اود سفارش اجازت
نہ کیدے نو د اِلَّا بِاِذْنِهٖ ۙ مَطْلَبِ ۙ بِيَاخِ ۙ شہ ۙ پِدے ۙ وَجہ ۙ مَطْلَقِ ۙ شَفَاعَتِ ۙ نہ انکار ۙ دَقْرَانِ ۙ دَقْوَلِ
شفاعتی ایتو نو د جمعہ کو لو نہ پس غلط معلوم پڑی ہرہ ۙ یو کا خبرہ چہ پہ قرآن شریف
کنیں راغلہ دغہ خبرہ پہ نور و خایو نو کنیں ہم کتل پکار دی او بیادغہ قول ایتو نہ پس د
جمعہ کو لو نہ دا خبرہ صفا کئی۔ اوسرے پہ حقیقت پو یہ شی تاسو د ق آن شریف پہ مطالعہ کنیں
د دے اصول خاص خیال اوساتی۔ تفسیر القرآن بالقرآن دیتہ داتی۔

وَإِذْ ابْتَلَىٰٓ إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَأَتَمَّهُنَّ ۖ قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ

او یہ ہنہ وخت کنیں چہ ازمیت او کہ ابراہیم رب ددہ پہ یو شخبر و سہ نوہغ پو کہ ابراہیم تاد خلق

إِمَامًا قَالَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي قَالَ لَا يَنَالُ عَهْدَ الظَّالِمِينَ

ایم جبرورم اوئے ابراہیم چه خدا اولاد نہ بہ ہم خوک امام وی اوئے خدا کی چه (او) خوشنا ظالم اولاد سے خدا وعدہ نشہ
 دینی اسرائیلو پہ عیبو نوکین یولوئے عیب داوچه دوی دمسلمانانو پہ زپو نوکین اعتراضو نہ
 پیدا کول اخاصکر دنیخ او قبلہ دتہ یلئے پہ بارہ کنیں دوی پیر بشکو نہ پیدا کمری وو ددے
 مجمل جواب خوا دشہ لیکن ددے الیتو نو نہ پدے سلسلہ کنیں یو خاص تفضیلی جواب شرع
 کی بری دا جواب بہ تقریباً ترسلورور کوئے پورے وی اول دکیجے دجور وکی ابراہیم علیہ السلام
 فضیلت او دہغه دامام جو رید و بیان دے بیابہ دکیجے فضیلت او دہغه دجور و لو قصہ
 بیانیزی پہ دے کنیں بہ نورے ہم دیرے د نصیحت نہ دے خبرے بیانیزی دکیجے پچور و لو
 کنیں چه کو حکمت دے هغه بہ بیانیزی او دامام القبلتین حضرت محمد صلی اللہ علیہ وسلم
 خصوصیت د ابراہیم علیہ السلام سرہ ثابتگی او حضرت محمد نبوت پہ قول جہان یو
 احسان عظیم دے تاسو بہ پدے راتلو نکو الیتو نو کنیں ددے خبر و خیال ساقی۔
 ددے خائے نہ یو تاریخی ثبوت د حضرت محمد پیغمبری د پارہ شرع شدہ چه
 اسحق او اسمعیل دوارہ د حضرت ابراہیم اولاد وو۔ دا قول منی او حضرت ابراہیم د
 یهو دوا نصاریٰ وو، تو لو متفقہ نیکہ او خہ بزرگہ هستی دے هغه ہم خدای پاک د خدای
 پہ دجہ امام یانہی جو رکھے وو اودہ بیاد خدای نہ داسوال کرے وو چه خدا پہ اولاد
 کنیں ہم امامان جو رکھے نو خدای پاک ورتہ یو قانون او بنودہ چه سبہ دے سنا پہ اولاد
 کنیں بہ امامان وی، خو فاستقان او کناھکار بہ امامان نہ جو ریزی۔ اوس کہ موسیٰ
 عیسیٰ داود علیہم السلام او دغیسے نور پیغمبران د اسحق علیہ السلام پہ اولاد کنیں د نیکئی
 پہ دجہ پیغمبران ووا د ابراہیم علیہ السلام د دعا اثر و نوایا د اسمعیل علیہ السلام پہ

اولاد کنیں شرک پیغمبر دے محمد نہ تیر شوے دے؟ او کہ نہ وی تیر شوے نو محمد و
ولے دے اسمعیل پہ اولاد کنیں پیغمبر نہ شی۔ ایخدا انخواستہ پہ دے کنیں دے امامت ہفہ
شرط نشته؟ او کہ محمد صلی اللہ علیہ وسلم دے ابراہیم علیہ السلام پہ اولاد کنیں ہم وی
او امین او صلح ہم وی نو اخر تا سو پہ خہ خبر ہ، پہ کوم دلیل دے محمد دے پیغمبری نہ انکا
کوی خصوصاً ہ کلہ چہ دے اسحق پہ اولاد کنیں دے دے نبی لویی نہ دے عمل صلاحیت او پاتہ
نہ دو پہ کومہ وجہ چہ ابراہیم علیہ السلام نہ امامتی او پیغمبری دے کرے شوے دے ہفہ
پہ بنی اسحق کنیں نہ دے پاتہ شوے چہ ہفہ امتحان دے جان امال او دے اولاد دے قربانی دے
دے دے وہ پہ مقابلہ کنیں پہ توحید دے سے عاشق کیدل چہ اور تہ پہ او دے اٹکل اوطن پرینو
شام تہ لارہ خیل قول مال پہ مھان نوازی او مسلم پروری کنیں صرف کرے دوار پہ
اخر کنیں دے خیل دے جگر تکرہ اسمعیل ہم دے قربانی دے پارہ پیش کرے دے دے بنی اسرائیل
مورث اعلی دوار او دے ہفہ دے پیغمبری او پہ امتحان کنیں دے کامیابی حالات دو کہ دے نبی شرافت دے
دے صفات پتا سو کنیں نہ وی او پہ محمد صلی اللہ علیہ وسلم کنیں وی نو محمد و ولے بنی نہ شی
دے امتحان نہ غرض کلہ داوی چہ مہین خیل خان دے طالب العلم دے لیاقت نہ خبر وی او کلہ مہین
پچیلہ خبر وی خود طالب العلم لیاقت پہ خیل نور و ملکر و واضح کوی چہ کہ دے تہ خہ لیاقتی
وظیفہ عہدہ یار پی ور کیدے شی نو دے دے ملکرے دے خبر شی چہ دے دے وجہ دے دے طالب العلم
خیل لیاقت دے خدا پی قول امتحانات ہر خاے چہ وی او پہ ہر چا باندے چہ وی ہفہ نہ دے دیم
قسم نہ وی کلہ یو طالب العلم فیل شی نو ہفہ ذلیل اوار او پہ تکلیف کنیں گرفتار شی۔ یو
طرف تہ لید و نکی پوے شی چہ نالایقہ و وہم دے دے سزا دے او دے طالب العلم ہم کلہ مند
نہ وی واپی چہ خود دے خما دے نہ کار کوو نتیجہ دے قرانی امتحانات پہ دے معیار کوری

امامتي مشرڪي نه وائي. په مشرڪي ڪنهن ڏٺو نه لويه روحاني مشرڪ پيغمبري، اوجيهاني مشرڪي
بادشاهي ده ڏرو حاني مشرڪي ڏي پاره قرآن ڪريم داشرط وائي چه لا ٿينال عهد الظلمين
حما پيغمبران ظالمان نشي ڪرزي ۽ ڏظلم معني خلاف ورزي ڪول دي. دامتقده خبره
ده چه پيغمبران معصوم دي ڏهغوي نه لوي گناهونه خو قطعانه ڪيري ادواره لغزشو
ڏا انسانيت په وجهه ڪه اوشي نو پيغمبر دغ ته هم ظلم په ڏي وجهه وائي چه پيغمبر له دالغزش
هم نه وو پکار خو ڪه داهم اون ڪي نو ڏي خداي اڏنبد ڪه په مينه ڪنهن به فرق راشي اڏي
لغزشونه هم ڏي پيغمبري نه منځن ٿوي ڏي. به حال ڏي پيغمبر ڏي پاره داشرط ڏي اوپي
سڀ پيغمبران جو پڻ شوي دي. دغه ڏنه ظلم شرط په حضرت صلي الله عليه وسلم ڪنهن
هم وو په ڏي وجهه هم پيغمبر او خاتم النبيين وو،

ڏي نه بنسڪته ڏامامت ڏي ڏي درجه دي. بادشاهي، اميري، قاندي، راهبائي
ڏقم مشرڪي ڏکلي، بنار مشرڪي، دجماعت امامتي، ڏکور مشرڪي په ڏي ڏٺو ڪنهن به هغه ناما
ڪامياب دي چه ڏرو حاني اما پيغمبر سڀ زيات تعلق لري او ڏظلم نه لري لري ڪرزي
ٽوڪ چه امامان اولييدان دي او ڪار نشپه او روح ظلم ڏي، په بل زياتي ده ڏان له خيل
خاندان له ڪتبه ده پره ده اوجنبه ده ڏهغوي امامت به ناپوه خلق مٿي پوي ٿي
به هر وخت په ڏي انتظار ڪنهن وي چه دا امامت ڏي پات نه ڏي امامان ڪه خپله بقا
غوازي نو پکار دي چه په ڏان ڪنهن ڏي نه ڏي صلاحيت پيدا ڪي خپله ڪوتاهي لري ڪي
او خپل ڏان صالحه ڪي او ڪه صالحان نه دي او امامتي در نه ڏي غار ڏي شوي دي نو امامتي
ڏي پري ڪي، فاسق والي، فاجر والي اڏ ڪا فروم جيتو نه او امامتي دراره نه پوڄا ڪي
ٽوڪ شته چه ڏان نه او ڪوري او امامان اولييدان نه په ڏي قرآني معيار باند نه نظر

اوکی اوخان له صالحان امامان جو رکی ؟

وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمْنًا وَاتَّخِذُوا مِن مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ

اردخبرہ یادہ کرہ چہ اوگر زور موزن بیت اللہ جائے عبادت اور امن اور از نیوہ روی د ابراہیم جائے

مُصَلًّى وَعَهِدْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَنَّ طَهَّرَ أَبْنَيْيَ

د موزن جائے اردو عہدہ اوگر موزن د ابراہیم اور اسماعیل سے چہ صفا ارسائی خٹا کور رکبہ

إِلطَّافِينَ وَالْعُكُفِينَ وَالرُّكْعَ السُّجُودَ ۝

د لطاف کو نکو اعتکاف کو نکو رکوع کو نکو سجدہ کو نکو د پادہ

د حضرت ابراہیم علیہ السلام فضیلت بیان شدہ اس دفعہ ابدی فضیلت بیان فرمائی گئی
چہ ہفتہ جو رکہ کرے وہ قرآن شریف دلتہ یو شو فضیلت نہ بیان فرمائی اول مَثَابَةً یعنی جائے د
رجوع، دا واقعات دی او تا سر خاص کر د حاجیانو نہ تپوس اوکئی چہ ہر شومرہ گذارہ چہ
شوگ کہہ شریف اورینی نو میا نیاد تلو شوق بہ زہرہ کنس لوی اوچہ وس کیڑی نو
خاکور ورلہ خان رسوی او بل جائے دامن دے ہر قسم زندہ سرچہ دلتہ ورنوزی نو
ہفتہ بہ د ضرر نہ محفوظ شی حتی کہ قاتل بہ کہہ کنس امن و اعششتہ نوہفتہ بہ پہ امن کی
ترہفتہ چہ دیکھے نہ باہر نہ شی بل ہفتہ خاص کہتہ چہ ابراہیم علیہ السلام بہ پہ ہفتہ ولا رور
او اسماعیل علیہ السلام بہ ورلہ کہتے ورکوئے او پہ ہفتہ کہتے د ابراہیم علیہ السلام د خپو نے ہم
وے داکتہ بہ د امام غوندے ہنکین طرف تہ کی اودے بہ د مقتدی ہسے اودرینی
اودوہ رکعتہ واجب بہ اوکی دادوہ رکعتہ پس د طواف نہ کیے شی۔

د کعبہ جو رول د حضرت ابراہیم علیہ السلام خیل خیال نہ دو۔ ہفتہ دکتومکان
چہ جو رکہ اودا مکان د قولو نوروجماعتو نہ افضل شدہ د ادخدای پہ حکم جو رکشو

دو خدای پاک و رتہ و بلی و چہ ہر قسم پلیدی و یہ کنیں نہ دی، بتان دے یہ کنیں نہ دی
 بخش کلاماً دروغ و جہتان دے یہ کنیں نہ دی اورک پاس پر موی کا ادب نہ نہ تیار کی نو
 ظاہری پلیدی و یہ کنیں ہم نہ دی، طائفین مسافر غیر مکی خلق دے اور عکفین مقامی
 مکی خلق دے و دینہ معلومہ شہہ چہ یہ کہہ کنیں بے خدا پرستی و عطا و نصیحت
 نہ بل ہر قسم و نیوی شغل نہ دے پکار نجاست ظاہری اور اعتقادی شرک کفر، قتل
 زنا شراب خوری، جنگ جھگڑہ فتنہ، نسا دخر یہ کنیں قطعاً حرام دی، دیکھ داعت
 دابراہیم علیہ السلام دزمانے نہ دے دا یہ شریعت محمدیہ کنیں یوازے نہ دے بلکہ دا
 ہم معلومہ شہہ چہ کافران جنس دی دوی بہ کہے نہ نہ داخلین دی او بیہودہ اور بغضاراؤ
 بہ دے چہ دا حج محمد علیہ السلام دمشک کانو یورسم جاری ساتلے دے اور جہت
 ملکی اور قومی پہ وجہ کوی اد یہ دے و جب حج سہ دیر محبت کوی" یہ دے الیتو نو کنیں د
 ہخوئی تردید ہم او شہ، چہ دا حج طریقہ دابراہیم علیہ السلام دزمانے نہ شروع
 دہ چہ ہفتہ ستاسو او خونہ دے قولو نیکہ دے کو یا ابراہیم علیہ السلام لکہ چہ یہ نورو
 معاملہ کنیں از میل شوے و و او پہ ہنخ کنیں کامیاب شوے و و نو ہم دغسے دا دیکھ ابا دی
 ہم یو پیر کمران امتحان دو پہ دے الیتو نو کنیں دے بے ہش کا نو ہم یورنک تقریب او شہ
 چہ تاسو خود ای چہ مونہ پہ ملت ابراہیمی یو اد دخانہ کہے ادب ہم کوی، خو دا
 کہہ ابراہیم علیہ السلام دمانجہ دطواف داعتکاف ادا الہی عبادت د پارہ جو رہ
 کہے وہ تاسو پہ کنیں بتان خرنک کیمنودہ بل دا خو دامن خاے و و تاسو د
 دے نہ مسلمانان خرنک منع کوی۔

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا بَلَدًا آمِنًا وَارْزُقْ أَهْلَهُ

اورا خیره یادہ کہ چہ ابراہیم اورے چہ ای خدا یہ اوکے دے داخار دامن اور کہ اہل کدہ تہ

مِنَ الثَّمَرَاتِ مَنْ آمَنَ مِنْهُمْ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ قَالَ وَمَنْ كَفَرَ

کد میو و روزی ہفہ چانہ چہ ایمان را درے ادے یہ خدا ای او یہ روخ دالخت خدا ای اورے چہ اوہفہ کا فلا

فَأَمَّتْهُ قَلِيلًا ثُمَّ أَضْطَرُّهُ إِلَى عَذَابِ النَّارِ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ

لہ بہ ہم نفعہ در کوم لگہ بیا یہ زہ دوی مجبور کرم دادر عن اب تہ او دا ناکارہ کدک زید و کج

دا د ابراہیم علیہ السلام دریم سوال دے اول داسوال ووچہ ٹما یہ رقم کنیں امامان
پیدا ک ابراہیم علیہ السلام خصوصیت نہ ووکھے خو خدائی خصوصیت او کہ چہ ستا یہ
اولا دکنس بہ یوازے متقیان امامان جو رنگی ظالمان بہ بنجور پزی پی دے سوال کنیں
ابراہیم علیہ السلام خاص سوال کوی چہ کعبہ خوما جورہ کرہ خودلہ د ابادی خہ
سامان نشتہ یو غیر اباد وادی دہ دے کائے مؤمنانو خلقو تہ خاص کر میوے و رکے
چہ کعبہ پر اباد ووی نو خدا ای پاک دا خصوصیت لرے کوی چہ در روزی خصوصیت
ٹما یہ در بار کنیں نشتہ زہ بہ ہر چالہ روزی در کوم ادبیا بہ کورم چہ ٹوک ناکارہ
وی نو ہفہ بہ عذاب پیری .

د مکہ قریشو تہ خدائی داحال بنکارہ کوی چہ داستا سول غمتونہ ار
میوے د ابراہیم علیہ السلام د دعا برکت دے اورا ابادی قولہ د کعبے برکات دی تاسو
لہ پکار دی چہ کعبے تہ پہ راتلو نکو باندے سختی نہ کوی ،

دا د کعبے برکت دے چہ دہر قسم حملونہ پچ پائے شویہ بہ بیت المقدس
دیر کدارہ قسما قسم مصیبتونہ را علی دی ، او کعبہ شریفہ بہ عیسائی جنگو نو او د

چنگیز خان یہ جہان سوز و حملو کنیں محفوظ پاتے شویدہ اور ٹخنیں بہ ہم محفوظ
دی انشاء اللہ تعالیٰ، دمیوے قد بیر و طائف بہ باغ و نوسرہ ارشہ بہ طائف
کنیں میوے ترکاری پیدا کیو دی اور اسے میوہ نشہ چہ یہ مکہ معظمہ کنیں نہ
موندے کی بی۔

وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمَاعِيلُ رَبَّنَا تَقَبَّلْ

اور یاد کہ چہ پورے قول ابراہیم اور اسمعیل دے الونہ کہ بیت توبے ہے چہ اے رب جو تیرے قبول کرنا

مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمَيْنِ لَكَ

جو تیرے نہ ہے شک نہ اور میں نے اور انا ہے اے رب جو تیرے موثر نورہم زیات خیل فرمان بردار ہے

وَمِنْ ذُرِّيَّتِنَا أُمَّةً مُّسْلِمَةً لَّكَ وَأَرِنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبْ عَلَيْنَا

اور جو تیرے بہ اولاد کنیں ہم تاملد ار تر کے پیدا کے اور جو تیرے کہ حج طریقہ اور چہ اور جو تیرے توجہ اور کہ

إِنَّكَ أَنْتَ الثَّوَّابُ الرَّحِيمُ رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ

ہے شک نہ یوازے توجہ کوئے مہربان ہے اے خدا ابوین غہ تو نے کنیں ددی نہ پور رسول پیدا کے

يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ

چہ ہدوی نہ ستا تیرے لونی اور ہدوی نہ دکتا اور عقلمند ہے خیر ہے خبی اور ہدوی پاک ہے

إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

بیشک نہ غالب قدرت اور تیرے اورہ انتظام کوئے ہے

دخدا ای پاک سخنہ دے درج پیہران، پلار اور وی ارم دی۔ دخدا ای دحکم
بہ تعمیل کنیں یو غیر الیاد وادی کنیں عبادت خانہ جو روی خانہ نہ شکہ کوئے پوروی
اور ورسک داہم غم دے چہ خدا یہ موثر خویازے ستا دحکم بہ تعمیل کنیں داکار کو

ہے نہ پدائیکیں جو نہ داسے کوتاہی اوشی چہ کئے تہ پر خفہ شے او جو نہ دالتعلیل حکم ستا
 د ناراضکے سبب او گزری نو خدا یہ تہ جو نہ داعبادت قبول کے او خدا یہ تہ اوریدارنگ
 یے چہ مو نہ ابادی ہم کوڑ۔ او ویری ہی ہم سوالو نہ کوڑ او تہ جو نہ پہ حال عالم یے چہ جو نہ
 عرض یوازے ستارضادہ، مخکین بل سوال کو ی چہ دا د فرمان برداری دا جذ بہ پہ
 مو نہ کنش نورہ ہم زیات کے او یوازے پہ مو نہ کنش نہ بلکہ جو نہ پہ اولاد کنش ہم خپل
 فرمان بردار پیدا کے او مو نہ تہ رج کو لو طریق مقامات او کایو نہ او یے او کہ پدے
 سلسلہ کنش خہ کوتاہی کیوی نو تہ پہ مو نہ خیال لرے بل ٹوک پہ مو نہ خیال کو نک
 او خاص کر رحیم خیال کو نک نشته، بل سوال کو ی (او دوارہ ۷ کو ی) چہ خدا یہ جو نہ
 پہ اولاد کنش یو رسول پیدا کے چہ ہخہ خلقو تہ ستا ایتو نہ لوی، ہخوی تہ دکتب تعلیم
 ورکوی، ہخوی دے علمندی او دمسئلو د او کھلو پہ طریقہ پوی کو ی او د ہخوی نہ
 ظاہری او باطنی پلمتی لرے کو ی دا سوالو نہ کہ چا تہ قبول کران وی نووی بہ خواتہ
 چہ غالب او د حکمت خاوند یے کران نہ دی،

پہ دے ایتو نو کنش یوہ خاصہ اشارہ د حضرت محمد صلی اللہ علیہ وسلم پیغمبر
 طرف تزدہ حکہ چہ دا ابراہیم او د اسمعیل پہ اولاد کنش یوازے حضرت صلی اللہ علیہ وسلم
 داسے نبی ووجہ پہ دے صفات موصوف و نور نبیان کہ د حضرت ابراہیم علیہ السلام
 اولاد و نو ورسد د اسحق اولاد و د اسمعیل اولاد نہ و حکہ ہخوی دے دعا مصداق
 نہ دی نوہ کلد چہ محمد دا ابراہیم او اسمعیل د دعا پہ وجہ نبی او خاتم النبیین دے نو
 د ہخہ نہ مثل کو یا دا ابراہیم نہ مثل شو پہ دے کنش پہ بھو دو او عیسیا نو باندے
 تریبی دے،

دو عظیم طریقہ (۱) عوامؑ نے دیکھا ہی ایتونہ اور دل دی (۲) کتاب خاصو خلقو تہ خول
 دی (۳) دش بیعت اسرار دے علماء او مجتہدین زدہ کوی اودغہ خلق دے علماء امتی
 کا نبیاء بنی اسرائیل مصداق دی عالمان و اکوڑ کا چہ پہ دے کنیں پہ کوم عالمان دی
 او دنی خرنک و ارثان دی (۴) تزکیہ اور روحانی پاکي بعض دیر و خاصو خلقو تہ نصیب
 کیری ددوی پہ زر و نو دے نبوت رنما کانی پر یوزی اودا کو یاد اینے سے عکس وی دا
 خلق اولیاء اللہ وی پہ دے مرتبہ کنیں صحابہ خوا کثر ووا پہ تابعینو او تبع تابعینو کنیں
 دا سے خلق دیر تیر شوے دے چہ زہ دے ہخ دے بیان نہ قاصدیم شواہد النبوة
 او حلیۃ الاولیاء او کوری

وَمَنْ يَرْغَبْ عَنْ مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ الْأَمَّنْ سَفَهَ لَفْسَهُ وَ

او ترک د ابراہیمی مذاہب نہ مخ کر ز دے شی مگر ہفتہ خلق چہ خان نہ پیچنی

لَقَدْ اصْطَفَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ

مومن غورہ والے درگاہے دو دہ لہرہ پہ دنیا کنیں اودے پہ آخرت کنیں دہ خلقو تہ دو

إِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُ أَسْلِمْ قَالَ أَسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ وَوَصَّى

او یہ ہخ وخت کنیں چہ او دے دہ تہ رب دے چہ فرمان بردار شدہ نواز دے دہ چہ ذہ فرمان براریم در العالمین اور وصیت کنیں

بِمَا إِبْرَاهِيمُ بَنِيهِ وَيَعْقُوبُ يُبْنِي إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَى لَكُمُ الدِّينَ

پہ دے دین ابراہیم بنیہ او یعقوب تہ چہ اے خدا حاضر بیشک اللہ غورہ کرے دے دے مستحق دین

فَلَا تَتَوَتَّنَ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ

پس نہ مری تاسی مگر یہ دے حالت کنیں چہ تاسو مسلمان بنی

دے حضرت عبد اللہ بن سلام رض دہ 'رورپونہ' دو دیونو سہ او دبل نوم مہاجر دو

دحضرت یعقوب پہ وصیت باندے یهود یا نواعتراض کا دوچہ ہفہ د توحید وصیت
اولاد تہ نہ دے کرے نوخدای پہ دے ایتو نو کس د ہفوی جواب کوی

یعقوب علیہ السلام چہ مصر تہ راغ اخلق اولید چہ دستورو، بتانو، عزا یا نواد پیشوکانو
عبادت کاو نو دہ سرہ غم شہ چہ خدای خبر عطا اولاد بہ شہ کوی نو شہ دہ خیلو حامنو نہ
یتوس او کہ چہ تاسو بہ حمانو روستو کچا عبادت کوی ہفوی د پیغمبر حامن وو جواب ورکوی
چہ مونز خو بہ ستاد پلرونو، نیکو نو چہ ہفہ یو خدای دے فرمان بردار یو غم مکوہ مونز
دستورو او بتانو عبادت کوئی نہ یو کو یا ثابتہ شہ چہ یهودیت د یعقوب نہ روستو
شہ ع شویہ دین وو دے پہ بارہ کس یعقوب مخکس شہ نہ دی ویلی کہ د پیغمبر خو
وی نو ہم چہ تو توحید، تنزیہ نہ منی نو پیغمبر ہم نہ شی خلاصوے، پیر زاد مکان و خان
تہ فکر او کی چہ خلق د قبر پرستی او د خان پرستی انسان پرستی نہ منہ کی پچیلہ
ہم موحدان وی او خیلو روحانی حامنو تہ ہم د توحید تعلیم ورکوی۔

تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلكُمْ مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْأَلُونَ

دا یو غم تہ دوچہ تلبیر شہ ددوی پہ کار بہ خیل کار را شی او ستاسو پہ فائدہ بہ ستاسو کار را شی او ستاسو پہ دوی علی

عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ وَقَالُوا كُونُوا هُودًا أَوْ نَصَارًا تَهْتَدُوا قُلْ

تیتوس نشی کمین دے ار دے بہ دوی چہ شی تاسو یهود یا عیسایان نو لارہ تیتاسی او راہ و

بَلْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ قُلُوا آمَنَّا

دو کوی چہ بہ ملت کا ابراہیم ہند بہ یو چہ دو کوک دالی نہ پاک د اد ہفہ مشرک ہم نہ دو اد راہی چہ مونز ایما د راہی

بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنْزِلَ إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ

پہ اللہ او بہ ہفہ کتابو نو چہ بہ مونز نازل شو یی او بہ ہفہ چہ بہ ابراہیم اسمعیل اسحاق

وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطَ وَمَا أُوتِيَ مُوسَى وَعِيسَى وَمَا أُوتِيَ

يعقوب اودہ غنہ پہ نوسو نازل دی او پہ ہفت چہ موسیٰ عیسیٰ او پہ ہفت چہ در کتب شری دی

النَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ

نور و نبیا نو نہ نہ طرف در بہ ددوی نہ موزن جدائی نہ کوو پہ منہ دیو ددی کن اور موزن ددای فرمان بردارو

فَإِنْ آمَنُوا بِمِثْلِ مَا آمَنْتُمْ بِهِ فَقَدْ اهْتَدَوْا وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا

کہ دوی ایمان راورہ لکہ چہ خرنک تاسوا ایمان راورہ دے نودوی بہ لار پیاموی او کہ دوی مخ اگر نہ دونو

هُمْ فِي شِقَاقٍ فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللَّهُ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

دوی نہ بہ اختلاف کنیں دی قریب دہ چہ دوی نہ خدا ہی نہ ستاسو بدل راخلی ہفت اور بیگ نہ دانادے

پہ تیر وایتو نو کنیں د پیغمبرانو پہ ملت اسلامی باندے کیدل ثابت شول او یهودیان او

خاری ددین ابراہیمی نہ مگر زوونکی معلوم شو کو یا یهودیان او عیسایان ددای سمجہ

مگر درجہ نہ لری خو یهودیان او عیسایانو تش پہ خاندانی خپلوی فخر کا دو او دوی بہ دے

چہ خورن د خلاصی د پارہ دا خبرہ کافی دہ نو خدا ی پاک ددے جواب کوی او پہ دے

کنیں تورو د نیکانو خلقو اولاد نہ اصلاحی ثبوت ور کوی چہ تش نسبی خپلوی د نجات دین

نہ جو ریزی او دا نا خلفہ خاصن د خپلو نیکو نو د شفاعت حقدار نہ جو ریزی پہ قرانی

ایتو نو کنیں ددے نسبی فخر کو نو د پارہ دیر ذکر دے پہ احادیث کنیں ہم دیرہ ذخیرہ

دا سلام نہ زیات منصفانہ دین چہ آدم نہ تر محمد صلی اللہ علیہ وسلم راغلے ووخہ دین

بل کوم کیدے شی چہ د تورو پیغمبرانو پہ صداقت قابل دہ غوثی کتابو نہ تسلیم معجزے حق

حاکم جزئی خبر و کنیں د زمانے د اصلاح پہ خاطر لک دیر فرق بہ راغلے وی پاتے شہ بیود

او نضرانیت نو غوثی ہا یو والی چہ صداقت یوازہ پہ موزن کنیں دے نو خلق کر لہان دے

خدا ای پاک هم دغه نافرمان یهود دمدینے منورے نہ جلا وطن کره، بنی قریظہ ذلیل او خوار
شودنچران عیسیایان تابعدار شوداد اختلاف سزاوه چه دیتہ منسیکفیکم الله کنیں
اشاره وه نور مضمون صفادے چه هر ثوک به پچیل عمل پورے دزی دبل به عمل د خلاصی
امید ساتل غتمه کم عقلی ده،

صِبْغَةَ اللَّهِ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ صِبْغَةً وَنَحْنُ لَهُ عَابِدُونَ

موئز به به خدا ای رنگ کنیں یو، خاک دی چه د هغه رنگ به د خدا ای رنگی نه خه وی او موئز خو د خدا ای غلامی کوئی

قُلْ أَتُحَاجُّونَنَا فِي اللَّهِ وَهُوَ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ وَلَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ

او وایه ورته چه تاسو د خدا ای به باره کنیں موئز من دلیل بازی کوی حال د او چه هغه د خیر او شقا د او د موئز د پاره

وَنَحْنُ لَهُ مُخْلِصُونَ أَمْ تَقُولُونَ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ الْحَقُّ

خوئز دی او ستاسو پاره علونه ستادی، او موئز خو خان یوازه خدای نه سپارلے ده، ۱۷ تاسو راوی چه ابراهیم اسمعیل اسحق

وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطَ كَأَنَّا هُودًا أَوْ نَصَارَى قُلْ أَنتُمْ أَعْلَمُ

یعقوب او د هغوی اولاد یهو دیان یا عیسیایان وو او وایه ورته چه تاسو خه پوهیږی

أَمْ اللَّهُ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَتَمَ شَهَادَةً عِنْدَ اللَّهِ وَمَا

که الله او د خاک دے دیر ظالم د هغه چانه چه پتوی هغه شهادت چه دوه سیه رسیدلے وی د هغه د خدا ای نه

اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ

خدای به خیره د کار و نو ستاسونه دایو تو لکه وو چه تیر شر د دی د پاره د دوی عمل پکار دے

وَلَكُمْ مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْأَلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ

او ستاسو به فائده به ستاسو عمل رازی او ستاسونه به د دوی د عملو سوال نشی کیدے،

یہ عیسا یا نوکین دادستور و وچہ دھلک پہ اوومہ ورخہ دے پہ زیر و او بوکین لمبوتے شہ
او پہ یورنگلار پہ نلیا کینس بہ ورلہ غوپہ ورکیدے بشوہ دے او بوتہ بہ دوی محمودیہ دے
نن روخہ ہم دارسم شتہ دیتہ بپتیمہ والی او داہغہ رسم دے چہ عیسا یان پہ دے
رسم کینس خیل نجات کینری

خدا ہی دے جواب کوی او دا ثابتوی چہ ہر کلمہ پہ قومونو کینس باطنی روحانی اولی
چوند پاتے نہ شی او تش بت جو رشی نوہوخی پہ ظاہری رسمی خبر و باندے زور راوی پہ
عیسا یا نوکین مذہب نہ وودوی مذہب صرف دیتہ دے چہ پہ زیر رنگ کینس رنگ شی
زیر رنگ او سور رنگ کوم داسے شہ چہ پہ دے کینس نجات وی اصل رنگ خود پاک دین
چوند دے چہ دمسلمان پہ رگم رگ کینس موجود وی پہ دے ظاہری رنگو فوجاے اولاس
چہ رنگیدے شی لیکن پہ دین اسلام دخلقوزرہ اورور رنگیکی او دغہ وجہ وی چہ دمسلمان
دم قدم ناستہ ولا رہ مال دولت او عزت، شپہ اورورخہ د خدائی د حکمونو پہ تعمیل کینس
لکی داہغہ چوند دے چہ پہ دے سرہ دزرہ تسلی پہ فقیری کینس بادشاہی، پیغم کینس
خوشالی حاصلیری ظاہر پرستی او ظاہر داری د اسلام پہ تعلیم کینس حقیقت نہ لری
دمسلمان او دکافر پہ ظاہری اندامونو کینس فرق نشتہ فرق کہ دے نوہغہ باطنی دے
چہ مسلمان دتوحید پہ نشہ کینس مست وی ادکا فرد دنیا مال دولت تہ عقلمندی والی
دخدائی رسول او ددین مذہب کار تہ ناپوھی والی

”قُلْ اَتَحْجُوتُنَا“ شان نزول دادے چہ بیہودیانو بہ دے چہ کتاب مرفوزہ ستاسونہ
حنکین را کرے شریدے، حموز بیت المقدس قبلہ ستاسو دے کعبہ نہ حنکین دہ پہ مرفوز کینس
دیر پیغبران را علی دی دغہ وجہ دہ چہ کچرے خوک خاتم النبیین کیدے شی نوہغہ بہ پہ

وہ خدای ستا سودہ بدعملونہ خبردار دے پہ قانون جزاء کیں بہ تاسو ضرور سزا
 پیاموی تاسو نہ دخیلو مشران نیکی ہے فائدہ نہ رسوی پہ دین کیں نسب او خاندان
 لہر "دخل نشتہ" وَاٰخِرُ دَعْوَانَا اِنَّ الْحَمْدَ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ

اولہ پارہ پہ فضل و خدای تعالیٰ ختمہ نشوہ پہ درجہ دیکشبنہ جمادی الآخر

حَبِیْبُ الرَّحْمَنِ بْنِ مَوْلَانَا محمود الحسن صاحب مرحوم
 اصلی اوسیدنکے د کوثر پان، دارالہجرۃ، دارالتصنیف والتالیف
 روستم ضلع مردان صوبہ خیبر

دخالتنو کتب فروشو سرہ بہ تفسیر پیاموندے شی

- (۱) محبوب الرحمن، روستم، ضلع مردان
- (۲) ماسٹر خان کمال بیرون کابل، دروازہ، منظور عام برقی پریس پشاور
- (۳) حاجی عبد الرحمن کتب فروش، مردان
- (۴) ارباب حاجی نعمت اللہ صاحب، مکتبہ اسلامیہ چارسدہ
- (۵) سرحد بک ایجنسی قصہ خوانی پشاور

ہدایہ

پارہ اول بمعہ مقدمہ مجلد درے نیمہ روپی
 یوازے پارہ اول مجلد دوہ نیمہ روپی

۱۹۴۵
 (سید)

پہ تفصیل کتبہ املا د کو نکو حضرت انونو

۱	قابل احترام والی ریاست صوات	۱۰۰	دری
۲	قابل احترام محتر چترال	"	"
۳	سر نواب صاحب در بند	"	"
۴	قابل احترام سید غواص باچا صاحب صد در ستر	"	"
۵	شیخ محمد اکبر خان پیرانک	"	"
۶	محمد فرید لودھی شیروان	۴	"
۷	عجب نور صاحب تل	۵	"
۸	مہر ار اللہ صاحب مردان	۱۳	"
۹	سخاوت شاہ بکری بالا	۴	"
۱۰	نور جال خان کومات	۱۰	"
۱۱	صمات بادشاہان کوترپان بالی سونا	۱۰	"
۱۲	شوکاء دہس قران شریف روستم	۴	"
۱۳	حاجی عبد الغفار خان اتمان زلی	۱۰	"
۱۴	امیر محمد کوترپان	۱۰	"
۱۵	مولوی غلام ربانی بکری بالا ہزارہ	۲	"
۱۶	محترم ریاض الدین صید ماسٹر طور	۵	"
۱۷	محمد عثمان طور	۲	"
۱۸	صاحب زادہ فضل رحمن طور	۲	"
۱۹	ارباب محمد حسین سیشن کورٹ لیٹار	۲	"

Special thanks to Mr. Israr,
A great man.

Scanned by Salman Sivas
28/2/2018.